Kumitat Ewropew tar-Reġjuni

Rapport annwali tal-UE

2023

L-Istat tar-Reġjuni u l-Bliet

#SOTEULocal

Drittijiet tal-awtur għar-ritratti tal-faċċata

© Xavier Lorenzo / stokkete / JackF / creativenature.nl / TTstudio / Tymoshchuk / michaeljung / Eugenio Marongiu / Patryk Kosmider / Nicolas Dieppedalle / Vladimir Arndt / JackF / C.Castilla / aapsky - stock.adobe.com

Ċaħda ta' responsabbiltà: Din il-pubblikazzjoni ġiet tradotta elettronikament bl-użu tas-sistema eTranslation tal-Kummissjoni Ewropea u mhux minn traduttur uman professjonali.

Ir-Rapport Annwali tal-UE għall-2023 dwar l-Istat tar-Reġjuni u l-Bliet

IL-ĠESTJONI TAL-KRIŻIJIET, IL-ĦOLQIEN TA' SOLUZZJONIJIET, IL-BINI TAL-FUTUR

<u>Ċaħda ta' responsabbiltà:</u>
Dan ir-Rapport inkiteb mill-persunal tal-amministrazzjoni tal-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni u l-fehmiet espressi mhux neċessarjament jirrappreżentaw dawk tal-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni. Sar kull sforz biex tiġi pprovduta informazzjoni preċiża u kompluta, madankollu l-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni ma jistax jiggarantixxi din il-preċiżjoni u ma jaċċettax ir-responsabbiltà fir-rigward tal-kontenut ta' dan ir-rapport. Barra minn hekk, parti mid-data, inklużi ċ-ċarts u l-mapep, ma tkoprix l-Istati Membri kollha jew ir-reġjuni kollha tal-Unjoni Ewropea.

Tabella ta' Kontenut

Kelmtejn ta' qabel **3**

Punti ewlenin u rakkomandazzjonijiet **5**

Kapitolu I — Reġjuni u bliet li jimmaniġġjaw il-kriżijiet **16**

A. l-Ukrajna: Persuni spostati, rikostruzzjoni sostenibbli, triq lejn l-integrazzjoni tal -UE 17

B. Kriżi tal-enerġija 27

C. Diżastri klimatiċi 35

D. Is-sikurezza tal-ikel 45

E. l-inugwaljanzi soċjali u l-bidla demografika 51

Kapitolu II — Reġjuni u bliet bħala atturi għall-iżvilupp sostenibbli u l-koeżjoni **60**

A. Il-Patt Ekoloġiku Ewropew u l-SDGs 61

B. Trasformazzjoni diġitali u reżiljenza 71

C. Il-valur tal-koeżjoni 77

D. Implimentazzjoni tal-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza 85

E. Is-Suq Uniku u t-trasformazzjoni industrijali 91

F. Aġenda rurali — ma jitħalla l-ebda post lura 103

G. Il-ħiliet tan-nies — ħadd ma jitħalla jibqa' lura 116

Kapitolu III — Reġjuni u bliet li jsawru l- futur tal-Ewropa **128**

A. Demokrazija Ewropea 129

B. Sħubijiet futuri għat-tkabbir u l-viċinat 137

Annessi **141**

A. Lista ta' abbrevjazzjonijiet 141

B. Tabella tal-Figuri 143

Kelmtejn ta' qabel

l-2023 kienet sena ta' sfidi u kriżijiet għar-reġjuni u l-bliet kollha madwar l-Unjoni Ewropea, iżda wkoll sena ta' impenn sħiħ minn aktar minn miljun rappreżentant elett fil-kunsilli lokali u fil-parlamenti reġjonali biex iwasslu soluzzjonijiet konkreti u tanġibbli liċ-ċittadini tagħhom. Fid-dawl tal-elezzjonijiet Ewropej li ġejjin, dan ir-rapport jipprovdi lill-qarrejja bis-suġġetti li se jkunu importanti fil-bliet u r-reġjuni, fejn iċ-ċittadini se jivvutaw. Bħallikieku taħt lenti, l-2023 uriet fejn l-Unjoni Ewropea tagħna teħtieġ li ssib tweġibiet komuni, soluzzjonijiet aħjar u oqsma fejn jeħtieġ li tissaħħaħ il-kooperazzjoni tagħna.

Fl-Ukrajna, il-gwerra li ġabet magħha r-Russja għadha għaddejja, u qed iġġib il-qerda u ġġiegħel miljuni ta' nies'il bogħod minn djarhom. Mill-ewwel jum, ir-reġjuni u l-bliet Ewropej fetħu l-bibien tagħhom, u offrew protezzjoni lill-Ukreni, b'servizzi essenzjali fil-qalba. l-istess reġjuni u bliet qed iħejju wkoll biex jgħinu fl-isforzi ta' rikostruzzjoni, filwaqt li jakkumpanjaw lill-awtoritajiet lokali u reġjonali Ukreni fit-triq lejn il-paċi u s-sħubija fl-UE — flimkien ma' pajjiżi kandidati oħra.

Il-konsegwenzi soċjali u ekonomiċi tal-gwerra, flimkien ma' kriżijiet kontinwi, kienu piż kbir fuq l-ispallejn tal-unitajiet domestiċi Ewropej. Il-kriżi klimatika qiegħda kullimkien, kuljum, tieħu l-ħajja permezz ta' diżastri naturali u tpoġġi pressjoni fuq l-ekonomiji tagħna. l-iżgurar tas-sikurezza tal-enerġija u tal-ikel tagħna kienet missjoni ewlenija, peress li miljuni ta' Ewropej kienu u għadhom mhumiex kapaċi jżommu darhom sħuna jew iqiegħdu l-ikel fuq il-mejda.

Hu x'inhu l-kobor tal-isfidi li qed niffaċċjaw, aħna impenjati li ma nħallu lil ħadd lura u li nżommu n-nisġa soċjali tagħna b'saħħitha.

Nistgħu noħorġu biss minn dawn il-kriżijiet aktar b'saħħithom, b'impenn li niżguraw il-progress u l-benesseri taċ-ċittadini tagħna. Din hija r-raġuni għaliex ir-reġjuni u l-bliet bdew bis-sħiħ it-tranżizzjonijiet ekoloġiċi u diġitali, bit-trasformazzjoni tas-soċjetajiet tagħna, bħala atturi ewlenin tal-aġenda għall-iżvilupp sostenibbli.

Ċentrali għal din it-trasformazzjoni strutturali u fit-tul hija l-politika ta' koeżjoni, il-politika ta' investiment ewlenija fl-UE biex tgħin lir-reġjuni u l-bliet jiżguraw futur aħjar, jisfruttaw il-potenzjal tagħhom, irrispettivament minn jekk humiex urbani jew rurali, ċentrali jew periferiċi, ċentri tal-industrija jew saħansitra reġjuni ultraperiferiċi, bħar-reġjun domestiku tiegħi tal-Azores. Għal darb'oħra, waqt li qed infasslu l-politiki u l-investimenti għall-futur, ħadd u imkien ma jibqa' lura.

Fl-aħħar nett, kwalunkwe trasformazzjoni li hija orjentata lejn in-nies teħtieġ l-involviment tan-nies. Il-mexxejja lokali u reġjonali għandhom l-ogħla livell ta' fiduċja miċ-ċittadini tagħhom, u huwa għalhekk li, hekk kif inħarsu lejn il-futur tal-Unjoni Ewropea tagħna, nistgħu biss insaħħu r-rwol leġittimu tar-reġjuni u l-bliet fl-arkitettura tal-UE sabiex issir aktar effiċjenti, aktar ibbażata u eqreb lejn iċ-ċittadini.

Ir-Rapport Annwali tal-UE għall-2023 dwar l-Istat tar-Reġjuni u l-Bliet huwa pubblikazzjoni ewlenija tal-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni, inkluż il-Barometru Reġjonali u Lokali annwali tiegħu prodott fi sħubija mal-IPSOS. Dan jirrakkonta l-istejjer tas-saħħa u l-impenn inkredibbli tal-awtoritajiet lokali u reġjonali fl-Ewropa.

Nixtieq nirringrazzja lill-kontributuri kollha ta' dan ir-rapport, l-aktar importanti lill-mexxejja reġjonali u lokali kollha li jiżguraw li l-Ewropa ssir minn kulħadd, u għal kulħadd.

Vasco Alves Cordeiro, President tal-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni

Punti ewlenin u rakkomandazzjonijiet

Ir-reġjuni u l-bliet li jimmaniġġjaw il-kriżijiet

Solidarjetà mal-Ukrajna

I. *Jitkompla u jissaħħaħ l-appoġġ lill-Ukrajna billi jsir sħubija mar-reġjuni u l-bliet tal-UE għar-rikostruzzjoni u r-riforma.*

Il-gwerra Russa kontra l-Ukrajna kkawżat influss bla preċedent ta' persuni spostati, li affettwa l-bliet u r-reġjuni fl-UE b'mod mhux uniformi. Ir-reġjuni u l-bliet fl-UE qed jipprovdu għajnuna umanitarja diretta lill-bliet u r-reġjuni Ukreni u qed jiżviluppaw proġetti u sħubijiet biex jgħinu fir-rikostruzzjoni futura tagħhom. Minkejja r-riżorsi mġebbda, l-awtoritajiet lokali ffukaw mhux biss fuq miżuri ta' emerġenza (bħaċ-ċentri ta' akkoljenza, l-akkomodazzjoni u l-kura medika għall-persuni spostati) iżda issa wkoll qed idawru l-attenzjoni tagħhom għal strateġiji fit-tul għall-inklużjoni soċjoekonomika ta' erba' miljun refuġjat Ukren (bħall-benesseri soċjali, it-taħriġ fil-lingwa u d-dħul fl-impjieg).

L-UE għandha tuża l-potenzjal, il-kapaċitajiet u l-għarfien espert tar-reġjuni u l-bliet tagħha biex tistabbilixxi r-rikostruzzjoni, ir-riforma u l-integrazzjoni Ewropea tal-Ukrajna fil-livell lokali u tkompli tappoġġa d-deċentralizzazzjoni. Il-Faċilità tal-Ukrajna għandha tipprovdi riżorsi u finanzjament għal dan l-għan.

l-UE għandha żżid l-appoġġ dirett għall-bliet u r-reġjuni tagħha biex timmaniġġja l-integrazzjoni lokali tar-refuġjati Ukreni u tipprovdi servizzi, prinċipalment f'termini ta' kura medika, edukazzjoni u impjieg. Il-komponent lokali u reġjonali tal-Faċilità tal-Ukrajna għandu jiġi żviluppat f'konformità mal-prinċipji ta' governanza tal-politika reġjonali tal-UE.

L - Alleanza Ewropea tal-Bliet u r-Reġjuni għar-Rikostruzzjoni tal-Ukrajna, li hija kkoordinata mill-KtR, qed tgħin biex jissaħħu l-kapaċitajiet lokali u reġjonali fl-Ukrajna, tagħti spinta lill-kooperazzjoni bejn il-pari, tassisti lill-awtoritajiet lokali fl-Ukrajna biex isiru familjari mal-acquis u tagħti pariri dwar l-implimentazzjoni tal-proċess ta' deċentralizzazzjoni.

[Stħarriġ ta' Ipsos: għal 45 % ta' dawk li wieġbu, ir-reġjuni u l-bliet jistgħu jikkontribwixxu għar-rikostruzzjoni tal-Ukrajna]

It-tranżizzjoni tal-enerġija

II. *Jiġi żgurat approċċ ta' governanza f'diversi livelli għat-tranżizzjoni tal-enerġija. Huwa biss b'żieda fil-fondi tal-UE li l-proġetti lokali u reġjonali jistgħu jżidu u jtejbu l-impatt tagħhom*

biex jissodisfaw l-ambizzjoni klimatika tal-UE fil-prattika u jsaħħu l-aċċettazzjoni għat-tranżizzjoni ekoloġika fi ħdan il-komunitajiet lokali.

Il-kriżi tal-enerġija laqtet it-territorji kollha madwar l-Ewropa iżda kienet saħansitra aktar diffiċli fuq ir-reġjuni u l-bliet b'perċentwal ogħla ta' persuni vulnerabbli fil-faqar jew f'riskju ta' faqar: 40 miljun persuna ma setgħux iżommu darhom sħuna fl-2022. l-għanijiet ambizzjużi tal-Patt Ekoloġiku Ewropew jeħtieġu bidliet mingħajr preċedent fis-snin li ġejjin, li fil-biċċa l-kbira tagħhom jeħtieġ li jseħħu fil-livelli lokali u reġjonali. Ir-reġjuni li jospitaw faċilitajiet industrijali intensivi fl-enerġija, bħal fil-każ tal-metalli bażiċi, is-sustanzi kimiċi, il-minerali mhux metalliċi u l-karta, intlaqtu wkoll b'mod qawwi, bi prospett serju ta' deindustrijalizzazzjoni u delokalizzazzjoni futura tal-industriji lir-reġjuni li jipprovdu prezzijiet tal-enerġija aktar baxxi. Minkejja l-iskyrocketing tal-prezzijiet tal-enerġija u l-inflazzjoni għolja, il-gvernijiet lokali u reġjonali komplew jipprovdu servizzi essenzjali (bħall-iskejjel, l-isptarijiet, id-djar tal-kura u t-trasport pubbliku) permezz ta' ffrankar sinifikanti tal-enerġija fit-tisħin u d-dawl tal-bini pubbliku, l-użu aktar rapidu ta' sorsi rinnovabbli, iżda wkoll permezz ta' tnaqqis fil-baġit għal servizzi komunitarji oħra.

l-UE għandha tfassal it-tranżizzjoni tal-enerġija tagħha għall-ħtiġijiet, ir-restrizzjonijiet u l-opportunitajiet lokali. Huwa biss permezz ta' approċċ minn isfel għal fuq li l-UE tista' taqleb mill-kriżi tal-enerġija għall-indipendenza enerġetika u tipprovdi viżjoni fit-tul għat-territorji tal-UE.

Filwaqt li tibni fuq l-inizjattiva REPowerEU, l-UE għandha tipprovdi lir-reġjuni u l-bliet b'appoġġ u investimenti addizzjonali biex itejbu l-effiċjenza enerġetika, jużaw l-enerġija rinnovabbli, l-ekonomija ċirkolari u l-grilji intelliġenti, u b'hekk jippromwovu l-produzzjoni tal-enerġija lokali u jsaħħu l-awtonomija enerġetika tal-UE.

Il-KtR qed jiffaċilita t-tranżizzjoni tal-enerġija lokali permezz tal-Inizjattiva tiegħu dwar il-Patt Ekoloġiku fil-Livell Lokali u diversi kampanji bħall-Isprint tal-UE għall-Iffrankar tal-Enerġija fil-Bliet, imnedija flimkien mal-Patt tas-Sindki tal-UE u l-Kummissjoni Ewropea.

[Stħarriġ ta' Ipsos: għal 62 % ta' dawk li wieġbu, il-belt u r-reġjun tagħhom ħadu miżuri biex inaqqsu l-konsum tal-enerġija]

Azzjoni klimatika

III. *Tinvesti b'mod sinifikanti fl-adattament u l-mitigazzjoni tat-tibdil fil-klima bi strateġija bbażata fuq il-post biex tippreserva l-koeżjoni u r-reżiljenza fir-reġjuni u l-bliet kollha u fid-dawl tal-effetti ta' tfixkil u asimmetriċi tat-tibdil fil-klima, kif ukoll it-telf tal-bijodiversità.*

Ir-reġjuni u l-bliet Ewropej qed iħallsu dejjem aktar għall-mewġ tas-sħana, il-pixkeriji, l-għargħar għall-għarrieda u n-nirien fil-foresti. It-tibdil fil-klima se jkabbar l-inugwaljanzi eżistenti: l-Ewropa tan-Nofsinhar u tal-Lvant, il-bliet Ewropej, il-gżejjer, ir-reġjuni kostali u periferiċi se jintlaqtu l-aktar f'termini ta' diżgrazzji fost il-popolazzjonijiet, ħsara lill-infrastrutturi kritiċi u t-tfixkil tat-turiżmu, ir-raggruppamenti industrijali u l-produzzjoni agrikola. Sabiex tipproteġi r-reġjuni tagħha mill-impatti dannużi tat-tibdil fil-klima, l-UE jkollha tinvesti madwar EUR 40 biljun fis-sena, jekk it-temperatura globali tibqa' fi ħdan żieda ta' 1.5 °C. Dan l-ammont jitla' sa EUR 120 biljun u 200 biljun fis-sena biex jadatta għal żieda fit-temperatura ta' 2 °C jew 3°-4 °C. Huma biss investimenti aktar b'saħħithom fl-adattament u l-mitigazzjoni tat-tibdil fil-klima li jistgħu jippreservaw il-koeżjoni fost l-UE u fi ħdan l-Istati Membri.

L-UE għandha żżid is-solidarjetà tagħha. Il-mekkaniżmi ta' koeżjoni se jippermettu lir-reġjuni u l-bliet tagħha jżidu l-investimenti għall-adattament għat-tibdil fil-klima u r-reżiljenza u jipprevjenu lill-aktar territorji vulnerabbli u gruppi soċjali vulnerabbli milli jintlaqtu l-agħar.

Il-Patt Ekoloġiku Ewropew għandu jinvolvi bis-sħiħ lir-reġjuni u lill-bliet biex jiksbu n-newtralità klimatika u jsiru reżiljenti għat-tibdil fil-klima.

Il-KtR qed jissieħeb maċ-Ċentru Konġunt tar-Riċerka tal-Kummissjoni Ewropea biex jippromovi l-użu tad-Dashboard tal-Vulnerabbiltà tiegħu, li jiddefinixxi l-vulnerabbiltajiet u l-kapaċitajiet reġjonali biex jiġu indirizzati d-diżastri, inklużi r-riskji tat-tibdil fil-klima.

[Stħarriġ ta' Ipsos: għal 51 % ta' dawk li wieġbu, ir-reġjuni u l-bliet għandu jkollhom vuċi akbar fit-tfassil tal-politika tal-UE fir-rigward tal-kriżi klimatika u l-ambjent]

Is-sikurezza tal-ikel

IV. *Tappoġġja l-agrikoltura lokali sostenibbli u tissieħeb mal-awtoritajiet lokali u reġjonali biex tgħin biex is-sistemi tal-ikel Ewropej isiru aktar reżiljenti u sostenibbli.*

Il-gwerra Russa kontra l-Ukrajna fixklet b'mod sostanzjali l-agrikoltura Ewropea b'mod ġenerali, bl-ogħla impatt jinħass fir-reġjuni tal-Bulgarija, l-Ungerija, il-Polonja, ir-Rumanija u s-Slovakkja, u żied il-prezzijiet fuq l-ixkafef għal kull min jgħix fl-Ewropa. Barra minn hekk, in-nixfiet, in-nuqqas ta' ilma u avvenimenti klimatiċi estremi oħra qed inaqqsu b'mod sever ir-rendimenti agrikoli f'ħafna reġjuni, li jkopru l-UE kollha. l-awtoritajiet lokali u reġjonali qed iħabbtu wiċċhom mal-emerġenza soċjali tal-faqar alimentari fil-komunitajiet lokali tagħhom: aktar minn 32.5 miljun Ewropew ma jistgħux jaffordjaw ikla xierqa kull jumejn.

l-UE għandha tinvesti fi produzzjoni agrikola lokali sostenibbli u tqassar il-ktajjen tal-provvista tagħha. Għandha tiffavorixxi l-prodotti lokali, takkwista b'mod sostenibbli u timxi lejn sistemi tal-ikel sostenibbli.

l-UE għandha wkoll iżżid il-koordinazzjoni u l-investimenti tagħha biex tgħin lir-reġjuni jiġġieldu l-kurrenti u jimmaniġġjaw l-iskarsezza tal-ilma billi tibni fuq l-esperjenzi reġjonali eżistenti fit-tnaqqis tal-konsum, iż-żieda fl-użu mill-ġdid u l-indirizzar tal-ilma mormi.

Il-KtR nieda l-Premju tal-UE għall-Prodotti Organiċi flimkien mal-Kummissjoni Ewropea għall-promozzjoni ta' produzzjoni lokali sostenibbli fost ir-reġjuni tal-UE.

Ir-reġjuni u l-bliet bħala atturi għall-iżvilupp sostenibbli u l-koeżjoni

Il-Patt Ekoloġiku Ewropew u l-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli

V. *Jiġi żgurat aktar appoġġ għall-implimentazzjoni tal-Patt Ekoloġiku Ewropew u l-għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli fil-livell lokali u reġjonali.*

Mingħajr l-impenn tar-reġjuni u l-bliet Ewropej, 105 mill-169 mira stabbiliti mill-SDGs mhux se jintlaħqu sal-2030, bħat-tnaqqis tal-faqar u l-ekoloġizzazzjoni tal-infrastrutturi lokali. Ir-reġjuni u l-bliet jimmonitorjaw dejjem aktar il-progress tagħhom billi jwettqu Reviżjonijiet Lokali Volontarji, u jingħaqdu flimkien f'inizjattivi bħan-netwerk URBACT Cities for Sustainable Governance u l-Patt Ewropew tas-Sindki. Madankollu, ħafna drabi ma jkollhomx ir-riżorsi finanzjarji u l-kapaċitajiet tekniċi biex jimplimentaw l-SDGs u jippjanaw l-investimenti fil-miżuri tal-Patt Ekoloġiku. Dan jhedded li japprofondixxi d-distakki eżistenti bejn ir-reġjuni jew il-bliet "ta' quddiem" u dawk li diġà qed jiffaċċjaw sfidi ekonomiċi minħabba tranżizzjonijiet teknoloġiċi u demografiċi.

l-UE għandha tipprovdi lir-reġjuni u l-bliet b'qafas konsistenti u konsolidat għall-iżvilupp sostenibbli li jallinja mal-aġendi globali dwar il-klima u s-sostenibbiltà. Għandha tqis l-isfidi trasformattivi li qed jiffaċċjaw ir-reġjuni u l-bliet biex l-implimentazzjoni tkun aktar riflessa fir-realtajiet lokali.

l-istituzzjonijiet tal-UE jridu jingħaqdu mal-livelli kollha ta' gvern biex jimlew il-lakuni finanzjarji billi jipprovdu finanzjament dirett u gwida konkreta, jintroduċu bbaġitjar ekoloġiku u jorbtu aħjar il-Patt Ekoloġiku tal-UE mal-governanza ekonomika tal-UE.

l-Inizjattiva tal-KtR dwar il-Patt Ekoloġiku fil-Livell Lokali tinkludi sett ta' għodod ta' komunikazzjoni u involviment biex titħaffef it-tranżizzjoni ekoloġika fil-livell lokali u reġjonali. Dan jippermetti lir-reġjuni u l-bliet jiskambjaw l-aħjar prattiki dwar l-implimentazzjoni tal-Patt Ekoloġiku u jipprovdu feedback espert dwarha.

[Il-futur tal-Patt Ekoloġiku: analiżi u ħarsa 'l quddiem tal-istħarriġ tal-KtR: 45 % tar-rispondenti jaffermaw li l-belt jew ir-reġjun tagħhom stabbilixxa mira ta' newtralità klimatika sal-2050, li juri l-ambizzjoni tagħhom li jaqbżu l-mira usa' tal-UE]

It-tranżizzjonijiet ekoloġiċi u diġitali

VI. *Jiġu sfruttati l-investimenti għat-tranżizzjonijiet ekoloġiċi u diġitali, jiġu appoġġati n-nies u jitnaqqsu l-inugwaljanzi, filwaqt li titrawwem ukoll il-kompetittività industrijali tar-reġjuni Ewropej.*

It-tranżizzjonijiet ekoloġiċi u diġitali jżidu kemm l-ispejjeż kif ukoll ir-riskji u jpoġġu sfidi eżistenzjali għal ħafna reġjuni Ewropej. l-iskirocketing tal-prezzijiet tal-enerġija u l-politiki barranin tal-industrija bbażati fuq il-post jheddu li jaggravaw is-sitwazzjoni. Fl-istess ħin, l-unitajiet domestiċi qed jiffaċċjaw l-impatt tal-inflazzjoni u għad hemm inugwaljanzi qawwija madwar l-Ewropa. Kważi 50 % tar-reġjuni u l-bliet kellhom jistabbilixxu banek tal-ikel u programmi ta' distribuzzjoni tal-ikel. Peress li t-tranżizzjoni doppja għadha għaddejja, huwa kruċjali li l-miri tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali relatati mal-impjiegi, it-taħriġ u l-ġlieda kontra l-faqar u l-esklużjoni soċjali jibqgħu ċentrali. Il-gvernijiet sottonazzjonali huma responsabbli għal sehem ewlieni tan-nefqa globali fl-edukazzjoni u l-ħiliet. Għalhekk għandhom rwol ewlieni x'jaqdu fl-indirizzar tal-isfidi soċjoekonomiċi, b'attenzjoni partikolari għall-kwistjoni tan-nases tal-iżvilupp. Barra minn hekk, peress li 41 reġjun huma fil-fatt meqjusa bħala l-aktar vulnerabbli minħabba t-tranżizzjonijiet ekoloġiċi u diġitali, ir-reġjuni u l-bliet qed ifittxu modi biex jiżguraw ir-reżiljenza u l-kompetittività tagħhom billi jadottaw strateġiji ġodda, jibnu l-għarfien espert, jipprovdu mezzi għat-titjib tal-ħiliet u billi jiffurmaw alleanzi biex isemmgħu leħinhom. Ir-reġjuni u l-bliet Ewropej ukoll qed iħossu dejjem aktar il-konsegwenzi tat-theddid diġitali direttament: dawn huma miri primarji ta' attakki ċibernetiċi u jesperjenzaw għeluq temporanju ta' servizzi pubbliċi kruċjali. Madankollu, ħafna minnhom ma għandhomx biżżejjed riżorsi finanzjarji u kapaċitajiet organizzattivi biex jibnu r-reżiljenza diġitali u jtejbu l-ekosistemi ekonomiċi tagħhom.

l-UE għandha tippromwovi aktar il-perspettiva lokali f'dak li għandu x'jaqsam mal-iżvilupp tal-ħiliet.

Il-Kumitat tar-Reġjuni għandu jiġi mistieden bħala membri tal-korpi governattivi u ta' monitoraġġ stabbiliti mill-Att dwar il-Materja Prima Kritika u l-Att dwar l-Industrija Net-Zero peress li r-reġjuni u l-bliet għandhom rwol importanti x'jaqdu fl-iżgurar tal-aċċettazzjoni soċjetali ta' proġetti strateġiċi u fl-identifikazzjoni ta' lievi għall-bidla u l-investiment.

l-UE għandha żżid l-isforzi tagħha billi tmexxi kampanji ta' sensibilizzazzjoni dwar it-theddid ċibernetiku dirett kontra l-infrastrutturi lokali u reġjonali.

[Stħarriġ ta' Ipsos: għal 52 % ta' dawk li wieġbu, ir-reġjuni u l-bliet għandu jkollhom sehem akbar fit-tfassil tal-politika tal-UE fir-rigward ta' ekonomija aktar b'saħħitha, ġustizzja soċjali u impjiegi]

Il-futur tal-politika ta' koeżjoni

VII. Ir-riforma tal-politika ta' koeżjoni b'approċċ ibbażat fuq il-missjoni u l-post, bl-applikazzjoni tal-prinċipju ta' "la tagħmilx ħsara lill-koeżjoni" fil-politiki kollha.

Bis-saħħa tas-suq uniku, il-PDG tal-UE huwa 9 % ogħla milli kieku kien ikun mingħajru. Il-kummerċ intern tal-UE appoġġa l-ħolqien ta' 56 miljun impjieg f'dawn l-aħħar tletin sena. Madankollu, il-

prosperità mhijiex distribwita b'mod ġust fost ir-reġjuni ewlenin u l-periferija tal-UE. Il-pandemija tal-COVID-19 u l-gwerra Russa kontra l-Ukrajna għamluha saħansitra aktar diffiċli għar-reġjuni periferiċi biex ilaħħqu mal-bqija tal-UE. Il-politika ta' koeżjoni bħala investiment fit-tul tikkontribwixxi għal suq uniku bi prestazzjoni aħjar, billi tnaqqas id-distakk fl-iżvilupp bejn ir-reġjuni billi tipprovdilhom riżorsi u infrastrutturi soċjali. Madankollu, id-differenzi reġjonali għadhom kbar. Il-futur tal-politika ta' koeżjoni jeħtieġ li jitfassal bħala strateġija inklużiva li tinvolvi lin-nies u lill-partijiet ikkonċernati kollha fil-livelli kollha, li tindirizza l-frammentazzjoni u l-kumplessità attwali tal-politika f'diversi fondi.

Jeħtieġ li l-UE tkompli tiżviluppa politika ta' koeżjoni b'saħħitha bbażata fuq il-post b'approċċ ta' missjoni li jista' jgħin lill-postijiet u lin-nies kollha tal-UE. Għandha tapplika l-prinċipju ta' "la tagħmilx ħsara lill-koeżjoni" fil-politiki u l-inizjattivi kollha tal-UE billi twettaq valutazzjonijiet komprensivi tal-impatt territorjali.

l-Alleanza ta' Koeżjoni, stabbilita mill-KtR, se sservi bħala pjattaforma ta' dibattitu u skambju, li tinvolvi lill-istituzzjonijiet tal-UE mal-bliet u r-reġjuni.

[Stħarriġ ta' Ipsos: 59 % ta' dawk li wieġbu huma konxji tal-fondi tal-politika ta' koeżjoni]

l-aġenda rurali

VIII. *Approċċ fit-tul għaż-żoni rurali jrid jgħammarhom b'investiment fit-tranżizzjonijiet ekoloġiċi u diġitali tagħhom biex jiġġieldu b'mod effettiv id-depopolazzjoni u jattiraw it-talent żagħżugħ.*

Sal-2033, huwa stmat li 30 miljun ruħ se jkunu telqu miż-żoni rurali tal-Ewropa. Dan huwa daqs il-popolazzjoni kkombinata tar-Rumanija, il-Bulgarija u l-Litwanja. Ir-reġjuni rurali jiffaċċjaw ostakli li jheddu t-tkabbir tagħhom kif ukoll l-objettivi tal-UE biex tinkiseb in-newtralità klimatika. Iż-żgħażagħ u l-familji jitilqu miż-żoni rurali minħabba n-nuqqas ta' servizzi, bħall-iskejjel, l-isptarijiet, it-trasport pubbliku u l-konnettività diġitali. Dan il-fluss kostanti ta' żgħażagħ iwassal għal tnaqqis fil-forza tax-xogħol, tixjiħ tal-popolazzjonijiet lokali kif ukoll għal faqar u esklużjoni soċjali. 16 % tal-popolazzjoni tal-UE tgħix fl-hekk imsejħa reġjuni tan-nassa tal-iżvilupp tat-talenti. l-opportunitajiet ta' tagħlim għall-adulti huma ħafna inqas f'reġjuni li qed ibatu minn nasba għall-iżvilupp tat-talenti (b'5.6 %, meta mqabbla mal-medja tal-UE ta' 10 %). Il-gvernijiet reġjonali u lokali huma involuti b'mod attiv fil-formulazzjoni u l-eżekuzzjoni ta' inizjattivi integrati għall-iżvilupp rurali, bħal proġetti skolastiċi lokali ddedikati, kif ukoll kunċetti ta' mobilità għall-irħula rurali u skemi ta' intraprenditorija ekoloġika għan-nisa.

l-UE għandha tinvesti aktar f'żoni rurali peress li dawn huma kontributuri ewlenin għat-tranżizzjoni ekoloġika tagħha f'oqsma bħall-produzzjoni tal-enerġija rinnovabbli, l-ikel sostenibbli u l-preservazzjoni tan-natura.

Il-ġenerazzjoni li jmiss ta' programmi tal-politika ta' koeżjoni u l-pjanijiet għall-Irkupru u r-Reżiljenza għandhom jagħtu spinta lill-investimenti u r-riformi biex inaqqsu n-nases tal-iżvilupp

tat-talenti fir-reġjuni tal-UE, jiddiversifikaw il-prospetti ekonomiċi għaż-żgħażagħ u jiżguraw il-benesseri ekonomiku u soċjali tal-komunitajiet rurali.

Il-KtR huwa involut b'mod attiv fil-Patt Rurali, li jipprovdi pjattaforma għal-livelli kollha ta' gvern u soċjetà ċivili biex jiskambjaw il-ħtiġijiet u l-potenzjal taż-żoni rurali.

Ir-reġjuni u l-bliet li jsawru l-futur tal-Ewropa

Demokrazija Ewropea

IX. l-UE għandha tieħu vantaġġ mill-fiduċja taċ-ċittadini fir-rappreżentanti reġjonali u lokali biex issaħħaħ aħjar u sa ċertu punt id-demokrazija Ewropea.

Fl-Unjoni Ewropea, 1.2 miljun ċittadin għandhom mandat elettorali fil-livell lokali jew reġjonali. Huma l-bażi tad-demokrazija Ewropea. l-awtoritajiet lokali u reġjonali tal-Istati Membri huma aktar fdati mill-gvernijiet nazzjonali u, fil-biċċa l-kbira tal-pajjiżi, huma aktar fdati mill-istituzzjonijiet tal-UE wkoll. l-iskuntentizza dejjem tikber fir-reġjuni u l-bliet thedded il-koeżjoni soċjali ġenerali fl-UE. Dan jagħmilha saħansitra aktar kruċjali li l-programmi tal-UE għall-bliet u r-reġjuni jiġu adattati għall-ħtiġijiet speċifiċi tat-territorji diversi tal-UE u l-ħtiġijiet tagħhom. Għal dan l-għan, jeħtieġ li l-awtoritajiet lokali u reġjonali jkollhom vuċi akbar fit-tfassil tal-politiki tal-UE. Involviment akbar tal-livelli sottonazzjonali tal-gvern jgħin biex il-politiki tal-UE jinftiehmu aħjar u jiġu aċċettati miċ-ċittadini.

l-UE għandha tippromovi d-dimensjoni f'diversi livelli tad-demokrazija u l-governanza Ewropej u tinkludi sistematikament lill-politiċi lokali u reġjonali fil-proċess leġislattiv tal-UE, u b'hekk issegwi r-riżultati tal-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa.

l-elezzjonijiet Ewropej li se jsiru f'Ġunju 2024 se jkunu test għad-demokrazija Ewropea. F'dan il-kuntest, l-istituzzjonijiet tal-UE għandhom iżidu l-kooperazzjoni tagħhom mar-reġjuni u l-bliet sabiex jibnu l-fiduċja u jżidu l-parteċipazzjoni tal-votanti, filwaqt li jiżguraw li l-vuċi tagħhom tinstema' fid-definizzjoni tal-prijoritajiet politiċi li jmiss.

Il-programm Politiċi Eletti Żgħażagħ u n-Netwerk ta' Kunsillieri Lokali u Reġjonali — it-tnejn stabbiliti mill-KtR — jistgħu jappoġġjaw aktar lir-rappreżentanti eletti lokali u reġjonali, filwaqt li jsaħħu l-pont bejn l-UE u l-komunitajiet lokali. l-awtoritajiet lokali u reġjonali huma wkoll sħab ewlenin biex jissaħħaħ is-sens ta' appartenenza fil-proġett Ewropew, abbażi tal-prinċipji u l-valuri tal-UE.

[Stħarriġ ta' Ipsos: għal 91 % ta' dawk li wieġbu, huwa importanti li tiżdied l-influwenza tar-reġjuni u l-awtoritajiet lokali fit-tfassil tal-politika nazzjonali]

It-tkabbir tal-Unjoni Ewropea

X. l-awtoritajiet lokali u reġjonali, bl-esperjenza u n-netwerks tagħhom, jiġu involuti fit-tħejjija għall-mewġa li jmiss ta' tkabbir.

Il-gwerra Russa kontra l-Ukrajna poġġiet il-politika tat-tkabbir tal-UE ogħla fuq l-aġenda politika u enfasizzat l-importanza li tiġi żgurata l-istabbiltà fil-viċinat tal-UE, kemm fil-fruntieri tal-Lvant kif ukoll tan-Nofsinhar tagħha, permezz ta' kooperazzjoni transfruntiera msaħħa. Ir-reġjuni u l-bliet fil-

pajjiżi kandidati għandhom rwol ewlieni x'jaqdu fl-involviment taċ-ċittadini fil-proċess ta' adeżjoni, fil-konsolidazzjoni tal-valuri Ewropej u fit-trawwim tal-integrazzjoni Ewropea.

Ir-reġjuni u l-bliet Ewropej jistgħu jaqsmu l-esperjenzi tagħhom tal-adeżjoni u jappoġġjaw il-bini tal-kapaċità ta' parteċipanti ġodda potenzjali permezz ta' diversi formati bħall-Kumitati Konsultattivi Konġunti (JCCs), il-Gruppi ta' Ħidma (WGs), il-Konferenza tal-Awtoritajiet Reġjonali u Lokali għas-Sħubija tal-Lvant (CORLEAP), l-Assemblea Reġjonali u Lokali Ewro-Mediterranja (ARLEM) jew bl-użu tal-istrument bejn il-pari ta' Assistenza Teknika u Skambju ta' Informazzjoni (TAIEX). Il-CORLEAP bħalissa qed issegwi l-objettivi doppji li tkompli tipprovdi format għall-kooperazzjoni multilaterali fil-livell lokali u reġjonali fil-qafas tas-Sħubija tal-Lvant u tgħin lill-pajjiżi kandidati l-ġodda tal-UE fi triqithom lejn l-UE, u ser tkompli tagħmel dan fil-futur qrib.

Barra minn hekk, il-programmi ta' kooperazzjoni transfruntiera ma' pajjiżi ġirien (b'mod partikolari permezz tal-programmi Interreg IPA CBC) kienu kruċjali biex tinbena l-fiduċja u jiġi żviluppat għarfien espert f'awtoritajiet lokali u reġjonali ġirien filwaqt li jħejju biex jissieħbu fl-UE.

Dan jagħmel il-bini tal-kapaċità aktar faċli u jżid il-fehim tal-politiki u l-liġijiet tal-UE.

Ir-reġjuni u l-bliet Ewropej jistgħu jkunu parti sħiħa mill-proċess tat-tkabbir tal-UE billi jippromovu formati ta' kooperazzjoni multilaterali u jipprovdu appoġġ prattiku lill-awtoritajiet lokali u reġjonali tal-pajjiżi kandidati tal-UE.

Ċikli preċedenti ta' tkabbir urew li d-deċentralizzazzjoni u l-involviment tal-awtoritajiet lokali u reġjonali fit-tħejjija għas-sħubija fl-UE huma kruċjali għas-suċċess.

Il-KtR huwa favur it-tisħiħ tal-kooperazzjoni transkonfinali mal-awtoritajiet lokali u reġjonali ġirien u jikkontribwixxi għall-promozzjoni tat-TAIEX permezz tal-Kumitati Konsultattivi Konġunti u l-Gruppi ta' Ħidma, kif ukoll permezz tal-ARLEM u l-CORLEAP, u għandu rwol speċjali x'jaqdi fl-assistenza lill-awtoritajiet lokali u reġjonali fil-pajjiżi tat-tkabbir biex iħejju għall-implimentazzjoni tal-acquis tal-UE. Il-KtR qed jiffoka l-ħidma ta' tkabbir tiegħu fuq il-bini tal-kapaċità prattika u b'mod partikolari żied il- Programm Politiku Eletti Żgħażagħ (YEPs) tiegħu għall-pajjiżi kandidati.

1. It-tkomplija u t-tisħiħ tal-appoġġ lill-Ukrajna permezz ta' sħubiji mar-reġjuni u l-bliet tal-UE għar-rikostruzzjoni u r-riforma.

2. L-iżgurar ta' approċċ ta' governanza f'diversi livelli għat-tranżizzjoni tal-enerġija. Huwa biss b'żieda fil-fondi tal-UE li l-proġetti lokali u reġjonali jista' jkollhom impatt akbar u aħjar biex jissodisfaw l-ambizzjoni klimatika tal-UE fil-prattika u jsaħħu l-aċċettazzjoni għat-tranżizzjoni ekoloġika fil-komunitajiet lokali.

3. Investiment b'mod sinifikanti fl-adattament għall-klima u l-mitigazzjoni tal-klima bi strateġija bbażata fuq il-post biex jiġu ppreservati l-koeżjoni u r-reżiljenza fir-reġjuni u l-bliet u fid-dawl tal-effetti ta' tfixkil u asimetriċi tat-tibdil fil-klima, kif ukoll it-telf tal-bijodiversità.

4. Appoġġ għal agrikoltura lokali sostenibbli u ħidma flimkien mal-awtoritajiet lokali u reġjonali biex is-sistemi tal-ikel Ewropej isiru aktar reżiljenti u sostenibbli.

5. L-iżgurar ta' aktar appoġġ għall-implimentazzjoni tal-Patt Ekoloġiku Ewropew u l-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli fil-livell lokali u reġjonali.

6. L-iżblukkar tal-investimenti għat-tranżizzjoni doppja ekoloġika u diġitali, l-appoġġ għan-nies u t-tnaqqis tal-inugwaljanzi, kif ukoll it-trawwim tal-kompetittività industrijali tar-reġjuni Ewropej.

7. Riforma tal-politika ta' koeżjoni b'missjoni u approċċ ibbażat fuq il-post, u l-applikazzjoni tal-prinċipju "la tagħmilx ħsara lill-koeżjoni" fil-politiki kollha.

8. Approċċ fit-tul għaż-żoni rurali biex ikunu mgħammra b'investiment għat-tranżizzjoni doppja ekoloġika u diġitali tagħhom biex jiġġieldu b'mod effettiv id-depopolazzjoni u jattiraw talent żagħżugħ.

9. L-UE trid tieħu vantaġġ mill-fiduċja taċ-ċittadini fir-rappreżentanti reġjonali u lokali biex tkompli ssaħħaħ id-demokrazija Ewropea fuq skala akbar.

10. L-involviment tal-awtoritajiet lokali u reġjonali, bl-esperjenza u n-networks tagħhom, biex jippreparaw għall-mewġa li jmiss ta' tkabbir.

Kapitolu I — Reġjuni u bliet li jimmaniġġjaw il-kriżijiet

Sett ta' kriżijiet multidimensjonali qed jaffettwa lill-Unjoni Ewropea. Mill-gwerra Russa kontra l-Ukrajna u l-konsegwenzi tagħha għall-kriżijiet tal-enerġija, tal-klima u tal-ikel, l-inugwaljanzi soċjali u l-konsegwenzi dejjiema tal-pandemija tal-COVID-19, ir-reġjuni u l-bliet huma fuq quddiem nett, filwaqt li jindirizzaw l-isfidi numerużi li jiffaċċjaw iċ-ċittadini.

l-Unjoni Ewropea qed tiġi ttestjata, u se tibqa' sakemm tkompli tiżviluppa għodod komuni ġodda ta' solidarjetà u reżiljenza, biex tappoġġa t-territorji u ċ-ċittadini tagħha.

A. l-Ukrajna: Persuni spostati, rikostruzzjoni sostenibbli, triq lejn l-integrazzjoni tal -UE

Il-gwerra Russa kontra l-Ukrajna kkawżat influss bla preċedent ta' persuni spostati, u affettwat b'mod irregolari r-reġjuni u l-bliet fl-UE. Minkejja ħafna diffikultajiet, il-gvernijiet lokali u reġjonali ħadu miżuri ta' suċċess biex jilqgħu lil Ukraini spostati, filwaqt li katalizzaw is-solidarjetà mill-popolazzjonijiet lokali. l-enfasi issa qed tinbidel minn miżuri ta' emerġenza għal strateġiji aktar fit-tul għall-inklużjoni soċjoekonomika. Liema reġjuni jinsabu fuq quddiem nett fl-għajnuna lill-Ukreni spostati biex jintegraw lokalment? Kif tista' s-solidarjetà mill-gvernijiet lokali tgħin lill-Ukrajna tirkupra mill-gwerra u tibni futur aħjar għall-poplu tagħha?

Ir-reġjuni u l-bliet fl-UE u fl-Ukrajna huma konvinti li għandhom rwol attiv fir-rikostruzzjoni tal-Ukrajna. Huma diġà qed jiżviluppaw l-istruttura, il-prinċipji u l-pjanijiet għal dan l-għan fil-kuntest ta' netwerks bħall-Alleanza Ewropea tal-Bliet u r-Reġjuni għar-Rikostruzzjoni tal-Ukrajna, stabbilita mill-Kumitat tar-Reġjuni (KtR), li tlaqqa' flimkien l-awtoritajiet lokali u reġjonali fl-UE u l-Ukrajna.

l-integrazzjoni tal-Ukrajna fl-UE ser timxi id f'id mar-rikostruzzjoni tagħha. l-awtoritajiet lokali u reġjonali fl-Ukrajna jeħtieġ li jkunu ppreparati għas-sħubija fl-UE u jeħtieġu appoġġ mill-kontropartijiet tagħhom tal-UE. Il-KtR qed jagħmel il-parti tiegħu permezz ta' inizjattivi għall-bini tal-kapaċità.

Wara dik li probabbilment kienet storikament l-aktar migrazzjoni intensiva lejn l-UE kkawżata mill-kunflitti,[1] **ħafna reġjuni u bliet issa qed jaqilbu minn modalità ta' kriżi għall-iżvilupp ta' strateġiji sostenibbli għall-integrazzjoni ta' ċittadini Ukreni li ngħataw protezzjoni mill-UE**. Il-biċċa l-kbira tal-Ukreni li jirċievu protezzjoni temporanja[2] fl-Unjoni Ewropea (3.5 miljun mit[3] -total tal-UE ta' 4 miljun[4]) waslu u rreġistraw fl-ewwel tliet xhur wara l-invażjoni Russa fl-24 ta' Frar 2022. Fit-tieni nofs tal-2022 u matul l-2023, il-bliet u r-reġjuni bdew jimxu minn mod ta' rispons ta' emerġenza għall-iżvilupp ta' strateġiji ta' integrazzjoni strutturati u sostenibbli mmirati lejn it-titjib tal-inklużjoni soċjoekonomika tal-Ukreni spostati.[5]

88 % tar-reġjuni u l-bliet ħadu azzjoni konkreta biex jirrispondu għall-emerġenza maħluqa mill-gwerra fuq l-Ukrajna fil-belt jew fir-reġjun tagħhom u, flimkien mal - komunitajiet lokali, għadhom jaqdu rwol kruċjali fl-appoġġ tal-Ukreni spostati. Madwar nofs l-awtoritajiet tar-reġjuni u l-bliet ħolqu ċentri ta' akkoljenza u pprovdew akkomodazzjoni għal persuni spostati u aktar minn terz żguraw l-aċċess għall-assistenza soċjali u l-kura medika (33 %). 21 % ħolqu opportunitajiet u faċilitajiet speċifikament għal tfal spostati, filwaqt li 13 % ħadu miżuri biex itaffu l-impatt ekonomiku u soċjali tal-gwerra fuq dawk l-aktar vulnerabbli kif ukoll itaffu l-impatt taż-żieda fil-prezzijiet tal-enerġija għaċ-ċittadini u l-intrapriżi. Aktar minn terz (35 %) impenjaw ruħhom ukoll f'azzjonijiet

[1] Għal aktar tagħrif ara ċ-ċentru Wilfred Martens għall-Istudji Ewropej, Movimenti Transkonfinali mqabbla: Il-migrazzjoni mill-Ukrajna u lejha f'Tqabbil Storiku ma' Sitwazzjonijiet Indotta minn KonflittiOħra, Frar 2023 u https://www.oecd.org/newsroom/russia-s-war-of-aggression-against-ukraine-generates-historic-migration-flows.htm.

[2] L-għotjiet ta' protezzjoni temporanja bbażati fuq id- Deċiżjoni ta' Implimentazzjoni tal-Kunsill 2022/382, Mach 2022. Il-benefiċjarji ta' din il-protezzjoni aktar tard jissemmew f'dan id-dokument bit-terminu ġenerali "refuġjati".

[3] Il-Kummissarju Għoli tan-Nazzjonijiet Uniti għar-Refuġjati, is-sitwazzjoni fl-Ukrajna: Aġġornament tal-Flash#18 , 24 ta' Ġunju 2022.

[4] Eurostat, Protezzjoni temporanja għal persuni li qed jaħarbu mill-Ukrajna, Awwissu 2023.

[5] Ara, pereżempju, l-attivitajiet tal- Bliet u r-Reġjuni għall-Integrazzjoni tal-Migranti, netwerk stabbilit mill-Kumitat tar-Reġjuni, bħall-konferenzi dwar l-Aċċess tal- Migranti għall-Kura tas-Saħħa: minn Reazzjonijiet ta' Emerġenza għal Soluzzjonijiet Sostenibbli u l-Għoti tas -Setgħa lir-Reġjuni u l-Bliet fil-Governanza tal-Integrazzjoni tal-Migranti.

simboliċi ta' appoġġ lill-Ukrajna. Minbarra l-appoġġ sħiħ tal-Ukrajna kontra l-aggressur Russu, il-maġġoranza tar-reġjuni u l-bliet (60 %) huma konvinti wkoll li l-preżenza tal-Ukreni ġġib magħha konsegwenzi demografiċi u ekonomiċi pożittivi (54 %).6

Peress li l-maġġoranza tal-benefiċjarji Ukraina rreġistrati ta 'protezzjoni temporanja huma nisa u tfal,7 **ħafna reġjuni u bliet jipprovdu wkoll appoġġ imfassal apposta, edukazzjoni u servizzi ta' integrazzjoni.** Aktar minn 56 % tar-reġjuni u l-bliet jipprovdu appoġġ speċifiku għan-nisa mill-Ukrajna fil-forma ta' kura tat-tfal, segwita minn akkomodazzjoni (55 %), taħriġ fix-xogħol (52 %), assistenza psikoloġika (kważi 48 %), kura tas-saħħa (46 %), u trasport (45%).8 Madankollu, madwar 44 % ma jipprovdu l-ebda appoġġ speċifiku mfassal apposta għan-nisa spostati Ukreni li hija kwistjoni li jeħtieġ li tiġi indirizzata biex tappoġġahom u biex tiżgura kundizzjonijiet adegwati għall-integrazzjoni-soċjoekonomika tagħhom9. Eżempju prominenti ta' integrazzjoni rapida u xhieda tas-saħħa u d-determinazzjoni tan-nisa Ukreni ġej mill-Polonja, fejn iċ-ċifri tal-gvern jikkonfermaw li 60–70 % kienu sabu impjieg regolari sal-aħħar tas-sena li għaddiet.10

Filwaqt li s-solidarjetà lejn il-poplu mill-Ukrajna kienet inekwivokabbli madwar l-UE, l-impatt territorjali ta' din il-kriżi bla preċedent jaffettwa b'mod predominanti lir-reġjuni u l-bliet fi tliet Stati Membri biss. Dan huwa dovut għal diversi fatturi, bħal konċentrazzjonijiet f'żoni urbani u metropolitani, dijaspori kbar li kienu jeżistu minn qabel f'xi reġjuni, vjaġġar mingħajr11 viża għall-Ukreni lejn l-UE, u l-protezzjoni rapida skont id-Direttiva dwar il-Protezzjoni Temporanja (TPD), li kollha kemm huma kkontribwew għal proċess deċentralizzat ħafna ta' akkoljenza.

Il-maġġoranza tal-Ukraini rreġistrati taħt it-TPD jgħixu f'reġjuni tal-Ġermanja, il-Polonja12 u ċ-Ċekja, u huwa f'dawn il-pajjiżi li jinsabu l-ewwel 10 reġjuni bl-ogħla numri ta' reġistrazzjonijiet: Nordrhein-Westfalen (il-Ġermanja), Mazowieckie (il-Polonja), Bayern (il-Ġermanja), Baden-Württemberg (il-Ġermanja), Niedersachsen (il-Ġermanja), Dolnośląskie (il-Polonja), Śląskie (il-Polonja), Małopolskie (il-Polonja), Wielkopolskie (il-Polonja), u Praha (iċ-Ċekja). Ir-Rumanija, Spanja, l-Italja, is-Slovakkja u l-Awstrija għandhom ukoll reġjuni fejn l-għadd ta' reġistrazzjonijiet jaqbeż l-20000 għal kull reġjun (ara l-mappa hawn taħt). Madankollu, il- proporzjon tal-Ukraini għall-popolazzjonijiet lokali huwa l-ogħla fiċ-Ċekja, fil-Polonja u fl-Estonja.13

---

[6] Il-Kumitat tar-Reġjuni, l-Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi, is-sejbiet tal-istħarriġ tal-Eurochambres ippreżentati fil- laqgħa tal-Kummissjoni CIVEX fit-18.04.2023 u fil- workshop tal-Ġimgħa tar-Reġjuni tal-UE.

[7] 30 ta' April 2023: kważi 4 miljun bil-protezzjoni temporanja tal-UE — Prodotti Eurostat News — Eurostat (europa.eu)

[8] Il-Kumitat tar-Reġjuni, l-Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi, is-sejbiet tal-istħarriġ tal-Eurochambres ippreżentati fil- laqgħa tal-Kummissjoni CIVEX fit-18.04.2023 u fil- workshop tal-Ġimgħa tar-Reġjuni tal-UE.

[9] *Ibid.*

[10] https://www.ft.com/content/f7ab2cf3-ac3a-4d90-93b4-10ef51c07159.

[11] Skont l- Eurostat, fi tmiem l-2021, iċ-ċittadinanza Ukrena kienet it-tielet l-aktar ċittadinanza komuni mhux tal-UE għall-għadd totali ta' permessi ta' residenza fl-UE u għall-permessi ta' residenza, wara ċ-ċittadini Marokkini u Torok.

[12] Fuq livell nazzjonali, l-ogħla numru ta' Ukraini rreġistrati taħt it-TPD huwa fil-Ġermanja (1090235), il-Polonja (995035) u ċ-Ċekja (331850); ara https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230609-1.

[13] Meta mqabbel mal-popolazzjoni ta' kull membru tal-UE, l-ogħla għadd ta' benefiċjarji ta' protezzjoni temporanja totali għal kull elf persuna ġew osservati fiċ-Ċekja (31.6 għal kull 1000 persuna), fil-Polonja u fl-Estonja (it-tnejn 26.4), fil-Litwanja (24.5), fil-Bulgarija (22.7) u fil-Latvja (21.2); ara https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230609-1.

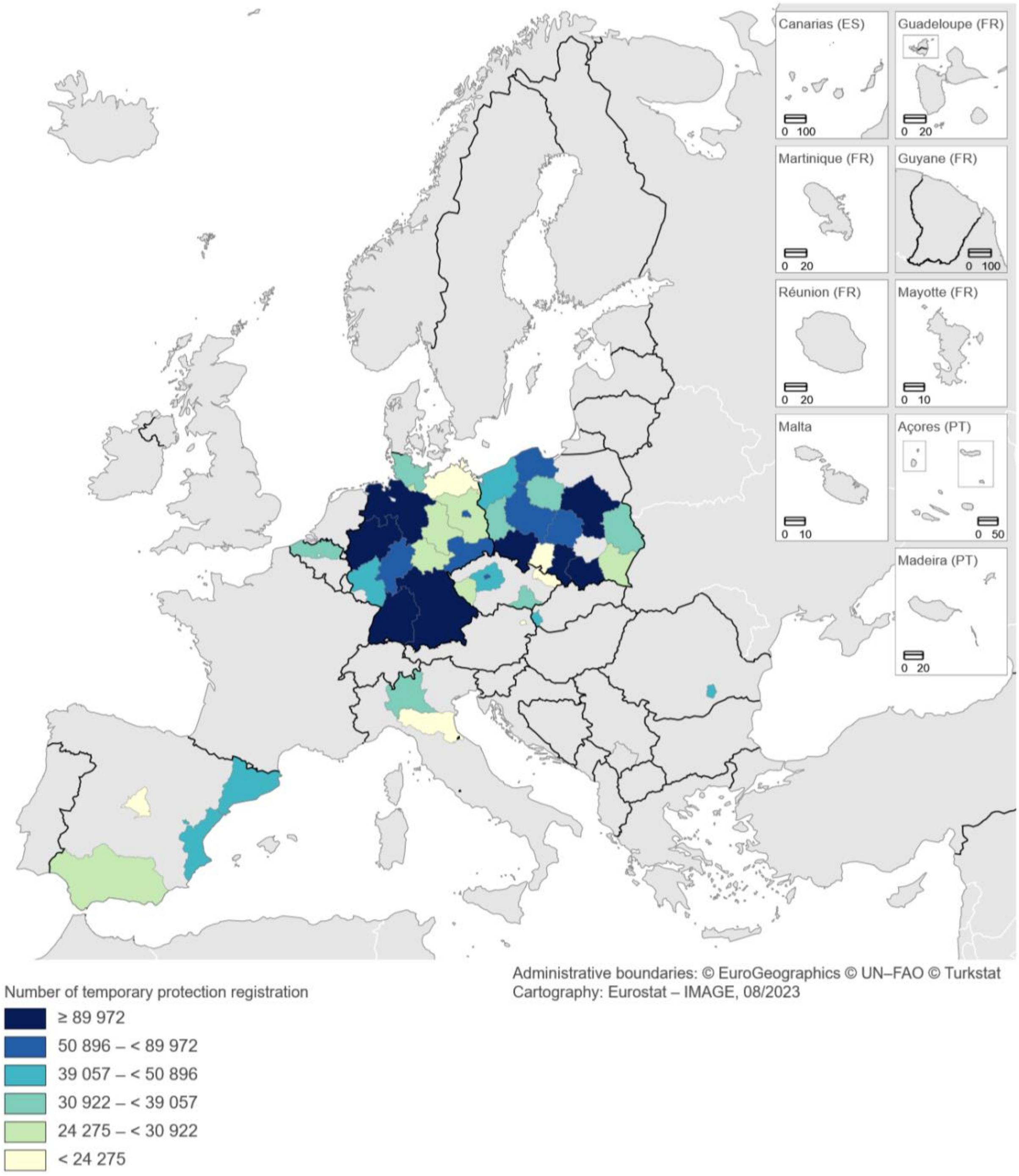

Figura 1 — Ir-reġjuni NUTS2 b'aktar minn 20000 reġistrazzjoni attiva għal protezzjoni temporanja (ċittadini Ukreni)
Sors — kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq l-UNHCR, Integrazzjoni Mediendienst, ibz, Minv, La Moncloa, Österreichischer Integrationsfondsfonds***14***
Nota — Din il-mappa turi intenzjonalment ir-reġjuni magħżula biss

[14] Sorsi ta' dejta: skont id-data disponibbli (u b'dati ta' validità li jvarjaw) fil-ħin tal-kitba fuq https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine, π; https://dofi.ibz.be/fr/news/accueil-en-belgique-des-personnes-en-provenance-dukraine-bilan-apres-un-de-conflit; https://www.minv.sk/?docasne-utocisko; https://www.lamoncloa.gob.es/lang/en/gobierno/news/Paginas/2023/20230310_ukrainian-refugees.aspx; https://www.integrationsfonds.at/.

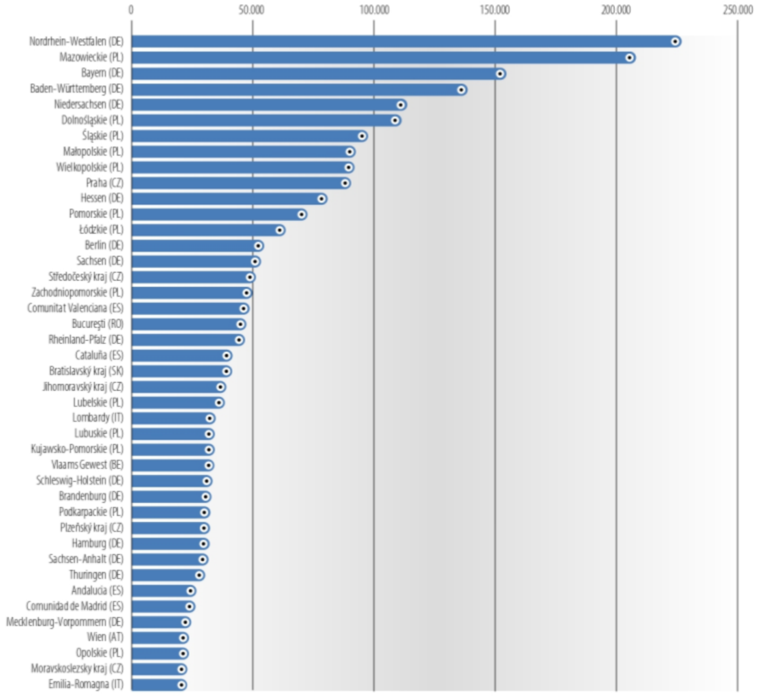

Figura 2 — Ir-reġjuni tal-UE bl-ogħla għadd ta' Ukreni rreġistrati b'mod attiv għal protezzjoni temporanja
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR15

Ħafna reġjuni u bliet għadhom jiffaċċjaw sfidi peress li l-kapaċitajiet tagħhom li jipprovdu servizzi lin-nies lokali kif ukoll lir-refuġjati, bħall-akkomodazzjoni, il-mezzi ta' sussistenza, il-kura medika, l-edukazzjoni u l-impjiegi, huma mġebbda u spiss mhux ottimizzati.16

Fil-Polonja, id-distribuzzjoni territorjali tal-Ukreni hija kkaratterizzata minn konċentrazzjoni f'voivodships b'agglomerazzjonijiet urbani kbar. Żewġ terzi tal-Ukreni fil-Polonja jgħixu fit-12-il l-akbar żona metropolitana17 u l-biċċa l-kbira qegħdin f'Varsavja (aktar minn 100000), Wrocław, Kraków u Poznań.18

Fil-Ġermanja, il-proporzjon ta' ċittadini Ukreni fil-popolazzjoni totali kien l-ogħla f'Berlin u f'Hamburg. Minħabba l-għadd kbir ta' wasliet, xi awtoritajiet reġjonali esprimew tħassib dwar l-ilħuq tal-limiti tagħhom u l-ħtieġa għal aktar skejjel, nurseries, u postijiet ta' akkomodazzjoni.19

Fiċ-Ċekja, il-belt ta' Praga tħabtet biex tospita kważi kwart tal-Ukreni kollha20 iżda fl-aħħar ta' Ottubru 2022, il-belt kapitali approvat il-Qafas Strateġiku tagħha għall-appoġġ tar-rifuġjati Ukreni u ssieħeb mal-UNICEF fil-ħolqien u t-tmexxija ta' Ċentru ġdid għall-appoġġ sussegwenti għall-persuni spostati mill-Ukrajna.

In-nuqqas ta' riżorsi u restrizzjonijiet ta' finanzjament kienu fost l-aktar kwistjonijiet urġenti għar-reġjuni u l-bliet kollha fl-għoti ta' servizzi essenzjali lill-Ukreni u fit-tqegħid fil-prattika ta'

[15] *Ibid*.
[16] Dobiás, K., u Homem, F., il- bliet u r-reġjuni tal-UE li jilqgħu lir-refuġjati Ukreni — immappjar tal-koordinazzjoni f'diversi livelli, studju kkummissjonat mill-Kumitat tar-Reġjuni, 2022.
[17] https://www.gov.pl/web/udsc/obywatele-ukrainy-w-polsce--aktualne-dane-migracyjne.
[18] https://www.portalsamorzadowy.pl/polityka-i-spoleczenstwo/w-tych-polskich-miastach-uchodzcy-z-ukrainy-osiedlaja-sie-najchetniej,442844.html.
[19] https://www.schengenvisainfo.com/news/germany-calls-on-eu-countries-for-fairer-distribution-of-ukrainian-refugees/ u b'.
[20] https://www.mvcr.cz/clanek/v-ceske-republice-je-aktualne-325-tisic-uprchliku-z-ukrajiny.aspx.

għanijiet ta' integrazzjoni fit-tul. Il-flus għar-reġjuni u l-bliet biex jappoġġjaw lill-Ukreni ġew l-aktar minn livelli ogħla ta' gvern statali (51 %, żieda milqugħa minn 20 % qabel ma bdiet il-gwerra), segwiti mis-settur privat (10 %) filwaqt li l-finanzjament dirett taħt l-UE kien limitat b'mod sinifikanti jew mhux disponibbli għall-applikazzjoni diretta għall-gvernijiet lokali.

Fir-rigward tal-appoġġ għall-persuni spostati mill-Ukrajna, madwar 5 % biss tar-reġjuni u l-bliet użaw finanzjament mill-Fond għall-Ażil, il-Migrazzjoni u l-Integrazzjoni (AMIF), 9 % mill-Fond Soċjali Ewropew Plus (FSE+), u 1 % biss mill-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali (FEŻR). Fir-rigward tar-refuġjati b'mod ġenerali, l-użu ta' tali fondi huwa ogħla, bi 13 % tal-gvernijiet reġjonali u lokali normalment jibbenefikaw mill-fondi tal-AMIF, 10 % mill-fondi tal-FSE+ u 2 % mill-fondi tal-FEŻR.21

Għalhekk huwa meħtieġ appoġġ dirett**akbar għar-reġjuni u l-bliet sabiex dawn ikomplu jipprovdu servizzi pubbliċi b'mod effettiv fl-oqsma kollha tal-kompetenza tagħhom filwaqt li jintegraw ukoll lill-Ukreni fil-komunitajiet lokali.** Għandha tingħata attenzjoni partikolari lill-iżgurar ta' miżuri mmirati li jqisu aħjar il-ħtiġijiet u d-drittijiet speċifiċi tal-biċċa l-kbira tan-nisa, it-tfal u persuni oħra spostati.

ĊENTRI TA' KONSULTAZZJONI UKRENI

PRAGA, BERLIN U GDANSK JGĦINU LILL-UKRENI FIL-LINGWA TAGĦHOM

*Il-bliet ta' Praga (Ċekja), Berlin (il-Ġermanja) u Gdansk (il-Polonja) waqqfu Ċentri ta' Konsultazzjoni Ukreni biex jipprovdu liċ-ċittadini Ukreni, primarjament nisa bi tfal taħt l-età jew anzjani, b'konsultazzjonijiet wiċċ imb'wiċċ fil-lingwa nattiva tagħhom.*22

AĠENZIJA LI TINQEDA F'POST WIEĦED B'BIBIEN MIFTUĦA

RIGA TIĊĊENTRALIZZA L-GĦAJNUNA TAGĦHA LILL-UKRENI

*Il-belt ta' Riga (il-Latvja) għandha politika ta' bieb miftuħ u tgħin lill-Ukreni b'diversi modi, bħall-operat ta' ċentru ta' appoġġ għar-refuġjati, inbidel f'aġenzija unika fejn jinsabu s-servizzi governattivi, muniċipali u mhux governattivi kollha, il-kiri ta' klassijiet żejda biex it-tfal Ukreni jinżammu fl-iskejjel, u l-bidu ta' viżi nomad diġitali u sponsorships tat-talenti.*23

Il-proċess għar-rikostruzzjoni sostenibbli tal-Ukrajna diġà beda u r-reġjuni u l-bliet tal-UE diġà huma involuti. Anke hekk kif il-gwerra ta' aggressjoni tar-Russja qed tkompli tikkawża ħsara ċivili estrema u ħsara lill-infrastruttura, ir-24 reġjuni u l-bliet madwar l-UE diġà impenjaw ruħhom li jwettqu diversi sforzi ta' rikostruzzjoni li ma jistgħux jistennew sa tmiem il-gwerra peress li huma kruċjali għar-

[21] Il-Kumitat tar-Reġjuni, l-Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi, is-sejbiet tal-istħarriġ tal-Eurochambres ippreżentati fil- laqgħa tal-Kummissjoni CIVEX fit-18.04.2023 u fil- workshop tal-Ġimgħa tar-Reġjuni tal-UE.

[22] Il-proġett huwa ffinanzjat mill-Ministeru tal-Intern tal-Ġermanja u l-Ministeru tal-Intern tar-Repubblika Ċeka u implimentat miċ-Ċentru Internazzjonali għall-Iżvilupp tal-Politika dwar il-Migrazzjoni; ara https://www.icmpd.org/news/ukraine-consultation-centres-supporting-ukrainian-citizens-abroad.

[23] Eurocities, f' Riga, li għen lill-Ukreni b'ħafnamodi, Jannar 2023.

[24] Il-Bank Dinji, il-Gvern tal-Ukraina, l-Unjoni Ewropea, in-Nazzjonijiet Uniti, l-Ukraina: valutazzjoni rapida tal-ħsara u tal-ħtiġijiet, Frar 2022 — Frar2023, Marzu 2023.

restawr tas-servizzi meħtieġa għall-funzjonament ta' kuljum tal-komunitajiet lokali. Ħafna bliet u reġjuni tal-UE pprovdew għajnuna umanitarja diretta u appoġġ finanzjarju lill-bliet ġemellati tagħhom fl-Ukrajna, taw donazzjoni lil organizzazzjonijiet umanitarji, u kkontribwew b'materjal ta' tiswija, ġeneraturi tal-enerġija, ambulanzi, karozzi tal-linja, u oġġetti utli oħra[25].

Ir-rikostruzzjoni u r-riforma jseħħu flimkien filwaqt li jirrispondu għall-isfidi li jvarjaw skont l-iskala tal-qerda fl-Ukrajna. Hekk kif tvarja bejn ir-reġjuni u l-muniċipalitajiet, skont il-pożizzjoni ġeografika tagħhom u l-prossimità tagħhom mal-ewwel linja,[26] l-isfidi u l-ħtiġijiet ivarjaw ukoll. Hekk kif il-ġlied u l-ostilitajiet bla waqfien ikomplu jeskalaw is-sitwazzjoni umanitarja mwiegħra f'ċerti żoni tal-Ukrajna,[27] ħafna reġjuni u bliet jeħtieġ li jiffukaw fuq l-iżgurar tal-aċċess għall-ilma, is-sanità, l-ikel, is-servizzi tas-saħħa u l-materjali għat-tiswija tad-djar. Madankollu, hemm dawk li huma wkoll dejjem aktar kapaċi jiffokaw fuq l-isforzi ta' rkupru u rikostruzzjoni aktar milli fuq il-ħtiġijiet umanitarji ta' emerġenza u għal dan l-għan qed ifittxu sħab internazzjonali f'firxa ta' oqsma — mit-tneħħija tal-mini sal-iżvilupp mill-ġdid urban u l-kooperazzjoni ekonomika — sabiex jiffokaw fuq pjanijiet ta' rikostruzzjoni u riforma fl-istess ħin.[28]

83 % tal-bliet u r-reġjuni tal-UE huma konvinti hemm mod kif jistgħu jikkontribwixxu għar-rikostruzzjoni tal-Ukrajna. Kważi nofs (45 %) il-bliet u r-reġjuni kollha tal-UE jaħsbu li jistgħu jgħinu billi jkunu involuti fi pjan Ewropew usa' għar-rikostruzzjoni tal-Ukrajna, filwaqt li madwar terz tal-bliet u r-reġjuni tal-UE jaraw il-kontribut potenzjali tagħhom għar-rikostruzzjoni tal-Ukrajna fl-għoti ta' għajnuna materjali u finanzjarja (31 %), u fi programmi ta' ġemellaġġ għat-tisħiħ tal-kapaċità teknika u istituzzjonali u għall-iskambju tal-aħjar prattiki (30 %). 27 % tal-bliet u r-reġjuni tal-UE huma lesti li jgħinu permezz tal-promozzjoni ta' governanza tajba fil-livell lokali u reġjonali u 16 % jikkunsidraw li l-amministrazzjonijiet pubbliċi jistgħu jiġu appoġġjati permezz ta' programmi ta' taħriġ organizzati minn universitajiet u ċentri ta' taħriġ għall-uffiċjali (inklużi korsijiet online).

L-istruttura proposta ta' finanzjament tal-UE ta' EUR 50 biljun għar-rikostruzzjoni tal-Ukrajna tirrikonoxxi wkoll li r-reġjuni u l-bliet jeħtieġ li jkunu involuti fl-istadji kollha. L-appoġġ dirett għar-reġjuni u l-bliet huwa ċentrali għall-approċċ tal-UE kif muri mill-fatt li l-għoti tas-setgħa tagħhom huwa prekundizzjoni tal-Faċilità tal-Ukrajna[29] stabbilita mill-Kummissjoni Ewropea[30] fil-proposta tagħha għal rieżami tal-Qafas Finanzjarju Pluriennali (QFP) 2021–2027. Peress li l-baġit tal-UE ma kienx imfassal biex jittratta l-konsegwenzi tal-gwerra kontra l-Ukrajna u l-hekk imsejħa "flessibbiltajiet",[31]li ntużaw mill-bidu tal-gwerra, laħqu l-limitu tagħhom, il-ħolqien ta' Faċilità ġdida għall-Ukrajna huwa f'waqtu u milqugħ, kif inhi l-attenzjoni mogħtija fil-proposta għall-involviment tar-reġjuni u l-bliet fit-teħid tad-deċiżjonijiet u l-bini tal-kapaċità tagħhom[32].

[25] Għal aktar eżempji ta' azzjonijiet ta' appoġġ mir-reġjuni u l-bliet tal-UE, ara https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/help-for-ukraine.aspx.

[26] Il-Bank Dinji, il-Gvern tal-Ukraina, l-Unjoni Ewropea, in-Nazzjonijiet Uniti, l-Ukraina: valutazzjoni rapida tal-ħsara u tal-ħtiġijiet, Frar 2022 — Frar2023, Marzu 2023.

[27] Huwa stmat li 17.6 miljun persuna se jeħtieġu assistenza umanitarja fl-2023 u l-protezzjoni tal-popolazzjonijiet l-aktar vulnerabbli għandha tkun il-prijorità, qabel xitwa diffiċli oħra; ara: l-Uffiċċju tan-NU għall-Koordinazzjoni tal-Affarijiet Umanitarji, ir-rispons umanitarju tal- Ukrajna 2023: rapport tas-sitwazzjoni, Awwissu 2023.

[28] https://cor.europa.eu/en/news/Pages/CP-84-Ukraine-cities-regions-stepping-up-search-for-international-partnerships.aspx.

[29] Il-Kummissjoni Ewropea, Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-istabbiliment tal-Faċilità tal-Ukrajna, Ġunju 2023.

[30] https://cor.europa.eu/en/news/Pages/regions-and-cities-crucial-role-in-Ukraine-reconstruction.aspx u b'.

[31] l-għoti ta' skop ġdid lill-fondi taħt il-programmi eżistenti, it-tqassim mill-ġdid ta' fondi mhux użati u r-riżervi għall-Ukrajna.

[32] Għal aktar dettalji ara https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3355.

L-għadd ta' sħubijiet bilaterali bejn ir-reġjuni u l-bliet tal-UE u tal-Ukrajna żdied, iżda aktar minn nofs il-bliet iżgħar tal-Ukrajna għadhom mingħajr sħab formali tal-UE. Il-kollaborazzjoni sottonazzjonali,33 bħal bejn Gdansk (il-Polonja) u Lviv (l-Ukrajna),34 u l-isforzi ta' rikostruzzjoni bejn il-pari, pereżempju l-involviment tal-bliet Ukreni fil-Missjoni ta' Bliet Intelliġenti u Newtrali għall-Klima,35 kif ukoll id-diversi ftehimiet ta' ġemellaġġ36, huma parti importanti mill-proċess ta' rikostruzzjoni u biex l-Ukrajna tinġieb eqreb lejn l-istandards tal-UE.37 Filwaqt li l-biċċa l-kbira tal-ftehimiet eżistenti huma ffirmati ma' reġjuni u bliet mill-Polonja u mill-pajjiżi tal-UE li jinsabu eqreb lejn l-Ukrajna,38 ħafna aktar ftehimiet ġodda mal-awtoritajiet39 lokali Ġermaniżi40 u Franċiżi jindikaw xejra pan-Ewropea usa'.

Il-**bliet tal-UE għandhom ħafna x'joffru lis-sħab Ukreni tagħhom f' termini41 ta' għarfien espert u l-aħjar prattiki dwar kwistjonijiet bħall-iżvilupp sostenibbli tal-belt, il-protezzjoni tal-patrimonju, l-edukazzjoni, is-servizzi soċjali, id-drittijiet fundamentali u l-governanza tajba.** Filwaqt li l-bliet kapitali reġjonali huma aktar probabbli minn bliet oħra li jistabbilixxu kooperazzjoni ekonomika u kummerċjali ma' bliet barra mill-pajjiż,42 aktar minn nofs il-bliet iżgħar tal-Ukrajna, l-aktar fil-parti tal-Lvant tal-Ukrajna, għad ma għandhom l-ebda kooperazzjoni internazzjonali formalizzata u għad hemm lok konsiderevoli biex tiġi intensifikata l-kooperazzjoni bejn l-UE u l-UA fil-livell sottonazzjonali.43

L- Alleanza tal-Bliet u r-Reġjuni għar-Rikostruzzjoni tal-Ukrajna44 **stabbilita mill-KtR qed tgħin biex jimtela l-vojt fil-kooperazzjoni sottonazzjonali bejn l-UE u l-UA u tgħaqqad iż-żewġ naħat.** Il-pjattaforma pan-Ewropea bil-potenzjal li tgħaqqad eluf ta' mexxejja lokali u reġjonali fl-UE u fl-Ewropa usa' kkontribwiet b'mod sinifikanti biex tintensifika l-kooperazzjoni internazzjonali u l-isforzi ta' rikostruzzjoni permezz tal-attivitajiet45 u r-rakkomandazzjonijiet strateġiċi tagħha billi involviet għadd dejjem jikber ta' rappreżentanti, inklużi l-membri tal-KtR, il-Kungress tal-Awtoritajiet Lokali u Reġjonali tal-Kunsill tal-Ewropa, l-assoċjazzjonijiet Ewropej bħas-CEMR, is-CPMR, l-

[33] https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/Ukraine-Alliance-Insight.pdf.

[34] https://cor.europa.eu/fr/events/pages/4th-meeting-of-cor-working-group-ukraine-.aspx.

[35] https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/horizon-miss-2023-cit-02-01

[36] Il-ftehimiet ta' ġemellaġġ fl-Ukrajna huma konklużi kemm fil-livell lokali (prinċipalment fil-livell tal-belt) kif ukoll fil-livelli reġjonali (oblasts) u subreġjonali/distretti (rayons).

[37] Għal ħarsa ġenerali tajba ta' dawn id-diffikultajiet u r-rakkomandazzjonijiet biex jingħelbu, ara Smętkowski, M., Kniazevych, A., Olechnicka, A., Orchowska, J., u Przekop-Wiszniewska, E., Kooperazzjoni bejn il-bliet u r-reġjuni tal-UE mas-sħab Ukreni tagħhom, studju kkummissjonat mill-Kumitat REGI fil-Parlament Ewropew, 2023.

[38] *Ibid*; fl-2022, il-bliet Ukreni kellhom aktar minn 1,000 ftehim ta' ġemellaġġ ma' sħab barranin, filwaqt li l-awtoritajiet fil-livelli reġjonali u distrettwali kienu ffirmaw kważi 350 ftehim bħal dan — aktar minn żewġ terzi kienu mal-kontropartijiet tal-UE.

[39] Pereżempju bejn ir-reġjun Franċiż Bourgogne-Franche-Comté u l-Ukrain Vinnytsia Oblast, ara https://www.infos-dijon.com/news/bourgogne-franche-comte/bourgogne-franche-comte/relations-internationales-la-region-bourgogne-franche-comte-prepare-un-partenariat-avec-l-oblast-ukrainien-de-vinnytsia.html.

[40] Fi Frar 2022, kien hemm 80 sħubija bejn il-muniċipalitajiet Ġermaniżi u Ukreni, ara Karte: 80 deutsch-ukrainische Städtepartnerschaften | BMZ; issa hemm 120 sħubija, ara https://www.bertelsmann-stiftung.de/de/unsere-projekte/kommunen-in-der-ukrainekrise-staerken/projektnachrichten/staedtepartnerschaften; ara wkoll https://cities4cities.eu/14-ukrainian-communities-started-cooperation-with-17-german-municipalities/.

[41] https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/Ukraine-Alliance-Insight.pdf.

[42] Ara pereżempju, l-istudju mħejji mill-Programm tal-Bliet Trasparenti disponibbli fil- Kooperazzjoni bejn l-ibliet l-aħwa: żoni fejn il-muniċipalitajiet barranin jappoġġaw lill-bliet Ukreni.

[43] Smętkowski, M., Kniazevych, A., Olechnicka, A., Orchowska, J., u Przekop-Wiszniewska, E., Kooperazzjoni bejn il-bliet u r-reġjuni tal-UE mas-sħab Ukreni tagħhom, studju kkummissjonat mill-Kumitat REGI fil-Parlament Ewropew, 2023.

[44] https://cor.europa.eu/en/engage/Pages/European-Alliance-of-Cities-and-Regions-for-the-reconstruction-of-Ukraine.aspx.

[45] https://cor.europa.eu/en/events/Pages/putting-lugano-principles-into-action.aspx.

EUROCITIES, il-CALRE, l-AER, il-Patt tas-Sindki, il-Bliet tal-Enerġija, kif ukoll l-assoċjazzjonijiet Ukreni kollha tal-awtoritajiet lokali u reġjonali u ħafna msieħba assoċjati.46

Ir- *Rakkomandazzjonijiet tal-KtR għat-tisħiħ tar-rwol tal-Awtoritajiet Lokali u Reġjonali fil-Proċess ta' Rkupru u Rikostruzzjoni tal-Ukrajna u fit-triq tagħhom lejn is-sħubija fl-UE*47*ankraw id-diskussjoni dwar* id-deċentralizzazzjoni fil-Konferenza dwar l-Irkupru tal-Ukrajna48 billi tennew ir-rekwiżit għall-parteċipazzjoni diretta tar-reġjuni u l-bliet bħala kruċjali għas-suċċess tal-irkupru, ir-rikostruzzjoni (inklużi l-prijoritizzazzjoni, l-ippjanar u l-għażla tal-proġetti), u t-tħejjijiet għall-adeżjoni mal-UE.

ALLEANZA EWROPEA GĦAR-RIKOSTRUZZJONI

INIZJATTIVA TAL-KTR GĦALL-KOORDINAZZJONI TAL-GĦAJNUNA U L-APPOĠĠ GĦAR-REĠJUNI UKRENI

*l-Alleanza Ewropea tal-Bliet u r-Reġjuni għar-Rikostruzzjoni tal-Ukrajna qed tipprovdi pjattaforma għall-koordinazzjoni tal-isforzi ta' għajnuna u l-espressjoni ta' appoġġ politiku u simboliku qawwi mir-reġjuni u l-bliet tal-UE għall-kontropartijiet Ukreni tagħhom*49 *sabiex jiġi żgurat l-involviment sinifikanti tagħhom fil-proċess ta' rikostruzzjoni kif iggwidat mir- rakkomandazzjonijiet strateġiċi tagħha*50.

Għaddejja ħidma biex ir-reġjuni u l-bliet tal-Ukrajna jitħejjew għall-proċess ta' adeżjoni mal-UE u l-KtR qed jappoġġja lill-imsieħba tiegħu fil-kisba tar-riformi b'mandat tal-UE. Wara li kkonferma b'mod simboliku s-solidarjetà tiegħu mal-Ukrajna billi ta lil Vitaliy Klitschko, President tal-Assoċjazzjoni tal-Bliet Ukreni u Sindku ta' Kiev, sħubija onorarja,51 il-KtR waqqa' t-triq tiegħu biex jappoġġja lill-Ukrajna fi pjan konkret ta' pakkett ta' appoġġ ta' 10 punti.52

Bl-implimentazzjoni tal-pjan mingħajr dewmien, il-KtR għamel disponibbli spazju għall-uffiċċji għall-gvernijiet lokali u reġjonali Ukreni,53 inkluda uffiċjali eletti lokali Ukreni fil-programm tiegħu tal-Politiċi Eletti Żgħażagħ,54 fetaħ opportunitajiet ta' taħriġ u reklutaġġ għal esperti sekondati minn reġjuni u bliet Ukreni, ser jerġa' jqajjem il- kooperazzjoni bejn il-pari bl-appoġġ tal-Inizjattiva tal-Unjoni Ewropea Kontra l-Korruzzjoni55 u l-kunċett tagħha "Bliet ta' Integrità", u kabbar il-grupp ta' ħidma tiegħu dwar l-Ukrajna biex jipprovdi appoġġ politiku u tekniku mmirat lill-imsieħba Ukreni biex jgħinhom jiksbu governanza tajba fil-livelli kollha, isaħħaħ id-demokrazija lokali, u javvanza r-riforma tad-deċentralizzazzjoni.56

[46] Għal-lista sħiħa ta' sħab u sħab assoċjati tal-Alleanza Ewropea tal-Bliet u r-Reġjuni għar-Rikostruzzjoni tal-Ukrajna, ara https://cor.europa.eu/en/engage/pages/european-alliance-of-cities-and-regions-for-the-reconstruction-of-ukraine.aspx#Partners.

[47] Ippreżentat mill-KtR f'isem l-Alleanza Ewropea tal-Bliet u r-Reġjuni għar-Rikostruzzjoni tal-Ukrajna, fil- Workshop fid-dawl tal-Konferenza ta' Londra dwar l-Irkupru tal-Ukrajna li saret fil-25 ta' Mejju 2023.

[48] https://www.urc-international.com/road-to-london-event.

[49] https://cor.europa.eu/en/engage/Pages/European-Alliance-of-Cities-and-Regions-for-the-reconstruction-of-Ukraine.aspx.

[50] https://cor.europa.eu/en/events/Documents/Recommendations għat-tisħiħ tar-rwol tal-awtoritajiet lokali u reġjonali fl-Ukraina.pdf.

[51] https://cor.europa.eu/en/news/Pages/Bureau-Ukraine.aspx.

[52] https://cor.europa.eu/en/events/Documents/CoR pakkett ta' appoġġ ta' 10 punti lill-Ukrajna.pdf.

[53] Attwalment l-uffiċċju ta' Lviv, li jservi bħala "front office" għal awtoritajiet sottonazzjonali Ukreni oħra wkoll; ara https://cor.europa.eu/en/news/Pages/Ukraines-regions-and-cities-take-further-steps-towards-EU.aspx.

[54] https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/join-yep-community-young-elected-politician-programme-2023_en?s=232.

[55] https://euaci.eu/.

[56] https://cor.europa.eu/en/news/Pages/Local-and-regional-authorities-will-be-key-to-Ukraine's-reconstruction.aspx.

Is-solidarjetà mal-Ukrajna tiddependi wkoll fuq is-solidarjetà interġenerazzjonali. Huwa għalhekk li l-KtR u l-Assoċjazzjoni tal-Bliet Ukreni nedew l-"Inizjattiva għall-Kampijiet tas-Sajf"57 u ħafna bliet u reġjuni organizzaw programmi ta' btala għat-tfal u ż-żgħażagħ Ukreni.58 Madwar 20 belt u reġjun minn 12-il Stat Membru sponsorjaw soġġorni divertenti mimlija attivitajiet, avvenimenti sportivi u kulturali u pprovdew respite u sens ta' normalità tant meħtieġa lil madwar 1800 tifel u tifla u żgħażagħ Ukreni.

WAQFA MILL-GWERRA

BTAJJEL TAS-SAJF GĦAT-TFAL UKRENI

Il-**btajjel tas-sajf għat-tfal Ukreni** 59 taw lil ħafna tfal Ukreni l-opportunità li jgawdu minn programmi taż-żgħażagħ għall-vaganzi tas-sajf fi bliet u reġjuni diversi, bħal Nimes (Franza), Ateni (il-Greċja), Ruma (l-Italja), Tampere (il-Finlandja), Gdansk (il-Polonja), Portimão (il-Portugall), Prei'i (il-Latvja), Wielkopolska (il-Polonja), Lubelskie (il-Polonja), Maramureș (ir-Rumanija), Podkarpackie (il-Polonja), Pomorskie (il-Polonja), il-Bavarja (il-Ġermanja), Lodzkie (il-Polonja),60 kif ukoll Miskolc u Sátoralhejaly (il-Polonja).61

Ir-rakkomandazzjonijiet espressi mill-membri tal-KtR u l-imsieħba tal-Alleanza kibru fir-rilevanza tagħhom f'konformità mal-ambizzjonijiet ta' sħubija tal-Ukrajna fl-UE. Kif ġie rrakkomandat fl-Opinjoni tal-KtR dwar *Ir- rwol tal-bliet u r-reġjuni tal-UE fil-bini mill62 -ġdid tal-Ukrajna*, ir-riforma tad-deċentralizzazzjoni jeħtieġ li tiġi inkorporata fl-arkitettura ġenerali tal-proċessi ta' rkupru u rikostruzzjoni tal-Ukrajna, u l-awtoritajiet lokali tal-Ukrajna jeħtieġ li jingħataw rwol prominenti fit-teħid tad-deċiżjonijiet dwar il-proġetti ta' rikostruzzjoni. Biex jgħin lir-reġjuni u l-bliet Ukreni jirnexxilhom jattiraw u jimmaniġġjaw b'mod effiċjenti l-fondi u l-investimenti internazzjonali meħtieġa f'konformità mal-prinċipji tal-istat tad-dritt, il-governanza f'diversi livelli u tolleranza żero għall-korruzzjoni63, il-KtR reġa' daħħal il-proposta tiegħu għal programm Erasmus għall-uffiċjali lokali u t-twaqqif ta' skola Ewropea għall-amministrazzjoni lokali.

57 Ippreżentat fil-pakkett ta' appoġġ ta' 10 punti tal-KtR lill-Ukrajna, disponibbli fuq https://cor.europa.eu/en/events/Documents/CoR pakkett ta' appoġġ ta' 10 punti lill-Ukrajna.pdf.

58 Fil-mument tal-kitba u skont l-informazzjoni magħrufa mill-KtR, il-muniċipalitajiet li ġejjin organizzaw jew qed jippjanaw li jorganizzaw vaganzi għat-tfal Ukreni: Dunkirk (FR), Budapest (HU), Łódzkie (PL), Athitos (EL), Essen (DE), Pontevedra (ES), Palanga, Wielkopolska (PL), Burgenland (AT), Maramures (RO), Grand Fort Philippe (FR), Tampere (FI), Gdansk (PL), Pomorskie (PL), Berlin (DE), Tukums, il-Muniċipalità Distrettwali ta' Tauragė, Andrychow (PL), Bourron-Marlotte (FR), Podkarpackie (PL), Ronneby, Klaipėda, Warmia u r-reġjun ta' Mazury (PL), il-gżira ta' Għawdex (MT), Ličko-Senjska županija (HR), il-Parroċċa ta' Väike-Maarja, id-distrett ta' Bielany f'Varsavja (PL), Cascais (PT), Stokkolma (SE), ir-Reġjun ta' Mazovia (PL), Keila, Tallin (EE), Tartu (EE), Mustvee vald (EE), Jõgevamaa (EE), Saarde vald (EE), Rakvere Vald (EE), Trencin (SK) Lund (SE); ara https://www.euractiv.com/section/politics/news/eu-cities-and-regions-to-host-summer-camps-for-ukrainian-children/.

59 Inizjattiva speċjali li tiffoka fuq it-tfal tal-ħaddiema militari u ewlenin Ukreni bbażati fl-Ukrajna mnedija mill-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni u l-Assoċjazzjoni tal-Bliet Ukreni.

60 https://www.euractiv.com/section/politics/news/eu-cities-and-regions-to-host-summer-camps-for-ukrainian-children/.

61 https://hungarytoday.hu/hundreds-of-ukrainian-children-to-enjoy-camps-in-hungary/.

62 Aktar dettalji disponibbli fl-Opinjoni tal-Kumitat tar-Reġjuni, Ir-rwol tal-bliet u r-reġjuni tal-UE fil-bini mill-ġdid tal-Ukrajna, CIVEX-VII/018, 10–12 ta' Ottubru 2022, Relatur Dario Nardella (PSE/IT), Sindku ta' Firenze.

63 Fil-25 ta' Mejju 2023, il-Grupp ta' Ħidma dwar it-tisħiħ tar-rwol tal-Awtoritajiet Lokali u Reġjonali fil-Proċess ta' Rkupru u Rikostruzzjoni tal-Ukrajna u fit-triq tagħhom lejn is-sħubija fl-UE, organizzat b'mod konġunt mill-Kumitat tar-Reġjuni, organizzat b'mod konġunt mill-Kumitat tar-Reġjuni f'isem l-Alleanza Ewropea tal-Bliet u r-Reġjuni għar-Rikostruzzjoni tal-Ukrajna mal-Kummissjoni Ewropea, l-Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi, kif ukoll il-gvernijiet tal-Ukrajna, tar-Renju Unit u tal-Iżvizzera, ippreżenta rakkomandazzjonijiet konkreti għat-triq'il quddiem; ara: https://cor.europa.eu/en/events/Documents/Recommendations għat-tisħiħ tar-rwol tal-awtoritajiet lokali u reġjonali fl- Ukrajna.pdf. sforforit-tisħiħ tar-rwol tal-awtoritajiet lokali u reġjonali fl-Ukrajna.pdf

Huwa importanti li r-reġjuni u l-bliet fl-Ukrajna jiġu megħjuna jiżviluppaw il-kapaċitajiet meħtieġa biex jissodisfaw il-kriterji ta' sħubija[64] **u l-KtR iħeġġeġ bil-qawwa lir-reġjuni u l-bliet kollha biex jinvolvu ruħhom permezz ta' sħubijiet individwali u l-Alleanza usa' tal-Bliet u r-Reġjuni għar-Rikostruzzjoni tal-Ukrajna**. l-UE u l-Istati Membri tagħha jeħtieġ li jżidu l-appoġġ tagħhom għall-Ukrajna fit-triq tagħha lejn l-adeżjoni mal-UE, inkluż f'termini ta' għarfien espert tekniku, bini tal-kapaċità u riformi istituzzjonali, sabiex ir-reġjuni u l-bliet tal-pajjiż ikunu jistgħu jidentifikaw il-ħtiġijiet tal-objettivi ta' rikostruzzjoni fuq terminu qasir, iżda wkoll biex jimplimentaw l-istrateġiji fit-tul ta' tranżizzjonijiet diġitali u ekoloġiċi sabiex jissodisfaw u joħolqu l-kundizzjonijiet għal aktar reżiljenza u titjib fil-benesseri taċ-ċittadini.[65] Eżempju tajjeb f'dan ir-rigward huwa l-proġett iffinanzjat mill-UE **Patt tas-Sindki — Lvant** li għandu l-għan li jintroduċi l-inizjattiva tal-UE dwar il-klima u l-enerġija fil-pajjiżi tas-Sħubija tal-Lvant u għandu 198 muniċipalità firmatarja fl-Ukrajna, b'158 pjan ta' azzjoni lokali żviluppati.[66]

[64] Il-Parlament Ewropew, Riżoluzzjoni dwar ir-rikostruzzjoni u l-integrazzjoni sostenibbli tal-Ukrajna fil-komunità Ewro -Atlantika, Ġunju 2023.

[65] Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi, Nibnu mill-ġdid l-Ukrajna bir-Rinfurzar tal-Governanza Reġjonali u Muniċipali, Novembru 2022.

[66] https://www.com-east.eu/en/.

B. Kriżi tal-enerġija

Il-kriżi tal-enerġija kellha impatt sinifikanti fuq il-komunitajiet kollha madwar l-Ewropa. Minkejja l-iskyrocketing prezzijiet tal-enerġija u l-inflazzjoni għolja, il-gvernijiet lokali u reġjonali madankollu komplew jipprovdu servizzi essenzjali fit-90000 belt u rħula tal-Ewropa, 900 belt u 280 reġjun. Huma ħadu miżuri biex jiżguraw l-iffrankar tal-enerġija, il-kontinwità tan-negozju tal-enerġija u l-pjanijiet ta' kontinġenza bl-għan li jsaħħu r-reżiljenza tal-enerġija. Huma pprovdew ukoll għajnuna ekonomika u soċjali lill-unitajiet domestiċi vulnerabbli u lill-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju. Madankollu, il-kriżi kabbret ukoll mistoqsijiet strutturali dwar investimenti futuri: kif nindirizzaw il-faqar enerġetiku fil-komunitajiet tagħna? Kif nappoġġaw it-tranżizzjoni tal-enerġija tan-negozji lokali tagħna sabiex inżommu l-kompetittività globali?

Fl-2022, l-UE kellha żżid mal-aġenda "Lesti għall-mira ta' 55 %", li kienet diġà okkupata, miżuri u azzjonijiet addizzjonali sinifikanti biex tiġi indirizzata l-kriżi tal-enerġija, bħar-REPowerEU. l-invażjoni tal-Ukrajna mir-Russja u t-tnaqqis sussegwenti fl-esportazzjonijiet tal-gass Russi lejn l-UE wasslu għal prezzijiet għoljin li qabel ma kinux immaġinabbli, u kkawżaw uġigħ għall-unitajiet domestiċi u n-negozji. F'dan il-kuntest ta' sfida, ir-reġjuni u l-bliet għolew għall-isfida u rreaġixxew b'mod deċiżiv.

Filwaqt li l-kisbiet attwali madwar l-UE huma ta' min ifaħħarhom, hemm lok kbir għal aktar avvanzi. **Fir-Riżoluzzjoni urġenti tiegħu *Bliet u Reġjuni b'reazzjoni għall-kriżi tal-enerġija: lejn Unjoni tal-Enerġija Ewropea reali*67 adottata fi Frar 2023, il-Kumitat tar-Reġjuni (KtR) enfasizza r-rwol kruċjali tar-reġjuni u l-bliet fl-appoġġ tal-persuni affettwati mill-kriżi tal-enerġija u fl-implimentazzjoni ta' miżuri biex jiġu żgurati l-iffrankar tal-enerġija u l-kontinwità tan-negozju tal-enerġija.**

Madankollu, biex titħaffef aktar it-tranżizzjoni lejn enerġija nadifa, il-bliet u r-reġjuni jridu jkunu involuti fir-riformi tal-enerġija li għaddejjin bħalissa biex jiġu żgurati investimenti strateġiċi. Bil-ħolqien ta' sinerġiji bejn l-istrumenti ta' finanzjament tal-UE, il-proġetti tal-enerġija sostenibbli jistgħu jiġu aċċellerati fil-livell lokali. Huwa biss f'dak il-każ li tinkiseb Unjoni tal-Enerġija u l-Klima reali.

Din hija sejħa urġenti għal azzjoni. Il-prezzijiet tal-enerġija li qed jogħlew jaffettwaw lill-Ewropej kollha, b'mod partikolari dawk l-aktar vulnerabbli. Bejn l-2019 u l-2022, is-sehem medju tan-nefqa fuq l-enerġija f'baġit tal-unitajiet domestiċi żdied b'aktar minn 1/3 u kważi rdoppja f'xi Stati Membri tal-UE. Il-prezzijiet tal-elettriku għolew b'35 % matul l-aħħar sena68 u l-valutazzjonijiet reċenti jistmaw li l-unitajiet domestiċi ifqar ikollhom iħallsu mill-inqas 25 % addizzjonali tan-nefqa totali tagħhom fil-kontijiet tal-enerġija.69

Madwar 40 miljun ċittadin tal-UE (9.3 % tal-popolazzjoni) ma setgħux iżommu djarhom sħan b'mod adegwat fl-2022.70 Il-kriżi tal-enerġija, aggravata mill-gwerra, diġà marret għall-agħar

[67] Il-Kumitat tar-Reġjuni, Riżoluzzjoni dwar il-Bliet u r-Reġjuni b'reazzjoni għall-kriżi tal-enerġija: lejn Unjoni tal-Enerġija Ewropea reali, Frar 2023.

[68] Kunsill Ewropew, Infografika — Kriżi tal-enerġija: Tliet miżuri kkoordinati mill-UE biex jitnaqqsu l-kontijiet, Ottubru 2022 — abbażi tad-data tal-Eurostat ta' Settembru 2022.

[69] l-Istitut tar-Riċerka Mercator dwar il-Global Commons u t-Tibdil fil-Klima, l-Effetti tal-kriżi tal-prezzijiet tal-enerġija fuq l-unitajiet domestiċi Ewropej: Sfidi soċjopolitiċi u għażliet ta' politika, Mejju 2022.

[70] Eurostat, Inabbiltà li tinżamm id-dar sħuna b'mod adegwat — Stħarriġ tal-EU-SILC, Kodiċi tad-data online: ILC_MDES01.

sitwazzjonijiet li diġà huma ta’ sfida, u dan joħloq riskju li jiżdied il-faqar enerġetiku u tal-mobbiltà. l-ekonomiji lokali qed jiġu affettwati b’mod qawwi, b’ħafna negozji tal-familja u intrapriżi żgħar u ta’ daqs medju mġiegħla jnaqqsu l-attivitajiet u l-forza tax-xogħol tagħhom.[71] Barra minn hekk, il-kriżi tkompli tikkontribwixxi għall-inugwaljanzi bejn il-ġeneri, fejn in-nisa u l-unitajiet domestiċi mmexxija min-nisa x’aktarx jintlaqtu aktar mill-faqar enerġetiku u mill-għażliet drastiċi tal-iffrankar tal-enerġija minħabba l-inugwaljanzi strutturali fid-distribuzzjoni tal-introjtu, l-istatus soċjoekonomiku u d-differenza bejn il-ġeneri fil-kura.[72] Fl-2022, l-Eurofound sabet li 44 % tal-ommijiet waħedhom u 31 % tan-nisa waħedhom kienu qed jitħabtu biex iħallsu l-kontijiet tal-enerġija tagħhom[73].

Dan l-aħħar il-KtR wettaq stħarriġ fost in-Network taċ-Ċentri Reġjonali tiegħu ([74]RegHub) dwar *Il-futur tal-Patt Ekoloġiku: nieħdu kont u nħarsu ‘l quddiem*. Skont is-sejbiet tal-istħarriġ, **maġġoranza sinifikanti ta’ dawk li wieġbu (75 %) jaffermaw li l-azzjonijiet klimatiċi tar-reġjuni jew il-bliet rispettivi tagħhom intlaqtu mill-kriżi tal-enerġija li għaddejja bħalissa**. Meta ġew mistoqsija dwar l-isfidi ewlenin li jxekklu l-progress fil-produzzjoni tal-enerġija nadifa, proporzjon sostanzjali tal-parteċipanti (90 %) jindikaw il-ħtieġa għal mekkaniżmi ta’ finanzjament dedikati. Barra minn hekk, 80 % ta’ dawk li wieġbu jenfasizzaw l-importanza tal-appoġġ għall-innovazzjoni, filwaqt li 50 % jenfasizzaw is-sinifikat tal-bini tal-kapaċità.

Ir-reġjuni u l-bliet qed jieħdu passi kuraġġużi u immedjati biex inaqqsu l-konsum tal-enerġija tagħhom stess, wara l-invażjoni Russa tal-Ukrajna. Il-[75]istħarriġ tal-KtR dwar il- *Barometru Reġjonali u Lokali* li sar minn Ipsos fl-Affarijiet Pubbliċi Ewropej żvela li l-maġġoranza ta’ dawk li wieġbu (63 %) ikkonfermaw li l-belt jew ir-reġjun tagħhom ħadu azzjoni biex inaqqsu l-konsum tal-enerġija, filwaqt li madwar kwart (27 %) wieġbu li l-belt jew ir-reġjun tagħhom implimentaw miżuri biex jintroduċu trasport aktar sostenibbli fiż-żona tagħhom.

Dawn l-isforzi jinkludu diversi inizjattivi bħat-tnaqqis tat-temperatura tal-kamra fil-bini pubbliku, it-tifi tad-dwal tal-Milied, l-aċċellerazzjoni tal-introduzzjoni tal-bozoz LED (Varsavja, il-Polonja), l-installazzjoni ta’ sistemi dinamiċi ta’ illuminazzjoni tat-toroq (Jena, il-Ġermanja), u l-involviment f’kampanji pubbliċi ta’ “għarfien u azzjoni” fuq il-post tax-xogħol (Graz, l-Awstrija) u fl-iskejjel (Cesena, l-Italja). Ir-reġjuni u l-bliet qed jaħdmu direttament maċ-ċittadini u n-negozji, u qed juru l-kuraġġ u d-determinazzjoni taċ-ċittadini kemm fiż-żoni urbani kif ukoll f’dawk rurali.

l-Isprint tal- **UE għall-Iffrankar tal-Enerġija tal-Bliet, imnedija b’[76] mod konġunt**mill-KtR, il-Patt tas-Sindki fl-Ewropa u l-Kummissjoni Ewropea, kienet attività ċentrali mmirata biex tenfasizza li azzjonijiet sempliċi, bħall-istabbiliment ta’ termostat għal 19 °C (kif jidher fil-bliet bħal Leipzig (il-Ġermanja), Bordeaux (Franza), u Ghent (il-Belġju) mhux biss iżommu l-kontijiet tal-enerġija taħt

[71] Il-Kummissjoni Ewropea, Rapport dwar l-Istat tal-Unjoni tal-Enerġija,Ottubru 2022.

[72] Għal aktar informazzjoni, ara l-Opinjoni tal-Kumitat tar-Reġjuni, L-ugwaljanza bejn il-ġeneri u t-tibdil fil-klima: lejn l-integrazzjoni tal-perspettiva tal-ġeneru fil-Patt Ekoloġiku Ewropew,ENVE-VII/018, 26–27 ta’ Jannar 2022, Relatur Kata Tüttġ (HU/PSE), Membru tal-Assemblea Lokali Ġenerali ta’ Budapest, l-Ungerija u n-Nazzjonijiet Uniti, Rapport dwar l-Impatti Globali fuq il-Ġeneru tal-kriżi Ukrena fuq l-Aċċess għall-Enerġija u s-Sigurtà Alimentari u n-Nutrizzjoni, 2022.

[73] https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20230224STO76403/international-women-s-day-the-gender-aspects-of-energy-poverty.

[74] In- Netwerk taċ-Ċentri Reġjonali tal-KtR (RegHub) huwa ffurmat minn grupp ta’ partijiet ikkonċernati lokali u reġjonali li jimmonitorjaw l-implimentazzjoni tal-politiki tal-UE fil-prattika u jiżguraw li l-ilħna lokali u reġjonali jitqiesu meta dawn il-politiki jiġu evalwati fil-livell Ewropew. Dan jinkludi 46 membru, 10 osservaturi u korp assoċjat wieħed. RegHub huwa wkoll sottogrupp stabbilit tal-Pjattaforma Fit for Future tal-Kummissjoni Ewropea.

[75] https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/EURegionalBarometer-Survey-2023.aspx.

[76] https://eu-mayors.ec.europa.eu/en/cities-energy-saving-sprint.

kontroll, iżda jikkontribwixxu wkoll għall-ħolqien ta’ Ewropa aktar reżiljenti u li ma tagħmilx ħsara lill-ambjent.

Ir-rispons tal-UE għall-ġlieda kontra l-faqar enerġetiku baqa’ determinat, permezz ta’ teħid rapidu ta’ deċiżjonijiet u l-implimentazzjoni ta’ miżuri ta’ emerġenza biex jiġu protetti l-konsumaturi vulnerabbli. F’Ottubru 2022, il-Kunsill tal-Unjoni Ewropea qabel dwar regolament għal intervent ta’ emerġenza biex jiġu indirizzati l-prezzijiet għoljin tal-enerġija u alloka EUR 140 biljun biex jappoġġa lill-unitajiet domestiċi u lin-negozji tal-UE.77

L-azzjoni meħuda biex jiġi miġġieled il-faqar enerġetiku hija, madankollu, fil-biċċa l-kbira lokali, kif muri mill-inizjattiva taċ-Ċentru ta’ Konsulenza tal-UE dwar il-Faqar Enerġetiku.78 Proġetti speċifiċi li jindirizzaw il-faqar enerġetiku b’angolu ta’ inklużjoni soċjali ġew appoġġati wkoll mill-programm Interreg Ewropa 2014–202079 u permezz ta’ azzjonijiet innovattivi urbani, bħall-proġett tal-Unità tal-Intelligence dwar il-Faqar Enerġetiku f’Getafe (Spanja).80 Ir-reġjuni u l-bliet ipprovdew servizzi u pariri essenzjali, u taw appoġġ soċjali biex jgħinu liċ-ċittadini u lin-negozji jġarrbu dan il-perjodu ta’ sfida kbira.

Madankollu, minbarra li tiġi indirizzata l-kriżi immedjata tal-ispejjeż tal-enerġija, l-objettivi fit-tul tat-treġġigħ lura tat-tibdil fil-klima u l-avvanz tat-tranżizzjoni tal-enerġija jridu jinżammu u jitkomplew. It-tranżizzjoni tal-UE mill-fjuwils fossili lejn sorsi ta’ enerġija rinnovabbli u l-effiċjenza enerġetika tista’ ssir possibbli biss bl-impenn u l-involviment attiv tar-reġjuni u l-bliet, filwaqt li jaħdmu flimkien maċ-ċittadini u s-soċjetà ċivili. Il-Patt Ekoloġiku tal-UE huwa l-qofol ta’ dan il-proċess, u l-implimentazzjoni xierqa tiegħu tista’ tinkiseb biss permezz tal-involviment dirett taċ-ċittadini u l-awtoritajiet fil-livelli lokali u reġjonali — fejn qed jimmaterjalizzaw proġetti tal-enerġija ekoloġika.

l-elettriku ġġenerat minn sorsi rinnovabbli jinsab fuq quddiem nett f’din it-trasformazzjoni, u gradwalment jissostitwixxi l-fjuwils fossili għat-tkessiħ tat-tisħin (eż. bil-pompi tas-sħana) u t-trasport (e-cars, e-trains, eċċ.). Il-grafika ta’ hawn taħt turi l-firxa ta’ din il-bidla radikali fl-UE meta l-Patt Ekoloġiku tal-UE kien qed jibda jissetilja. Iż-żieda tas-sorsi ta’ enerġija rinnovabbli sal-punt li jissostitwixxu l-fjuwils fossili se tirrikjedi investiment sostanzjali iżda wkoll appoġġ sinifikanti mis-soċjetà għal parks solari ġodda, parks eoliċi fuq u lil hinn mill-kosta, u proġetti oħra li se jkunu jinsabu fl-UE. Se jkun essenzjali li t-tagħmir ewlieni għall-ġenerazzjoni tal-enerġija rinnovabbli jiġi prodott ukoll fl-UE. Hawnhekk, ir- **reġjuni u l-bliet jistgħu jkunu katalisti u aċċelleraturi għat-tranżizzjoni filwaqt li jqajmu sensibilizzazzjoni u jiġbru l-appoġġ pubbliku dwar il-kwistjonijiet involuti fil-post**.

[77] Il-Kunsill tal-Unjoni Ewropea, ir-Regolament (UE) 2022/1854, Ottubru 2022.
[78] https://energy-poverty.ec.europa.eu/index_en
[79] Ara pereżempju l-proġetti Ewropej li ġejjin, Powerty — Enerġija rinnovabbli għal gruppi żvantaġġati (2019–2023) jew Comact — Azzjonijiet Komunitarji mfassla apposta għall-mitigazzjoni tal-faqar enerġetiku (2020–2023).
[80] Aktar informazzjoni hija disponibbli fuq https://uia-initiative.eu/en/uia-cities/getafe.

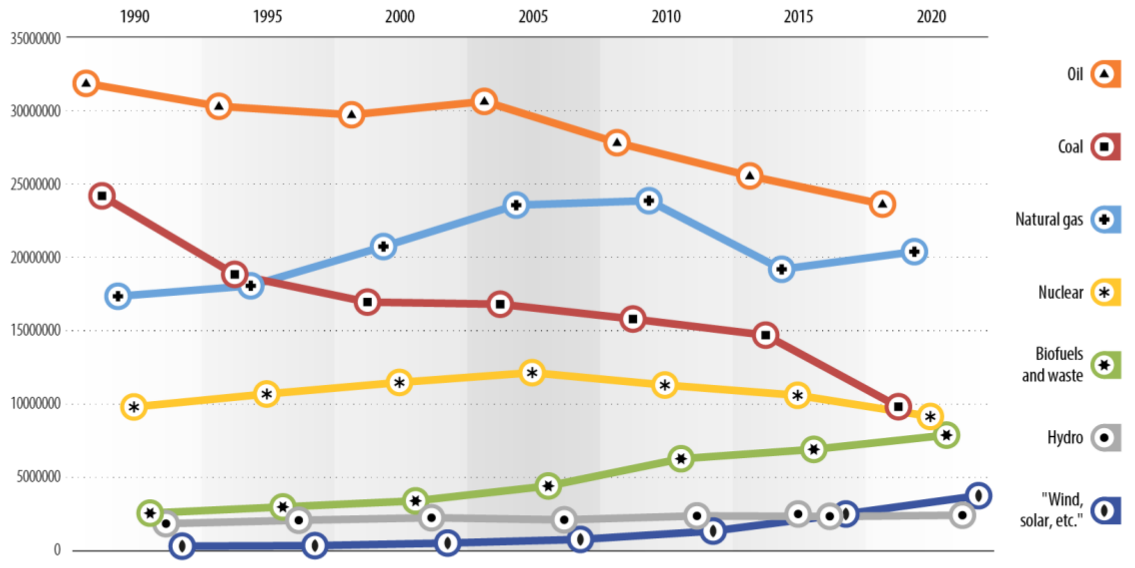

Figura 3 — Ġenerazzjoni tal-elettriku skont is-sors, Ewropa 1990–2020
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq l-Aġenzija Internazzjonali tal-Enerġija[81]
Nota — Il-provvista totali tal-enerġija hawnhekk teskludi l-kummerċ tal-elettriku u tas-sħana/Il-faħam jinkludi wkoll il-pit u x-shale bituminuż fejn rilevanti

Il-Patt Ekoloġiku tal-UE u r-REPowerEU jeħtieġ li jiġu implimentati b'mod aktar integrat li se jipprijoritizza l-innovazzjoni u l-effiċjenza fil-mod kif tiġi prodotta u kkunsmata l-enerġija, filwaqt li l-ebda belt jew reġjun ma jitħallew lura. F'dan il-vjaġġ trasformattiv, ir-reġjuni u l-bliet qed ikunu minn ta' quddiem. Fl-istħarriġ imwettaq mir-RegHub tal-KtR dwar *Il- futur tal-Patt Ekoloġiku: filwaqt li jqisu u jħarsu 'l quddiem*[82] **45 % tar-rispondenti jaffermaw li l-belt jew ir-reġjun tagħhom stabbilixxa mira ta' newtralità klimatika li għandha tintlaħaq sal-2050, li turi l-ambizzjoni tagħhom li jaqbżu l-mira usa' tal-UE**. Eżempju ieħor ta' dan l-impenn jista' jidher f'aktar minn 100 belt li ngħaqdu mal-Missjoni tal-UE dwar il-Bliet Newtrali għall-Klima u Intelliġenti, li wiegħdu li jiksbu n-newtralità klimatika sal-2030.

REĠJUNI U BLIET LI JIFFAĊILITAW 'INNOVAZZJONI PROFONDA'

IL-POMPI TAS-SĦANA JISSOSTITWIXXU L-GASS GĦAT-TISĦIN U T-TKESSIĦ

l-unitajiet domestiċi tal-UE qed jixtru u jinstallaw pompi tas-sħana b'pass rekord. Dan huwa possibbli permezz ta' inċentivi fiskali, eż., tassazzjoni aktar baxxa u/jew sussidji tax-xiri mill-gvern ċentrali iżda wkoll permezz ta' flessibbiltà tal-gvern lokali u azzjonijiet ta' appoġġ fil-forma ta' proċeduri ta' applikazzjoni simplifikati għall-installazzjoni, u f'ħafna każijiet aktar appoġġ ta' finanzjament. B'konsegwenza ta' dan ta' hawn fuq, ix-xejriet tas-suq jissuġġerixxu li fl-2022 inbiegħu għadd rekord ta' installazzjonijiet ta' kważi 3 miljun unità tat-tisħin.

Pereżempju, fil-Polonja s-suq tal-pompi tas-sħana kiber b'121 % sena wara sena fl-ewwel tliet trimestri tal-2022. Fl-2022, il-bejgħ tal-pompi tas-sħana żdied b'53 % sena wara sena fil-Ġermanja.

[81] https://www.iea.org/regions/europe.
[82] https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/green-deal-taking-stock-looking-ahead.pdf

B'suppożizzjonijiet konservattivi, huwa stmat li l-użu tal-pompi tas-sħana waħedhom se jnaqqas il-konsum tal-gass tal-UE fl-2023 b'20 TWh.83

L-2023 għadha sena ta' adattament għall-ġeopolitika l-ġdida tas-suq tal-enerġija. l-ekonomija tal-UE ntlaqtet ħażin mill-impatt tal-gwerra kontra l-Ukrajna iżda baqgħet reżiljenti, u l-prezzijiet għoljin tal-enerġija ġew miġġielda minn intervent ta' politika. Azzjonijiet speċifiċi fil-livelli reġjonali u lokali biex jitnaqqas il-konsum tal-enerġija, jiġu adottati miżuri għall-iffrankar tal-enerġija fil-bini pubbliku, jintuża u jiġi inċentivat l-użu tat-trasport pubbliku u b'mod ġenerali jkun aktar effiċjenti fl-użu tal-fjuwil, flimkien ma' azzjonijiet profondi ta' innovazzjoni, mhux biss tnaqqis fid-dipendenza fuq l-enerġija Russa iżda wkoll witta t-triq għal prospettiva ta' enerġija aktar nadifa għall-UE.

Għalkemm l-2022 immarkat aċċellerazzjoni tat-trasformazzjoni tat-taħlita tal-enerġija Ewropea, din kienet ukoll punt ta' bidla għal ħafna reġjuni li l-ekonomiji tagħhom huma bbażati fuq industriji intensivi fl-enerġija u li l-produzzjoni tagħhom naqset. Dawn ir-reġjuni jospitaw faċilitajiet industrijali ewlenin għall-metalli bażiċi, is-sustanzi kimiċi, il-minerali mhux metalliċi u l-karta, li għalihom l-ispejjeż tal-enerġija jirrappreżentaw sehem ħafna akbar tal-ispejjeż tal-produzzjoni milli għall-manifattura li tuża inqas enerġija. Peress li l-varjazzjonijiet fil-prezzijiet tal-enerġija u l-instabbiltà x'aktarx li jkunu n-norma għall-futur prevedibbli, se jkun essenzjali li l-UE tadotta taħlita ta' politiki sabiex jiġi evitat li dawn ir-reġjuni u l-industriji jitilfu mill-kompetizzjoni globali.

It-tluq mill-gass Russu jippreżenta opportunità biex titħaffef il-prominenza ta' fjuwils mhux fossili fit-taħlita tal-enerġija tal-UE u biex l-UE ssir indipendenti mill-enerġija. Aktar enerġija mir-riħ, solari, idro, ġeotermali, u enfasi sinifikanti fuq l-effiċjenza enerġetika, kienu l-ingredjenti magħżula għal din it-tranżizzjoni. Din il-bidla lejn il-produzzjoni domestika tal-enerġija, fil-qalba tal-isforzi tar-REPowerEU, tenfasizza **r-rwol kruċjali tar-reġjuni u l-bliet fl-iffaċilitar tal-implimentazzjoni ta' aktar proġetti ta' enerġija nadifa, fuq skala akbar, u lokalment rilevanti fil-limiti taż-żmien u tal-baġit** — kollha filwaqt li jaderixxu ma' kriterji ambjentali u soċjali stretti stabbiliti mil-leġiżlazzjoni tal-UE u dik nazzjonali.84

AĠENZIJA GĦALL-KLIMA BĦALA PUNT UNIKU TA' SERVIZZ GĦAR-RINNOVAZZJONI

BUDAPEST, L-UNGERIJA

*Budapest qed tippjana li tindirizza r-rendiment baxx fl-użu tal-enerġija tal-bini privat u l-faqar enerġetiku bl-istabbiliment ta' CARES, Aġenzija għall-Klima għar-Rinnovazzjoni tad- djar.*85 *l-attivitajiet pilota għandhom l-għan li jindirizzaw l-isfidi li ġejjin relatati mal-istokk ta' akkomodazzjoni effiċjenti fl-użu tal-enerġija:*

[83] https://www.ehpa.org/poland-spectacular-growth-in-heat-pump-sales-in-the-first-three-quarters-of-2022/; https://www.ehpa.org/germanys-impressive-heat-pump-sales-growth-53-in-2022/.

[84] l-Enerġija Komunitarja hija kunċett ewlieni li jgħaqqad l-enerġija rinnovabbli u l-azzjoni fil-livell muniċipali; għal aktar informazzjoni, ara https://www.rescoop.eu/news-and-events/stories/september-success-story-citizens-teaming-up-with-their-municipalities-in-the-energy-transition.

[85] Aktar informazzjoni hija disponibbli fuq https://netzerocities.eu/budapests-pilot-city-activity-cares-climate-agency-for-renovation-of-homes/.

(1) in-nuqqas ta' inċentivi għas-sidien privati biex jirrinnovaw djarhom minħabba n-nuqqas ta' skemi ta' finanzjament nazzjonali u limiti massimi fuq il-prezzijiet tal-enerġija tal-unitajiet domestiċi fil-livell nazzjonali;

(2) aċċess parzjali għall-fondi tal-UE, li jillimita l-kapaċità tal-muniċipalità li tintervjeni fl-akkomodazzjoni suq mingħajr appoġġ estern.

l-objettiv huwa li tiġi stabbilita Aġenzija għall-Klima fil-forma ta' mudell ta' punt uniku ta' servizz li se jiżviluppa mudelli finanzjarji f'kooperazzjoni mal-banek kummerċjali u l-atturi finanzjarji internazzjonali. l-Aġenzija se tkun responsabbli biex tiżgura li l-prodotti finanzjarji jaslu għand l-utenti finali, u li jintużaw soluzzjonijiet tekniċi intelliġenti bħala parti mir-rinnovazzjonijiet. l-oqsma ta' intervent se jintgħażlu abbażi tar-riżultati xjentifiċi u l-parametri tekniċi u soċjoekonomiċi tal-bini. l-Aġenzija għall-Klima se tagħti wkoll attenzjoni partikolari lill-involviment tal-komunitajiet u lit-tiswir tal-attitudnijiet pubbliċi filwaqt li tnaqqas il-faqar enerġetiku.

MUDELL TA' GŻIRA GĦAL ENERĠIJA EKOLOĠIKA U AWTONOMA

HALKI, IL-GREĊJA

Halki hija l-ewwel gżira li se tkun parti mill- proġett tal-Gżejjer GR-Eco,[86] *sħubija ta' kumpaniji Griegi u Franċiżi, taħt il-koordinazzjoni tal-Ministeru Elleniku għall-Ambjent u l-Enerġija u bil-parteċipazzjoni tal-awtorità lokali, bl-għan li l-gżejjer Griegi jinbidlu f'mudelli ta' ekonomija ekoloġika, awtonomija enerġetika, innovazzjoni diġitali, u mobbiltà ekoloġika.*

Il-proġett jinkludi diversi azzjonijiet bħal żieda fl-użu ta' sorsi ta' enerġija rinnovabbli, il-ħolqien ta' infrastruttura diġitali, il-promozzjoni tal-effiċjenza enerġetika, il-ġestjoni sostenibbli tal-iskart u tal-ilma, l-elettrifikazzjoni tal-mobbiltà elettronika u tat-trasport, u t-trasformazzjoni ekoloġika tal-agrikoltura u t-turiżmu.

HalkiON hija l-ewwel komunità tal-enerġija lokali li tippossjedi u tħaddem impjant tal-enerġija fotovoltajku fuq gżira Griega mhux interkonnessa. Ir-residenti, in-negozji u l-muniċipalità ta' Halki se jibbenefikaw minn tnaqqis ta' 55 % fil-kontijiet tal-elettriku, iffrankar annwali ta' EUR 180000–250000, awtosuffiċjenza enerġetika, u tnaqqis ta' 1800 tunnellata ta' emissjonijiet tal-karbonju fis-sena. [87]

IL-PUNT UNIKU TA' SERVIZZ TAĊ-ĊENTRU TAL-ENERĠIJA TA' PORTO

l-INVOLVIMENT TAĊ-ĊITTADINI U L-ENTITAJIET LOKALI F'PORTO, IL-PORTUGALL

AdePorto (Aġenzija tal-Enerġija Porto) tikkoordina l-proġett Porto Energy elevator (PEER), li għandu l-għan li jappoġġa entitajiet pubbliċi u privati fl-iżvilupp ta' programmi kuraġġużi ta'

[86] Għal aktar informazzjoni, ara https://clean-energy-islands.ec.europa.eu/news/gr-eco-islands-turning-greek-islands-models-green-sustainable-development u għad-data tal- 2023.
[87] https://greekcitytimes.com/2023/03/29/the-greek-island-of-halki-produces-all-their-energy-needs/.

rinnovazzjoni, l-integrazzjoni ta' skemi finanzjarji ġodda fiż-Żona Metropolitana ta' Porto fit-Tramuntana tax-Xmara Douro tal-Portugall.

Il-programm ambizzjuż ta' rinnovazzjoni ta' AdePorto rriżulta fil-ħolqien ta' punti uniċi ta' servizz li jadottaw skemi ta' finanzjament innovattivi biex jirrinnovaw 3000 dar u jħeġġu liċ-ċittadini jinvolvu ruħhom fl-effiċjenza enerġetika u fil-produzzjoni tal-enerġija rinnovabbli. Il-proġett jiffoka fuq il-bini eżistenti tal-familji, b'mod partikolari f'akkomodazzjoni soċjali u bi dħul baxx, kemm pubbliċi kif ukoll privati. l-għan prinċipali tiegħu huwa li jkun hemm 3000 abitazzjoni rinnovata u 12 MW ta' kapaċità installata PV sa tmiem il-proġett.[88]

GĦAJNUNA LILL-KONSUMATURI MATUL IL-KRIŻI TAL-ENERĠIJA

CASTILLA Y LEÓN, SPANJA

L-aġenzija reġjonali tal-enerġija ta' Castilla y León, EREN, ippjanat u ppromulgat għadd ta' miżuri, mill-fotovoltajka sa kampanji fuq ir-radju, biex tippermetti miżuri ta' ffrankar tal-enerġija u ta' effiċjenza li jappoġġjaw liċ-ċittadini Kastiljani b'reazzjoni għall-kriżi tal-enerġija li għaddejja bħalissa.[89] *Eren qed tmexxi żewġ programmi ta' sussidju biex tgħin lill-konsumaturi f'Castilla y León ilaħħqu mal-effetti tal-kriżi tal-enerġija, b'aktar minn EUR 80 miljun f'għajnuna min-Next Generation EU allokati lil konsumaturi u kumpaniji individwali.*

l-ewwel programm ta' sussidju (baġit ta' EUR 71.8 miljun) tnieda f'Jannar 2022 bl-objettivi tal-promozzjoni tal-investimenti fl-awtokonsum u l-ħżin b'sorsi tal-enerġija rinnovabbli u l-implimentazzjoni ta' installazzjonijiet tal-enerġija rinnovabbli termali fis-settur residenzjali. Il-baġit totali huwa ta' EUR 340 miljun. It-tieni programm ta' sussidju (baġit ta' EUR 8.2 miljun) jippromwovi investimenti fl-implimentazzjoni ta' sistemi termali rinnovabbli f'setturi li mhumiex is-settur residenzjali.

l-azzjonijiet ewlenin jinkludu:

- *Miżuri ġodda għall-iffrankar tal-enerġija u l-effiċjenza;*
- *Miżuri mmirati lejn it-tnaqqis tad-dipendenza fuq il-fjuwils fossili, bħall-installazzjoni ta' pannelli solari fuq il-bjut tal-bini pubbliku;*
- *Miżuri ta' effiċjenza enerġetika fl-istokk tal-bini pubbliku;*
- *Il-promozzjoni tal-użu tar-roti, ir-roti elettroniċi, u l-iskooters elettroniċi bħala sostitut għall-vetturi privati;*
- *Kampanji ta' sensibilizzazzjoni tal-pubbliku dwar it-televiżjoni, ir-radju u l-internet.*

IT-TNEĦĦIJA GRADWALI TAL-FOSSILI

PERKORS LEJN TISĦIN RESIDENZJALI AKTAR EKOLOĠIKU U EFFIĊJENTI

Il-*EAP, l-Aġenzija tal-Enerġija tal-belt ta' Plovdiv (il-Bulgarija), tappoġġa t-tneħħija gradwali tal-użu tal-ħatab għan-nar u tal-faħam għat-tisħin domestiku. l-EAP ilu li kien favur l-użu sostenibbli*

[88] Informazzjoni miksuba mill- involviment taċ-ċittadini u l-entitajiet lokali — il-"Porto Energy Hub" one-stop-shop — Fedarene.
[89] Aktar informazzjoni hija disponibbli fuq https://fedarene.org/best-practice/eren-helping-consumers-in-castilla-y-leon-face-the-effects-of-the-energy-crisis/.

*tal-bijomassa lokali għat-tisħin, u ż-żieda fl-effiċjenza enerġetika tal-*apparat tat-tisħin *bħala l-*mezz *ewlieni għall-ġlieda kontra t-tniġġis tal-*arja. *l-aġenzija toffri għotja statali ta' 100 % lil 3500 dar* biex jissostitwixxu l-istufi tat-*tisħin qodma tagħhom b'alternattivi li ma jagħmlux ħsara lill-*ambjent. *Din l-azzjoni turi kif politiki integrati dekarbonizzati u b'emissjonijiet baxxi jistgħu jkunu bidla* radikali fl-indirizzar tal-isfidi tal-*enerġija, tal-klima u ambjentali li jiffaċċjaw ir-reġjuni u l-bliet*.90

[90] It-triq ta' Plovdiv lejn tisħin residenzjali aktar effiċjenti, ekoloġiku u indipendenti mill-enerġija — Fedarene.

C. Diżastri klimatiċi

It-tisħin globali u t-tibdil fil-klima qed jolqtu ħażin lir-reġjuni Ewropej. Il-popolazzjonijiet u l-ekonomiji lokali qed ibatu dejjem aktar mill-effetti ta' mewġ ta' sħana li jfixkel, nixfiet, għargħar għall-għarrieda u nirien fil-foresti. Filwaqt li l-gvernijiet lokali u reġjonali diġà huma minn ta' quddiem fit-tnaqqis tal-emissjonijiet tal-gassijiet serra, huma jeħtieġu dejjem aktar li jżidu l-miżuri biex jiżguraw l-adattament għat-tibdil fil-klima u r-reżiljenza tal-komunitajiet tagħhom, biex jipproteġu l-ħajjiet, l-infrastruttura u n-negozji.

Il-**Ewropa teħtieġ investiment għall-adattament għat-tibdil fil-klima b'rata stmata ta' EUR 40 biljun fis-sena, biex tadatta għal żieda fit-temperatura globali ta' 1.5° ogħla mil-livelli tal-1990. Dan jitla' għal EUR 120 biljun u 200 biljun fis-sena biex jadatta għal żieda fit- temperatura ta' 2° jew 3–4° rispettivament.**[91] Liema reġjuni Ewropej huma aktar vulnerabbli għar-riskji klimatiċi? X'inhuma l-ħtiġijiet ta' adattament fil-livell lokali? Kif nistgħu ngħinu lir-reġjuni jiffaċċjaw din it-tranżizzjoni doppja, lejn in-newtralità klimatika iżda wkoll lejn ir-reżiljenza klimatika?

Is-sena 2023 qed tkabbar ir-rilevanza ta' dawn il-mistoqsijiet. Wara l-aħħar Ġunju rreġistrat u serje ta' avvenimenti estremi tat-temp, inklużi mewġiet ta' sħana u nirien fil-foresti fin-Nofsinhar tal-Ewropa, is-Servizz tat-Tibdil fil-Klima ta' Copernicus ikkonferma li t-temperatura medja globali għal Lulju 2023 kienet l-ogħla rekord għal kwalunkwe xahar.[92] l-avvenimenti kritiċi fl-2023 jinkludu n-nixfiet fil-baċir tax-xmara Sado f'Alentejo (il-Portugall) u l-baċir ta' Sau fil-Katalonja (Spanja), u l-għargħar devastanti fl-Emilia Romagna u f'Le Marche (l-Italja).[93] F'dan l-aħħar każ,h xita qawwija wasslet għat-tifwir ta' tlieta u għoxrin xmara madwar ir-reġjun, u kkawżat ħsara mifruxa u spostat aktar minn 30000 resident. Dan l-avveniment katastrofiku kkawża 14-il ħajja, kellu impatt sinifikanti fuq kważi miljun ruħ, u rriżulta f'madwar EUR 5 biljun f'danni. l-għargħar katastrofiku qerdu wkoll diversi muniċipalitajiet f'żewġ terzi tat-territorju tas-Slovenja, u kkawżaw seba' vittmi u ħsarat materjali serji.[94] Diżastru klimatiku ieħor irreġistrat fis-sajf tal-2023 kien l-okkorrenza ta' madwar 60 nirien fil-foresti li seħħew simultanjament fil-Greċja. B'mod partikolari, fuq il-gżira ta' Korfù, aktar minn 19000 ċittadin ġew evakwati — l-akbar evakwazzjoni bħal din fl-istorja tal-pajjiż.[95]

Fl-2022, ġew irrappurtati aktar minn 16000 fatalità minħabba avvenimenti klimatiċi u tat-temp b'impatt għoli, b'99.6 % ta' dawn attribwiti għal mewġiet ta' sħana.[96] Skont il-Bażi tad-Data tal-Avvenimenti ta' Emerġenza, fl-2022 kien[97] hemm 40 periklu meteoroloġiku, idroloġiku u relatat mal-klima fl-Ewropa, li rriżulta f'16365 fatalità rrappurtata u li affettwaw direttament 156000 persuna. Madwar 67 % ta' dawn l-avvenimenti kienu relatati mal-għargħar u mal-maltempati. Kif imsemmi hawn fuq, madankollu, il-mewġiet ta' sħana jirrappreżentaw l-ogħla għadd ta' vittmi — bin-nirien fil-foresti jaffettwaw ukoll is-sistemi respiratorji u jħallu impatt fuq il-bijodiversità — u studju reċenti ppubblikat minn *Natura* jenfasizza l-vulnerabbiltà reġjonali għall-mortalità relatata mas-sħana, b'livelli għolja

[91] l-Aġenzija Ewropea għall-Ambjent, Valutazzjoni tal-ispejjeż u l-benefiċċji tal-adattament għat-tibdil fil-klima, 2023

[92] Copernicus — għajn l-Ewropa fuq id-dinja, it- temperatura tal-arja tal-wiċċ għal Lulju 2023, Lulju 2023.

[93] Copernicus — għajnejn l-Ewropa fuq id-dinja, l -għargħar storiċi laqat lill-Emilia-Romagna, il-Italja,Mejju 2023.

[94] Il-Gvern tas-Slovenja, l-għargħar tal-agħar laqat lis-Slovenja | GOV.SI, 2023

[95] https://www.theguardian.com/world/2023/jul/24/greece-wildfires-corfu-evia-rhodes-heatwave-northern-hemisphere-extreme-weather-temperatures-europe.

[96] l-Organizzazzjoni Meteoroloġika Dinjija, l-Istat tal-Klima fl-Ewropa, 2023.

[97] *Ibid*.

notevoli fir-reġjuni tal-Portugall, Spanja, l-Italja, il-Greċja u r-Rumanija, kif ukoll fin-Nofsinhar ta' Franza u f'diversi reġjuni fil-Ġermanja.98 Biex tirrikonoxxi din ir-realtà ħażina u tenfasizza l-impenn tagħha li taġixxi kontra t-tibdil fil-klima, l-UE reċentement inawgurat il-15 ta' Lulju bħala l-Jum Annwali tal-UE għall-Vittmi tal-Kriżi Klimatika Globali.99

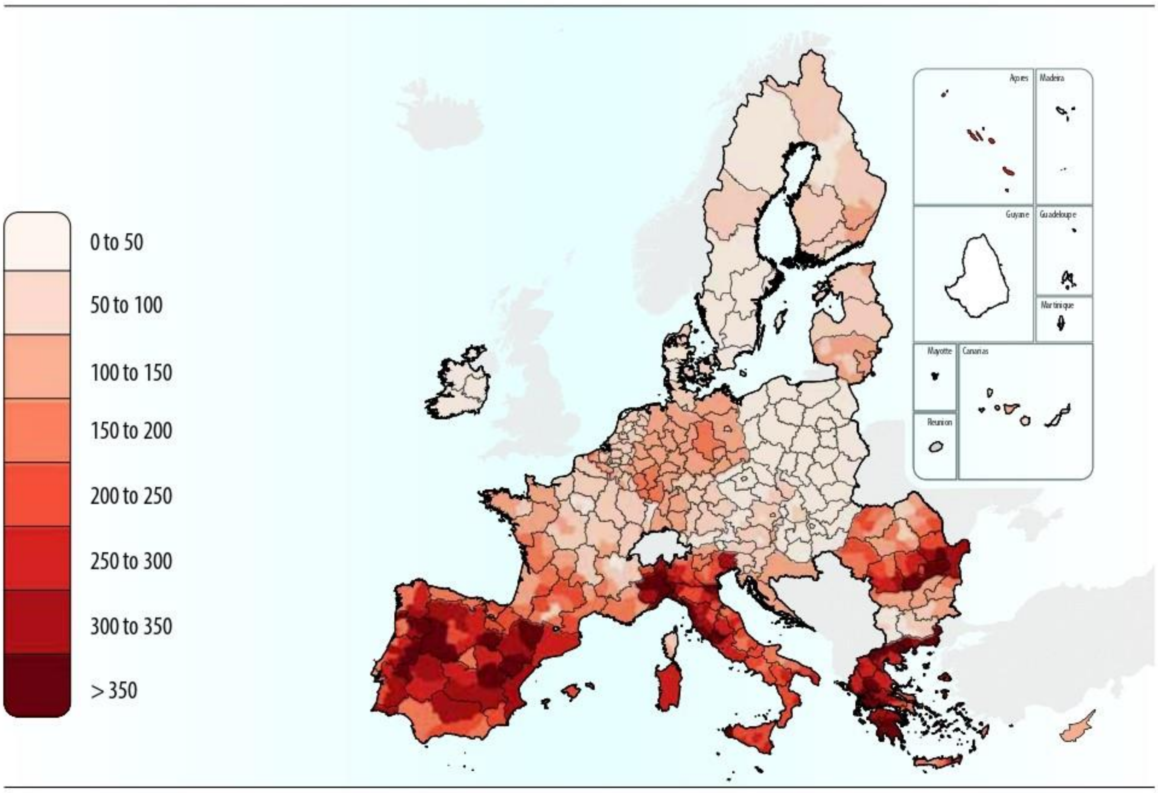

Figura 4 — L-għadd ta' mwiet relatati mas-sħana għal kull miljun abitant fis-sena (2015–2022)
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq in-Natura100

Nota — Il-mortalità relatata mas-sħana fl-Ewropa (2015–2022)

Barra minn hekk, skont l-Aġenzija Ewropea għall-Ambjent, l **-emissjonijiet ta' sustanzi li jniġġsu l-arja diġà huma stmati li jikkawżaw il-mewt prematura ta' 315000 persuna fis-sena,** l-ekwivalenti ta' belt sħiħa ta' daqs medju bħal Nantes (Franza), Timișoara (ir-Rumanija), Bonn (il-Ġermanja) jew Bari (l-Italja). Minbarra l-gassijiet serra minn siti industrijali kbar fl-Ewropa, huwa stmat li s-soċjetà swiet bejn EUR 277 u EUR 433 biljun fl-2017. Dan jammonta għal madwar 2–3 % tal-prodott domestiku gross (PDG) tal-UE, li jaqbeż il-produzzjoni ekonomika totali ta' ħafna Stati Membri individwali.101

---

[98] Ballester, J., Quijal-Zamorano, M., Méndez Turrubiates, R.F., Pegenaute, F., Herrmann, F.R., Robine J.M., Basagaña, X., Tonne, T., Antó, J.M., u Achebak, H., mortalità relatata mas-sħana fl-Ewropa matul is-sajf tal-2022. Natura Mediċina, 2023.

[99] https://climate.ec.europa.eu/news-your-voice/news/eu-day-victims-global-climate-crisis-2023-07-13_en.

[100] Ballester, J., Quijal-Zamorano, M., Méndez Turrubiates, R.F., Pegenaute, F., Herrmann, F.R., Robine J.M., Basagaña, X., Tonne, T., Antó, J.M., u Achebak, H., mortalità relatata mas-sħana fl-Ewropa matul is-sajf tal-2022. Natura Mediċina, 2023.

[101] l-Aġenzija Ewropea għall-Ambjent, It-tniġġis tal-arja industrijali fl-Ewropa jiswa lis-soċjetà EUR 277 — EUR433 biljun, Settembru 2021.

Il-**Eurostat jikkalkula li l-avvenimenti estremi tat-temp ikkawżaw aktar minn EUR 145 biljun f'telf ekonomiku fl-UE matul l-aħħar għaxar snin.**[102] Barra minn hekk, il-medja mobbli ta' 30 sena ta' telf ekonomiku relatat mal-klima turi xejra ċara, li żdiedet bi kważi 2 % fis-sena matul l-aħħar għaxar snin.

Id-diżastri relatati mal-klima qed jagħmlu wkoll dejjem aktar ħsara lill-infrastrutturi kritiċi, bħall-grilji tal-enerġija, in-netwerk tat-trasport u s-sistemi ta' informazzjoni u komunikazzjoni. Il-ħsara annwali mistennija fin-Nofsinhar tal-Ewropa u partijiet kbar tal-Ewropa tal-Punent u Ċentrali se jkunu devastanti u finanzjarjament insopportabbli. Il-grafika ta' hawn taħt turi x-xejriet ta' tħassib jekk it-tibdil fil-klima ma jitreġġax lura. Dan id-deterjorament se jaggrava d-disparitajiet territorjali fost ir-reġjuni tal-UE, u se joħloq sfida sinifikanti għas-sostenibbiltà tal-infrastruttura kritika u l-benesseri ġenerali tas-soċjetà. Ir-reġjuni kostali, f'xenarji b'emissjonijiet għoljin (żieda ta' 3.2 għal 5.4 gradi Celsius sal-2100), jistgħu jsofru telf ekonomiku ta' madwar EUR 39 biljun fis-sena sal-2050 u sa EUR 960 biljun fis-sena lejn tmiem is-seklu.[103]

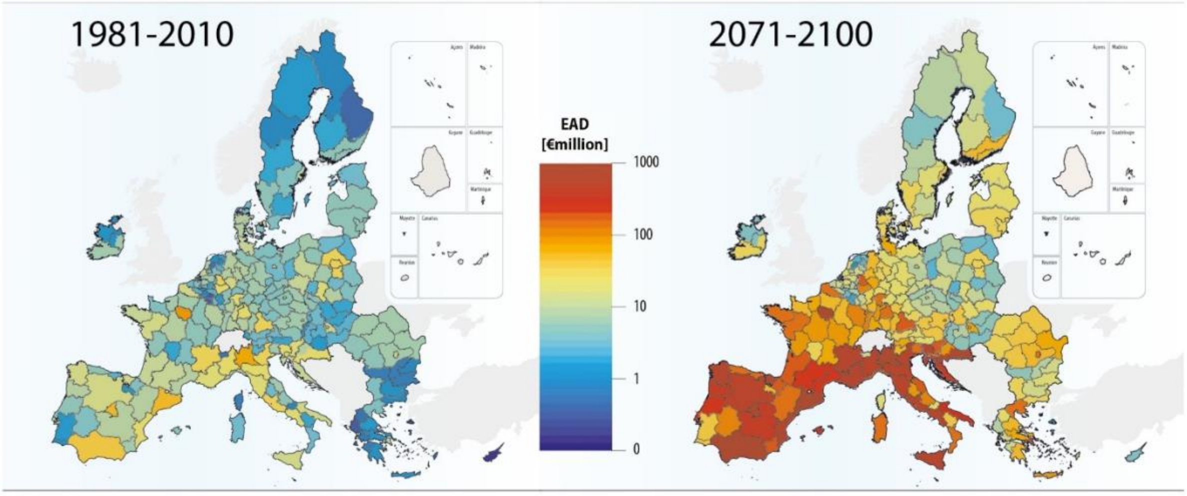

Figura 5 — Il-ħsara annwali mistennija għall-infrastruttura kritika fir-reġjuni Ewropej, minħabba t-tibdil fil-klima, sa tmiem is-seklu (miljuni ta' EUR)
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq il-Kummissjoni Ewropea[104]

Avvenimenti ta' temp estrem u diżastri klimatiċi qed inaqqsu wkoll il-vijabbiltà u l-produttività ta' ħafna attivitajiet ekonomiċi lokali. Ir-reġjuni b'livelli għoljin ta' impjiegi fl-agrikoltura, jew fis-settur tal-bini, huma affettwati b'mod sinifikanti minn mewġiet ta' sħana itwal u aktar intensi. Il-produttività tax-xogħol se tonqos, speċjalment fir-reġjuni tal-Mediterran. Il-mewġ tas-sħana se jagħmel ix-xogħol fuq barra iebes u potenzjalment fatali.[105] Biex jingħata sens ta' skala, ġie stmat li l-mewġiet tas-sħana tas-sajf tal-2023 jiswew lit-territorji ta' Spanja, fejn il-ħaddiema lokali kienu l-aktar esposti għal temperaturi ta' tixrib, 1 % tal-PDG; u l-agrikoltura sofriet minn perjodi twal ta' nixfa. F'termini

---

[102] Eurostat, Telf mit-tibdil fil-klima: EUR 145 biljun f'għaxar snin, Ottubru 2022.
[103] Il-Kummissjoni Ewropea, Rapport dwar l-implimentazzjoni tal-Istrateġija tal-UE dwar l-adattament għat-tibdil fil-klima, Novembru 2018.
[104] *Ibid*.
[105] Il-Parlament Ewropew, Kumpens għall-vittmi ta' diżastri relatati mat-tibdil fil-klima, 2023.

ta' telf fil-produttività, jum wieħed ta' sħana estrema ('il fuq minn 32 grad) huwa ekwivalenti għal nofs jum ta' azzjoni ta' strajk.106

Il-konsegwenzi tat-tibdil fil-klima jirriskjaw ukoll li jfixklu b'mod sinifikanti l-industrija tat-turiżmu lokali, mhux biss fir-rigward tad-destinazzjonijiet iżda wkoll tal-istaġjonalità. It-turiżmu huwa sors ewlieni ta' dħul għar-reġjuni tan-Nofsinhar tal-Ewropa, b'mod partikolari minħabba l-attrazzjoni tal-Baħar Mediterran. Madankollu, żieda fit-temperatura globali hija prevista li jkollha effetti devastanti fuq din l-attività ekonomika, li hija fundamentali f'ħafna rħula, bliet u reġjuni żgħar ta' Ċipru, il-Greċja, Spanja, l-Italja, il-Kroazja, il-Portugall u Malta. Il-grafika ta' hawn taħt turi xenarji potenzjali fir-rigward tad-domanda tat-turiżmu fl-Ewropa jekk ma tittieħed l-ebda azzjoni xierqa biex jiġi miġġieled l-impatt tat-tibdil fil-klima.107

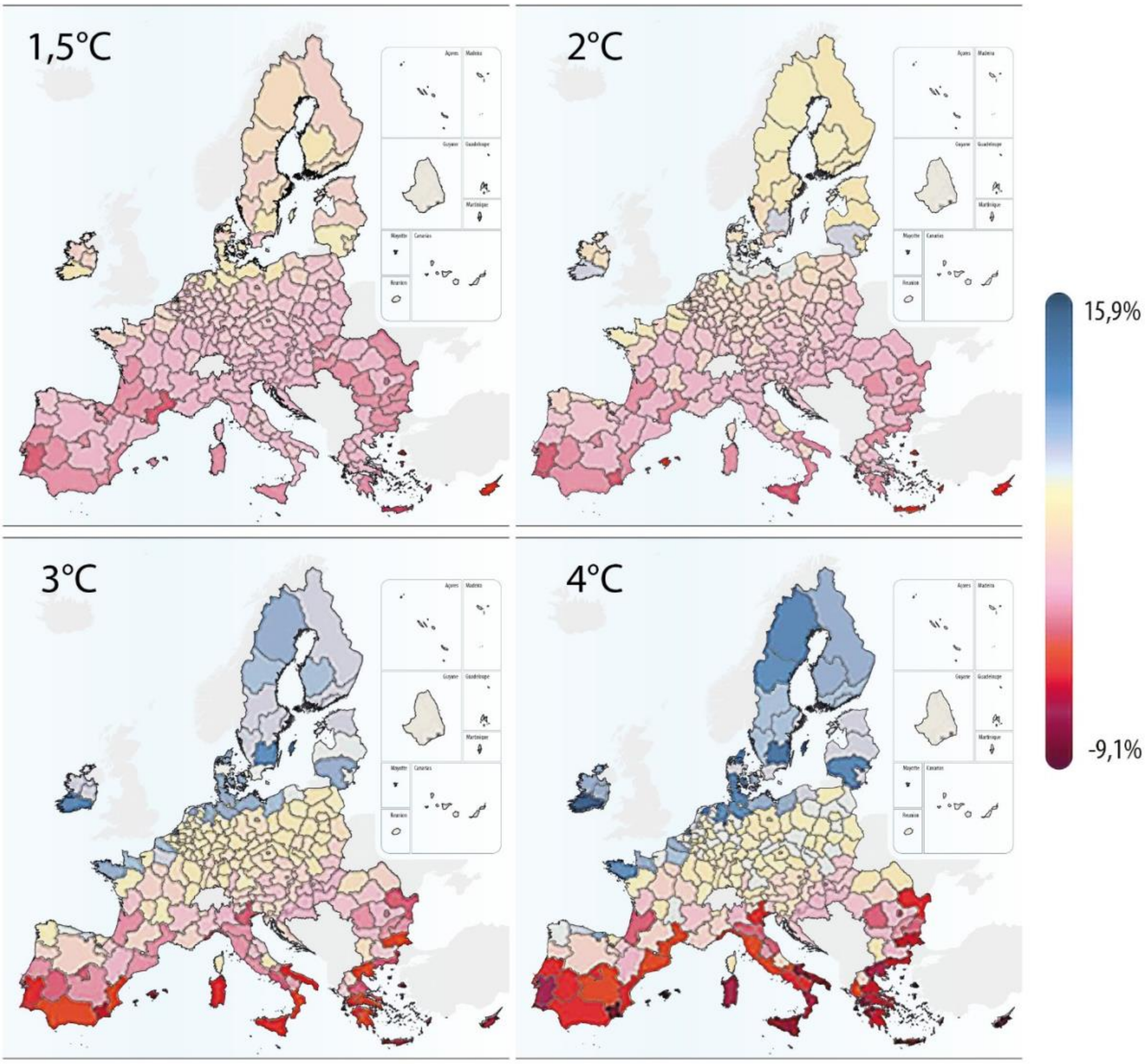

Figura 6 — Evoluzzjoni proġettata tad-domanda għat-turiżmu reġjonali Ewropew għax-xenarji kollha tat-tisħin globali, meta mqabbla mal-preżent (2019) f'termini perċentwali
Sors — kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq iċ-Ċentru Konġunt tar-Riċerka108

Nota — Il-valuri murija jirreferu għax-xenarju tal-emissjonijiet RCP8.5

[106] Allianz, Globali li jagħli: il-mewġa tas-sħana jista' jkollha spiża ta' 0,6pp tal-PDG globalment, 2023.
[107] Iċ-Ċentru Konġunt tar-Riċerka, L-impatt reġjonali tat-tibdil fil-klima fuq id-domanda għat-turiżmu Ewropew, 2023.
[108] *Ibid.*

It-tibdil fil-klima se jkabbar l-inugwaljanzi eżistenti. In-Nofsinhar tal-Ewropa, il-bliet Ewropej u r-reġjuni kostali huma mistennija li jkunu l-aktar milquta minn riskji multipli.[109] **Kemm il-koeżjoni kif ukoll il-kompetittività tar-reġjuni Ewropej huma fil-periklu. Id-diżastri naturali għandhom influwenza negattiva fuq il-koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali fl-UE, u dan ifixkel l-implimentazzjoni tal- politika ta' koeżjoni tal-Unjoni.**[110] Evidenza reċenti mill-proġett ESPON CLIMATE[111], li għaqqad il-perikli relatati mal-klima mal-esponiment u l-vulnerabbiltà reġjonali, turi li anke jekk jintlaħqu l-objettivi tal-Ftehim ta' Pariġi, ir-reġjuni Ewropej xorta se jiffaċċjaw għadd kbir ta' riskji fi gradi differenti. Dan iqis l-istress tas-sħana fuq il-popolazzjonijiet; għargħar kostali fuq l-infrastruttura, l-industrija u s-setturi tas-servizzi; l-għargħar tax-xmajjar fuq il-popolazzjonijiet, l-infrastruttura, l-industrija u s-setturi tas-servizzi; għargħar għall-għarrieda fis-setturi kulturali; nirien fil-foresti fl-ambjent; in-nixfiet fis-settur primarju (filwaqt li jaffettwaw ukoll b'mod dirett lill-komunitajiet lokali u l-bijodiversità). Għalhekk, jeħtieġ li tingħata attenzjoni speċifika lir-realtajiet soċjoekonomiċi tar-reġjuni turistiċi, filwaqt li jsir investiment fir-reżiljenza tagħhom kontra l-konsegwenzi tat-tibdil fil-klima.

[109] Il-Parlament Ewropew, Kumpens għall-vittmi ta' diżastri relatati mat-tibdil fil-klima, 2023.

[110] Il-Parlament Ewropew, Konsegwenzi ta' nixfa, nirien u fenomeni estremi oħra tat-temp: inżidu l-isforzi tal-UE fil-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima, ir-Riżoluzzjoni 2022 (0330).

[111] ESPON REKT, ESPON fil-COP 27: Distribuzzjoni spazjali tar-riskju fl-Ewropa assoċjata mat-tibdil fil-klima,Novembru 2022.

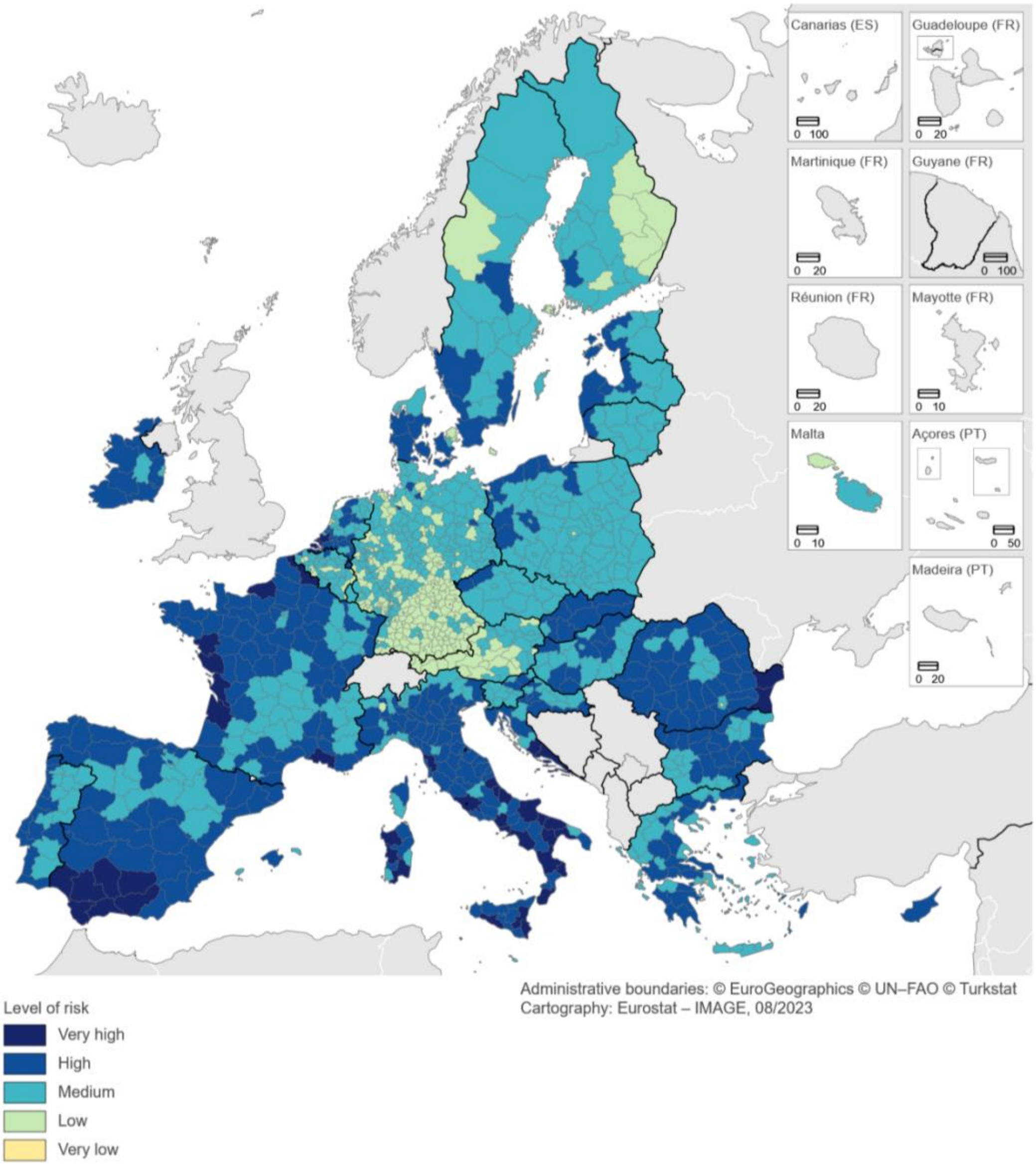

Figura 7 — Riskju Klimatiku Aggregat — xenarju ta' emissjonijiet għoljin ħafna b'esponiment assolut (2070–2100) RCP 8.5
Sors — il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq l-ESPON112
Nota — l-ebda data disponibbli għar-reġjuni ultraperiferiċi. Għall-finijiet tar-Rapport Annwali tal-UE għall-2023, il-mappa ma turix pajjiżi tal-EFTA/pajjiżi mhux tal-UE, madankollu jekk jogħġbok innota li l-proġett ESPON ipprovdahom

Il-Grupp Intergovernattiv ta' Esperti tan-Nazzjonijiet Uniti dwar it-Tibdil fil-Klima113 jirrapporta li dawn ir-riskji klimatiċi qed isiru dejjem aktar evidenti u aktar akuti. Iż-żieda fit-temperaturi, ix-xejriet tat-temp li jinbidlu malajr, id-diżastri naturali frekwenti u intensifikati u l-avvenimenti estremi tat-temp jaffettwaw direttament u bil-qawwa lis-soċjetà, l-ekonomija u l-ambjent, li jirriżultaw f'imwiet, qerda tal-proprjetà, qerda tal-ħabitats naturali u telf tal-bijodiversità.114

Avvenimenti estremi tat-temp u l-konsegwenzi korrispondenti tagħhom fl-Ewropa matul dawn l-aħħar 5 snin enfasizzaw il-ħtieġa urġenti li tittieħed azzjoni kontra t-tibdil fil-klima

[112] ESPON, Updating and Integrating ESPON CLIMATE Datasets and Maps. Rapport Finali, 2022.
[113] IPCC, Rapport ta' Sinteżi AR6: It-Tibdil fil-Klima 2023,2023.
[114] Għal lista dettaljata ta' avvenimenti estremi tat-temp fl-Ewropa u globalment mill-2011'il quddiem, inkluża analiżi xjentifika dwar kif it-tibdil fil-klima li jirriżulta minn missjonijiet tal-karbonju qed jiskatta avvenimenti bħal dawn, ara l-mappa interattiva fuq https://www.carbonbrief.org/mapped-how-climate-change-affects-extreme-weather-around-the-world/.

(mitigazzjoni) u, b'mod parallel, jiġu implimentati miżuri għall-protezzjoni kontra l-impatti dannużi tiegħu (adattament). l-adattament, b'mod partikolari, għandu rwol kruċjali fil-livell lokali, peress li hemm li l-vulnerabbiltajiet assoċjati mat-tibdil fil-klima huma l-aktar evidenti. Huwa fil-livell lokali fejn id-diżastri klimatiċi jkollhom impatt profond, bil-ħtieġa ta' sforzi kkonċentrati biex jiġu indirizzati b'mod proattiv ir-riskji jew, ladarba jseħħ diżastru naturali, biex tittieħed azzjoni rapida u deċiżiva biex jiġi evitat it-telf ta' ħajjiet, jiġi ssalvagwardjat l-għajxien, u jiġi protett l-ambjent naturali.

Ir-reġjuni u l-bliet għandhom rwol fundamentali f'firxa wiesgħa ta' miżuri ta' adattament: mit-titjib tal-infrastrutturi kritiċi għar-reżistenza għall-għargħar, sal-iskejjel lokali, l-isptarijiet u d-djar tal-kura adatti għall-mewġ tas-sħana; mill-protezzjoni taż-żoni kostali minn żidiet fil-livell tal-baħar għal investiment f'ġestjoni effiċjenti tal-ilma biex jiġu miġġielda n-nixfiet, kif ukoll ir-rinnovazzjoni ta' spazji pubbliċi b'mod ġenerali biex jiġu pprovduti żoni ta' dell u tkessiħ u ħafna eżempji oħra. Fil-fatt, madwar nofs dawk li wieġbu (51 %) għall-115istħarriġ tal-KtR dwar il- *Barometru Reġjonali u Lokali* mwettaq minn Ipsos Affarijiet Pubbliċi Ewropej enfasizzaw "il-kriżi klimatika u l-ambjent" bħala wieħed mill-oqsma ewlenin li fihom ir-reġjuni u l-bliet għandu jkollhom sehem akbar fit-tfassil tal-politika tal-UE.

Madankollu,**hemm diskrepanza reali fil-finanzjament tal-adattament, stmata għal madwar EUR 40 biljun fis-sena,**116 **li hija speċjalment evidenti għal livelli aktar baxxi ta' governanza, kif rikonoxxut mill-istess Kummissjoni Ewropea**.117 Fl-istħarriġ imwettaq min-Network taċ-Ċentri Reġjonali (RegHub), fil-Kumitat tar-Reġjuni (KtR), dwar *Il-futur tal-Patt Ekoloġiku: filwaqt li jqisu u jħarsu 'l quddiem*118 40 % ta' dawk li wieġbu rrappurtaw implimentazzjoni attiva tal-politiki ta' adattament għat-tibdil fil-klima fir-reġjuni jew il-bliet tagħhom. Madankollu, l-istħarriġ xeħet dawl ukoll fuq l-ostakli ffaċċjati minn porzjon sinifikanti tal-parteċipanti, b'35 % jammettu diffikultajiet fl-implimentazzjoni effettiva tal-politiki ta' adattament. l-ostakli primarji identifikati minn dawn ir-rispondenti jinkludu nuqqas ta' mekkaniżmi ta' finanzjament iddedikati, li 75 % enfasizzaw bħala tħassib kbir. Barra minn hekk, 65 % tal-parteċipanti enfasizzaw il-ħtieġa kruċjali għal appoġġ akbar għall-innovazzjoni u miri speċifiċi biex jissaħħaħ is-suċċess tal-istrateġiji tagħhom ta' adattament għall-klima.

Is-sejba tad-data, il-metrika, l-indikaturi, u l-metodoloġiji t-tajba għat-traċċar tal-progress fl-adattament tkompli tkun ostaklu sinifikanti. l-għarfien dwar l-impatti lokali tat-tibdil fil-klima jeħtieġ li jiġi żviluppat u appoġġat sabiex jgħin lir-reġjuni u l-bliet jippjanaw u jimmaniġġjaw ir-riskji klimatiċi, kif ukoll l-għarfien dwar is-soluzzjonijiet, il-mobilizzazzjoni u l-aċċess għal riżorsi finanzjarji u tekniċi adegwati, l-immappjar u l-involviment tal-partijiet ikkonċernati.

Sabiex jimtela dan in-nuqqas ta' kapaċità, il-KtR żviluppa **Manwal dwar il-Patt Ekoloġiku fil-Livell Lokali dwar l-Adattament** 119biex jippermetti l-kondiviżjoni tal-għarfien u joħloq networks fejn il-partijiet ikkonċernati lokali jistgħu jsibu msieħba tal-proġetti, jimminimizzaw il-lakuni fl-għarfien intern tagħhom u jfittxu appoġġ b'mod attiv għall-inizjattivi tagħhom stess minn esperti ddedikati. Pereżempju, qasam promettenti ta' adattament jinsab f'soluzzjonijiet ibbażati fuq in-natura li jwasslu

[115] https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/EURegionalBarometer-Survey-2023.aspx.
[116] https://www.eea.europa.eu/publications/assesing-the-costs-and-benefits-of.
[117] Il-Kummissjoni Ewropea, Linji Gwida dwar l-istrateġiji u l-pjanijiet ta' adattament tal-Istati Membri, 2023.
[118] https://cor.europa.eu/en/our-work/pages/reghub-consultation-prospects-green-deal.aspx.
[119] https://cor.europa.eu/en/engage/pages/green-deal-handbook.aspx.

għal azzjoni innovattiva b'impatt rapidu u qawwi. Studju ġdid120 juri li ż-żieda fil-kopertura tas-siġar għal 30 % tnaqqas it-temperaturi b'medja ta' 0.4 °C, u b'hekk jiġu evitati kważi 40 % tal-imwiet attribwibbli għall-121 effetti tal-Gżejjer ta' Sħana Urbana fil-bliet Ewropej.

Barra minn hekk, ir-reżiljenza kontra d-diżastri klimatiċi hija kwistjoni ewlenija għar-reġjuni u l-bliet, peress li EUR 1 li jintefqu fil-prevenzjoni u t-tħejjija għad-diżastri jistgħu jiffrankaw sa EUR 10 f'rispons għad-diżastri, skont il-Bank Dinji.122 **Għal din ir-raġuni, il-KtR qed jaħdem flimkien maċ-Ċentru Konġunt tar-Riċerka tal-Kummissjoni dwar l-iżvilupp ta' "Dashboards tar-Reżiljenza" reġjonali, li**123 jiddefinixxu l-kapaċitajiet u l-vulnerabbiltajiet relatati mar-riskji tat-tibdil fil-klima u l-adattament. F'dan ir-rigward, il-KtR iqis li l-iżvilupp ta' indiċi u tabella ta' valutazzjoni tal-vulnerabbiltà territorjali huwa kruċjali biex jinbeda dibattitu ta' politika dwar kif għandha tintuża l-politika ta' koeżjoni futura biex jiġu indirizzati dawn il-vulnerabbiltajiet.

Matul il-perjodu 2021–27, il-politika ta' koeżjoni qed tinvesti EUR 12.5 biljun fl-adattament għat-tibdil fil-klima u l- prevenzjoni tar-riskju.124 **Dan jikkorrispondi għal 3 % tal-baġit totali tiegħu għal 7 snin, filwaqt li l-investiment kollu fit-tranżizzjoni ekoloġika jammonta għal madwar 30 %. Peress li t-tibdil fil-klima u d-diżastri se jkollhom impatt dejjem aktar u b'mod aktar irregolari madwar ir-reġjuni Ewropej, bit-territorji vulnerabbli, l-unitajiet domestiċi foqra u l-gruppi soċjali emarġinati jkunu l-aktar esposti, hemm urġenza dejjem akbar biex jiġu indirizzati dawn id-disparitajiet ġodda**. F'dan ir-rigward, huwa meħtieġ li tibda tiġi kkunsidrata firxa ta' soluzzjonijiet, mill-possibbiltà li "l-*Mekkaniżmu ta' Tranżizzjoni Ġusta jista' jiġi estiż biex jindirizza l-kostijiet soċjali tal-mitigazzjoni u l-adattament għat-tibdil fil-klima*" kif imsemmi mill-Kummissjoni Ewropea,125 sal-istabbiliment ta' Fond ta' Adattament għat-Tibdil fil-Klima ddedikat, kif imsemmi mill-Parlament Ewropew126.

Tista' tittieħed ispirazzjoni mill-Fond ta' Adattament li qed jiġi stabbilit fi ħdan il-Konvenzjoni Qafas tan-Nazzjonijiet Uniti dwar it-Tibdil fil-Klima biex jappoġġja lill-pajjiżi li qed jiżviluppaw, li huma partikolarment vulnerabbli għall-effetti tat-tibdil fil-klima.127 F'dan il-livell globali, il-KtR kien involut ukoll b'mod attiv fin-negozjati dwar il-klima dwar il-kwistjoni tal-adattament għat-tibdil fil-klima.**128** F'opinjonijiet reċenti, huwa kien favur l-istabbiliment ta' qafas għall-Għan Globali dwar l-Adattament li jintegra l-għarfien u l-għarfien espert tar-reġjuni u l-bliet. Il-KtR appella wkoll għal qafas bħal dan biex tingħata prijorità lill-isforzi ta' adattament immexxija lokalment u jittaffew

[120] Iungman, T., Cirach, M., Marando, F., Pereira Barboza, E., Khomenko, S., Masselot, P., Quijal-Zamorano, M., Mueller, N., Gasparrini, A., Urquiza, J., Heris, M., Meelan, T., u Nieuwenhuijsen, M., Cooling cities permezz ta' infrastruttura ekoloġika urbana: valutazzjoni tal-impatt fuq is-saħħa tal-bliet Ewropej, LANCET, Jannar 2023.

[121] l-effett ta' gżira ta' sħana urbana jiddeskrivi l-fenomenu fejn it-temperaturi fil-bliet u fiż-żoni koperti minn uċuħ impermeabbli huma konsistentement ogħla.

[122] Il-Grupp tal-Bank Dinji, Investiment fil-Ġestjoni tar-Riskju ta' Diżastri fl-Ewropa jagħmel sens ekonomiku, 2021

[123] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategic-planning/strategic-foresight/2020-strategic-foresight-report/resilience-dashboards_en.

[124] Il-Kummissjoni Ewropea, id- diskors ewlieni tal-Kummissarju Elisa Ferreira fit-8 Konferenza Internazzjonali dwar in-Nirien fis-Selvaġġ, 2023.

[125] Il-Kummissjoni Ewropea, Koeżjoni fl-Ewropa lejn l-2050, Tmien Rapport dwar il-koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali, 2023.

[126] Il-Parlament Ewropew, il-Membri tal-PE għall-Iżvilupp Reġjonali jissuġġerixxu li jitwaqqaf Fond ta' Adattament għat-Tibdil fil -Klima, 2022.

[127] https://unfccc.int/funds-and-financial-entities#:~:text=The%20Adaptation%20Fund%20was%20established,adverse%20effects%20of%20climate%20change.

[128] Il-KtR impenja ruħu b'mod attiv fi djalogi tekniċi reċenti tal-UNFCCC iffukati fuq l-adattament u ħa rwol ewlieni, flimkien mar-Reġjuni4, fil-koordinazzjoni tat- Tielet laqgħa tad-Djalogu Tekniku (TD1.3): Inputs għall-Informar tal-Korp Sussidjarju għall-Pariri Xjentifiċi u Teknoloġiċi, 2022.

b'mod effettiv ir-riskji u l-konsegwenzi ta' "adattament ħażin", b'129 mod partikolari fost in-nisa u dawk l-aktar vulnerabbli, inklużi t-tfal, l-anzjani, u l-persuni b'diżabilità.

F'dan il-kuntest, ir-rikonoxximent u l-indirizzar tad-dimensjonijiet tal-ġeneru tat-tibdil fil-klima huma essenzjali wkoll, peress li l-kapaċità tan-nisa li jadattaw u jiġġieldu t-tibdil fil-klima ta' spiss hija ristretta minħabba r-rwoli tagħhom fl-unitajiet domestiċi u fis-soċjetà tagħhom, l-ostakli istituzzjonali, u n-normi soċjali. Sabiex tiġi indirizzata din l-isfida, il-KtR konsistentement irrakkomanda bidla fil-perspettiva, filwaqt li ħeġġeġ li n-nisa ma jitqisux biss bħala benefiċjarji vulnerabbli iżda bħala aġenti effettivi fil-mitigazzjoni u l-adattament għat-tibdil fil-klima.130 Barra minn hekk, il-KtR jirrakkomanda rappreżentanza ugwali għan-nisa fil-proċessi tat-teħid tad-deċiżjonijiet, filwaqt li jirrikonoxxi l-ħtieġa li l-vuċijiet u l-għarfien espert tagħhom jiġu inklużi fit-tfassil ta' politiki effettivi dwar il-klima.

Filwaqt li x-xjenza tkompli tgħin biex wieħed jifhem kif it-togħlija globali għandha effett indirett fuq is-sistema klimatika tad-dinja, ir-reġjuni u l-bliet tal-UE qed jiffaċċjaw żewġ tranżizzjonijiet relatati mal-klima. Fil-qosor, minn naħa waħda, huma jinvestu fil-kisba tan- **newtralità klimatika** u jikkontribwixxu biex titreġġa' lura x-xejra tat-tibdil fil-klima. Min-naħa l-oħra, iridu jinvestu wkoll fl-**adattament għat-tibdil fil-klima u r-reżiljenza** biex jiffaċċjaw diżastri klimatiċi aktar intensi u frekwenti u jadattaw is-soċjetajiet u l-ekonomiji lokali għal xejriet klimatiċi lokali ġodda.

l-APPOĠĠ GĦAR-REĠJUNI U L-BLIET TAL-UE BIEX JADATTAW

IL-MISSJONI TAL-UE DWAR L-ADATTAMENT GĦAT-TIBDIL FIL-KLIMA

*Il-Missjoni tal-UE dwar l-Adattament għat-Tibdil fil-Klima*131 *tiffoka fuq l-appoġġ għar-reġjuni, il-bliet u l-awtoritajiet lokali tal-UE fl-isforzi tagħhom biex jibnu reżiljenza kontra l-impatti tat-tibdil fil-klima. l-objettiv tal-Missjoni huwa li sal-2030 takkumpanja mill-inqas 150 reġjun u komunità Ewropej lejn ir-reżiljenza għat-tibdil fil-klima. Il-proġetti sponsorjati jiżviluppaw għodod, prattiki u netwerks li jistgħu jiġu replikati madwar l-Ewropa, inklużi:*

- *Portal* ta' Implimentazzjoni tal-Missjoni132 *li jipprovdi għarfien, data u riżorsi rilevanti lir-reġjuni u l-bliet Ewropej biex iħejju u jippjanaw għar-reżiljenza klimatika.*
- *Firxa wiesgħa ta' proġetti ffinanzjati mill-* UE li jwettqu133 *riċerka u jiżviluppaw approċċi u għażliet innovattivi għall-adattament għat-*tibdil *fil-klima u gwida, għodod, data u studji ta' każijiet assoċjati biex jgħinu lill-awtoritajiet reġjonali u lokali jwettqu l-Missjoni*
- Manwal134 *għall-Involviment taċ-Ċittadini biex jiggwida lir-reġjuni u l-bliet dwar kif jinvolvu lill-partijiet ikkonċernati u liċ-ċittadini matul is-sitt passi ewlenin tal-proċess tal-ippjanar tal-adattament għat-tibdil fil-klima.*

[129] Kwalunkwe bidla fis-sistemi naturali jew umani li b'mod involontarju jżidu l-vulnerabbiltà għall-istimuli klimatiċi; adattament li ma jirnexxilux inaqqas il-vulnerabbiltà iżda jżidha minflok.

[130] Għal aktar informazzjoni, ara l-Opinjoni tal-Kumitat tar-Reġjuni, L-ugwaljanza bejn il-ġeneri u t-tibdil fil-klima: lejn l-integrazzjoni tal-perspettiva tal-ġeneru fil-Patt Ekoloġiku Ewropew, ENVE-VII/018, 26–27 ta' Jannar 2022, Relatur Kata Tüttő (HU/PSE), Membru tal-Assemblea Lokali Ġenerali ta' Budapest, l-Ungerija.

[131] https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/adaptation-climate-change_en.

[132] https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/adaptation-climate-change_en.

[133] https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/mission/the-mission/mission-projects.

[134] https://research-and-innovation.ec.europa.eu/system/files/2023-06/ec_diy-manual-adaptation-climate-change-mission.pdf.

NITGĦALLMU MILL-GĦARGĦAR TAL-2021

RIKOSTRUZZJONI REŻILJENTI U APPOĠĠ SOĊJALI FIL-WALLONJA

B'reazzjoni għall-għargħar katastrofiku fl-2021 fil-Wallonja (il-Belġju), l-awtoritajiet tal-Wallonja ġeddu l-ippjanar territorjali tagħhom u adattawh biex jindirizzaw il-konsegwenzi potenzjali tat-tibdil fil-klima.

Fl-istess ħin, il-gvern reġjonali qed jiżviluppa l-Master Plan de la Vallée de la Vesdre *u l-programmi sostenibbli tal-viċinat, bl-għan li terġa' tinbena ż-żona b'mod responsabbli u sostenibbli. Ġew allokati baġits biex il-muniċipalitajiet ikunu jistgħu jakkwistaw proprjetà immobbli strateġika. Barra minn hekk, EUR 40 miljun se jiġu investiti f'akkomodazzjoni pubblika ġdida għall-muniċipalitajiet l-aktar affettwati.*

Barra minn hekk, il-gvern tal-Vallonja wiegħed EUR 1,03 biljun biex ikopri bis-sħiħ liċ-ċittadini affettwati mill-għargħar, li kieku kienu jirċievu biss kopertura parzjali tal-assigurazzjoni. Dan l-impenn finanzjarju sinifikanti għandu l-għan li jassisti lill-popolazzjoni affettwata, li jirrappreżenta madwar 50 % tal-pretensjonijiet totali. Iċ-ċittadini mhux assigurati qed jiġu appoġġati minn Fond għad-Diżastri.

SUPER-BLOKK — IL-BELT LI RRIDU

ARKITETTURA EKOLOĠIKA F'BARĊELLONA

Il-belt ta' Barċellona (Spanja) qed tintegra b'mod attiv l-arkitettura ekoloġika u l-prinċipji ta' aċċessibbiltà fl-ippjanar tal-belt tagħha. Din it-trasformazzjoni tinkludi titjib fl-aċċessibbiltà tat-trasport pubbliku, iż-żieda ta' aktar siġar u "żoni ħodor", u l-inkorporazzjoni ta' kolletturi tal-ilma għat-tisqija. Dawn l-inizjattivi għandhom l-għan li jagħmlu l-belt aktar pjaċevoli u sostenibbli għaċ-ċittadini tagħha.

PJATTAFORMA TA' TERRITORJI REŻILJENTI

TĦEJJIJA GĦAL AVVENIMENTI TA' TEMP ESTREM

Il-belt ta' Milano (l-Italja) u ż-żona metropolitana usa' tagħha qed jiffaċċjaw l-impatti ta' avvenimenti estremi tat-temp relatati mal-klima. Biex tiġi indirizzata din l-isfida, il-pjattaforma tat-Territorji Reżiljenti ġiet żviluppata bħala servizz diġitali, bl-adozzjoni ta' approċċ ta' ppjanar kollaborattiv u l-ħolqien konġunt ta' soluzzjonijiet ta' adattament għall-ġlieda kontra l-effetti tat-tibdil fil-klima.
Din l-għodda innovattiva tiffaċilita u xxerred l-ippjanar konġunt dwar il-klima u l-kodisinn għall-professjonisti u l-awtoritajiet lokali. Hija tippromwovi approċċ inklużiv ibbażat fuq għarfien xjentifiku u tekniku b'saħħtu, li jgħaqqad l-analiżi spazjali u klimatika mal-ippjanar parteċipattiv. Permezz ta' dan, il-pjattaforma tippermetti lill-partijiet ikkonċernati jifhmu u jindirizzaw aħjar il-fenomeni li jirriżultaw mit-tibdil fil-klima, isaħħu r-reżiljenza tal-belt u jiżguraw futur sostenibbli u lest għall-klima.

D. Is-sikurezza tal-ikel

L-instabbiltà attwali tas-sistema tal-ikel Ewropea għandha tinftiehem b'rabta mal-avvenimenti ġeopolitiċi attwali u l-impatt fit-tul tat-tibdil fil-klima. Ir-reġjuni u l-bliet huma ċentrali fit-tfassil u t-twassil ta' soluzzjonijiet xierqa. X'inhu d-denominatur komuni bejn it-tnaqqis fil-provvista taż-żejt taż-żebbuġa fl-Andalusija (Spanja), il-ħsad fqir tal-qamħ f' Västergötland (l-Iżvezja), staġun diffiċli għal-larinġ fi Sqallija (l-Italja), il-prezzijiet tal-qamħ f'Podkarpacie (il-Polonja) u n-nuqqas ta' frott u faqqiegħ tal-foresti fin-Nofsinhar tal-Estonja? Għaliex hemm aktar tfal ġejjin l-iskola mingħajr kolazzjon?135 l-ikel tradizzjonali Ewropew huwa mhedded?

Ir-reżiljenza tas-sistema tal-ikel, għal żmien twil maħsuba wara fl-istrateġiji ta' tbassir politiku u ta' prospetti, ġiet kompletament fiċ-ċentru tal-attenzjoni s-sena l-oħra, wara l-aggressjoni Russa kontra l-Ukrajna. Fi żmien ġimgħat il-prezzijiet tal-enerġija u l-fertilizzanti skyrocketed. Il-qmuħ u ż-żjut Ukreni, maqbuda fil-portijiet tal-Baħar l-Iswed, ma setgħux jilħqu d-destinazzjonijiet tagħhom. Flimkien mal-ispekulazzjoni u n-nuqqas ta' regolamentazzjoni tas-suq, dan wassal għal żieda fil-prezzijiet tal-ikel u tal-għalf fl-Ewropa u globalment. Illum, kważi sena u nofs minn mindu bdiet il-gwerra, is-sitwazzjoni għadha mwiegħra.

Il-pajjiżi li qed jiżviluppaw fis-Saħel, fl-Afrika ta' Fuq u fil-Lvant Nofsani esperjenzaw livelli ġodda ta' ġuħ. Bejn l-2016 u l-2021, madwar 90 % tal-esportazzjonijiet tal-qamħ mill-Ukrajna marru lejn l-Afrika u l-Asja, b'appoġġ għas-sigurtà tal-ikel f'xi wħud mir-reġjuni l-aktar żvantaġġati tad-dinja. Il-Programm Dinji tal-Ikel tan-NU jsejjaħ l-iskala attwali tal-ġuħ globali attwali u l-malnutrizzjoni "enormous"136 u jenfasizza li ċ-ċifra attwali ta' **345 miljun persuna li qed jiffaċċjaw livelli għoljin ta' nuqqas ta' sigurtà alimentari hija aktar mid-doppju tan-numru fl-2020.**

L-Ewropej, filwaqt li ma jiffaċċjawx il-karestija, issa qed iħallsu ferm aktar għall-ikel bażiku tagħhom. Warasena, il-prezzijiet medji tal-ikel telgħu bi kważi 20%.137 Il-konsumaturi Ewropej issa jħallsu 30 % aktar għall-bajd,138 23 % aktar għaż-żejt139 u 61 % aktar għaz-zokkor.140 Mhijiex biss bidla ġenerali lejn prodotti tal-ikel aktar bażiċi u orħos iżda wkoll bejn tipi differenti ta' ikel, pereżempju aktar tjur u inqas ċanga.

L-affordabbiltà tal-ikel hija tħassib urġenti. Aktar minn 32.5 miljun Ewropew ma jistgħux jaffordjaw ikla xierqa kull jumejn. l-iskala tmur minn 0.4 % tal-popolazzjoni f'Ċipru għal 22.4 % fil-Bulgarija. Wara dawn in-numri aggregati jaħbu differenza reġjonali enormi, kif muri mill-graffs ta' hawn taħt.

[135] Franza ta' Kellogg, Etude sur la précarité alimentaire, Marzu 2023.
[136] https://www.wfp.org/global-hunger-crisis.
[137] https://agriculture.ec.europa.eu/news/short-term-outlook-report-war-ukraine-continues-impact-eu-farmers-2023-03-30_en.
[138] https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230310-1.
[139] https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/DDN-20230508-2.
[140] https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/DDN-20230428-2.

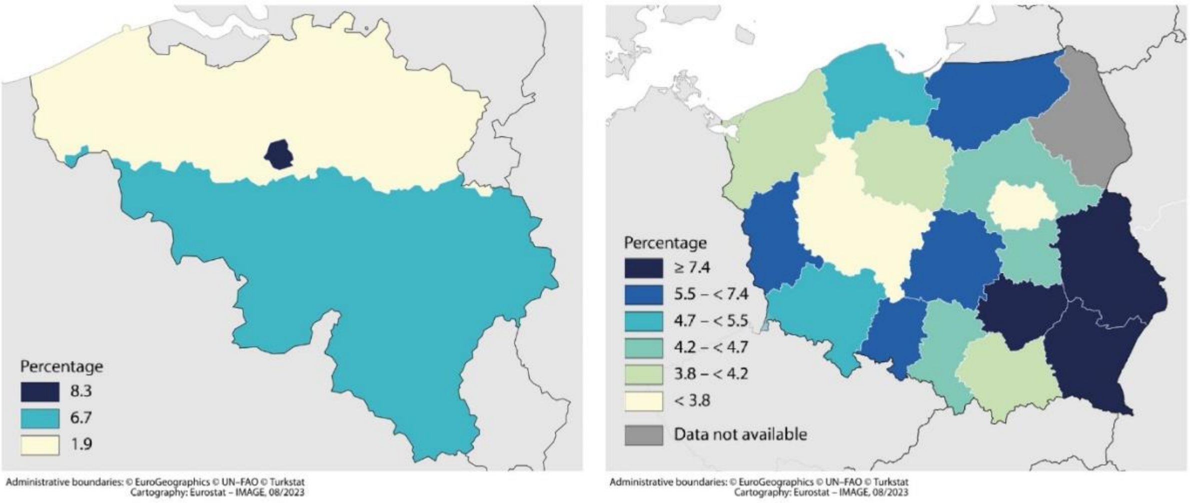

Figura 8 — Inabbiltà li wieħed jaffordja ikla bil-laħam, bit-tiġieġ jew bil-ħut mill-inqas kull jumejn fil-Belġju (skont ir-reġjuni NUTS1) u fil-Polonja (skont ir-reġjuni NUTS2)
Sors — KtR-kumpilazzjoni bbażata fuq Statbel u Glowny Urzad Statystyczny141
Nota — dejta mhux disponibbli minn PL84 — Reġjun ta' Podlaskie

Matul l-2023, il-ħajja saret aktar għalja, u mhux biss għall-familji Ewropej; il-bdiewa wkoll esperjenzaw varjazzjonijiet sinifikanti fil-prezzijiet tal-enerġija u l-fertilizzanti. Dawn tal-aħħar għadhom jiswew ħafna aktar minn sentejn ilu. Dawn il-bidliet ippeżaw ħafna fuq il-profitabbiltà ġenerali tal-biedja.

Barra minn hekk, minflok ma wasal fil-pajjiżi li qed jiżviluppaw, il-qamħ Ukren ittrasportat barra mill-pajjiż permezz ta' korsiji ta' solidarjetà sab triqtu lejn is-sajlos fl-istati ġirien tal-Ukrajna għal diversi raġunijiet, inkluża l-ispekulazzjoni. Il-bdiewa lokali f'daqqa waħda sabu lilhom infushom mhux kapaċi jbigħu l-uċuħ tar-raba' tagħhom u l-prezzijiet naqsu, u laħqu livelli li ma dehrux fis-snin: —30 % għall-qamħ fil-Polonja142 u -50 % għaż-żerriegħa tal-ġirasol fil-Bulgarija.143 Miżuri unilaterali ġew introdotti mill-gvernijiet nazzjonali lejn l-aħħar ta' April. Il-Kummissjoni Ewropea allokat fondi straordinarji mir-riżerva agrikola għall-2023, inklużi EUR 56.3 miljun144 għall-Polonja, ir-Rumanija u l-Bulgarija f'Marzu u EUR 100 miljun oħra145 għall-Bulgarija, l-Ungerija, il-Polonja, ir-Rumanija u s-Slovakkja f'Mejju. Il-Kummissjoni Ewropea approvat ukoll skemi nazzjonali biex tappoġġa l-pagamenti ta' primjums tal-assigurazzjoni tal-produtturi agrikoli skont ir-regoli dwar l-Għajnuna mill-Istat146.

Bħallikieku dan ma kienx biżżejjed, l-UE reġgħet esperjenzat xitwa xotta u sħuna. Wara sajf sħan b'mod diżastruż fl-2022, l-ekwivalenti tal-ilma tas-silġ fl-Alpi huwa ferm inqas mill-medja storika u sa mir-rebbiegħa tal-2023, diversi xmajjar tal-UE kienu ġew eżawriti u kien hemm sinjali li kemm l-irrigazzjoni kif ukoll it-trasport bl-ilma jkunu problematiċi biex jitwettqu.

---

[141] Sorsi ta' dejta: https://statbel.fgov.be/en/themes/households/poverty-and-living-conditions/material-and-social-deprivation u b'.

[142] https://www.tygodnik-rolniczy.pl/rynki-rolne/analizy-rynkowe/jakie-beda-ceny-zboz-w-tym-roku-w-polsce-2435370.

[143] https://www.politico.eu/article/grain-ukraine-eu-farmers-pain-eu-member-agriculture-kyiv/.

[144] https://agriculture.ec.europa.eu/news/commission-presents-support-measure-worth-eu563-million-bulgarian-polish-and-romanian-farmers-2023-03-20_en.

[145] https://agriculture.ec.europa.eu/news/eu100-million-support-farmers-bulgaria-hungary-poland-romania-and-slovakia-2023-05-03_en.

[146] Bħala skema Pollakka ta' EUR 1.3 biljun. Informazzjoni addizzjonali disponibbli fuq https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_2727.

Il-ħamrija mqabbda u n-nixfa atmosferika u idroloġika intensa qed jolqtu firxa wiesgħa ta' uċuħ tar-raba' u qed jheddu li jżidu l-prezzijiet tal-ikel f'ħafna pajjiżi tal-UE. Il-ħsad taż-żejt taż-żebbuġa ta' din is-sena huwa previst li jonqos b'40 % u dak tal-qamħirrum b'25 %.147 Il-bdiewa mir-reġjun ta' Wielkopolska (il-Polonja) jistmaw li l-ħsad tax-xgħir u taż-żerriegħa tal-kolza ta' din is-sena jista' jonqos b'20 % filwaqt li s-segala u t-triticale b'terz sa nofs.148 Spanja u l-Italja, sadanittant, jirrapportaw ħsad ferm aktar baxx tal-larinġ (-16 % u -20 % rispettivament).

In-nixfiet, tradizzjonalment assoċjati max-xifer tan-Nofsinhar tal-UE, issa nfirxu fuq partijiet kbar tat-territorju tal-Unjoni, u affettwaw l-artijiet li jinħartu u l-bhejjem. F'Ġunju 2023, aktar minn 40 % tat-territorju tal-UE-27 (minbarra Madeira, l-Azores u l-Gżejjer Kanarji) kien f'kundizzjonijiet ta' twissija u 4.3 % f'kundizzjonijiet ta' twissija skont l-Osservatorju Ewropew tan-Nixfa. Ir-rapport analitiku ta' Ġunju 2023149 juri kundizzjonijiet komparabbli ma' dawk għall-istess perjodu fl-2022, meta nixfa severa għal estrema żviluppat madwar l-Ewropa, li affettwat ir-riżorsi tal-ilma, l-ikel u l-produzzjoni tal-enerġija.

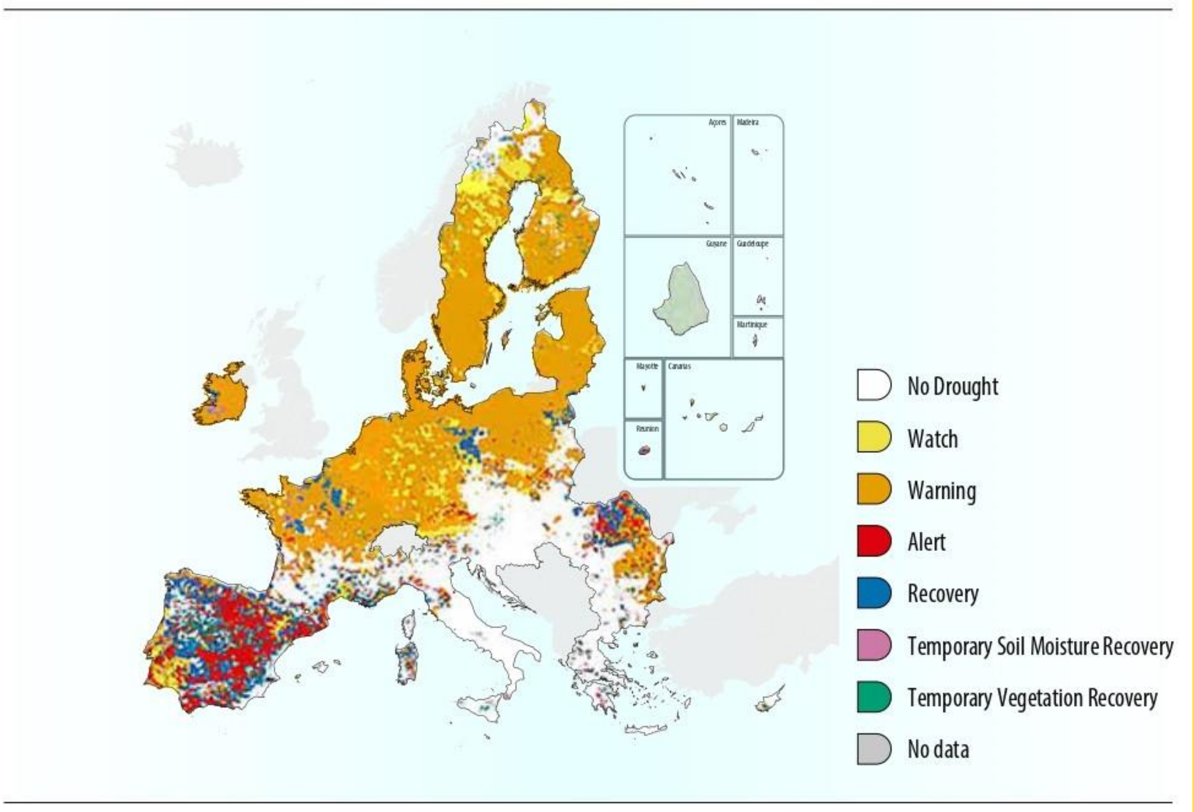

Figura 9 — L-Indikatur tan-Nixfa Ikkombinat, ibbażat fuq kombinazzjoni ta' indikaturi tal-preċipitazzjoni, l-umdità tal-ħamrija, u l-kundizzjonijiet tal-veġetazzjoni, għal nofs Ġunju 2023
Sors — kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq iċ-Ċentru Konġunt tar-Riċerka150

F'ħafna reġjuni, in-nuqqas ta' ilma huwa viżibbli bil-biża' u reali kemm għall-bdiewa kif ukoll għall-komunitajiet lokali. Il-Lag ta' Montbel (Cathar Pyrenees, Franza) tilef 80 % tal-ilma tiegħu sa April 2023; filwaqt li l-livell tal-ilma tal-lag ikoniku Garda (l-Italja) kien 70 cm taħt il-medja. Fir-

[147] https://agriculture.ec.europa.eu/news/short-term-outlook-report-war-ukraine-continues-impact-eu-farmers-2023-03-30_en.
[148] https://wyborcza.biz/biznes/7,177151,29834717,grozi-nam-kleska-zbozowa-rosliny-marnieja-z-dnia-na-dzien.html?_gl=1*xsey09*_gcl_au*MTE5OTY0ODU2My4xNjg0NzQyMTkz&_ga=2.62252076.1686891973.1685962736-332525599.1444034620#S.biz-K.C-B.2-L.5.zw.
Iċ-Ċentru[149] Konġunt tar-Riċerka, Rapport dwar in-nixfa fl-Ewropa, Ġunju 2023.
[150] *Ibid.*

reġjun ta' Algarve (il-Portugall), il-livelli tal-ilma ta' taħt l-art f'April 2023 kienu taħt il-25 %;151 l-istess ċifra ġiet irreġistrata fil-ġibjuni tal-ilma fil-viċinanzi ta' Andalusia (Spanja). F'xi wħud mill-provinċji l-aktar milquta, bħal Cordoba (Spanja), il-ġibjuni tal-ilma nixfu kompletament u r-residenti lokali jiddependu esklussivament fuq kunsinni ta' trakkijiet għall-ilma tax-xorb, limitati għal 5 l għal kull persuna kuljum. F'April 2023, il-gvern tal-Katalonja (Spanja) ħabbar stat ta' eċċezzjonalità minħabba n-nixfa li għaddejja f'total ta' 495 liġi dwar l-ibliet u n-nixfiet naqqas l-użu tal-ilma għall-agrikoltura b'40%.152

Il-kwistjoni tas-sjieda u d-distribuzzjoni tal-ilma żdiedet fil-momentum. Is-syphoning illegali tal-ilma kif ukoll it-tensjonijiet bejn il-ħarsien tan-natura u l-biedja, bħall-ġlied madwar l-artijiet mistagħdra ta' Donana153 (Andalusia, Spanja) wasslu lill-istampa madwar l-Unjoni biex tittraduċi l-"gwerer tal-ilma" li ġejjin. Peress li l-agrikoltura tiddependi ħafna fuq l-ilma, it-tnaqqis fil-provvista fil-futur mhux biss se jiddestabbilizza s-sistemi Ewropej tal-ikel iżda jista' jqajjem ukoll dubji dwar l-awtonomija strateġika Ewropea.

Il-Fjandri nieda strateġija estensiva dwar il-Blue Deal, li għandha l-għan li tiġġieled kontra n-nixfiet rikorrenti li ilhom jimblukkaw lir-reġjun mill-2016. l-istrateġija Fjamminga se ttejjeb gradwalment iż-żamma tal-ilma fi swamps u mergħat imxarrbin, tinvesti f' filtrazzjoni fuq skala kbira u f'baċiri ta' lqugħ u żżid l-użu ċirkolari tal-ilma fl-agrikoltura u fl-industrija.

Aggravata mill-gwerra fl-Ukrajna, l-ispekulazzjoni u t-tibdil fil-klima, is-sitwazzjoni attwali — jekk ma tiġix ġestita sew — tista' tiddestabbilizza s-sistemi tal-ikel Ewropej u żżid il-vulnerabbiltà tagħna. l-impatt sħiħ u d-distribuzzjoni territorjali eżatta tagħha għadhom'il bogħod milli jkunu magħrufa; madankollu, il-gvernijiet lokali u reġjonali madwar l-Unjoni ħabbru biex ilaħħqu max-xokkijiet li ġġib magħha, biex jimminimizzaw l-impatt tagħhom u biex jirkupraw aktar b'saħħithom u mħejjija aħjar għaċ-ċiklu li jmiss.

Biex tissaħħaħ ir-reżiljenza tal-Unjoni, inkluż f'termini ta' sikurezza tal-ikel, huwa ta' importanza kbira li tiġi żviluppata l-kapaċità tas-soċjetajiet li jindirizzaw l-isfidi tat-tibdil fil-klima u t-tranżizzjoni ekoloġika, u li tiżdied it-tħejjija reġjonali u lokali biex jiġu indirizzati l-vulnerabbiltajiet għar-riskji, il-kriżijiet u d-diżastri.154

IT-TĦEJJIJA GĦAN-NIXFIET, IS-SALVAGWARDJA TAL-FUTUR

PJAN TA' ĠESTJONI TAL-ILMA KATALAN 2022–2027

Konxju mill-impatt devastanti tan-nixfiet fuq l-agrikoltura reġjonali, f'Mejju 2023 il-gvern tal-Katalonja (Spanja) approva l-Pjan ta' Ġestjoni tal-Ilma tiegħu għall-2022–2027155 li jistabbilixxi investimenti ta' EUR 2.4 biljun għat-"tħejjija tar-reġjun għan-nixfiet li se jsiru dejjem aktar frekwenti u aktar severi". Tbassir li x-xejra tax-xita x'aktarx li tonqos bi 18 % fil-ftit għexieren ta

[151] https://www.theportugalnews.com/news/2023-05-15/low-water-levels-may-increase-water-salinity/77631.
[152] https://www.catalannews.com/politics/item/new-drought-law-approved-with-fines-for-councils-that-dont-comply-with-water-restrictions.
[153] https://www.reuters.com/business/environment/water-fight-farms-wildlife-risk-spanish-wetland-shrinks-2023-05-04/.
[154] Opinjoni tal-Kumitat tar-Reġjuni, Tħejjija u indirizzar tal-kriżijiet: it-tisħiħ tar-reżiljenza tal-Unjoni, ir-reġjuni u l-bliet tagħha, NAT-VII/032, 24–25 ta' Mejju 2023, Relatur Christophe Clergeau (PSE/FR), Membru tal-Kunsill Reġjonali ta' Pays de la Loire.
[155] https://aca.gencat.cat/ca/plans-i-programes/pla-de-gestio/.

'snin li ġejjin, il-gvern għandu l-intenzjoni li jipprijoritizza l-irkupru tal-ilma, l-iffrankar tal-ilma u tekniki ta' irrigazzjoni aktar effiċjenti.

IL-MASSIMIZZAZZJONI TAL-UŻU ĊIRKOLARI TAL-ILMA

APPROĊĊ TA' FTEHIM BLU FJAMMING

Għalkemm mhux daqstant dipendenti fuq l-ilma għall-agrikoltura daqs Spanja (80 % vs 10 %), il-Fjandri (il-Belġju) żviluppaw ukoll approċċ ġdid għall-ġestjoni tal-ilma. Il-prijoritajiet tagħha? Iż-żamma tal-ilma lokalment kull fejn ikun possibbli. l-użu ta' inqas, l-użu mill-ġdid ta' aktar u l-indirizzar tal-ħela. l-istrateġija, imsejħa l-"Blue Deal"156 titwettaq mis-settur privat, il-NGOs, il-bdiewa, l-akkademja, l-awtoritajiet lokali u ċ-ċittadini jingħaqdu flimkien, iggwidati mit-Task Force ta' Livell Għoli tal-ministri, il-gvernaturi, dawk li jfasslu l-politika u x-xjentisti. l-inizjattivi tal-Patt Blu se jirċievu appoġġ permezz tal-Pjan Ewropew ta' Rkupru tal-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza u l-Pjan ta' Rkupru Fjamming "Reżiljenza Fjamminga". Baġit totali ta' EUR 343 miljun se jappoġġa inizjattivi lokali.

F'dan il-kuntest, element ewlieni tar-reżiljenza tas-sistema tal-ikel tal-UE huwa l-biedja organika, żona157 li qed tikber b'rata mgħaġġla fl-agrikoltura tal-UE. Għandu t-tendenza li jkollu impatt ambjentali limitat bis-saħħa ta' użu aktar responsabbli tal-enerġija u tar-riżorsi naturali, enfasi akbar fuq iż-żamma tal-kwalità tal-ilma u l-fertilità tal-ħamrija u dipendenza limitata fuq fertilizzanti sintetiċi. Bħala tali, inaqqas ukoll id-dipendenza ġenerali fuq fornituri barranin ta' pestiċidi u fertilizzanti.

PIJUNIERI TAL-BIDLA, LI TMEXXI T-TRANŻIZZJONI

KONVERŻJONI TAL-BIEDJA ORGANIKA F'OCCITANIE

Ir-reġjun tan-Nofsinhar ta' Occitanie (Franza) qed jiżviluppa b'mod kostanti l-biedja organika. Bħalissa, aktar minn 13000 azjenda agrikola lokali li jkopru 19 % tal-art agrikola kollha jipproduċu ikel organiku u l-għan huwa li jintlaħaq 30 % fis-7 snin li ġejjin. l-istrateġija tħares lejn il-katina tal-valur kollha mill-produzzjoni sal-konsum u tappoġġa l-iżvilupp sostenibbli tal-atturi kollha involuti. Occitanie ngħatat l-ewwel premju tal-UE għall-prodotti organiċi fil-ħarifa li158 għaddiet; il-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni huwa wieħed mill-fundaturi ta' dan ir-rikonoxximent importanti mogħti lill-aħjar bliet, reġjuni u bdiewa individwali madwar l-Unjoni.

[156] https://bluedeal.integraalwaterbeleid.be/about-blue-deal.

[157] Opinjoni tal-Kumitat tar-Reġjuni, Pjan ta' Azzjoni tal-UE għall-biedja organika, NAT-VII/019, 01–02 ta' Diċembru 2021, relaturUroš Bre Žan (SI/GREENS), Sindku ta' Tolmin.

[158] https://agriculture.ec.europa.eu/news/eu-organic-day-commission-celebrates-winners-first-ever-eu-organic-awards-2022-09-23_en.

l-IKEL TAJJEB GĦAS-SAĦĦA U T-TNAQQIS TAL-EMISSJONIJIET TAL-GASSIJIET SERRA

l-ISTRATEĠIJA TA' MALMÖ DWAR L-IKEL ORGANIKU

Il-biedja organika hija bidu — li jiġi żgurat li l-prodott jiġi kkunsmat huwa l-pass li jmiss. Il-belt ta' Malmö (l-Iżvezja) nediet l-istrateġija ambizzjuża tagħha diversi snin ilu u llum, aktar minn 70 % tal-ikliet kollha ppreparati u servuti fl-iskejjel ta' qabel l-iskola, fl-iskejjel u fid-djar tal-kura tal-anzjani huma organiċi. Dan jirrappreżenta madwar 8500 tunnellata ta' ikel kull sena (b'valur ta' EUR 24 miljun) jew 65000 ikla kuljum. Il-belt timmira għal 90 %159 fil-futur qarib, u tnaqqas l-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra relatati mal-akkwist tal-ikel b'40 %.

AKKWIST TA' PRODOTTI LOKALI U STAĠJONALI

l-APPROĊĊ BOLZANO-SOUTH TIROL GĦALL-AKKWIST PUBBLIKU

l-akkwist sostenibbli tal-ikel huwa mod ieħor kif tiġi salvagwardjata r-reżiljenza tas-sistemi tal-ikel tal-UE. Din l-għodda, li għadha ma ntużatx universalment, tista' tgħin lill-awtoritajiet lokali u reġjonali jiffavorixxu ikel tajjeb għas-saħħa, staġjonali u lokali kif ukoll ktajjen tal-provvista qosra. Il-provinċja ta' Bolzano- South Tirol (l-Italja), waħda mill-proponenti ewlenin ta' dan l-approċċ,160 introduċiet kriterji ta' sostenibbiltà fil-prattika tal-akkwist tagħha sabiex "twassal platti reġjonali, tajbin għas-saħħa u b'saħħithom lejn il-pjanċi tal-kantins, kemm fl-iskejjel kif ukoll fl-isptarijiet".

Ta' min jinnota li dawn l-approċċi pijunieri jistgħu jsiru parti mil-liġi tal-UE. Imħabbra fl-Istrateġija "Mill-Għalqa sal-Platt" u mistennija lejn tmiem l-2023, liġi qafas orizzontali għandha tħaffef u tiffaċilita t-tranżizzjoni lejn is-sostenibbiltà u tiżgura li l-ikel imqiegħed fis-suq tal-UE jsir dejjem aktar sostenibbli. Soġġett għal konsultazzjonijiet pubbliċi u mmirati, l-abbozz inkluda kunċetti tar-"*rekwiżit obbligatorju ġenerali tal-akkwist sostenibbli" kif ukoll il-* possibbiltà li jiżdiedu b'mod flessibbli l-kriterji u l-prijoritajiet relatati pereżempju mal-ħela tal-ikel, jew mal-użu tal-art u tal-ilma.161

Il-Kumitat tar-Reġjuni, fl-opinjoni ta' prospettiva tiegħu dwar din il-liġi futura,162 jirrakkomanda li biex tiġi żgurata s-sigurtà tal- ikel, l-Ewropa trid tinvesti fi produzzjoni agrikola lokali sostenibbli u tqassar il-ktajjen tal-provvista tagħha. Il-promozzjoni ta' prodotti lokali, l-akkwist sostenibbli u l-mixja lejn sistemi tal-ikel newtrali għall-klima u reżiljenti huwa l-uniku mod biex l-Ewropa ssir reżistenti għall-kriżijiet tal-ikel.

---

[159] https://malmo.se/Bo-och-leva/Utbildning-och-forskola/Skolmat-i-grund--och-gymnasieskolan.html.

[160] https://news.provinz.bz.it/de/news/nest-auf-dem-weg-zu-nachhaltiger-ernahrung-in-sudtirol.

[161] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13174-Sustainable-EU-food-system-new-initiative/public-consultation_en.

[162] Opinjoni tal-Kumitat tar-Reġjuni, Qafas leġislattiv għal sistemi tal-ikel sostenibbli, NAT-VII/033, 24–25 ta' Mejju 2023, Relatur Joke Schauvliege (BE/PPE), Viċi President tal-Parlament Fjamming.

E. l-inugwaljanzi soċjali u l-bidla demografika

Filwaqt li b'mod ġenerali l-impjiegi jitjiebu u l-faqar jonqos bi ftit, għad hemm inugwaljanzi importanti fil-livell lokali u reġjonali madwar l-UE. Dan jikkonċerna r-rati tal-impjiegi u tal-faqar kif ukoll id-differenzi bejn il-pagi tal-irġiel u n-nisa u l-qgħad fost iż-żgħażagħ. Kif nistgħu nnaqqsu d-disparitajiet bejn ir-reġjuni u niżguraw li l-politiki tagħna jappoġġjaw is-swieq tax-xogħol reġjonali? Kif nistgħu niżguraw li noħolqu l-ħiliet li neħtieġu għat-tranżizzjoni ekoloġika u diġitali?

L-impjiegi fl-UE qabżu l-livelli ta' qabel il-kriżi. L-għadd globali ta' persuni li jaħdmu fl-UE (164 miljun fiż-żona tal-euro) laħaq 213.4 miljun fit-tieni kwart tal-2022 u r-rata ta' impjieg (għall-persuni ta' bejn l-20 u l-64 sena) kienet 74.8 %, 1.9pp ogħla mill-livelli għoljin ta' qabel il-pandemija; fiż-żona tal-euro kien 74.3 %, li huwa 1.6pp ogħla mil-livell ta' qabel il-pandemija.163

Id-differenza bejn il-ġeneri fl-impjiegi għadha sinifikanti fl-2022. Madwar l-UE, il-proporzjon ta' rġiel fl-età tax-xogħol fl-impjieg qabeż dak tan-nisa b'10.8pp. Din id-differenza bejn is-sessi fl-impjiegi tvarja b'mod sinifikanti fost l-Istati Membri tal-UE, bl-inqas diskrepanza rrappurtata fil-Litwanja (1.4pp) u l-ogħla fir-Rumanija (20.1pp).164

Ix-xejriet fis-suq tax-xogħol juru sinjali pożittivi qawwija. Minkejja diskrepanzi konsiderevoli bejn is-sessi, il-parteċipazzjoni tan-nisa fil-forza tax-xogħol qed tkompli titjieb. It-tkabbir fil-pagi nominali tjieb ukoll iżda baqa' lura mill-inflazzjoni fil-maġġoranza tal-Istati Membri. Madankollu, il-pagi grossi fis-siegħa tan-nisa fl-UE, fl-2021, baqgħu 14.4 % inqas minn dawk tal-irġiel, minkejja l-fatt li t-tnaqqis tad-differenza bejn il-pagi tal-irġiel u n-nisa jibqa' objettiv ewlieni għall-politika dwar il-ġeneri kemm fil-livell tal-UE kif ukoll f'dak nazzjonali.165

Statistika promettenti hija li n-nisa ħadu tnejn minn kull tliet impjiegi ġodda maħluqa fl-UE matul l-aħħar għoxrin sena, biż- żieda tkun l-akbar fost iż-żgħażagħ ta' bejn it-30 u d-49 sena u n-nisa akbar fl-età ta' 50 sena;166 madankollu, biex jintlaħqu l-objettivi tal-ġeneru u tal-impjiegi deskritti fil-Pjan ta' Azzjoni tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali, l-impjiegi tan-nisa jridu jiżdiedu mill-inqas tliet darbiet aktar malajr minn dawk tal-irġiel sa tmiem id-deċennju.167

Ir-rati ta' impjieg reġjonali huma ġeneralment imtejba iżda l-inugwaljanzi reġjonali jibqgħu l-istess. Ir-rati tal-impjiegi u tal-qgħad varjaw ħafna bejn ir-reġjuni ħafna qabel il-pandemija. Minkejja l-irkupru ekonomiku reċenti, xi reġjuni qed jiffaċċjaw sfidi kontinwi. Ir-reġjuni fin-Nofsinhar tal-Italja (Sicilia, Campania, Calabria u Puglia) kollha wrew titjib matul l-aħħar 5 snin, iżda r-rati tal-impjieg tagħhom għadhom taħt il-50 %. Ir-reġjun ta' Åland (il-Finlandja) esperjenza l-ogħla rata ta' impjieg bejn l-Istati Membri (84.6 %) — Åland kienet konsistentement fl-ewwel 10 reġjuni għal dawn l-aħħar 5 snin.168

Ir-rati tal-impjiegi żdiedu b'mod spettakolari fir-reġjuni fil-Pajjiżi l-Baxxi — Utrecht, Noord-Brabant, Zeeland, Drenthe, Overijssel, Gelderland u Noord-Holland kollha rreġistraw rati ta' impjieg ogħla minn

---

[163] Il-Kummissjoni Ewropea u l-Kunsill tal-Unjoni Ewropea, Proposta għal Rapport Konġunt dwar l-Impjiegi,Novembru 2022.
[164] Eurostat, Statistika dwar il-Ġeneru, Marzu 2023.
[165] *Ibid.*
[166] Eurofound, European Jobs monitor, Mejju 2023.
[167] *Ibid.*
[168] Skont id-data mis- serje ta' impjiegi reġjonali tal-Eurostat.

82 %, filwaqt li Flevoland, Friesland, Zuid-Holland, u Groningen qabżu t-80 %. Dawn ir-reġjuni, flimkien ma’ dawk ta’ Niederbayern, Oberbayern, Schwaben, Tubingen u Oberpfalz (il-Ġermanja) (u Åland kif imsemmi hawn fuq), kienu l-uniċi reġjuni tal-UE b’rata ta’ impjieg ogħla minn 80 %.169

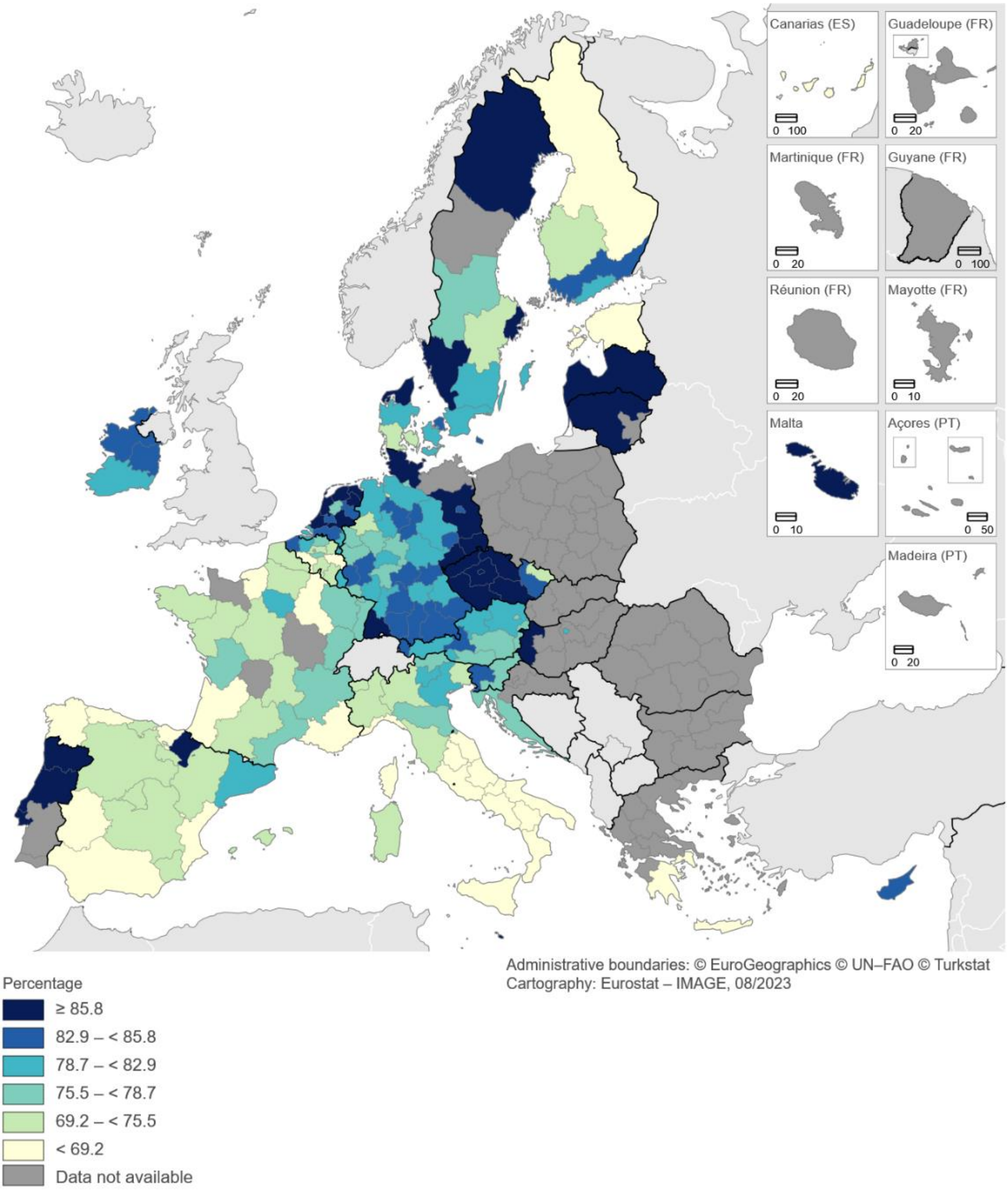

---

169 *Ibid.*

Figura 10 — Ir-rati tal-impjiegi skont ir-reġjuni NUTS 2 (mill-2020), 2022
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq l-Eurostat170
Nota — Il-livelli kollha tal-ISCED 2011, irġiel u nisa minn 20 sa 64 sena/Data mhux disponibbli għal diversi reġjuni fl-Ewropa tal-Lvant

Ir-rati tal-qgħad tjiebu — anke l-għadd ta' qgħad fit-tul qed jonqos bi ftit. Ir-rata tal-qgħad tal-UE (15–74) kompliet ix-xejra 'l isfel tagħha u laħqet 6.2 % għall-2022, (minn 6.8 % fl-2019). Il-qgħad fit-tul kien ta' 2.4 % tal-popolazzjoni attiva, li huwa titjib meta mqabbel ma' 2.7 % fl-2019 u 2.8 % fl-2021.171

Ta' min jinnota li sa Mejju 2023, 289000 refuġjat mill-Ukrajna, benefiċjarji tal-iskema ta' Protezzjoni Temporanja tal-UE, kienu rreġistrati bħala qiegħda fit-22 pajjiż li pprovdew tali data lill-Eurostat.

Ir-reġjuni fiċ-Ċekja kellhom l-aktar rati baxxi ta' qgħad fl-2022;172 l-aktar rata baxxa ta' qgħad ġiet irreġistrata fir-reġjuni Ċeki tal-Boemja Ċentrali (1.2 %), segwita mir-reġjun ta' Praga (1.6 %), ir-reġjuni Ċeki tax-Xlokk u tal-Lbiċ u r-reġjun tat-Transdanubja Ċentrali (l-Ungerija) (it-tlieta li huma 1.7 %).

l-analiżi tkompli tenfasizza kif ir-rati tal-qgħad baqgħu għoljin għar-reġjuni fi Spanja, il-Greċja u l-Italja. l-ogħla rati ta' qgħad ġew irreġistrati fir-reġjuni ta' Ceuta (28.4 %), Melilla (21.6 %) u Andalusia (19 %) (Spanja); barra minn hekk, ir-reġjuni Spanjoli u Griegi kollha kellhom rata tal-qgħad ogħla mill-medja tal-UE (6.2 %), flimkien ma' dawk tal-Finlandja kif ukoll ta' Ċipru u tal-Latvja (it-tnejn li huma reġjun wieħed biss fil-pajjiż). 25 reġjun kellhom rata tal-qgħad id-doppju tal-medja tal-UE (12.4 %); minn dawn, disa' reġjuni kienu fil-Greċja u fi Spanja, erbgħa fi Franza u tlieta fl-Italja.

l-inugwaljanzi reġjonali huma prominenti ħafna fi Spanja, fl-Italja u fi Franza, fejn id-differenza bejn l-ogħla rati tal-qgħad u dawk l-aktar baxxi fl-2022 kienet ta' 19.8, 14.8 u 12.7 punti perċentwali rispettivament.

Fl-aħħar nett, **ir-rati ta' qgħad reġjonali jvarjaw bejn l-irġiel u n-nisa**. Ir-reġjuni bl-ogħla u bl-inqas rati ta' qgħad ivarjaw skont is-sess. Fl-2022, l-ogħla rati ta' qgħad fost l-irġiel kienu fir-reġjuni Spanjoli, Franċiżi (l-aktar imbiegħda) u Taljani u t-tliet reġjuni bl-ogħla rati ta' qgħad fost l-irġiel kienu r-reġjuni Spanjoli ta' Ceuta (23.9 %) u Melilla (17.7 %), kif ukoll ir-reġjun ultraperiferiku Franċiż ta' Réunion (19.9 %). l-ogħla rati ta' qgħad fost in-nisa kienu l-aktar fir-reġjuni Spanjoli u Griegi, u t-tlieta bl-ogħla rati ta' qgħad fost in-nisa kienu r-reġjuni Spanjoli ta' Ceuta (34.6 %) u Melilla (25.8 %) u r-reġjun Grieg tal-Maċedonja tal-Punent (24.4%).173

Il-qgħad fost iż-żgħażagħ għadu għoli fl-UE b'differenzi reġjonali sinifikanti.174 Fl-2022, ir-rata medja tal-qgħad għaż-żgħażagħ ta' bejn il-15 u d-29 sena fl-UE kienet ta' 11.3 %, tnaqqis ta' 1.7pp matul l-2021. Madankollu, hemm differenzi reġjonali sinifikanti fir-rati tal-qgħad għaż-żgħażagħ, li jvarjaw minn 1.7 % sa 42.4 % fl-2022. l-aktar rati baxxi ta' qgħad fost iż-żgħażagħ ġew irreġistrati fiċ-Ċekja, fir-reġjuni tal-Boemja Ċentrali (1.7 %), tal-Lbiċ (3.1 %) u ta' Praga (3.2 %), fil-Ġermanja fil-Bavarja ta' Fuq (3.3 %) u fil-Polonja, fir-reġjun tat-Transdanubja tal-Punent (3.6 %).

[170] Kodiċi tas-sett ta' data tal-Eurostat: lfst_r_lfe2emprtn.
[171] Skont id-data mis-serje ta' qgħad reġjonali tal-Eurostat.
[172] Eurostat, Statistika dwar il-qgħad fil-livell reġjonali, April 2022.
[173] *Ibid.*
[174] Eurostat, il- qgħad fiż-żona tal-euro huwa ta' 6.5 %: l-UE ta' 6.0%, Mejju 2023.

Ir-reġjuni Spanjoli u Griegi għandhom l-ogħla qgħad fost iż-żgħażagħ, minkejja l-fatt li meta mqabbel mal-2021, il-qgħad għall-persuni ta' bejn il-15 u d-29 sena fl-2022 naqas l-aktar f'dawn ir-reġjuni. l-ogħla rata ta' qgħad fost iż-żgħażagħ ġiet irreġistrata fir-reġjun ta' Ceuta (42.4 %) (Spanja), segwita minn Thessalia (39.8 %), il-Greċja Ċentrali (36.5 %) (il-Greċja) u Melilla (36.1 %) (Spanja). Il-Maċedonja tal-Punent (il-Greċja), kif ukoll Campania u Sicilia (l-Italja), kellhom ukoll rata għolja ta' qgħad fost iż-żgħażagħ b'34.3 % kull wieħed. Fl-istess ħin, l-ewwel ħames reġjuni bl-ogħla tnaqqis fir-rata tal-qgħad għaż-żgħażagħ ta' bejn il-15 u d-29 sena bejn l-2021 u l-2022 jinsabu fil-Greċja u fi Spanja: ir-reġjuni Griegi tan-Nofsinhar tal-Eġew (-17.9 %) u l-Maċedonja tal-Lvant, Thrace (-15.4 %), ir-reġjuni Spanjoli ta' Ceuta (-13.6 %) u l-Gżejjer Kanarji (-10.3 %), u l-Peloponnese Griega (-8.4 %).175

Fl-2022, madwar 95.3 miljun persuna fl-UE, 21.6 % tal-popolazzjoni totali, kienu f'riskju ta' faqar jew esklużjoni soċjali. In-nisa (22.7 %) kienu aktar probabbli li jiffaċċjaw il-faqar mill-irġiel (20.4 %). Barra minn hekk, aktar minn 24.4 % tal-popolazzjoni tal-UE li tgħix f'unitajiet domestiċi bi tfal dipendenti kienet f'riskju.176 In-nies li jgħixu fil-biċċa l-kbira tal-Bulgarija, il-Greċja u r-Rumanija, kif ukoll ir-reġjuni ċentrali u tan-Nofsinhar ta' Spanja u r-reġjuni tan-Nofsinhar tal-Italja, spiss kienu aktar probabbli li jkunu f'riskju ta' faqar jew esklużjoni soċjali. Fl-2020,177 l-ogħla sehem ta' persuni f'riskju ta' faqar jew esklużjoni soċjali ġie rreġistrat fir-reġjun Sud-Est tar-Rumanija (51.9 %); dan kien l-uniku reġjun fl-UE fejn il-maġġoranza tal-popolazzjoni ffaċċjat riskji bħal dawn. l-ogħla ishma li jmiss kienu fil-Campania (47.4 %) (l-Italja) u f'Severozapaden (44.2 %) (il-Bulgarija). It-tliet reġjuni kellhom riskji relattivament għoljin ta' faqar monetarju wara t-trasferiment soċjali.178

Il-**impjiegi tal-IT u tal-kura għandhom ikunu l-fokus tal-ħolqien tal-impjiegi fl-UE**. It-teknoloġija u d-diġitalizzazzjoni huma muturi ewlenin tat-tkabbir dirett tal-impjiegi madwar id-dinja iżda huma wkoll kontributuri b'saħħithom għall-iżvilupp ekonomiku f'setturi oħra. Studju fost il-pajjiżi Ewropej179 sab evidenza empirika li tissuġġerixxi li l-iżvilupp ekonomiku fl-impjieg teknoloġiku fl-Ewropa għandu effetti indiretti f'setturi oħra — l-istudju jirrapporta li kull impjieg addizzjonali fit-teknoloġija jwassal għall-ġenerazzjoni ta' madwar ħames impjiegi addizzjonali f'setturi oħra fl-Ewropa. Barra minn hekk, l-Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol180 tistma li l-investiment fil-kura jista' joħloq sa 299 miljun impjieg globalment sal-2035, li 78 % minnhom huma mistennija li jinżammu min-nisa, u 84 % huma previsti li jkunu impjiegi formali.

L-ilħuq tal-miri ewlenin tal-2030 tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali (EPRS) se jkun diffiċli iżda jrid jibqa' l-fokus tal-politika soċjali tal-UE: mill-inqas 78 % tal-persuni (ta' bejn l-20 u l-64 sena) f'impjieg; mill-inqas 60 % tal-adulti kollha li jipparteċipaw fit-taħriġ kull sena; u l-għadd ta' persuni f'riskju ta' faqar jew esklużjoni soċjali naqas b'mill-inqas 15-il miljun, inklużi mill-inqas 5 miljun tifel u tifla, meta mqabbel mal-2019.

Ir-reġjuni u l-bliet huma ċentrali fl-appoġġ tal-politiki relatati mal-EPRS. Il-livelli ta' diffikultà finanzjarja fost l-unitajiet domestiċi bi dħul baxx kienu komparabbli ma' dawk osservati wara l-kriżi

[175] https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230530-2.

[176] Eurostat, Il-kundizzjonijiet tal-għajxien fl-Ewropa — il-faqar u l-esklużjoni soċjali, Ġunju 2023.

[177] Eurostat, Statistika reġjonali — L-istatistika reġjonali tal-AROPE hija disponibbli sas-sena 2020.

[178] Eurostat, Il-kundizzjonijiet tal-għajxien fl-Ewropa — il-faqar u l-esklużjoni soċjali, Ġunju 2023.

[179] GOOS, M., Konings, J., u Vandeweyer, M., Employment Growth in Europe: Ir-Rwoli tal-Innovazzjoni, il-Multiplikaturi u l-Istituzzjonijiet tal-Impjiegi Lokali,Ottubru 2015.

[180] Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol, Care at work Ninvestu fil-liv tal-kura u s-servizzi għal dinja tax-xogħol aktar ugwali bejn is-sessi, 2022.

finanzjarja. l-isfida li għandna quddiemna, speċjalment jekk iridu jintlaħqu l-miri ewlenin tal-Pjan ta' Azzjoni tal-EPSR għall-2030, hija li jittaffa l-piż finanzjarju f'dawn l-unitajiet domestiċi. Il-bliet u r-reġjuni jistgħu jgħinu f'dan l-isforz, billi jimplimentaw politiki u inizjattivi ta' appoġġ.

Il-problema**tal-persuni mingħajr dar għadha kwistjoni serja, iżda l-bliet tal-UE qed jingħaqdu flimkien fil-ġlieda kontriha**. Madankollu, il-wegħda tal-Istati Membri (id-Dikjarazzjoni ta' Lisbona f'Ġunju 2021) li jippruvaw itemmu l-problema ta' persuni mingħajr dar sal-2030 x'aktarx li ma tistax tintlaħaq fiċ-ċirkostanzi ekonomiċi u soċjali attwali. Il-pandemija, il-konsegwenzi tal-gwerra kontra l-Ukrajna, l-inflazzjoni u ż-żieda fil-prezzijiet tal-enerġija kollha kellhom impatt negattiv fuq is-sitwazzjoni ekonomika, li jispjega għaliex għad hemm ħafna nies li qed jiffaċċjaw sfidi ta' akkomodazzjoni jew saħansitra persuni mingħajr dar.

Madankollu, hemm it-tama li l-ħidma tal-Pjattaforma Ewropea dwar il-Ġlieda kontra l-kondizzjoni ta' persuni mingħajr dar (EPOCH) se twassal għal tnaqqis fl-għadd ta' persuni mingħajr dar fl-UE. l-Epoch jipprovdi għodda li tgħin fit-tisħiħ tal-prevenzjoni u fl-implimentazzjoni ta' approċċi integrati mmexxija mill-akkomodazzjoni, tappoġġa t-tagħlim reċiproku għal dawk li jfasslu l-politika u għall-prattikanti, tikkontribwixxi għall-isfruttar tal-possibbiltajiet ta' finanzjament tal-UE, issaħħaħ l-evidenza u l-monitoraġġ dwar il-problema ta' persuni mingħajr dar, u xxerred u tippromwovi prattiki tajbin.

TAGĦLIM REĊIPROKU KONTRA L-PROBLEMA TA' PERSUNI MINGĦAJR DAR

IL-PJATTAFORMA EWROPEA DWAR IL-ĠLIEDA KONTRA L-PROBLEMA TA' PERSUNI MINGĦAJR DAR

Fl-2022, diversi bliet bħal Madrid (Spanja), Lyon (Franza) u Ghent (il-Belġju) ospitaw avvenimenti ta' tagħlim reċiproku taħt l-awspiċji tal-EPOCH, li ffukaw fuq il-promozzjoni tal-iskambju ta' prattiki tajbin fil-ġlieda kontra l-problema ta' persuni mingħajr dar u l-wiri tal-approċċ tal-akkomodazzjoni l-ewwel. Il-belt ta' Tampere (il-Finlandja) għandha waħda mill-aktar strateġiji ta' suċċess biex tinqered il-problema ta' persuni mingħajr dar u kisbet riżultati spettakolari fit-tnaqqis tan-numru ta' persuni mingħajr dar.

Prattiki tax-xogħol emerġenti, bħat-telexogħol u x-xogħol fuq pjattaforma diġitali, jistgħu jġibu benefiċċji soċjetali u ekonomiċi, iżda jeħtieġu adattament tar-regolamenti, il-politiki u l-kultura tax-xogħol. Il-pandemija reċenti wasslet għal għadd sinifikanti ta' persuni li jagħmlu telexogħol jew isibu impjieg fuq pjattaformi diġitali. Madankollu, dawn l-iżviluppi jeħtieġ li jimxu id f'id ma' monitoraġġ, regolamentazzjoni u infurzar xierqa, biex jiġi evitat l-isfruttament tal-ħaddiema. Id-dritt għall-iskonnessjoni jeħtieġ li jsir parti integrali mit-telexogħol. Barra minn hekk, il-ġestjoni algoritmika, il-klassifikazzjoni ħażina tal-istatus tal-impjieg u n-nuqqas ta' trasparenza transfruntiera jikkostitwixxu sfidi li jeħtieġ li jiġu indirizzati, sabiex jiġi żgurat suq tax-xogħol ġust għall-ħaddiema tal-pjattaformi.

Ir-reġjuni kollha tal-UE huma affettwati minn riperkussjonijiet demografiċi bħat-tixjiħ tal-popolazzjoni kkawżat minn tul ta' ħajja itwal u rati baxxi ta' twelid, iżda xi wħud, b'mod

partikolari reġjuni mbiegħda, rurali, insulari u/jew konfinali li qed jiffaċċjaw depopolazzjoni kbira, huma affettwati b'mod konsiderevolment aktar sever minn oħrajn, kif iddikjarat fis-Servizz ta' Riċerka tal-Parlament Ewropew li jagħti informazzjoni dwar ix- *xejriet demografiċi fir-reġjuni tal-UE*.181

Barra minn hekk, id-Dokument ta' Ħidma tal-Persunal tal-Kummissjoni Ewropea tas-sena l-oħra dwar id-demografija182 juri li kważi żewġ terzi tal-popolazzjoni ta' reġjun li qed jiċkien malajr tgħix f'reġjun bi prodott domestiku gross (PDG) per capita baxx, meta mqabbel ma' 28 % madwar l-UE. F'reġjuni li qed jiżdiedu b'rata mgħaġġla, 83 % tal-popolazzjoni tgħix f'reġjun bi PDG per capita għoli, meta mqabbel ma' 46 % madwar l-UE. Ir-relazzjoni bejn it-telf mgħaġġel tal-popolazzjoni u l-PDG per capita għandha komponent urban-rurali sostanzjali. F'reġjuni fqar bi tnaqqis mgħaġġel fil-popolazzjoni, 55 % tal-popolazzjoni tgħix f'reġjun rurali u 1 % biss f'reġjun urban, filwaqt li għall-popolazzjoni kollha tal-UE, 21 % tgħix f'reġjun rurali u 40 % f'żona urbana.

[181] Is-Servizz ta' Riċerka tal-Parlament Ewropew, Xejriet demografiċi fir-reġjuni tal-UE, Jannar 2019.

[182] Il-Kummissjoni Ewropea, Dokument ta' Ħidma tal-Persunal dwar ċifri, mapep u tabelli addizzjonali dwar l-aspetti ewlenin tat-tibdil demografiku u l-impatt tiegħu, Ġunju 2020.

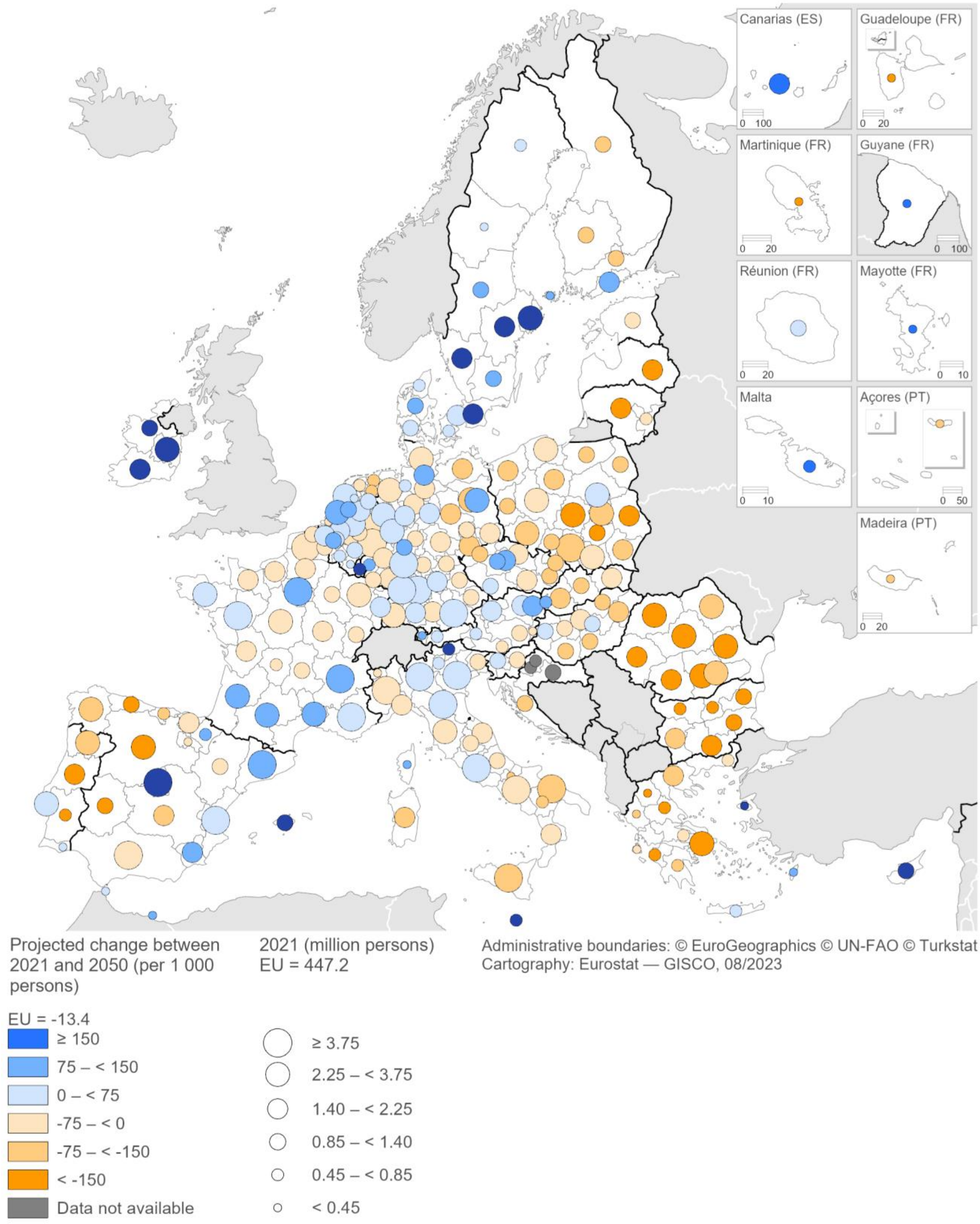

Figura 11 — Żviluppi tal-popolazzjoni, 2021–2050 skont ir-reġjuni NUTS 2
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq l-Eurostat183

183 Il-kodiċijiet tas-settijiet tad-data tal-Eurostat: demo_r_pjangrp3, proj_19rp3 u proj_19np.

Filwaqt li l-inugwaljanza fost l-Istati Membri qed tonqos, hemm ukoll żieda sinifikanti fl-inugwaljanza fi ħdan Membri individwali skont ir-Rapport ta' Prospettiva Strateġika 2023 tal-Kummissjoni Ewropea.184

Fl-2021, l-ogħla 20 % tal-popolazzjoni qalgħet 38.2 % tal-introjtu ekwivalizzat totali fl-UE, filwaqt li l-20 % tal-qiegħ irċevew biss 7.9 %, b'differenzi kbar bejn l-Istati Membri. Dawn in-numri jirriflettu l-attitudnijiet Ewropej: 81 % tan-nies tal-UE jemmnu li l-inugwaljanza fid-dħul hija eċċessiva. Ħafna Ewropej li jgħixu f'diversi bliet u rħula fit-tul ta' staġnar ekonomiku u tnaqqis qed jikbru dejjem aktar mhux sodisfatti minħabba l-inugwaljanzi fl-edukazzjoni jew fil-possibbiltajiet ta' karriera, il-mobbiltà soċjali, l-ugwaljanza, l-istennija tal-għomor, jew il-konnettività.

Fl-istess ħin, l-inugwaljanza **fid-dħul qed issir aktar akuta minħabba l-konċentrazzjoni tal-ġid, timpedixxi l-opportunità ġusta u l-mobbiltà soċjali 'l fuq filwaqt li żżid ukoll il-polarizzazzjoni politika.** Il-monitoraġġ u l-ġbir tad-data għadhom kwistjoni fir-rigward tal-kejl tal-faqar. Id-data dwar dawk li huma fir-riskju tal-faqar u l-esklużjoni soċjali għadha frammentata u kultant mhux disponibbli fil-livell reġjonali. Hija meħtieġa stampa preċiża tas-sitwazzjoni fil-livell lokali u reġjonali sabiex jintlaħaq l-għan ewlieni tal-2030 li jiġu salvati 15-il miljun persuna mill-faqar, speċjalment minħabba li l-awtoritajiet lokali u reġjonali huma responsabbli għat-twettiq ta' porzjon sinifikanti tal-politiki soċjali fl-UE.

Ir-Rapport ta' Prospettiva Strateġika jiddikjara wkoll li l-koeżjoni **soċjali qed tonqos.**185 **It-tibdil fil-klima, kif ukoll ħafna proċessi ta' tranżizzjoni, x'aktarx li jaffettwaw it-territorji u n-nies b'mod inugwali, b'konsegwenzi sproporzjonati fuq l-ifqar u l-aktar vulnerabbli. It-tranżizzjoni ekoloġika tal-UE tista' tkun effettiva biss jekk in-nies ikunu jistgħu jipparteċipaw fiha u jibbenefikaw minnha.** Inkella, id-deterjorament tal-koeżjoni soċjali jipperikola l-fiduċja fil-gvernijiet kif ukoll il-fattibbiltà tat-tranżizzjonijiet.

Hemm bżonn ta' aktar enfasi biex jiġu indirizzati l-inugwaljanzi fi ħdan l-Istati Membri fil-livell lokali u reġjonali billi tissaħħaħ il-koeżjoni soċjali u l-prinċipji tas-sħubija u l-governanza f'diversi livelli. Dan jeħtieġ kooperazzjoni b'saħħitha bejn l-awtoritajiet lokali u reġjonali u l-imsieħba soċjali kif ukoll is-soċjetà ċivika biex jiġu żviluppati strateġiji bbażati fuq il-post għall-inklużjoni soċjali u l-koeżjoni.

Hemm sinjali qawwija ta' rkupru, iżda jeħtieġ li jinkorpora konverżjoni 'l fuq u li jinkludi lil kulħadd. Minkejja s-sinjali ta' rkupru, skont l-Impjiegi u l-Iżviluppi Soċjali fl-Ewropa 2023,186 l-inkwiet finanzjarju tal-unitajiet domestiċi żdied minn 12.5 % f'Diċembru 2021 għal 15.8 % f'Diċembru 2022. l-għadd ta' individwi li jistennew li jkollhom jidħlu fl-iffrankar tagħhom biex jissodisfaw ir-rekwiżiti ta' kuljum żdied ukoll, minn 9.1 % f'Diċembru 2021 għal 11.8 % f'Diċembru 2022.

Diversi reġjuni u bliet tal-UE ħadu inizjattivi biex jintegraw mill-ġdid il-persuni qiegħda fit-tul fis-suq tax-xogħol. Dawn il-programmi huma fil-biċċa l-kbira bbażati fuq il-prinċipji ta' "żero qgħad fit-tul", "garanzija tal-impjieg" u "garanzija tal-impjieg lokali".

[184] Il-Kummissjoni Ewropea, Rapport ta' Prospettiva Strateġika 2023, 2023.
[185] *Ibid.*
[186] Il-Kummissjoni Ewropea, Impjiegi u Żviluppi Soċjali fl-Ewropa 2023: l-indirizzar tan-nuqqas ta' ħaddiema u d-diskrepanzi fil-ħiliet fl-UE, 2023.

Dawn il-proġetti ġew żviluppati bi ftit li xejn għajnuna u sorveljanza mill-UE; filwaqt li xi wħud *(il-proġetti Territoires zéro chômeur de longue durée* fi Franza u l-Belġju) jirċievu finanzjament mill-Fond Soċjali Ewropew Plus (FSE+), il-biċċa l-kbira tal-bqija jibbenefikaw minn riżorsi nazzjonali jew reġjonali. Il-programmi jrawmu wkoll it-tranżizzjoni lejn impjiegi aktar ekoloġiċi, peress li jimpjegaw persuni fir-riċiklaġġ, il-ġardinaġġ, it-tiswija tar-roti, it-tindif ta' żoni mniġġsa, eċċ.

Dawn il-proġetti wrew wegħda kbira; il-KtR, fl-Opinjoni tiegħu dwar l-ebda qgħad fit-tul,187 jistieden lill-Kummissjoni Ewropea tappoġġja proġetti simili, tappoġġja r-replikazzjoni ta' mudelli ta' ekonomija soċjali ta' suċċess f'aktar Stati Membri, tfassal dawn l-inizjattivi, inkluż billi timmobilizza n-Netwerk Ewropew tas-Servizzi Pubbliċi tal-Impjiegi u tipproponi linji gwida għall-implimentazzjoni ta' inizjattivi bħal dawn fi Stati Membri oħra tal-UE.

Fl-aħħar nett, jitlob li xi fondi tal-FSE+ jiġu allokati għal inizjattivi lokali "mingħajr qgħad fit-tul" sabiex jingħelbu dawn id-diffikultajiet, b'mod partikolari fil-forma ta' appoġġ għat-tnedija u l-iżvilupp ta' proġetti fil-livell lokali. Huwa jtenni wkoll ir-rakkomandazzjoni li għamel f'Opinjoni preċedenti,188 biex il-qgħad fit-tul jiġi indirizzat b'mod aktar effettiv permezz ta' inizjattivi straordinarji, bħall-ħolqien ta' fond ad hoc għall-ġlieda kontra l-qgħad fit-tul.

l-EBDA QGĦAD FIT-TUL U GARANZIJI TA' IMPJIEG

IL-BLIET JIMPLIMENTAW PROGRAMMI BIEX IŻIDU L-IMPJIEGI

Iż-żero programmi fit-tul jinsabu primarjament f'diversi żoni fi Franza u l-Belġju (Territoires zéro chômeur de longue durée, TZCLD), filwaqt li Gramatneusiedl (l-Awstrija) u Groningen (il-Pajjiżi l-Baxxi) — imsejħa "Basisbaan" — huma bbażati fuq il-prinċipju tal-garanzija tal-impjieg. Programmi simili ġew żviluppati f'Berlin (il-Ġermanja), Ruma (l-Italja) u Konin (il-Polonja), biex insemmu xi wħud.

[187] Opinjoni tal-Kumitat tar-Reġjuni, Żero qgħad fit-tul: il-perspettiva lokali u reġjonali,SEDEC-VII/037, 24–25 ta' Mejju 2023, Relatur Yonnec Polet (BE/PSE), l- ewwel Viċi Sindku ta' Berchem-Sainte-Agathe.

[188] Opinjoni tal-Kumitat tar-Reġjuni, L-integrazzjoni tal-persuni qiegħda fit-tul fis-suq tax -xogħol, SEDEC-VI/006, 10–11 ta' Frar 2016, relatur: Enrico Rossi (IT/PSE), President tar-Reġjun tat-Toskana.

Kapitolu II — Reġjuni u bliet bħala atturi għall-iżvilupp sostenibbli u l-koeżjoni

It-tranżizzjonijiet ekoloġiċi u diġitali tal-ekonomiji Ewropej li għandhom l-għan li jtejbu l-effiċjenza u n-newtralità klimatika huma elementi ewlenin tal-istrateġija fit-tul tal-UE lejn l-iżvilupp sostenibbli. Huwa biss bl-implimentazzjoni ta' strumenti ġodda u eżistenti tal-Patt Ekoloġiku tal-UE "fuq il-post" (flimkien ma' strateġiji li jiżguraw koeżjoni soċjali, ekonomika u territorjali, u jipprevjenu aktar disparitajiet madwar l-Unjoni) li t-trasformazzjoni tal-ekonomiji tagħna tista' ssir is-suċċess li l-Ewropa teħtieġ biex tlaħħaq mal-isfidi teknoloġiċi, ġeopolitiċi u soċjetali tal-ġejjieni.

Kif nistgħu niżguraw l-iżvilupp ekonomiku, id-diġitalizzazzjoni u t-trasformazzjoni industrijali minn naħa, u s-sigurtà soċjali, ir-reżiljenza diġitali, l-awtonomija ekonomika, u l-postijiet b'saħħithom u n-nies min-naħa l-oħra? Ir-reġjuni u l-bliet għandhom ħafna soluzzjonijiet x'joffru li jiżguraw li l-ebda post u ħadd ma jitħalla jibqa' lura, mill-patti klimatiċi lokali sal-alleanzi interreġjonali tal-idroġenu u l-istrateġiji rurali integrati għall-ġlieda kontra d-depopolazzjoni.

A. Il-Patt Ekoloġiku Ewropew u l-SDGs

Ir-reġjuni u l-bliet huma atturi vitali fl-iżgurar tal-implimentazzjoni b'suċċess tal-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli (SDGs) tan-NU[189] **u l- Patt Ekoloġiku Ewropew.**[190] Madankollu, jeħtieġ li dawn jiġu appoġġati b'kompetenzi adegwati, b'kapaċità umana, b'oqfsa legali u b'riżorsi finanzjarji. X'jeħtieġ li jsir biex jiġu armonizzati t-tkabbir u l-prosperità mal-miżuri soċjali u ambjentali eżiġenti meħtieġa biex tinkiseb in-newtralità klimatika u s-sostenibbiltà?

Il-**Ewropa trid timplimenta b'mod konsistenti l-SDGs u l-Patt Ekoloġiku Ewropew fil-livelli kollha tal-gvern** jekk trid tibqa' ekonomija globali ewlenija u mexxej għall-iżvilupp sostenibbli u l-benesseri soċjali u ekonomiku.

Il-progress fit-twettiq tal-SDGs naqas mill-2020 bħala konsegwenza tal-kriżijiet multipli, u f'xi każijiet il-progress saħansitra reġġa' lura. Huwa meħtieġ aktar progress f'ħafna SDGs, b'mod partikolari fir-rigward ta' dawk relatati mal-azzjoni klimatika u l-protezzjoni u l-użu sostenibbli tar-riżorsi naturali. l-aċċellerazzjoni tal-implimentazzjoni tal-SDGs hija aktar urġenti issa minn qatt qabel, b'enfasi partikolari fuq dawk li jgħixu f'sitwazzjonijiet vulnerabbli.[191]

Skont stimi[192] mill-Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi (OECD), **mingħajr l-involviment tal-gvernijiet lokali u reġjonali,** mill- **inqas 105 mill-169 mira derivati mis-17-il SDG mhux se jintlaħqu**.

Stħarriġ dwar *Ir-rwol tal-bliet u r-reġjuni għall-SDGs f'kuntest ġeopolitiku inċert* [193] jenfasizza l-**SDGs bħala qafas ewlieni għar-reġjuni u l-bliet biex jirkupraw mill-pandemija tal-COVID-19 u biex jindirizzaw l-effetti tal-gwerra Russa kontra l-Ukrajna**. Din l-evalwazzjoni tal-involviment tar-reġjuni u l-bliet fl-SDGs fl-2023 tissuġġerixxi li l-kriżijiet reċenti ma skoraġġixxewhomx mill-impenn preċedenti tagħhom għall-SDGs, iżda pjuttost saħħewh u ppożizzjonaw l-SDGs bħala soluzzjoni biex jiġu indirizzati l-isfidi attwali. Ir-riżultati jindikaw ukoll li l-SDGs se jintużaw ukoll biex jiġu miġġielda l-inċertezzi futuri: 39 % tal-awtoritajiet lokali u reġjonali li ħadu sehem fl-istħarriġ kienu użaw l-SDGs qabel il-pandemija, u komplew jagħmlu dan biex jindirizzaw l-irkupru. Barra minn hekk, 25 % ma użawx l-SDGs qabel il-pandemija, iżda ppjanaw li jagħmlu dan issa.

L-impenn imġedded tar-reġjuni u l-bliet għall-SDGs huwa evidenzjat aktar mill-għadd dejjem jikber ta' Reviżjonijiet Lokali Volontarji mwettqa — l-ogħla kwalità ta' monitoraġġ tal-SDGs fis-seħħ. S'issa, tressqu 129 VLR, b'terz ġejjin mir-reġjuni u l-bliet tal-UE, li juru l-impenn entużjast tagħhom. Aktar bliet tal-UE, bħal Porto u Strasburgu, bħalissa qed iħejju l-VLRs tagħhom.

[189] https://sdgs.un.org/goals.
[190] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en.
[191] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3801.
[192] OECD, The Sustainable Development Goals as a framework for COVID-19 recovery in cities and regions (L-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli bħala qafas għall-irkupru mill-COVID-19 fil-bliet u r-reġjuni), 2022.
[193] https://www.unsdsn.org/. l-istħarriġ sar minn Frar sa April 2023 u ġabar 266 tweġiba. l-OECD se tippubblika rapport f'Novembru 2023.

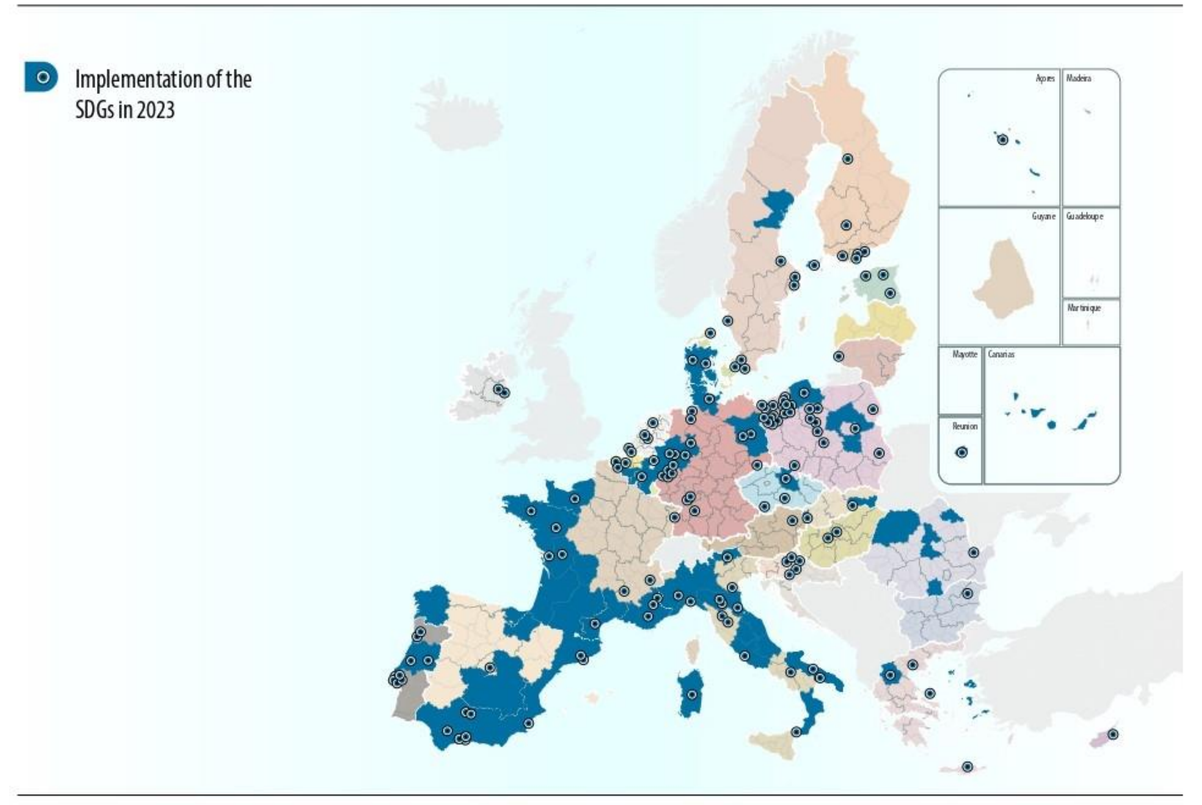

Figura 12 — Ir-reġjuni u l-bliet tal-UE li jimplimentaw l-SDGs fl-2023
Sors — kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq il-KtR/UNSDSN/OECD[194]
Nota — Din il-mappa turi intenzjonalment ir-reġjuni magħżula biss

L-użu tal-SDGs huwa kkaratterizzat minn distakk kostali ċentrali fl-UE. Franza tal-Punent u tan-Nofsinhar, il-Portugall, Spanja, il-Belġju, in-Netherlands, id-Danimarka, il-Finlandja, l-Istati Baltiċi, il-Polonja, ir-Rumanija u l-Italja, u b'mod aktar ġenerali l-awtoritajiet lokali u reġjonali tar-reġjuni kostali, huma involuti bis-sħiħ fl-implimentazzjoni tal-SDGs, filwaqt li l-istati ċentrali tal-UE jidhru li ftit li xejn jagħmlu użu minnhom.

Ma hemm l-ebda distakk lokali-reġjonali fir-rigward tal-użu tal-SDGs. Minflok, hemm differenzi f'termini ta' kompetenzi u kompetenzi tal-awtoritajiet lokali u reġjonali fi ħdan l-Istati Membri tal-UE. Pereżempju, fil-Finlandja u fl-Istati Baltiċi, il-bliet għandhom ħafna flessibbiltà biex jaġixxu fuq l-SDGs, u l-involviment tagħhom qed ikollu impatt lil hinn mill-kostitwenzi tagħhom. Fil-Finlandja, fejn id-densità tal-popolazzjoni hija baxxa, l-involviment tal-akbar sitt bliet qed ikollu impatt kbir fil-pajjiż kollu. Fl-Estonja, l-involviment ta' tliet ibliet iqajjem azzjoni fil-livelli kollha. Bl-istess mod, fi Spanja u fl-Italja, ir-reġjuni huma forza mexxejja għall-implimentazzjoni tal-SDGs fit-territorji tagħhom u fil-bliet.

l-għadd kbir u d-diversità ta' inizjattivi fil-livelli nazzjonali, Ewropej u internazzjonali biex jappoġġjaw il-lokalizzazzjoni tal-SDGs juru wkoll kemm huwa vibranti l-impenn tar-reġjuni u l-bliet. Il-proġetti tal-UE bħan-netwerk URBACT Cities for Sustainable Governance, l-istrateġiji ta'

[194] https://cor.europa.eu/en/news/Pages/survey-sdg.aspx.

speċjalizzazzjoni195 intelliġenti, il-proġett REGIONS2030 taċ196 -Ċentru Konġunt tar-Riċerka tal-UE,197 u l- *Manwal Ewropew għar-Reviżjonijiet Lokali Volontarji tal-SDGs,198 il-proġett pilota tal-OECD dwar approċċ territorjali għall*-SDGs, is-Segretarjat tal-Koalizzjoni Lokali l-ġdid tan-199 NU għall-2030 f'200 Bilbao, u t-taskforce tal-Eurocities dwar l-SDGs huma biss ftit eżempji ta' strutturi fil-livelli kollha li jappoġġjaw lir-reġjuni u l-bliet dwar l-SDGs.

Il-lokalizzazzjoni tal-SDGs

IL-BELT TA' BRAGA, IL-PORTUGALL

Braga, it-tielet l-akbar belt tal-Portugall, bdiet vjaġġ biex tillokalizza l-SDGs u tużahom biex toħloq impjiegi innovattivi u ttejjeb il-benesseri u l-kura tal-ambjent. Il-belt ħadet sehem fil-programm iffinanzjat mill-UE URBACT Għanijiet Globali tal-UE għall-Bliet u issa hija membru tas-suċċessur tagħha, in-netwerk URBACT Cities for Sustainable Governance. Is-Sindku ta' Braga, Ricardo Rio, huwa sindku u president tal-Kumitat Eżekuttiv tal-Parlament Globali tas-Sindki tal-OECD, rikonoxxut għall-impenn tiegħu favur l-inklużività. Il-belt taqsam ukoll l-aħjar prattiki fi ħdan it-taskforce tal-SDGs tal-Eurocities u bħalissa qed timplimenta l-SDGs kollha. Fir-rigward tal-SDG9 dwar l-industrija, l-innovazzjoni u l-infrastruttura, Braga ħolqot Startup Braga, ċentru ta' innovazzjoni biex tappoġġa l-intraprenditorija b'ambizzjoni globali. Dan jgħin lill-intraprendituri joħolqu, iniedu u jaċċelleraw in-negozji ġodda, prinċipalment fl-oqsma tal-ekonomija diġitali, it-teknoloġiji tas-saħħa, in-nanoteknoloġija, il-bijoteknoloġija u s-sostenibbiltà. Jagħti wkoll aċċess għal firxa wiesgħa ta' msieħba, mentors u investituri. Il-komunità issa għandha 190 negozju ġdid, responsabbli għall-ħolqien ta' aktar minn 1000 impjieg u għaż-żieda ta' aktar minn EUR 375 miljun f'investiment.201

Il-Promozzjoni tal-SDGs AT KOLLHA LEVELS

IL-PAJJIŻ BASK, SPANJA

Il-Pajjiż Bask ittraspona l-SDGs u l-miri tagħhom fil-livell tiegħu u issa huwa promotur tal-SDGs fil-livelli kollha. Hija diġà ppubblikat ħames Reviżjonijiet Sottonazzjonali Volontarji *biex tirrapporta dwar l-isforzi u l-impenji kontinwi tagħha lejn l-implimentazzjoni tal-SDGs. Minbarra li ħolqot strateġija dwar l-SDGs u pjattaforma ta' diversi partijiet ikkonċernati tal-SDGs, din kienet ukoll pijuniera fit-tnedija ta' bonds ta' sostenibbiltà u l-inklużjoni tal-SDGs fil-baġit tagħha. Barra minn hekk, qed taħdem ukoll mal-provinċji Baski, il-bliet u s-soċjetà ċivili biex toħloq flimkien*

195 Dan in-netwerk huwa s-suċċessur tan-netwerk tal-Għanijiet Globali ta' URBACT għall-Bliet. l-ibliet f'dan in-netwerk jinkludu Espoo (FI), Agios Dimitrios (EL), Braga (PT), Gabrovo (BG), Jablonec nad Nisou (CZ), Košice (SK), Mannheim (DE), Tallinn (EE) u Valencia (ES); aktar informazzjoni hija disponibbli fuq: https://urbact.eu/knowledge-hub/localising-sdgs/2023-crucial-time.

196 Ara: https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/sustainable-development-goals u b'.

197 https://knowledge4policy.ec.europa.eu/projects-activities/regions2030-project-monitoring-sdgs-eu-regions-%E2%80%93-filling-data-gaps_en.

198 Il-Kummissjoni Ewropea, Manwal Ewropew għar-Reviżjonijiet Lokali Volontarji tal-SDG — Edizzjoni 2022, 2022.

199 https://www.oecd.org/cfe/territorial-approach-sdgs.htm.

200 https://local2030.org/.

201 https://urbact.eu/sites/default/files/2023-01/TFC_IAP%20Braga_0.pdf.

politiki u tiżgura l-implimentazzjoni effettiva tagħhom fil-prattika. Fl-aħħar nett, qed tippromwovi l-SDGs fil-livelli kollha, inkluż fil-KtR u fl-OECD, kif ukoll fil-livell internazzjonali. Dan l-impenn fil-livell globali laħaq il-qofol tiegħu fil-ftuħ tal-uffiċċju Lokali tan-NU2030 fil-belt ta' Bilbao din is-sena.202

Fir-rigward tal-Patt Ekoloġiku Ewropew, filwaqt li kien hemm sforzi leġiżlattivi ambizzjużi mit-tnedija tiegħu f'Diċembru 2019, issa se jsir test reali, bit-traspożizzjoni u l-implimentazzjoni tiegħu fil-livell nazzjonali, reġjonali u lokali. l-implimentazzjoni xierqa ta' dawn il-biċċiet ta' leġiżlazzjoni mtejba bdiet biss fl-2023 — bl-ewwel ftehimiet dwar l-atti leġiżlattivi "Lesti għall-mira ta' 55 %".

L-interazzjoni kkombinata ta' diversi biċċiet ta' leġiżlazzjoni u l-impatt asimmetriku tagħhom fuq ir-reġjuni u l-bliet bi ħtiġijiet u possibbiltajiet territorjali differenti se tkun eżiġenti, filwaqt li jitqies ukoll in-nuqqas ta' valutazzjonijiet tal-impatt territorjali xierqa tal-leġiżlazzjonijiet. l-UE u l-istituzzjonijiet nazzjonali jeħtieġ li jingħaqdu mal-awtoritajiet reġjonali u lokali issa aktar minn qatt qabel biex jiżguraw li l-leġiżlazzjoni tal-Patt Ekoloġiku tkun tista' taħdem fil-prattika.

Minkejja dan il-kuntest diffiċli, ir-reġjuni u l-bliet għandhom rieda qawwija li jaġixxu, madankollu, il-kapaċità ta' implimentazzjoni hija nieqsa, u għad hemm ostakli sinifikanti. 90 % ta' dawk li wieġbu fl-istħarriġ tan-Network taċ-Ċentri Reġjonali (RegHub) tal-Kumitat tar-Reġjuni (KtR) dwar *Il- futur tal-Patt Ekoloġiku: it-teħid ta' rendikont u l-ħarsa 'l quddiem203* ikkonfermaw li kienu involuti b'mod attiv f'inizjattiva nazzjonali jew tal-UE għall-implimentazzjoni tal-Patt Ekoloġiku, li jindika impenn kollettiv b'saħħtu lejn prattiki sostenibbli. Barra minn hekk, 40 % ta' dawk li wieġbu ddikjaraw li diġà kellhom pjan wieħed jew aktar għall-iżvilupp sostenibbli fis-seħħ.

Madankollu, l-istħarriġ żvela wkoll li 35 % tal-parteċipanti kienu qed jiffaċċjaw sfidi fl-implimentazzjoni effettiva ta' dawn il-pjanijiet, li jindika l-ħtieġa għal appoġġ immirat u miżuri ta' bini tal-kapaċità.

In-nuqqas ta' finanzjament huwa l-isfida ewlenija għar-reġjuni u l-bliet u jhedded l-implimentazzjoni tal-politiki tal-Patt Ekoloġiku fil-livell sottonazzjonali. Stħarriġ tal-Bank Ewropew tal-Investiment dwar l-infrastruttura lokali204 żvela li nuqqas ta' finanzjament — flimkien ma' proċessi regolatorji twal u inċerti — għadu ta' deterrent sinifikanti għall-muniċipalitajiet fir-rigward tal-ippjanar tal-investimenti. Il-muniċipalitajiet mhumiex partikolarment sodisfatti, b'aktar minn 60 % jipperċepixxu l-investimenti tagħhom fit-tibdil fil-klima u fl-infrastruttura tal-adattament matul l-aħħar tliet snin bħala insuffiċjenti. Barra minn hekk, in-nuqqas ta' ħaddiema tas-sengħa u l-konġestjonijiet fil-katina tal-provvista jdewmu l-implimentazzjoni tal-pjanijiet ta' investiment: in-nuqqas ta' esperti b'ħiliet ta' valutazzjoni ambjentali u klimatika joħloq problema għal 69 % tal-muniċipalitajiet tal-UE.

[202] https://www.local2030.org/event/view/553.
[203] https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/green-deal-taking-stock-looking-ahead.pdf.
[204] Il-Bank Ewropew tal-Investiment, L-istat tal-investiment fl-infrastruttura lokali fl-Istħarriġ dwar il-Muniċipalitajiet tal-BEI tal-Ewropa 2022–2023, 2023.

Bl-istess mod, in-nuqqas ta' riżorsi finanzjarji huwa l-akbar sfida fl-implimentazzjoni tal-SDGs għal aktar minn 60 % tar-reġjuni u l- bliet.205

It-tranżizzjonijiet diġitali u ekoloġiċi x'aktarx li jamplifikaw xejriet ta' tkabbir diġà diverġenti fl-Ewropa. Skont Bertelsmann Stiftung, ir-reġjuni NUTS 2 tal-UE bi dħul206 għoli juru l-ogħla potenzjal għal tkabbir ekonomiku fit-tranżizzjonijiet doppji, filwaqt li r-reġjuni bi dħul baxx juru l-aktar livell baxx. Għalhekk, hemm xejra sottostanti lejn id-diverġenza ekonomika madwar l-UE. Jekk din ix-xejra tkompli, hemm riskju li l-progress, kemm fl-implimentazzjoni tal-Patt Ekoloġiku kif ukoll fl-SDGs, se jaqa' għal livell aktar baxx, u li l-inugwaljanzi soċjali eżistenti se jiggravaw.

Dan huwa rifless fil-valutazzjoni tar-reġjuni u l-bliet fir-rigward tal-isfidi l-aktar importanti wara l-pandemija tal-COVID-19: 46 % tar-reġjuni u l-bliet iqisu li d-dimensjoni tan-nies tal-SDGs (SDGs 1 sa 5), li tinkludi l-faqar u s-saħħa, hija bil-bosta l-akbar sfida tal-perjodu ta' wara l-pandemija tal-COVID-19.207

Huwa inkontestabbli li l-kapaċitajiet huma meħtieġa biex jinbnew il-kapaċitajiet għall-awtoritajiet lokali u reġjonali.208

Biex jimtela d-distakk fl-implimentazzjoni, il-bliet u r-reġjuni qed jingranaw diversi networks u inizjattivi ta' bini tal-kapaċità biex itejbu u jtejbu l-azzjoni tagħhom tal-Patt Ekoloġiku. Matul dawn l-aħħar ftit snin, żdiedu inizjattivi ġodda mal-pjattaforma diġà eżistenti tal-Patt Ewropew tas-Sindki209 u l-Ftehim dwar il-Bliet Ekoloġiċi,210 bħall-211 inizjattiva tal-Patti Ekoloġiċi Lokali, l-Inizjattiva tal-Bliet u r-Reġjuni Ċirkolari u l-missjonijiet tal212 -UE dwar l-Adattament għat-Tibdil fil-Klima213 u 100 Bliet Newtrali u Intelliġenti għall-Klima sal-2030.214

---

[205] *Ibid*.

[206] Bertelsmann Stiftung, Il-Futur tal-Koeżjoni tal-UE: l-effetti tat-Tranżizzjoni Tewmin fuq id-Disparitajiet Madwar ir-ReġjuniEwropej, 2022.

[207] Sfidi oħra meqjusa bħala l-aktar problematiċi kienu d-dimensjoni tal-pjaneta (SDGs 6, 12, 13, 14 u 15) b'21 %, id-dimensjoni tal-prosperità (SDGs 7–11) ukoll b'21 %, id-dimensjoni tal-paċi (SDG16) b'4 % u d-dimensjoni tas-sħubija (SDG 17) għal 8 %.

[208] Dibattitu dwar l-Opinjoni tal-KtR dwar It-trawwim tal-potenzjal u s-sinerġiji tal-inizjattivi tal-UE dwar l-enerġija u l-klima għar-reġjuni u l-bliet, matul it-18-il laqgħa tal-Kummissjoni ENVE li saret fl-10 ta' Mejju 2023. Aktar informazzjoni hija disponibbli fuq: Laqgħa tal-Kummissjoni ENVE (europa.eu).

[209] https://eu-mayors.ec.europa.eu/en/home.

[210] https://environment.ec.europa.eu/topics/urban-environment/green-city-accord_en.

[211] https://www.intelligentcitieschallenge.eu/themes/green-economy-and-local-green-deals.

[212] https://circular-cities-and-regions.ec.europa.eu/circular-cities-and-regions-initiative.

[213] https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/adaptation-climate-change_en.

[214] https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_en.

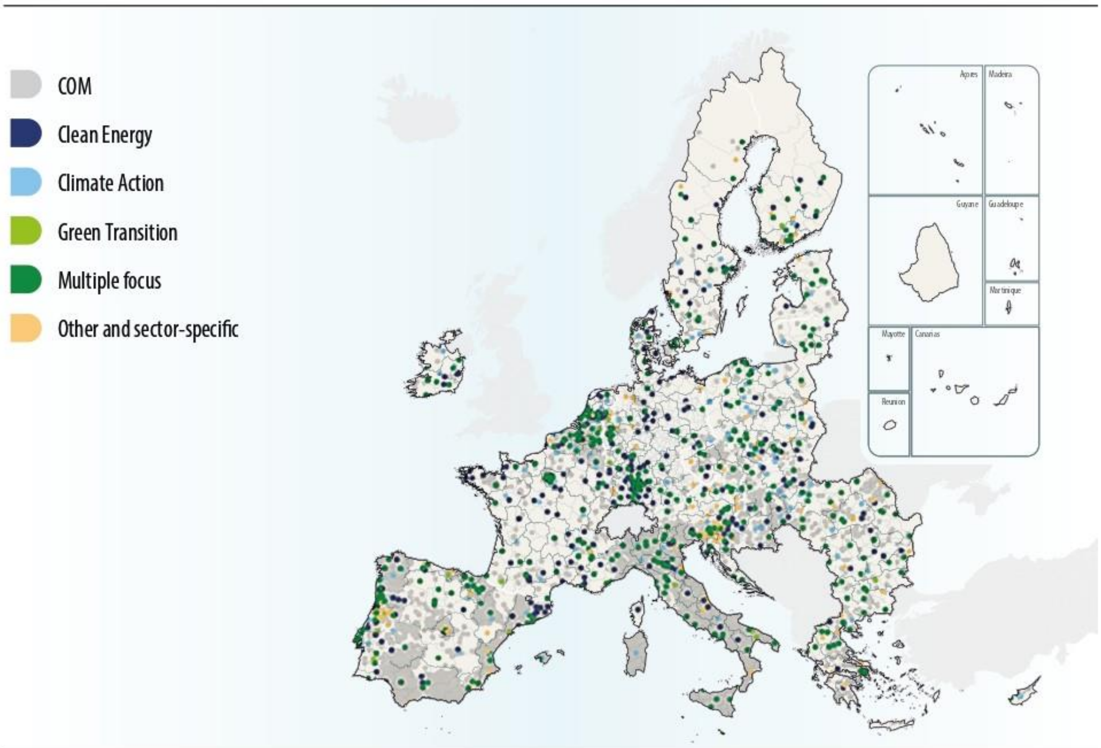

Figura 13 — L-immappjar ġeografiku tal-inizjattivi tal-awtoritajiet lokali u reġjonali skont it-tema
Sors — il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq Gasperini, M., Markowska, S., u Vroom, I.[215]

Il-pjattaformi għall-iskambju ta' informazzjoni u s-sejbien ta' msieħba, l-appoġġ u l-pariri (speċjalment għall-kisba ta' finanzjament u t-titjib tal-viżibbiltà ta' prattiki tajbin), u rappreżentazzjoni aħjar tal-interessi tal-atturi reġjonali u lokali huma aspetti pożittivi.

Fl-istess ħin, għad fadal diversi ostakli għall-implimentazzjoni ta' inizjattivi klimatiċi, bħal skedi ta' żmien u rekwiżiti konfliġġenti, piżijiet amministrattivi eċċessivi, flessibbiltà insuffiċjenti, metodi u rekwiżiti ta' rapportar differenti, nuqqas ta' appoġġ attiv u mfassal apposta, u allinjament ħażin tal-objettivi, li jwassal għal sinerġiji u duplikazzjonijiet insuffiċjenti.

F'dan il-kuntest, l-inizjattiva tal-Patt Ekoloġiku fil-Livell Lokali tal-KtR qed tissieħeb mal-inizjattivi msemmija hawn fuq u toħloq post għall-bliet u r-reġjuni li jixtiequ jieħdu azzjoni. Bħala parti minn din l-inizjattiva, il-KtR għandu l-għan li jrawwem involviment aktar b'saħħtu u l-parteċipazzjoni attiva tal-awtoritajiet lokali u reġjonali fl-implimentazzjoni tal-politiki u l-inizjattivi tal-Patt Ekoloġiku. Din l-inizjattiva tirrikonoxxi l-importanza kritika li l-entitajiet sottonazzjonali jiġu involuti fil-kisba tal-għanijiet klimatiċi u ambjentali, peress li huma dawk li jimplimentaw politiki fil-livell lokali.

Biex tirnexxi t-trasformazzjoni kkawżata mit-tranżizzjonijiet ekoloġiċi u diġitali, huwa essenzjali li jiġu rikonoxxuti r-rabtiet bejn id-dimensjonijiet ambjentali, soċjali u ekonomiċi tas-sostenibbiltà. Dan l-approċċ huwa vitali biex jiġi żgurat li l-bliet u r-reġjuni jkunu kapaċi jiffaċċjaw

[215] Gasperini, M., Markowska, S., u Vroom I., L-impatt tal-inizjattivi tal-UE dwar il-klima u l-enerġija fuq it-tranżizzjoni klimatika tal-bliet, studju kkummissjonat mill-Kumitat tar-Reġjuni, 2023.

il-kumplessità dejjem akbar tax-xejriet globali, kif imtenni mir- *Rapport ta' Prospettiva Strateġika reċenti tal-2023*.216

Huwa biss billi tirrikonoxxi l-isfidi ffaċċjati fil-livell lokali u reġjonali li l-UE tista' tfassal miżuri xierqa biex tappoġġa l-implimentazzjoni tal-politiki tal-Patt Ekoloġiku u l-SDGs. Dan jagħmel ir-rwol tal-KtR dejjem aktar essenzjali biex jiġi żgurat li l-implimentazzjoni tal-leġislazzjoni tal-UE ma tkunx "foolproof". Kooperazzjoni aktar b'saħħitha mal-istituzzjonijiet l-oħra tal-UE, li tibda b'konsultazzjonijiet bikrija fit-tħejjija għal proposti ġodda u involviment akbar tal-KtR fl-aħħar ċiklu ta' negozjati, hija kruċjali għal dan l-għan.

IT-TAGĦLIM TAS-SOSTENIBBILTÀ

SDG4, IŻ-ŻGĦAŻAGĦ U L-EDUKAZZJONI FIL-BLIET FINLANDIŻI

Il-Finlandja kienet fost l-aktar pajjiżi ambizzjużi u innovattivi biex tiżviluppa s-sistema edukattiva tagħhom lejn aktar kwalità u ugwaljanza. l-akbar sitt ibliet fil-Finlandja (Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Oulu, u Turku) huma minn ta' quddiem fl-iżvilupp sostenibbli u l-edukazzjoni. Pereżempju, Ħelsinki ħolqot mudell għal futur sostenibbli fl-edukazzjoni bikrija msejħa Kettu. It-tfal jirċievu edukazzjoni dwar il-klima u l-ambjent, l-ekonomija ċirkolari, il- Aġenda 2030 u dwar l-ippjanar għall-futur. Bl-istess mod, Tampere għamel enfasi qawwija fuq li t-tfal u ż-żgħażagħ jinbidlu f'ġenerazzjoni li tgħożż is-sostenibbiltà. Fil-belt ta' Oulu, programmi bħall-Kurrent tat-Tagħlim għal Futur Sostenibbli u l-avveniment tal-Aġenda tat-Tama jsaħħu kemm ir-relazzjonijiet tal-istudenti man-natura kif ukoll l-għarfien tagħhom dwar l-ekonomija ċirkolari.

Il-bini tal-kapaċità, l-għoti ta' pariri esperti u t-trawwim ta' sinerġiji fil-livell lokali u reġjonali ħarġu bħala strateġiji ewlenin għat-tranżizzjoni klimatika tal-bliet.217

Il-koordinazzjoni, il-flessibbiltà, is-simplifikazzjoni, it-trasparenza u komunikazzjoni aħjar (kemm fid-definizzjoni tal-objettivi li għandhom jintlaħqu kif ukoll fil-komunikazzjoni bil-miktub mill-UE u l-amministrazzjonijiet ċentrali lejn l-awtoritajiet lokali u reġjonali) huma ingredjenti ewlenin biex jintlaħqu l-objettivi tal-Patt Ekoloġiku tal-UE u l-SDGs fil-livelli reġjonali u lokali. Fl-aħħar nett, appoġġ attiv u mfassal apposta għar-reġjuni u l-bliet, speċjalment matul l-implimentazzjoni (minflok fl-istadju tal-ippjanar), l-għoti ta' opportunitajiet għal finanzjament dirett u gwida konkreta għall-involviment attiv ta' opportunitajiet oħra ta' finanzjament huma aċċeleraturi ewlenin għall-implimentazzjoni fil-livelli reġjonali u lokali.

Li l-baġits pubbliċi jkunu adattati għas-sostenibbiltà għandu jkun prijorità għal dawk li jfasslu l-politika Ewropea. Il-pressjonijiet dejjem jiżdiedu fuq l-aspetti soċjali u ekonomiċi tas-sostenibbiltà jagħtu spinta lid-dibattitu dwar il-ħtieġa għal mudell ekonomiku ġdid, iffukat fuq il-benesseri tan-nies u n-natura. Mudell bħal dan jista' jinkiseb billi l-baġits pubbliċi jsiru adatti għas-sostenibbiltà. l-Opinjoni tal-KtR dwar *L- implimentazzjoni tal-baġits ekoloġiċi fil-livelli lokali u reġjonali*

216 Il-Kummissjoni Ewropea, Rapport ta' Prospettiva Strateġika 2023, 2023.

217 Din it-taqsima hija bbażata ħafna fuq l-istudju ffinanzjat mill-KtR, ippubblikat f'nofs l-2023 bir-riċerka mwettqa fl-istess sena; ir-rapport huwa disponibbli fuq: https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/The%20impact%20of%20EU.pdf.

218tenfasizza l-importanza tal-ibbaġitjar ekoloġiku bħala strument prammatiku biex jinstab il-bilanċ it-tajjeb bejn il-ħtieġa li tinkiseb in-newtralità klimatika sal-2050 u l-ħtieġa urġenti li tiġi żgurata l-ġustizzja ekonomika u soċjali.

L-iżgurar ta' qafas aktar konsistenti għas-sostenibbiltà u t-tisħiħ tar-rabtiet bejn l-implimentazzjoni tal-Patt Ekoloġiku Ewropew u s-sostenibbiltà huwa kruċjali biex titħaffef it-tranżizzjoni sostenibbli u titnaqqas il-burokrazija fuq l-iskali kollha. Fil- konsultazzjoni tar-RegHub dwar il-Patt Ekoloġiku, ir-rispondenti219 kollha sostnew li l-istrateġiji tagħhom għall-iżvilupp sostenibbli kienu konnessi mal-Patt Ekoloġiku Ewropew, u wrew kif dawn l-oqfsa għandhom it-tendenza li jikkoinċidu fl-istadju tal-implimentazzjoni.

L-allinjament xieraq tal-aġendi dwar il-klima u s-sostenibbiltà jirrikjedi wkoll sforzi biex ikun hemm rabta aħjar bejn l-oqfsa fil-livell globali, li jġibu flimkien l-SDGs, il-Konvenzjoni Qafas tan-Nazzjonijiet Uniti dwar it-Tibdil fil-Klima, u l-Konvenzjoni tan-NU dwar il-proċessi tad-Diversità Bijoloġika. Dan l-aspett qed jiġi vvalutat mill-grupp ta' esperti tan-NU li qed jaħdem fuq ir-rapport dwar l- *Analiżi tas-Sinerġiji dwar il-Klima u l-SDGs, bl-għan li jiġi massimizzat l-Impatt tal-Azzjoni,*220 u huwa l-enfasi tal-azzjoni tal-KtR fuq skala globali. Huwa għalhekk li huwa kruċjali li l-KtR ikompli bl-isforzi tiegħu lejn l-involviment formali u attiv tal-livell sottonazzjonali fil-proċessi tan-NU. Ġie stabbilit preċedent għal dan matul l-aħħar Konferenza tan-NU dwar il-Bijodiversità (COP15). Fil-COP15, il-KtR irċieva rikonoxximent espliċitu bħala wieħed mill-imsieħba ewlenin għall-implimentazzjoni tal-pjan ta' azzjoni tal-qafas globali għall-bijodiversità.221

It-tisħiħ tar-rabtiet bejn il-politiki interni u esterni tal-UE biex tingħata spinta lill-offerta politika u n-narrattiva tal-UE fix-xena globali huwa fattur kruċjali ieħor biex jinkiseb dan il-mudell ekonomiku ġdid. Il-gvernijiet lokali u reġjonali wrew li huma atturi proattivi u affidabbli, inkluż fil-livell internazzjonali, billi ffurmaw inizjattivi ġodda għall-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima u għall-promozzjoni tan-newtralità klimatika u l-iżvilupp sostenibbli. Il-KtR qed jipparteċipa fl-isforzi globali dwar l-SDGs, il-klima u l-ambjent.

Filwaqt li**jibni fuq il-kisbiet fil-livell tal-UE, il-KtR jipproponi allinjament aħjar tal-Patt Ekoloġiku Ewropew mal-isforzi globali, taħt umbrella** tal-SDGs, u l-involviment formali u attiv tal-livell sottonazzjonali fil-proċess. Dan l-allinjament huwa vitali għat-trawwim tal-kooperazzjoni internazzjonali u għall-kisba ta' approċċ aktar koeżiv u kkoordinat lejn l-iżvilupp sostenibbli.

It-tmexxija politika fil-livelli reġjonali u lokali hija fattur ewlieni għal-lokalizzazzjoni tal-SDGs skont 80 % tar-reġjuni u l-bliet li pparteċipaw fl-istħarriġ KtR-OECD-SDSN 2023. It-tagħlim bejn il-pari ma' bliet u reġjuni oħra u l-finanzjament iddedikat għall-SDGs huma aktar għodod strumentali għall-implimentazzjoni. Il-kampanji ta' sensibilizzazzjoni, kemm interni (fost l-impjegati u d-dipartimenti) kif ukoll esterni (immirati lejn iċ-ċittadini, is-soċjetà ċivili, in-negozji u/jew l-iskejjel) huma l-aktar għodod użati għall-promozzjoni tal-SDGs (60 %), segwiti minn strateġiji jew pjanijiet ta' azzjoni ddedikati (54 %) u l-użu ta' indikaturi biex jiġi segwit u stimulat il-progress (53 %).

---

[218] Opinjoni tal-Kumitat tar-Reġjuni dwar L-implimentazzjoni tal-baġits ekoloġiċi fil-livelli lokali u reġjonali, ENVE/VII-028, 29–30 ta' Ġunju 2022, Relatur: Vincent Chauvet (FR/RE), Sindku ta' Autun.

[219] https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/green-deal-taking-stock-looking-ahead.pdf.

[220] https://sdgs.un.org/blog/expert-group-prepare-report-analysing-climate-and-sdg-synergies-aiming-maximize-action-impact.

[221] https://cor.europa.eu/en/news/Pages/COP15-.aspx.

Il-SDG2 dwar il-Ġuħ Żero issa żdied b'rilevanza għar-reġjuni u l-bliet minħabba ż-żieda fl-inflazzjoni. Kważi 50 % tar-reġjuni u l-bliet waqqfu banek tal-ikel u programmi ta' distribuzzjoni tal-ikel biex jirrispondu għal qsim fil-ktajjen tal-provvista tal-ikel. Ir-reġjuni u l-bliet saru wkoll aktar involuti sabiex inaqqsu l-ħela tal-ikel permezz tal-promozzjoni ta' approċċ ta' ekonomija ċirkolari (60 %), l-użu mill-ġdid tal-ikel żejjed (47 %) u l-prevenzjoni tal-ħela tal-ikel tul il-katina tal-provvista (46 %).

Il-KtR talab b'mod konsistenti li l-kunsiderazzjonijiet dwar il-ġeneru jiġu integrati aħjar fil-politiki u l-programmi, peress li dan huwa parti mill-SDGs. Pereżempju, ir-Reġjun Spanjol ta' La Rioja kien qed jippromwovi l-ugwaljanza bejn is-sessi mhux biss fir-reġjun u fil-governanza tiegħu iżda wkoll fil-livell Ewropew. Il-ħidma pijuniera tagħha ġiet rikonoxxuta mill-Kummissjoni Ewropea, li kienet tinkludi dawn l-isforzi fl-ewwel Reviżjoni Volontarja tal-UE ppreżentata lin-NU.

It-tagħlim bejn il-pari huwa essenzjali biex titħaffef l-implimentazzjoni. Il-mappa interattiva tal-aħjar prattiki tal-Patt Ekoloġiku tal-KtR[222] tikkomplementa l-mappa ta' lokalizzazzjoni tal-SDGs tal-UE u turi kif il-komunitajiet individwali qed jittrasformaw il-modi ta' għajxien, ix-xogħol, il-produzzjoni u l-konsum tagħhom, u kif qed jippruvaw jiksbu tkabbir ambjentalment sostenibbli u soċjalment u ekonomikament ġust.

AVVANZ FUQ L-AĠENDA DWAR L-UGWALJANZA BEJN IS-SESSI

LA RIOJA, SPANJA

Ir-Reġjun ta' La Rioja fi Spanja adotta liġi speċifika kontra l-vjolenza sessista. Hija tippromwovi l-inklużjoni tal-vittmi fis-suq tax-xogħol u tistabbilixxi netwerk ta' kura biex tiżgura li l-vittmi jirċievu l-kura li jeħtieġu sakemm jirkupraw. Ir-reġjun qed jaħdem fuq l-edukazzjoni permezz ta' kampanja ta' komunikazzjoni ġenerali u taħriġ għal udjenzi speċifiċi bħat-trejdjunjins u l-professjonisti futuri fil-qasam tas-saħħa, is-servizzi soċjali u l-edukazzjoni. La Rioja ħolqot ukoll interdipartiment responsabbli għall-integrazzjoni tal-ugwaljanza bejn is-sessi fil-politiki kollha.

l-INVOLVIMENT TAĊ-ĊITTADINI GĦAT-TRANŻIZZJONI EKOLOĠIKA

ŁÓDŹ (IL-POLONJA) U OULU (IL-FINLANDJA)

Fost l-aħjar prattiki inklużi fil-bażi tad-data tal-KtR dwar il-Patt Ekoloġiku fil-livell lokali, l-Ecopact għal Łódź[223] fil-Polonja jinkludi approċċ muniċipali komprensiv għas-sostenibbiltà li jinvolvi lill-partijiet ikkonċernati u li jindirizza l-klima, l-enerġija, l-iskart, iċ-ċirkolarità, l-ippjanar urban sostenibbli u l-mobbiltà, u l-bijodiversità.

[222] https://cor.europa.eu/EN/regions/Pages/eir-map.aspx?view=stories&type=greendeal.
[223] https://mplus.cor.europa.eu/overview/details/2028478?tab=best-practices.

Fil-livell reġjonali, il-manwal tal-ekonomija ċirkolari għall-iskejjel f’ Oulu, il-[224] *Finlandja, jeduka u jqajjem kuxjenza fost iċ-ċittadini dwar il-protezzjoni tal-ambjent lokali, dwar il-bijodiversità, dwar is-saħħa, u dwar il-kwalità tal-ħajja, filwaqt li jippromwovi wkoll it-taħriġ mill-ġdid tal-ħaddiema.*

[224] https://mplus.cor.europa.eu/overview/details/2038366?tab=best-practices.

B. Trasformazzjoni diġitali u reżiljenza

Infrastruttura diġitali ta' kwalità għolja hija pedament dejjem aktar sinifikanti tal-ekonomija kollha, li tieħu postha flimkien man-netwerks tal-elettriku, tal-gass, tal-ilma u tat-trasport, iżda wkoll fl-amministrazzjonijiet pubbliċi.225 It-trasformazzjoni diġitali hija kruċjali għall-futur tagħna, kif enfasizzat fl-edizzjonijiet preċedenti tar- *Rapport Annwali dwar l-Istat tar-Reġjuni u l-Bliet.*226 Konnettività eċċellenti u sigura għal kulħadd, kullimkien fl-UE qed issir prerekwiżit għat-twassil ta' benefiċċji ekonomiċi u soċjali sostenibbli bbażati fuq servizzi online moderni u konnessjonijiet veloċi tal-internet. Konnettività aħjar u usa' flimkien ma' teknoloġiji u ħiliet ġodda biex dawn jintużaw se tgħin biex jiġu evitati d-distakki diġitali u ż-żoni soċjalment u ekonomikament maqtugħa. Kif tista' l-UE tiżgura li t-trasformazzjoni diġitali u r-reżiljenza diġitali jimxu id f'id sabiex il-komunitajiet u n-negozji lokali u reġjonali jibbenefikaw mit-tranżizzjoni diġitali u jevitaw ir-riskji ta' theddid ċibernetiku?

Il-maturità diġitali tad-diversi reġjuni u bliet fl-UE qed timxi 'l quddiem b'veloċitajiet differenti. Hemm riskju li d-distakki diġitali se jipperikolaw il-kisba tal-miri tad-deċennju diġitali tal-UE, li ġew stabbiliti għall-2030.227 Fl-istess ħin, matul is-sena li għaddiet l-attakki ċibernetiċi kontra entitajiet privati u pubbliċi Ewropej minn atturi ta' stat terz u mhux statali ħolqu sfidi addizzjonali għall-użu tat-teknoloġiji diġitali.

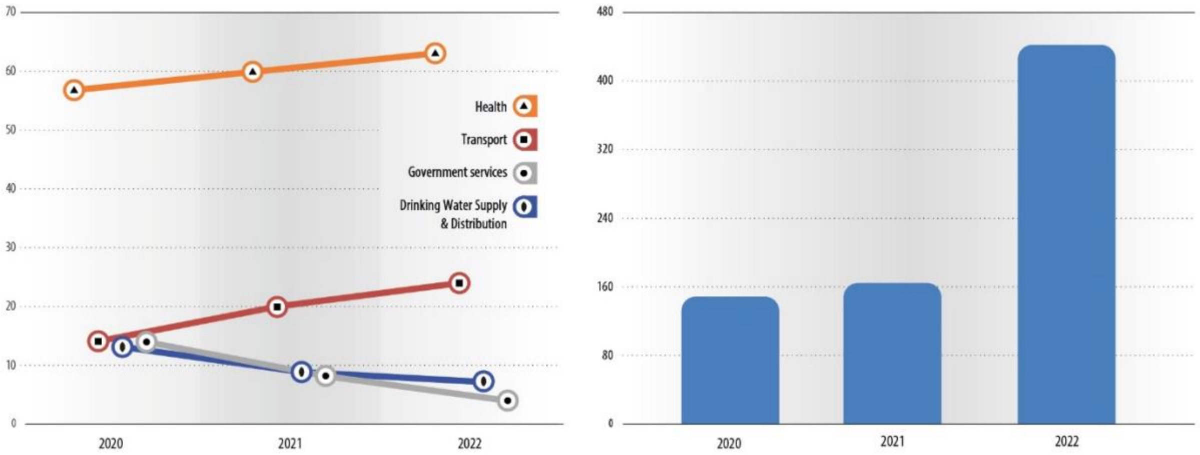

Figura 14 — L- għadd ta' inċidenti fis-sena u l-impatt skont is-setturi magħżula
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq l-ENISA228

L-awtoritajiet pubbliċi sabu ruħhom f'attakki distribwiti ta' ċaħda ta' servizz u ta' ransomware, li kellhom konsegwenzi serji fuq is-servizzi mogħtija liċ-ċittadini. Eżempji tipiċi ta' servizzi affettwati jinkludu r-reġistru, il-mobbiltà/parkeġġ, il-ġbir taż-żibel, il-pagamenti tas-sigurtà soċjali u s-servizzi tas-saħħa, bħas-servizzi tat-tilqim. l-għeluq sħiħ ta' dawn is-servizzi jista' jkollu impatti

225 Opinjoni tal-Kumitat tar-Reġjuni dwar l- Att dwar l-Ewropa Interoperabbli, ECON-VII/029, 24–25 ta' Mejju 2023, Rapporteur: Michele Pais (IT/KRE), President u membru tal-Kunsill Reġjonali ta' Sardinja.

226 Il-Kumitat tar-Reġjuni, ir- Rapport Annwali tal-UE dwar l-Istat tar-Reġjuni u l-Bliet 2022, Ottubru 2022; l-edizzjoni preċedenti tar-rapport hija disponibbli fuq: https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/State-of-Regions-and-Cities-2022.aspx.

227 Il-konsultazzjonijiet tar-RegHub dwar l-interoperabbiltà (2022) u dwar il-Programm Ewropa Diġitali (2023) ikkontribwixxew għall-opinjonijiet rispettivi dwar il -Pjattaforma Fit for Future.

228 https://ciras.enisa.europa.eu/.

qawwija fuq il-fiduċja taċ-ċittadini fil-gvern u jista' jaffettwa l-imġiba tal-votanti. Kwalunkwe awtorità f'riskju hija avżata sew biex tiżgura li tkun diġitalment reżiljenti kontra tipi ġodda u li qed jiżdiedu ta' attakki ċibernetiċi.

Għaldaqstant, l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għaċ-Ċibersigurtà (ENISA) identifikat u kklassifikat l[229] -aqwa għaxar theddidiet għaċ-ċibersigurtà li se jitfaċċaw sal-2030, inklużi "attakki mmirati msaħħa permezz ta' data dwar l-apparati intelliġenti" u "żieda ta' theddid ibridu avvanzat". It-theddid tal-lum mhux se jiġi indirizzat, peress li se jkunu ċċaqalqu fin-natura tagħhom. Iż-żieda fid-dipendenzi u l-popolarizzazzjoni ta' teknoloġiji ġodda huma fatturi essenzjali li jmexxu l-bidliet.[230]

Ir-reżiljenza diġitali għar-reġjuni u l-bliet hija definita bħala "l-kapaċità tagħhom li jirreżistu, jassorbu u jirkupraw mit-tfixkil ikkawżat minn theddid diġitali estern jew diżastri naturali permezz tal-infurzar ta' leġislazzjoni dwar iċ-ċibersigurtà u r-reżiljenza ċibernetika, id-disponibbiltà ta' infrastrutturi kritiċi solidi u affidabbli u l-użu ta' ħiliet diġitali u taċ-ċibersigurtà xierqa".[231]

Ir-reżiljenza diġitali madwar ir-reġjuni u l-bliet Ewropej tvarja ħafna.[232] Xi awtoritajiet pubbliċi ilhom is-snin isegwu u jikkonsolidaw b'mod attiv ir-reżiljenza diġitali tagħhom, xi wħud kienu qed jaqgħu lura jew kellhom diffikultajiet biex jibdew it-triq lejn ir-reżiljenza diġitali minħabba nuqqas ta' fondi u/jew kapaċitajiet, filwaqt li oħrajn għadhom mhumiex konxji tal-perikli u l-ħtieġa li jsiru diġitalment reżiljenti.

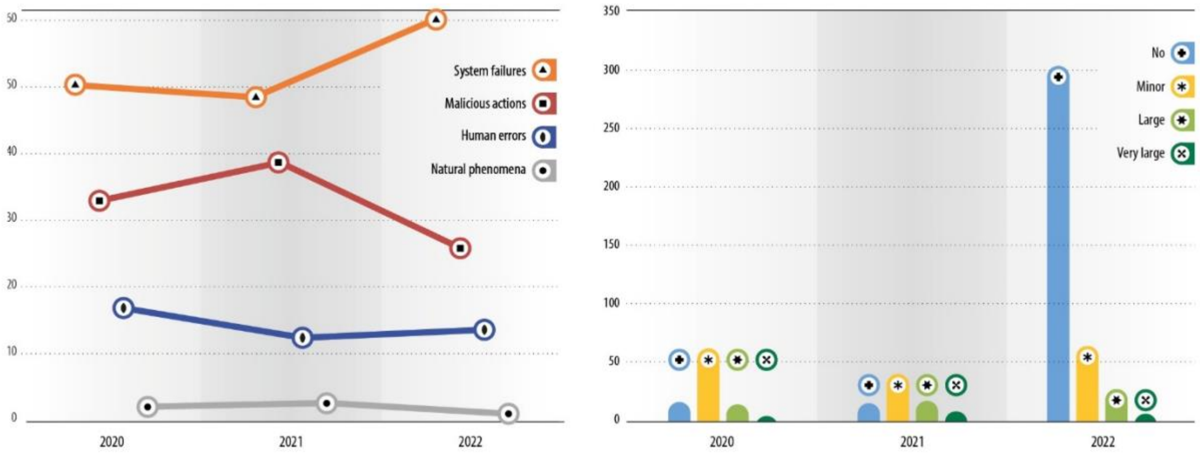

Figura 15 — Il-kawżi ewlenin tal-inċidenti u s-severità tal-impatt fis-sena
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq l-ENISA[233]

Li jkun hemm biżżejjed riżorsi finanzjarji hija l-aktar sfida importanti meta tinbeda kwalunkwe azzjoni ta' politika biex tinbena r-reżiljenza diġitali. Iżda anke f'każijiet fejn hemm biżżejjed riżorsi, ir-reġjuni u l-bliet m'għandhomx il-kapaċità organizzattiva biex jużawhom b'mod effiċjenti. Huma meħtieġa sforzi addizzjonali biex jitnaqqas id-distakk fl-investiment tal-UE għat-tranżizzjoni diġitali, li jammonta għal mill-inqas EUR 125 biljun fis-sena.[234]

[229] l-ENISA, L-identifikazzjoni tat-theddid u l-isfidi ta' emerġenza għaċ-ċibersigurtà għall-2030, 2023.
[230] https://www.enisa.europa.eu/news/cybersecurity-threats-fast-forward-2030.
[231] Cavallini, S., Soldi, R., Casalini, G., Verdi, G., Grasso, A., Reżiljenza diġitali, studju kkummissjonat mill-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni, 2023, p. 1.
[232] *Ibid.*
[233] https://ciras.enisa.europa.eu/.
[234] Il-Kummissjoni Ewropea, Rapport ta' Prospettiva Strateġika 2023, 2023.

Ir-reġjuni u l-bliet spiss ikollhom bżonn jindirizzaw prijoritajiet kunfliġġenti b'riżorsi skarsi, u jiddeċiedu li ma jipprijoritizzawx l-investimenti fil-programmi taċ-ċibersigurtà anke wara li jkunu aġġornaw l-infrastruttura diġitali tagħhom. Barra minn hekk, in-nuqqas ta' ħiliet diġitali u tal-ICT fl-amministrazzjonijiet pubbliċi jibqa' sfida ewlenija li trid tiġi indirizzata.235

Ir-reġjuni u l-bliet qed iħabbtu wiċċhom ma' diffikultajiet biex jaċċessaw il-fondi tal-UE biex itejbu r-reżiljenza diġitali. Għaldaqstant, l-awtoritajiet pubbliċi ntalbu fi studju dwar liema fondi tal-UE kienu qed jaċċessaw biex jiffinanzjaw investimenti fir-reżiljenza diġitali.

Il-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza (RRF) kienet l-aktar sors ta' finanzjament importanti, b'44 % tal-awtoritajiet parteċipanti jikkonfermaw l-użu tagħha meta mqabbla ma' sorsi oħra ta' finanzjament tal-UE.236

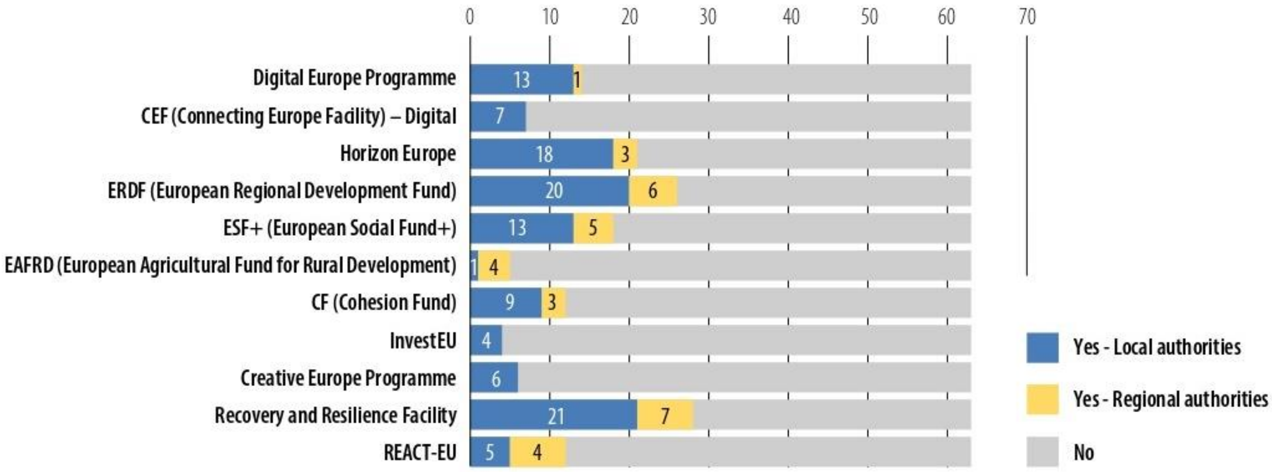

Figura 16 — Aċċess għall-fondi tal-UE bl-għan li tissaħħaħ ir-reżiljenza diġitali
Sors — kumpilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq Cavallini, S., Soldi, R., Casalini, G., Verdi, G., Grasso, A.237

Il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali u Orizzont Ewropa kienu t-tieni u t-tielet l-aktar sorsi użati tal-UE għall-investiment fir-reżiljenza diġitali. B'mod ġenerali, is-sorsi kollha elenkati ntgħażlu sa ċertu punt, li jindika li r-reġjuni u l-bliet qed jużaw varjetà ta' fondi Ewropej. l-awtoritajiet lokali u reġjonali jaċċessaw firxa usa' ta' sorsi ta' finanzjament mill-awtoritajiet reġjonali biex isaħħu r-reżiljenza diġitali tagħhom, bħall-Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa — Diġitali, InvestEU u l-Programm Ewropa Kreattiva. **Biex niffaċċjaw din id-diversità ta' fondi, għandna niżguraw approċċ ibbażat fuq il-post u arranġamenti ta' governanza f'diversi livelli fil-programmi ta' finanzjament tal-UE li huma mmirati lejn ir-reżiljenza diġitali, li jippermettu lir-reġjuni jipprijoritizzaw l-investimenti fil-qasam diġitali skont il-ħtiġijiet lokali tagħhom**.

Kważi l-awtoritajiet lokali u reġjonali kollha (97 %) kienu qed jippjanaw li jinvestu fl-infrastruttura, fit-tagħmir u fl-għodod diġitali meta ġew mistoqsija jekk kellhomx pjanijiet biex jinvestu f'oqsma relatati mar-reżiljenza diġitali fl-2023 u fl-2024. Madwar 84 % tar-reġjuni u l-bliet li

[235] https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/cyber-solidarity.
[236] https://www.bruegel.org/dataset/european-union-countries-recovery-and-resilience-plans.
[237] Cavallini, S., Soldi, R., Casalini, G., Verdi, G., Grasso, A., Reżiljenza diġitali, studju kkummissjonat mill-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni, 2023.

pparteċipaw fil-konsultazzjoni kienu qed jippjanaw li jinvestu fis-sigurtà/il-protezzjoni tal-aċċess għad-data; segwiti minn sistemi/għodod li jiggarantixxu l-kontinwità tas-servizzi pubbliċi; taħriġ/sensibilizzazzjoni tal-persunal; Servizzi tal-ICT ipprovduti minn partijiet terzi; persunal speċjalizzat tal-ICT intern; u l- proċessi tat-teħid tad-deċiżjonijiet.238

l-istudji tal-każijiet minn Vilnius (il-Litwanja) u r-Reġjun tal-Lazio (l-Italja) juru t-toroq differenti li bliet u reġjuni magħżula kienu għażlu li jieħdu lejn ir-reżiljenza diġitali.

AZZJONIJIET TRASVERSALI BIEX JAPPOĠĠAW IR-REŻILJENZA

SETT KOMPRENSIV TA' MIŻURI TAL-BELT TA' VILNIUS

Wara sensiela ta' attakki ċibernetiċi b'impatt ("attakki bil-forza ta'brute") fuq l-infrastruttura diġitali ta' Vilnius (il-Litwanja), li ddisturbaw servizzi pubbliċi importanti (bħar-reġistrazzjoni tal-kindergarten tal-belt) u rriskjaw ħsara lill-fiduċja taċ-ċittadini fis-servizzi muniċipali, il-belt stabbiliet strateġija effettiva biex tiġġieled l-attakki ċibernetiċi.239 l-istrateġija ġenerali tikkonsisti f'azzjonijiet trasversali u appoġġ politiku f'livelli ogħla ta' ġestjoni. B'mod konkret, fl-2021, il-belt adottat pjan ta' żvilupp strateġiku ambizzjuż fuq għaxar snin. Barra minn hekk, il-belt żviluppat "politika responsabbli dwar l-identifikazzjoni tal-vulnerabbiltà", jiġifieri sett ta' regoli li jħeġġu lill-hackers etiċi jidentifikaw u jissottomettu informazzjoni dwar il-vulnerabbiltajiet tas-sigurtà lill-awtoritajiet responsabbli mingħajr ma jiġu mħarrka. Fl-aħħar nett, il-muniċipalità bdiet toffri titjib kontinwu tal-ħiliet għall-persunal tagħha tal-ICT u timplimenta skambju kontinwu ta' data ċibernetika mal-intrapriżi pubbliċi tagħha u ma' għadd ta' kumpaniji privati li joperaw fil-belt. l-attivitajiet kollha bħalissa huma ffinanzjati bl-użu tal-baġit muniċipali, iżda l-belt qed tippjana li tapplika għall-fondi tal-UE, bħall-Programm Ewropa Diġitali.

UŻU ADATTIVI TAL-FONDI

IR-REĠJUN TA' LAZIO JUŻA L-FONDI TAL-NRRP BIEX INAQQAS ID-DISTAKK TIEGĦU FIR-REŻILJENZA DIĠITALI

Attakk ċibernetiku ta' ransomware serju fl-2021 affettwa wħud mill-infrastrutturi ewlenin diġitali tar-Reġjun tal-Lazio (l-Italja) (eż. iċ-ċentru tad-data tiegħu) u s-sistema reġjonali ta' prenotazzjoni online għat-tilqim kontra l-COVID-19, u b'hekk id-data dwar is-saħħa saret temporanjament mhux disponibbli, ġew interrotti l-prenotazzjonijiet tat-tilqim kontra l-COVID-19, u dan wassal għat-telf ta' dokumenti interni. LazioCrea S.p.a., fejn seħħ l-intrużjoni, irrapportat li ma tħallset l-ebda fidwa,

[238] *Ibid.*

[239] l-attakki ċibernetiċi fuq ir-reġjuni u l-bliet Litwani huma komuni u referenzjati fil-biċċa l-kbira tar-rapporti annwali miċ-Ċentru Nazzjonali taċ-Ċibersigurtà (is- sit web tal-NKSC: https://www.nksc.lt/aktualu.html).

iżda li l-kost tal-irkupru kien jestendi għal miljuni ta' euro.240 Liġi nazzjonali dwar "dispożizzjonijiet urġenti relatati maċ-ċibersigurtà" kienet daħlet fis-seħħ ftit xhur qabel, f'Ġunju 2021 (id-Digriet Amministrattiv nru 82/2021241). Dan kien segwitu għall-impenji tal-pajjiż li saru fil-pjanijiet nazzjonali għall-irkupru u r-reżiljenza *(NRRP) li jistabbilixxu l-Aġenzija Nazzjonali għaċ-Ċibersigurtà242 responsabbli għall-implimentazzjoni tal-istrateġija ċibernetika nazzjonali. F'Mejju 2022, il-Lazio ħareġ l-Aġenda Diġitali Reġjonali tiegħu 2022–2026243 u, f'Ottubru 2022, applika għal madwar EUR 2 miljun taħt sejħa għal proposti ffinanzjati taħt l-NRRP imnedija mill-gvern nazzjonali, li ġew iffinanzjati b'EUR 1.2 miljun.*

Xi awtoritajiet pubbliċi qed isegwu u jikkonsolidaw b'mod attiv ir-reżiljenza diġitali tagħhom; evidentement, oħrajn għadhom lura jew għandhom diffikultajiet biex jibdew it-triq lejn ir-reżiljenza diġitali minħabba nuqqas ta' fondi u/jew kapaċitajiet, u hemm oħrajn li għandhom livell baxx jew l-ebda għarfien dwar il-ħtieġa li jsiru diġitalment reżiljenti. Kontra dan ix-xenarju eteroġenju madwar l-Ewropa, tressqu rakkomandazzjonijiet li jipprovdu gwida fit-triq teoretika lejn il-kisba ta' "livell raġonevoli" ta' reżiljenza diġitali fil-bliet u r-reġjuni tal-UE.

Bħala l-ewwel pass, hija meħtieġa żieda fis-sensibilizzazzjoni politika biex tiġi promossa r-reżiljenza diġitali. l-awtoritajiet pubbliċi jeħtieġu rieda politika biex jiksbu reżiljenza diġitali. Għalhekk, l-Istati Membri u l-istituzzjonijiet tal-UE għandhom jikkunsidraw li jmexxu kampanji ta' sensibilizzazzjoni mmirati lejn ir-rappreżentanti politiċi tal-bliet u r-reġjuni, li juru, pereżempju, l-impatti differenti li jista' jkollu nuqqas ta' reżiljenza diġitali fuq l-amministrazzjonijiet pubbliċi.

Il-Kumitat tar-Reġjuni jista' jaqdi rwol importanti fl-iffaċilitar tal-iskambju ta' esperjenzi bejn il-muniċipalitajiet, possibbilment fi sħubija ma' mexxejja ta' bliet kbar u żgħar li jsegwu b'mod attiv ir-reżiljenza diġitali minħabba l-viżjoni politika tagħhom, jew minħabba li l-amministrazzjoni tagħhom diġà sofriet attakki ċibernetiċi. l-ENISA, bħala l-aġenzija ewlenija tal-UE fiċ-ċibersigurtà u f'kollaborazzjoni mal-Kummissjoni Ewropea u l-Istati Membri, jenħtieġ li tiddefinixxi u tissuġġerixxi metodi ad hoc biex tivvaluta r-riskji ċibernetiċi, bl-għan li toħloq linji gwida ta' referenza simili għall-prattiki ta' valutazzjoni tar-riskju użati mill-kumpaniji tal-assigurazzjoni. Fl-aħħar nett, sabiex jinħoloq qafas leġiżlattiv favorevoli li jipprevjeni ċ-ċiberkriminalità mmotivata mill-flus, l-istituzzjonijiet u l-Istati Membri jistgħu jiddiskutu projbizzjoni fuq il-ħlas ta' dawn il-fidwa mill-awtoritajiet pubbliċi.

Bħala t-tieni pass, l-awtoritajiet lokali u reġjonali għandhom jiġu appoġġjati fid-definizzjoni tal-mudelli ta' governanza tagħhom stess għar-reżiljenza diġitali, abbażi tal-kapaċitajiet finanzjarji u/jew personali tagħhom u d-daqs tar-reġjun jew il-belt tagħhom.

Bħala t-tielet pass, ladarba jiġu identifikati mudelli ta' governanza xierqa, għandhom jiġu identifikati l-oqsma li fihom għandu jsir investiment (infrastrutturi diġitali u ħiliet diġitali/ta' ċibersigurtà) u l-fondi li għandhom jintużaw għal investimenti bħal dawn. Meta jsiru investimenti fl-infrastruttura diġitali, din issaħħaħ ir-reżiljenza diġitali permezz tal-prevenzjoni. Għodod diġitali innovattivi bħal "sandboxes diġitali" (ambjenti sikuri fejn fajls suspettużi jiġu eżaminati bir-reqqa qabel

[240] https://www.cybersecurity360.it/nuove-minacce/regione-lazio-vaccini-bloccati-poco-pronta-contro-il-ranwomare-ecco-perche/.
[241] https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2021/06/14/21G00098/sg.
[242] https://www.acn.gov.it/pnrr.
[243] https://agendadigitalelazio.lazioinnova.it/app/uploads/2022/05/Agenda-Digitale-maggio-2022_WEB.pdf.

l-aċċess għan-netwerk ewlieni u s-sistema tal-informazzjoni) joffru ambjent sikur bejn l-atturi taċ-ċiberkriminalità u l-persunal. It-tħejjija u l-kapaċità ta' rispons (jiġifieri r-reazzjoni) huma infurzati permezz ta' investimenti fil-ħiliet diġitali/ta' ċibersigurtà — it-tieni qasam ta' investiment ewlieni għar-reġjuni u l-bliet. It-titjib fir-reġjuni u l-bliet jista' jkun relatat mas-sensibilizzazzjoni fost il-persunal, it-testijiet dwar il-kapaċitajiet ta' reazzjoni tal-ispeċjalisti tal-ICT, jew il-verifika tal-mekkaniżmi ta' tħejjija għat-teħid tad-deċiżjonijiet.

In-nuqqas ta' fondi disponibbli għall-investiment fir-reżiljenza diġitali huwa ostaklu sinifikanti għar-reġjuni u l-bliet. l-aċċess tagħhom għal fondi speċifiċi jvarja skont fatturi differenti. Sabiex ir-riżorsi jiġu diretti lejn livelli amministrattivi aktar baxxi (u iżgħar), jistgħu jinxtraw soluzzjonijiet diġitali f'livell ċentrali, u jistgħu jiġu introdotti teknoloġiji u servizzi. Barra minn hekk, l-Istati Membri, appoġġati mill-Hubs ta' Innovazzjoni Diġitali Ewropej rilevanti, jistgħu jidentifikaw u jaġġornaw perjodikament listi ta' opportunitajiet ta' finanzjament disponibbli għar-reġjuni u l-bliet biex itejbu r-reżiljenza diġitali.

Bħala l-aħħar raba' pass, ir- **reġjuni u l-bliet jenħtieġ li jingħataw l-opportunità li joħolqu rabtiet mal-ambjent tal-madwar**, pereżempju permezz tal-iżvilupp ta' ekosistemi taċ-ċibersigurtà f'reġjuni b'industrija taċ-ċibersigurtà li qed tikber, negozji ġodda innovattivi u ċentri ta' riċerka u akkademiċi, jew billi jinġabru flimkien ir-riżorsi bejn il-muniċipalitajiet biex isir skambju reċiproku tal-għarfien dwar soluzzjonijiet diġitali eżistenti.

Ir-rabtiet eżistenti bejn it-tranżizzjoni ekoloġika u dik diġitali jenfasizzaw kif isaħħu lil xulxin. B'mod partikolari, huwa evidenti li t-teknoloġiji diġitali avvanzati jikkontribwixxu għall-protezzjoni tal-infrastruttura kritika u l-entitajiet kritiċi. It-teknoloġiji diġitali jistgħu joffru wkoll intelligence tas-sitwazzjoni fis-sistemi ta' twissija u ta' rispons u jappoġġaw l-irkupru mid-diżastri. Id-dimensjoni diġitali hija għalhekk assoċjata mal-funzjonament u l-kontinwità tas-sistemi li huma vitali għas-soċjetà. Bħala tali, id-dimensjoni diġitali u r-reżiljenza tagħha jikkontribwixxu għas-sikurezza territorjali u jenħtieġ li jkunu parti integrali mill-ġestjoni tal-emerġenzi.

C. Il-valur tal-koeżjoni

Politika ta’ koeżjoni b’saħħitha u effettiva hija ta’ tħassib ewlieni għar-reġjuni u l-bliet kollha fl-Unjoni Ewropea. Hija l-politika ewlenija ta’ investiment tal-UE għall-implimentazzjoni ta’ miżuri biex jintlaħaq l-objettiv tat-Trattat li tissaħħaħ il-koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali tal-UE, b’baġit ta’ EUR 392 biljun244 għall-perjodu 2021–2027. Dan l-investiment fit-tul jgħin biex jitnaqqsu d-differenzi bejn il-livelli ta’ żvilupp tar-reġjuni varji. Minkejja l-valur tagħha, il-politika ta’ koeżjoni llum qed tiffaċċja ħafna sfidi li jqajmu dubji dwar l-effettività tagħha. X’għandha tagħmel l-UE biex tiżgura li tkun tista’ tagħti riżultati bħala politika bbażata fuq il-post u tkompli tgħin lill-postijiet u lin-nies kollha fl-UE, irrispettivament mill-punt tat-tluq tagħhom?

B’enfasi akbar fuq tranżizzjoni ġusta u UE aktar ekoloġika meta mqabbla mal-perjodu 2014–2020, il-kisba tal-prijoritajiet tal-UE fil-perjodu 2021–2027 se tiddependi ħafna fuq politika ta’ koeżjoni ta’ suċċess.

Il-politika ta’ koeżjoni se tikkontribwixxi b’mod sinifikanti għall-Patt Ekoloġiku Ewropew. Aktar minn EUR 92 biljun se jiġu investiti fir-reġjuni kollha fl-enerġija, l-adattament u l-mitigazzjoni tat-tibdil fil-klima, l-ambjent, u t-trasport urban sostenibbli taħt l-objettiv ta’ politika “Ewropa aktar ekoloġika”. It-tkabbir soċjali u inklużiv huwa wkoll prijorità, b’allokazzjoni ta’ EUR 111-il biljun (EUR 167 biljun b’kofinanzjament nazzjonali). Il-promozzjoni ta’ investimenti bbażati fuq il-post se tiġi appoġġata minn 24 Stat Membru b’aktar minn EUR 19-il biljun permezz ta’ aktar minn 2150 strateġija integrata ta’ żvilupp territorjali b’aktar sjieda u involviment tal-partijiet ikkonċernati u l-komunitajiet lokali.245

Il-figura ta’ hawn taħt turi bidla qawwija meta mqabbla mal-perjodu ta’ programmazzjoni preċedenti, bil-fondi ta’ koeżjoni jikkontribwixxu aktar għall-objettivi ekoloġiċi u soċjali.246

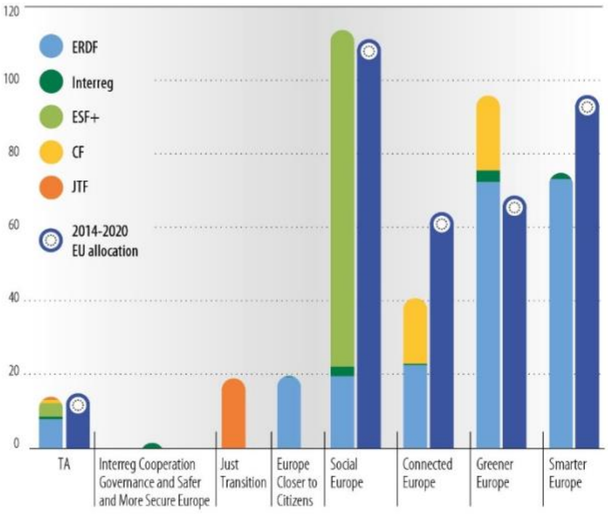

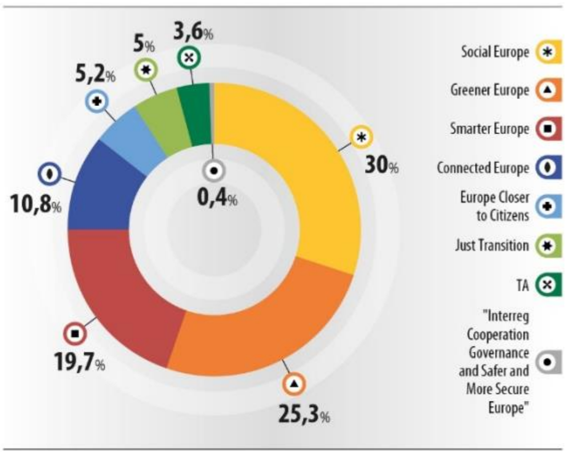

[244] Mir-riżorsi globali totali tal-politika ta’ koeżjoni ta’ EUR 392 biljun, EUR 11.3 biljun se jiġu trasferiti għall-Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa u EUR 2.5 biljun se jintużaw taħt l-istrumenti ġestiti mill-Kummissjoni u l-assistenza teknika tal-UE b’appoġġ għall-ipprogrammar, li jħallu total ta’ EUR 378 biljun għall-programmi tal-politika ta’ koeżjoni, inkluż Interreg.

[245] *Ibid*.

[246] Il-Kummissjoni Ewropea, Dokument ta’ Ħidma tal-Persunal dwar il-Koeżjoni 2021–2027: il-ħolqien ta’ Unjoni dejjem aktar b’saħħitha. Rapport dwar l-eżitu tal-programmazzjoni tal-politika ta’ koeżjoni 2021–2027, parti 1, April 2023.

Figura 17 — Allokazzjonijiet finanzjarji programmati tal-UE għal kull objettiv ta' politika f'biljuni ta' euro għall-perjodi 2021–2027 u 2014–2020
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq il-Kummissjoni Ewropea247

Il-politika ta' koeżjoni se jkollha wkoll effett sinifikanti u fit-tul fuq l-ekonomiji tal-UE: matul 25 sena, kull euro li jintefaq fuq il-politika ta' koeżjoni huwa mistenni li jiġġenera EUR 2.8 ta' prodott domestiku gross (PDG) addizzjonali fil-livell tal-UE.248 Din iċ-ċifra tikkorrispondi għal rata annwali ta' redditu ta' madwar 3.4 %. l-interventi ta' politika jtejbu l-PDG tal-UE sa tmiem il-perjodu ta' implimentazzjoni fl-2029 (meta mqabbel ma' xenarju ta' politika ta' ebda koeżjoni), u jkollhom impatt fit-tul sal-2050. Il-politika ta' koeżjoni se tkun ta' benefiċċju wkoll għas-suq tax-xogħol, u toħloq l-ekwivalenti ta' madwar 1.3 miljun impjieg ġdid.249

L-ippjanar tal-programmi l-ġodda tal-politika ta' koeżjoni u l-għeluq tal-aħħar perjodu ta' finanzjament ġew affettwati b'mod qawwi mill-pandemija tal-COVID-19 u l-gwerra Russa kontra l-Ukrajna. Flimkien mal-introduzzjoni ta' strumenti ġodda bħall-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza (RRF), dan wassal għal dewmien sinifikanti fin-negozjati u l-implimentazzjoni tal-programmi tal-politika ta' koeżjoni. Sa tmiem l-2021, l-ewwel sena tat-terminu 2021–2027, Ftehim ta' Sħubija (il-Greċja) wieħed biss, iżda l-ebda programm, ma kien ġie adottat (meta mqabbel ma' 56 % u 95 % tal-programmi fi stadji simili fil-perjodi 2014–2020 u 2007–2013 rispettivament).250 Il-biċċa l-kbira tal-Ftehimiet ta' Sħubija u l-programmi ġew adottati fl-2022, bl-aħħar adottati sal-bidu tal-2023 — kważi sentejn wara l-bidu tal-perjodu ta' programmazzjoni.

Fl-istess ħin, il-politika ta' koeżjoni kellha rwol ewlieni fir-rispons għall-kriżi. Sabiex tgħin lill-Istati Membri u lir-reġjuni jirreaġixxu għal dawn il-kriżijiet, l-Unjoni Ewropea adottat għadd ta' miżuri leġiżlattivi li kellhom l-għan li jimmobilizzaw il-fondi li għadhom disponibbli taħt il-politika ta' koeżjoni 2014–2020 (li jżidu l-flessibbiltà tal-fondi) u jissimplifikaw il-proċeduri amministrattivi.

Żewġ miżuri konkreti adottati jinkludu l-Inizjattiva ta' Investiment fir-Rispons għall-Coronavirus (CRII),251 u aktar tard l-Inizjattiva ta' Investiment fir-Rispons għall-Coronavirus Plus (CRII +).252 Barra minn hekk, kien hemm l-Assistenza fl-Irkupru għall-Koeżjoni u t-Territorji tal-Ewropa (REACT-EU), li253 tappoġġa l-irkupru wara l-pandemija. Għall-kriżi tar-refuġjati Ukreni, kien hemm l-Azzjoni ta' Koeżjoni għar-Refuġjati fl-Ewropa (CARE),254 u aktar tard l-Assistenza Flessibbli għat-Territorji (FAST-CARE).255

Dawn il-mekkaniżmi ppermettew li l-finanzjament tal-politika ta' koeżjoni jiġi dirett malajr lejn fejn kien l-aktar meħtieġ, u wrew li l-politika ta' koeżjoni tista' tirreaġixxi malajr għal ċirkostanzi li qed jinbidlu u tipprovdi malajr riżorsi għal miżuri ta' emerġenza. Madankollu, id-dispożizzjonijiet tas-CRII/CRII+, flimkien ma' ċikli suċċessivi ta' flessibbiltà introdotti taħt REACT-

[247] *Ibid.*
[248] Il-Kummissjoni Ewropea, Dokument ta' Ħidma tal-Persunal dwar il-Koeżjoni 2021–2027: il-ħolqien ta' Unjoni dejjem aktar b'saħħitha. Rapport dwar l-eżitu tal-programmazzjoni tal-politika ta' koeżjoni 2021–2027, parti 2, April 2023.
[249] Il-Kummissjoni Ewropea, Dokument ta' Ħidma tal-Persunal dwar il-Koeżjoni 2021–2027: il-ħolqien ta' Unjoni dejjem aktar b'saħħitha. Rapport dwar l-eżitu tal-programmazzjoni tal-politika ta' koeżjoni 2021–2027, parti 1, April 2023.
[250] Il-Qorti Ewropea tal-Awdituri, L-adattament tar-regoli tal-politika ta' koeżjoni b'reazzjoni għall-COVID-19: il-fondi ntużaw b'mod aktar flessibbli, iżda kienet meħtieġa riflessjoni dwar il-politika ta' koeżjoni bħala għodda ta' rispons għall-kriżijiet, 2023.
[251] Il-Parlament Ewropew u l-Kunsill tal-Unjoni Ewropea, ir-Regolament (UE) 2020/460, Marzu 2020.
[252] Il-Parlament Ewropew u l-Kunsill tal-Unjoni Ewropea, ir-Regolament (UE) 2020/558, April 2020.
[253] https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/react-eu_en.
[254] https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/factsheet/care_supporting_refugees_en.pdf.
[255] https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/publications/communications/2022/flexible-assistance-to-territories-fast-care_en.

EU, CARE u FAST-CARE, qajmu wkoll mistoqsijiet dwar il-punt sa fejn il-politika ta' koeżjoni għandha tintuża biex tindirizza l-emerġenzi, u l-impatt li dan għandu fuq l-objettivi u l-karatteristiċi ewlenin tagħha. Ir-riprogrammazzjoni ripetuta taħt skadenzi qosra ħafna poġġiet pressjoni addizzjonali fuq l-awtoritajiet maniġerjali u ddevjat ir-riżorsi mit-tħejjijiet għall-għeluq f'waqtu tal-programmi 2014–2020. Stħarriġ reċenti256 wera li l-maġġoranza tal-awtoritajiet ta' ġestjoni mistħarrġa ma użawx il-mekkaniżmi ta' flessibbiltà introdotti mill-qafas CARE.

L-implimentazzjoni parallela tal-RRF fl-Istati Membri kellha wkoll impatt dirett fuq l-implimentazzjoni u l-ipprogrammar tal-Fondi Strutturali. l-awtoritajiet responsabbli għall-Fondi Strutturali u ta' Investiment ta' spiss intalbu wkoll jappoġġaw l-ipprogrammar u l-identifikazzjoni tal-proġetti għall-RRF. Il-perjodi differenti ta' eliġibbiltà stabbiliti għall-politika ta' koeżjoni u għall-RRF (li kienu jeħtieġu azzjoni aktar rapida biex jiġu identifikati l-proġetti u jiġi assorbit il-finanzjament) fissru li ngħatat prijorità lill-programmazzjoni u lill-implimentazzjoni tal-RRF fuq il-politika ta' koeżjoni 2021–2027 f'għadd ta' Stati Membri. Filwaqt li l-investimenti u r-riformi tal-RRF huma dovuti sa tmiem l-2026 (li bdew fi Frar 2021, meta l-RRF daħlet fis-seħħ), in-nefqiet tal-politika ta' koeżjoni huma eliġibbli għal kontribuzzjonijiet mill-fondi jekk imġarrba minn benefiċjarju u mħallsa fl-implimentazzjoni tal-operazzjonijiet bejn il-bidu tal-2021 (u/jew id-data tas-sottomissjoni tal-programm lill-Kummissjoni) u tmiem l-2029.

Barra minn hekk, il-miġja tal-RRF fissret il-ħolqien ta' għodda ta' investiment ewlenija ġdida tal-UE. Kif indikat il-Qorti Ewropea tal-Awdituri,257 10 Stati Membri jirċievu b'mod sinifikanti aktar riżorsi mill-RRF milli mill-politika ta' koeżjoni. Barra minn hekk, minħabba li l-Kummissjoni fasslet l-appoġġ ipprovdut min-NextGenerationEU bħala appoġġ għal prijoritajiet ġodda u msaħħa, tqajmu258 mistoqsijiet dwar ir-rilevanza mnaqqsa apparenti tal-politika ta' koeżjoni għall-baġit tal-UE.

Fl-istess ħin, bil-prinċipju tas-sħubija u l-governanza f'diversi livelli tagħha, il-politika ta' koeżjoni hija l-unika politika ewlenija tal-UE li tpoġġi l-livelli lokali u reġjonali fiċ-ċentru tagħha. Huwa għalhekk li d-dibattitu dwar il-futur tal-politika ta' koeżjoni huwa wkoll diskussjoni dwar il-futur tal-bliet u r-reġjuni fl-iżvilupp ulterjuri tal-Unjoni Ewropea.

Il-**koeżjoni fl-Unjoni Ewropea tjiebet matul dawn l-aħħar għaxar snin**, b'mod partikolari minħabba titjib li ra reġjuni inqas żviluppati tal-Lvant tal-UE jlaħħqu mar-reġjuni l-oħra. Sar progress sinifikanti fit-titjib tal-impjiegi u l-inklużjoni soċjali, parzjalment bis-saħħa tal-politika ta' koeżjoni.259

Madankollu, għadd ta' xejriet qed jippreżentaw **sfidi kontinwi** għall-koeżjoni.

Id-**disparitajiet reġjonali għadhom għoljin u, f'xi każijiet, saħansitra qed jikbru.**260 Dan jikkonċerna mhux biss id-disparitajiet f'termini tal-PDG per capita, iżda wkoll l-asimmetriji fl-aċċess għas-servizzi pubbliċi bażiċi, ir-rati tal-impjiegi u tal-qgħad, il-kompetittività u l-produttività.

---

[256] Maucorps, A., Moshammer, B., Pindyuk, O., u Tverdostup, M., L-użu tal-fondi tal-politika ta' koeżjoni biex jappoġġaw lir-refuġjati mill-Ukrajna, studju kkummissjonat mill-Kumitat REGI fil-Parlament Ewropew, 2023.

[257] Il-Qorti Ewropea tal-Awdituri, in-nuancing tal - UE permezz tal-politika ta' koeżjoni u l-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza: Analiżi komparattiva, 2023.

[258] Il-Kummissjoni Ewropea, Dokument ta' Ħidma tal-Persunal dwar ir-reviżjoni ta' nofs it-terminu tal-qafas finanzjarju pluriennali 2021–2027, Ġunju 2023.

[259] Il-Kummissjoni Ewropea, Koeżjoni fl-Ewropa lejn l-2050: It-tmien rapport dwar il-koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali,2022.

[260] Il-Kummissjoni Ewropea, Dokument ta' Ħidma tal-Persunal dwar it-Tendenzi Reġjonali għat-Tkabbir u l-Konverġenza fl-Unjoni Ewropea, Ġunju 2023.

Id-distakki ekonomiċi, soċjali u territorjali li qed jikbru fi ħdan l-UE huma ta' theddida dejjem akbar għall-istandards tal-għajxien tagħna u għad-demokrazija tagħna. Postijiet li jħossuhom imħollija lura jsibu li l-popolazzjonijiet tagħhom huma spiss diżingaġġati u skuntentizza fit-tul.

Jekk in-nassa tal-iżvilupp ma tiġix indirizzata, id-diżimpenn u l-iskuntentizza jagħmlu liċ-ċittadini inqas probabbli li jappoġġaw aktar integrazzjoni Ewropea.261

Il-**avvanz tal-bidliet teknoloġiċi fl-ekonomija ħoloq konċentrazzjoni ta' impjiegi b'pagi għoljin fi bliet kbar u żoni metropolitani**, u ħoloq qasma bejn impjiegi maniġerjali b'pagi għoljin u impjiegi ta' servizzi b'pagi baxxi. Barra minn hekk, rapport reċenti tal262 -Kummissjoni Ewropea identifika varjetà dejjem tikber ta' xejriet f'reġjuni differenti. Xi wħud għandhom konċentrazzjoni ta' impjiegi b'pagi għoljin, oħrajn konċentrazzjoni ta' impjiegi b'pagi baxxi, it-tielet grupp b'xejra aktar polarizzata, u r-raba' b'xejra aktar preġudikata min-nofs.

Il-produzzjoni teknoloġika kif imkejla mill-privattivi hija kkonċentrata f'reġjuni b'sehem kbir ta' negozji tal-manifattura u kwartieri ġenerali ta' kumpaniji kbar.263 Id-distakk fl-innovazzjoni bejn ir-reġjuni tal-Ewropa tal-Punent u tat-Tramuntana, dawk fl-Ewropa Ċentrali u tal-Lvant, u dawk fil-pajjiżi tan-Nofsinhar għadu pjuttost qawwi. Uħud mir-reġjuni l-inqas innovattivi fil-Portugall u l-Greċja żiedu l-kontribuzzjonijiet tagħhom għall-applikazzjonijiet totali għall-privattivi tal-UE matul l-2010–2018, iżda r-reġjuni li esperjenzaw l-ogħla żidiet fil-kontribuzzjonijiet tagħhom għall-privattivi totali tal-UE għadhom fl-Awstrija, fil-Belġju u fil-Ġermanja, li diġà huma fost l-ogħla reġjuni innovattivi. L-investimenti teknoloġiċi għandhom it-tendenza wkoll li jkunu ġeografikament ikkonċentrati.

L-aċċellerazzjoni tat-tibdil demografiku rat 34 % tal-popolazzjoni tal-UE tgħix f'reġjuni li qed jiċkienu fl-2020. Dan huwa previst li jilħaq l-51 % fl-2040. Ir-reġjuni kollha se jkollhom jaġġustaw għal popolazzjoni li qed tikber ta' 65 sena u aktar, u età tax-xogħol li qed tonqos u popolazzjoni iżgħar fl-età.264

Id-distakk urban-rurali qed jikber, b'popolazzjonijiet li qed jixjieħu u li qed jiċkienu dejjem aktar fir-reġjuni rurali. Iż-żoni rurali tal-Lvant għandhom it-tendenza li jkollhom riskji ogħla ta' faqar u ta' rati ta' esklużjoni soċjali mill-bliet, filwaqt li l-oppost huwa minnu fil-Majjistral tal-UE. Ir-rabtiet bejn iż-żoni urbani u rurali huma wkoll kruċjali għall-implimentazzjoni ta' ħafna politiki tal-Patt Ekoloġiku, inkluża l-produzzjoni tal-enerġija rinnovabbli. Barra minn hekk, in-nassa tal-iżvilupp tat-talenti hija multidimensjonali u toħloq riskju sinifikanti għall-prosperità fit-tul tar-reġjuni.265

Il-ġestjoni tat-tranżizzjonijiet ekoloġiċi u diġitali se toħloq ukoll sfidi konsiderevoli għall-bliet u r-reġjuni. Biex jintlaħqu l-għanijiet tal-Patt Ekoloġiku u tar-REpowerEU, it-tranżizzjoni ekoloġika se teħtieġ nefqiet addizzjonali ta' madwar EUR 620 biljun fis-sena (li minnhom il-maġġoranza l-kbira se

[261] Il -Kummissjoni Ewropea, Il-ġeografija tal-iskuntentizza u n-nassa tal-iżvilupp reġjonali, Marzu 2023.

[262] l-Eurofound u ċ-Ċentru Konġunt tar-Riċerka, il-bidla fis-suq tax-xogħol. Il-Monitoraġġ Ewropew tal-Impjiegi 2019: Bidliet fl-istruttura tal-impjiegi fil-livell reġjonali, 2019.

[263] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13437-A-New-European-Innovation-Agenda_en.

[264] Il-Kummissjoni Ewropea, Koeżjoni fl-Ewropa lejn l-2050: It-tmien rapport dwar il-koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali,2022.

[265] Il-Kummissjoni Ewropea, Komunikazzjoni dwar L-użu tat-talenti fir-reġjuni tal-Ewropa, Jannar 2023.

jkollhom jiġu ffinanzjati privatament), filwaqt li t-tnaqqis tad-diskrepanza fl-investiment tal-UE għat-tranżizzjoni diġitali se jiswa mill-inqas EUR 125 biljun fis-sena.266

It-tranżizzjoni lejn ekonomija newtrali f'termini ta' emissjonijiet tal-karbonju se taffettwa, b'mod partikolari, lir-reġjuni b'emissjonijiet per capita għoljin u b'ishma kbar ta' impjiegi f'mill-inqas wieħed mis-setturi industrijali li huma partikolarment vulnerabbli għat-tranżizzjoni lejn manifattura newtrali għall-klima sal-2050 (bħar-raffinar taż-żejt, is-sustanzi kimiċi, l-azzar u l-aluminju, is-siment, il-karta u l-polpa u l-karozzi).267 **Il-muniċipalitajiet saru wkoll aktar komprensibbli dwar il-konsegwenzi ekonomiċi tat-tranżizzjoni tal-ekonomija b'livell baxx ta' emissjonijiet tal-karbonju**. 17 % biss tal-muniċipalitajiet fl-2022 raw il-bidla lejn ekonomija b'livell baxx ta' emissjonijiet ta' karbonju bħala li primarjament tipprovdi possibbiltajiet ekonomiċi, tnaqqis minn 27 % fl-2020. B'kuntrast ma' dan, il-proporzjon ta' muniċipalitajiet li raw it-tranżizzjoni ekoloġika bħala li fil-biċċa l-kbira tinkludi kwistjonijiet ekonomiċi żdied minn 21 % għal 29 %.268

Iż-żieda fid-diġitalizzazzjoni hija sfida għal ħafna reġjuni, peress li l-konnessjonijiet tal-broadband huma aktar bil-mod f'reġjuni inqas żviluppati u f'żoni rurali u remoti.269 Pereżempju, filwaqt li tnejn minn kull tliet residenti ta' bliet għandhom aċċess għal broadband b'veloċità għolja ħafna, l-istess jgħodd għal wieħed biss minn kull sitt residenti rurali. Id-distakk diġitali jsir problema addizzjonali, b'mod partikolari għaċ-ċittadini anzjani, li għandhom problemi biex jaċċessaw l-offerti diġitali. In-negozji fi Stati Membri inqas żviluppati huma inqas probabbli li jużaw it-teknoloġiji tal-kummerċ elettroniku u tan-negozju elettroniku. In-negozji f'pajjiżi aktar żviluppati għandhom id-doppju tal-probabbiltà li jużaw il-cloud computing jew għandhom bejgħ kummerċjali elettroniku sinifikanti meta mqabbla ma' dawk fi Stati Membri inqas żviluppati.

Ir-reġjuni b'restrizzjonijiet ġeografiċi jew demografiċi permanenti (bħal dawk imsemmija fl-Artikoli 174 u 349 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-UE) jiffaċċjaw sfidi speċifiċi li jeħtieġ li jitqiesu. Il-biċċa l-kbira ta' dawn ir-reġjuni jiffaċċjaw restrizzjonijiet permanenti marbuta mad-distanza, iċ-ċokon, il-vulnerabbiltà għat-tibdil fil-klima u l-insularità tagħhom, li jxekklu t- tkabbir u l-potenzjal ta' żvilupp tagħhom. B'konsegwenza ta' dan, u minkejja l-potenzjal tagħhom f'xi setturi speċifiċi (bħall-agrikoltura, it-turiżmu, l-ajruspazju, eċċ.) ir-reġjuni ultraperiferiċi kollha għandhom PDG per capita taħt il-75 % tal-medja tal-UE (minbarra Martinique, 76 %). Il-Majott għandha l-inqas PDG per capita tal-UE (30 %) u l-ogħla rata ta' qgħad (27.8 %). Barra minn hekk, uħud mill-ogħla rati ta' qgħad fost iż-żgħażagħ jinsabu fir-reġjuni ultraperiferiċi — Mayotte (55.4 %), Guadeloupe (41.5 %), u Martinique (38.3 %).270

Peress li r-reġjuni u l-bliet qed jiffaċċjaw diversi sfidi, il-koeżjoni territorjali, soċjali u ekonomika tibqa' essenzjali għaż-żamma tal-unità u s-solidarjetà madwar l-UE. Għalhekk huwa importanti li l-politiki kollha tal-UE jadottaw il- **prinċipju "la tagħmilx ħsara lill-koeżjoni"**. Filwaqt li l-"ispirtu

[266] Il-Kummissjoni Ewropea, Rapport ta' Prospettiva Strateġika 2023, 2023.
[267] Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi, Tranżizzjonijiet Industrijali Reġjonali għan-Newtralità Klimatika, 2023.
[268] Il-Bank Ewropew tal-Investiment, L-istat tal-investiment fl-infrastruttura lokali fl-Ewropa: Stħarriġ dwar il-Muniċipalitajiet tal-BEI 2022–2023, 2023.
[269] Il-Kummissjoni Ewropea, Koeżjoni fl-Ewropa lejn l-2050: It-tmien rapport dwar il-koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali,2022.
[270] Kummissjoni Ewropea, Dokument ta' Ħidma tal-Persunal dwar ir-Reġjuni l-Aktar Imbiegħda f'daqqa t'għajn — assi, sfidi u opportunitajiet, Mejju 2022.

ta' koeżjoni"271 jista' jinstab b'mod wiesa' fl-objettivi tal-politika tal-UE, huwa inqas inkorporat fl-arranġamenti ta' governanza tal-politika, u kull politika għandha l-fehim tagħha dwar il-koeżjoni.

Il-figura ta' hawn taħt turi fejn kull politika tpoġġi l-enfasi ewlenija tagħha f'termini ta' prinċipji ta' koeżjoni, objettivi jew arranġamenti ta' governanza. F'każijiet fejn il-politiki jkollhom diversi prinċipji, objettivi jew arranġamenti ta' governanza, dawn kollha jiġu enfasizzati bl-istess mod, pereżempju l-Faċilità Nikkollegaw l-Ewropa, li tagħmel enfasi ugwali fuq il-koeżjoni ekonomika, soċjali, territorjali u interpersonali.

Iċ-ċifra turi wkoll li l-prinċipju ta' koeżjoni bl-aktar enfasi qawwija fil-biċċa l-kbira tal-politiki huwa li jkun hemm interdipendenzi reċiproċi. Il-Fond Agrikolu Ewropew għall-Iżvilupp Rurali u l-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali (FEŻR) huma l-uniċi politiki ta' żvilupp reġjonali li jenfasizzaw l-ugwaljanza fuq il-prinċipji l-oħra. Is-suq intern u l-politika tal-kompetizzjoni huma l-uniċi li jenfasizzaw l-ekwità fuq il-prinċipji l-oħra. Il-Programm dwar iċ-Ċittadini, l-Ugwaljanza, id-Drittijiet u l-Valuri huwa l-uniku wieħed li jenfasizza l-ġustizzja fuq il-prinċipji l-oħra.

Cohesion Spirit

The most emphasised cohesion principles, objectives and governance arrangements in a policy document

The stars indicate the main emphasis of Cohesion Spirit in the wording of a policy, i.e. they reflect the main aspiration. In case a policy has stars for several cohesion principles, objectives or governance arrangements, no clear focus could be detected.

	Cohesion principles				Cohesion objectives				Governance arrangements			
	mutual interdependencies	equality	equity	justice	economic cohesion	social cohesion	territorial cohesion	interpersonal cohesion	multi-level governance	interdisciplinary	robustness	citizen involvement
Annual Sustainable Growth Strategy 2021	★				★	★		★		★		
Biodiversity strategy	★				★				★			
CAP		★			★		★		★			
Connecting Europe Facility	★				★	★	★	★		★	★	
ERDF Regulation		★			★	★	★		★	★		
ESF+		★	★			★	★		★			
EU Green Deal	★						★	★	★		★	★
EU Single market programme	★	★			★					★		
Europe fit in a Digital Age	★			★		★		★				★
European Health Union	★					★	★		★			
HorizonEU	★					★		★				★
Internal market and competition policy			★			★				★		
Invest EU	★				★					★		
NEXT Generation EU	★				★	★	★	★			★	★
Rights and values Programme				★		★				★		★

[271] Böhme, K., Toptsidou, M., Zillmer, S., Lüer, C., Valenza, A., Amichetti, C., Bettini C., Hrelja, D., Schuh, B., Gaugitsch, R., Gaupp-Berghausen, M., u Hat, K., Koeżjoni bħala Valur Globali tal-Unjoni Ewropea, studju kkummissjonat mill-Kumitat tar-Reġjuni, 2021.

Figura 18 — L-aktar prinċipji, objettivi u mekkaniżmi ta' koeżjoni enfasizzati skont il-politika
Sors — Böhme, K., Toptsidou, M., Zillmer, S., Lüer, C., Valenza, A., Amichetti, C., Bettini C., Hrelja, D., Schuh, B., Gaugitsch, R., Gaupp-Berghausen, M., u Hat, K.272

Politika ta' koeżjoni b'saħħitha bħala politika bbażata fuq il-post li tista' tgħin lill-postijiet u lin-nies kollha tal-UE, irrispettivament mill-punt tat-tluq tagħhom, issa hija meħtieġa aktar minn qatt qabel.

Huwa kruċjali li jiġu żgurati sinerġiji u komplementarjetajiet bejn il-politika ta' koeżjoni u politiki oħra tal-UE mill-bidu nett. Għalhekk se jkun importanti li jiġu stabbiliti objettivi ċari għall-politika ta' koeżjoni wara l-2027. Is-sinerġiji u l-komplementarjetà mhumiex triq waħda, u t-tfassil u l-implimentazzjoni ta' politiki oħra tal-UE jridu jqisu l-koeżjoni kif xieraq, anke jekk l-objettivi tagħhom stess jiġu fformulati fil-livell makro (eż. internazzjonali, tal-UE jew nazzjonali), jew b'perspettiva aktar qasira (eż. rispons għall-kriżijiet).

Il-politika ta' koeżjoni għandha tibqa' ffukata fuq investimenti fit-tul bl-għan li tippromwovi bidla strutturali. **Madankollu, dan l-**approċċ jeħtieġ li jkun akkumpanjat minn flessibbiltà suffiċjenti biex ir-reġjuni jkunu jistgħu jużaw il-politika ta' koeżjoni biex jindirizzaw il-ħtiġijiet emerġenti mingħajr ma jintesew l-approċċ fit-tul tal-politika. Il-prattika attwali li l-politika ta' koeżjoni tintuża bħala sors ta' finanzjament għal kull tip ta' talba ta' emerġenza għandha titwaqqaf.

L-għeluq tad-distakk fl-innovazzjoni jibqa' objettiv ewlieni biex jiġu pprovduti soluzzjonijiet ibbażati fuq il-post għat-tranżizzjonijiet diġitali u ekoloġiċi, u biex jiġi indirizzat it-tibdil demografiku. Għalhekk huwa meħtieġ approċċ konġunt għall-promozzjoni tal-innovazzjoni bbażata fuq il-post biex jinħoloq pont bejn l-ispeċjalizzazzjoni intelliġenti u politiki oħra tal-UE biex tingħata spinta lit-trasformazzjoni territorjali xprunata mill-innovazzjoni.

Huwa meħtieġ bilanċ ottimali bejn l-implimentazzjoni f'waqtha u flessibbli, it-twettiq b'suċċess tal-objettivi tal-politika u l-konformità mar-rekwiżiti legali u regolatorji. Madankollu, is-sistema ta' twettiq tal-politika ta' koeżjoni ġiet ikkritikata, u kull perjodu tal-politika ta' koeżjoni ta' seba' snin ra tentattivi ripetuti biex din tiġi ssimplifikata, kemm fil-bidu kif ukoll matul il-proċess ta' implimentazzjoni tal-programm. Fl-istess ħin, vuċijiet oħra jenfasizzaw li kull bidla fis-sistema — anke bl-intenzjoni ta' simplifikazzjoni — tiġġenera tfixkil u piżijiet amministrattivi.

L-aktar aġġustamenti proposti b'mod regolari għall-futur tal-politika ta' koeżjoni jidhru li huma s-simplifikazzjoni u ż-żieda fil-viżibbiltà. Skont is-sejbiet tal-istħarriġ tal-KtR dwar *Il- futur tal-politika ta' koeżjoni,*273 41 % u 36 % ta' dawk li wieġbu, rispettivament, qablu ma' rakkomandazzjonijiet bħal dawn. Il-274 istħarriġ tal-KtR dwar il-Barometru Reġjonali u Lokali mwettaq minn Ipsos Affarijiet Pubbliċi Ewropej jikkonferma dan, u jiżvela li ħafna uffiċjali reġjonali

[272] *Ibid*.
[273] Fis-16 ta' Marzu 2023, il-Kummissjoni COTER nediet stħarriġ dwar il-futur tal-politika ta' koeżjoni f'isem #CohesionAlliance. Il-gvernijiet lokali u reġjonali, l-Istati Membri, l-imsieħba soċjali, l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u ċ-ċittadini ħadu sehem f'eżerċizzju ta' konsultazzjoni kbira sabiex tiġi żviluppata proposta soda dwar il-futur tal-politika ta' koeżjoni. Ir-riżultati se jikkontribwixxu għat-tħejjija ta' pożizzjoni #CohesionAlliance konġunta dwar il-futur tal-politika ta' koeżjoni, prevista għall-bidu tal-2024 qabel id-9 Rapport ta' Koeżjoni u l-elezzjonijiet Ewropej. l-istħarriġ oriġinarjament kellu jibqa' miftuħ sal-15 ta' Mejju 2023, iżda ġie estiż sat-30 ta' Ġunju 2023. Fid-data tal-għeluq kien hemm total ta' 284 tweġiba għall-istħarriġ.
[274] https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/EURegionalBarometer-Survey-2023.aspx.

u lokali mhumiex konxji tal-fondi tal-politika ta' koeżjoni. Fil-fatt, 33 % indikaw li la kienu infurmati u lanqas ma pparteċipaw fl-implimentazzjoni tagħhom.

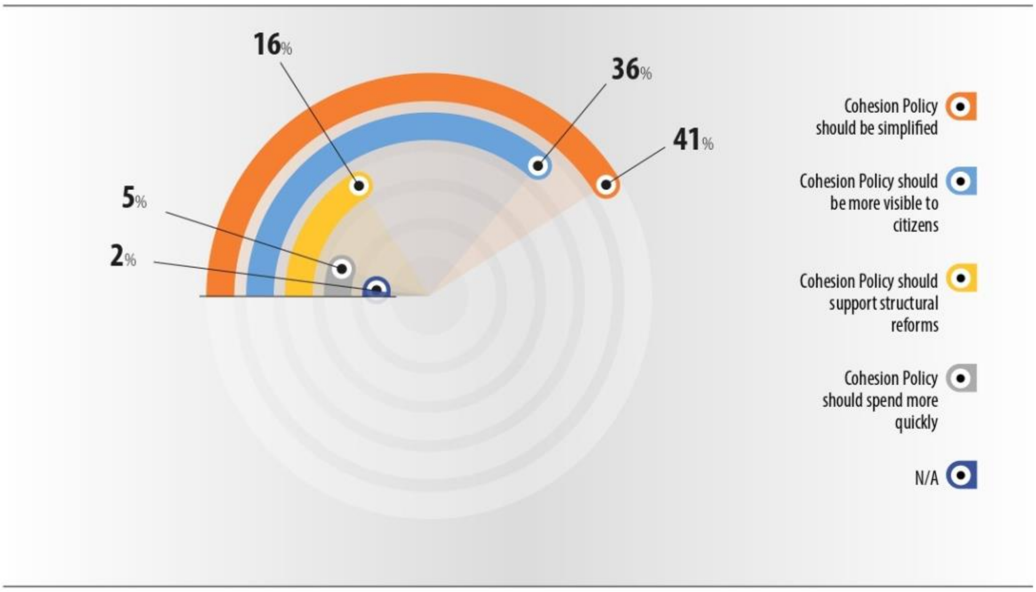

Figura 19 — Liema tkun l-aktar riforma importanti li għandha tiġi inkluża fil-futur tal-politika ta' koeżjoni?
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR275

It-twettiq futur u t-tagħlimiet meħuda mill-implimentazzjoni għandhom ikunu fil-qalba tad-diskussjonijiet li ġejjin. Diskussjonijiet bħal dawn għandhom iħarsu mill-qrib lejn il-koimplimentazzjoni tal-politika ta' koeżjoni u strumenti oħra ta' finanzjament tal-UE, filwaqt li jirrispettaw il-prinċipji ewlenin tas-sħubija u l-governanza f'diversi livelli.276

Il-**kisba ta' koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali hija missjoni dejjiema tal-UE. Wasal iż-żmien li l-missjoni titqiegħed fil-prattika**. l-impatt potenzjali tal-qafas orjentat lejn il-missjoni għandu jiġi kkunsidrat, mhux biss f'termini ta' reviżjoni tal-menu tematiku tal-politika ta' koeżjoni lejn konfigurazzjoni "immexxija mill-isfidi", li timplika bidla fil-loġika strateġika u ta' intervent, iżda wkoll bħala mod kif tiġi indirizzata l-frammentazzjoni tal-politika attwali f'diversi fondi.277

Huwa importanti li wieħed iżomm f'moħħu li adeżjoni possibbli tal-pajjiżi kandidati attwali mal-UE se jkollha impatt sinifikanti fuq il-politika ta' koeżjoni u l-valur referenzjarju tal-PDG per capita tagħha. Minħabba li dawn il-pajjiżi jżidu l-PGD globali tal-UE ħafna inqas milli kieku jżidu l-popolazzjoni tagħha, ikun hemm ċertu effett statistiku tat-tkabbir futur, skont l-għadd ta' pajjiżi li se jidħlu fl-UE u l-prestazzjoni ekonomika tagħhom fis-snin li ġejjin.

l-Opinjoni li jmiss tal-Kumitat tar-Reġjuni (KtR) dwar *Il-futur tal-politika ta' koeżjoni* se tkun opportunità unika għall-KtR biex jipprovdi l-ewwel proposta komprensiva biex il-politika ssir adattata għall-futur, u biex il-politika titqiegħed fiċ-ċentru tal-aġenda strateġika li jmiss tal-UE.

---

275 Ara n-nota ta' qiegħ il-paġna 273 għal referenza.
276 *Ibid*.
277 Iċ-Ċentru Konġunt tar-Riċerka, il- Missjonijiet u l-Politika ta' Koeżjoni: Jgħixu separati jew żfin flimkien?, 2023.

D. Implimentazzjoni tal-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza

It-traspożizzjoni u l-implimentazzjoni tal-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza (RRF) kienu fil-biċċa l-kbira għomja għall-ħtiġijiet tal-gvernijiet lokali u reġjonali, u poġġew f'riskju r-rilevanza u l-effiċjenza tagħha. Filwaqt li r-reġjuni u l-bliet kienu fuq quddiem nett fil-ġlieda kontra l-pandemija tal-COVID-19 — b'impatti kbar fuq ir-riżorsi u l-baġits tagħhom — mhumiex il-benefiċjarji diretti tal-pjan ta' rkupru. Għaliex dan iseħħ, u x'inhuma l-konsegwenzi għar-reġjuni u l-bliet li ma jkunux involuti direttament fl-implimentazzjoni tal-fondi tal-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza?

Il-RRF hija bil-bosta l-akbar strument ta' NextGenerationEU — il- pjan ta' rkupru mingħajr preċedent tal-Ewropawara l-COVID-19, u għal xi wħud, prova li l-UE kienet kapaċi tressaq rispons kuraġġuż u innovattiv għall-kriżijiet. 278 Dan tfassal wara l-bidu tal-pandemija tal-COVID-19 biex itaffi l-impatti ekonomiċi u soċjali tagħha. Il-RRF se tiżborża sa EUR 723.8 biljun f'għotjiet u self lill-Istati Membri tal-UE. Dawn il-fondi huma allokati skont il-pajjiż, mhux skont ir-reġjun, fuq il-bażi ta' kriterji differenti minn dawk taħt il-politika ta' koeżjoni, u l-kontribuzzjoni tal-RRF lejn il-koeżjoni hija ambigwa.279

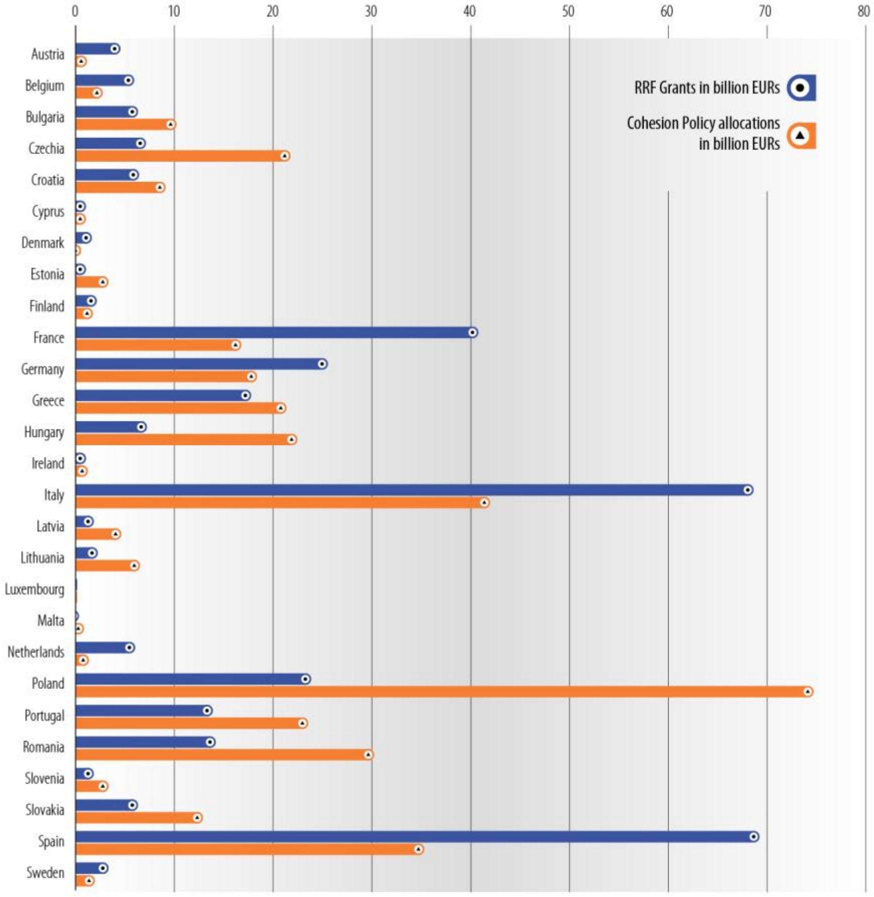

[278] Rodi, M. "Nieqaf'il Quddiem": A Critique in Light of COVID-19", Journal of European Public Policy, Volum 28, Lulju 2021.

[279] Rieżami Ekonomiku tal-Bank Nazzjonali tal-Belġju, Il-baġit tal-UE u l-Pjan ta' Rkupru Next Generation EU: a game changer?, Settembru 2021.

Figura 20 — Għotjiet tal-RRF u allokazzjonijiet tal-politika ta' koeżjoni
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq l-EPRC280

Il-RRF introduċiet ukoll sistema ta' twassil differenti, li torbot l-iżborżi tal-finanzjament mal-miri u mhux mal-kostijiet, li jisfida l-mod tradizzjonali ta' kif jingħata l-finanzjament tal-UE. Tabilħaqq, biex jibbenefikaw mill-fondi tal-RRF, l-Istati Membri kellhom jippreżentaw pjanijiet nazzjonali għall-irkupru u r-reżiljenza (NRRPs) li jiddeskrivu r-riformi u l-investimenti li għandhom jiġu ffinanzjati, li jenħtieġ li jiġu implimentati sa tmiem l-2026, kif ukoll l-istadji importanti u l-miri li għandhom jiġu ssodisfati biex jiġu sfruttati l-fondi. Fi kważi l-Istati Membri kollha, it-tħejjija ta' dawn il-pjanijiet kienet ġestita ċentralment, ħafna drabi mill-ministeru tal-finanzi, u bi ftit involviment tar-reġjuni u l-bliet. Is-27 NRRPs kollha issa ġew ippreżentati, ivvalutati mill-Kummissjoni Ewropea, u approvati mill-Kunsill tal-Unjoni Ewropea,281 bl-iżborżi għadhom għaddejjin.282

F'Mejju 2022, bidla sinifikanti fil-qafas tal-RRF ġabet magħha l-pjan "REPowerEU" — ir-rispons tal-UE għall-kriżi globali tal-enerġija. Permezz tar-REPowerEU, l-għan huwa li l-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza tkun tista' tappoġġa l-eliminazzjoni gradwali tad-dipendenzi fuq il-fjuwils fossili Russi u l-bidla lejn enerġija aktar nadifa u reżiljenti. Ir-riżorsi finanzjarji proposti ġew elenkati qrib l-EUR 270 biljun, iżda sehem żgħir biss minn dan it-total (EUR 20 biljun) fil-fatt kien jikkonsisti f'finanzjament ta' għotjiet ġodda, bil-bqija jiġu minn sorsi oħra.

Biex jibbenefikaw minn dawn il-fondi, l-Istati Membri ntalbu jissottomettu NRRPs riveduti, inklużi kapitoli ġodda tar-REPowerEU, li l-aktar għamlu dan. **Ir-Regolament li jistabbilixxi l-RRF jirrikonoxxi li n-nisa ġew affettwati komparattivament aktar mill-pandemija tal-COVID-19 u l-kriżijiet sussegwenti, u għalhekk jagħmel il-mitigazzjoni tal-impatt soċjali u ekonomiku ta' din il-kriżi fuq in-nisa wieħed mill-objettivi ċentrali tal-istrument**. l-Artikolu 18(4) jirrikjedi li l-Istati Membri jqisu l-ugwaljanza bejn il-ġeneri meta jabbozzaw l-NRRPs. Madankollu, għall-kuntrarju tal-prijoritajiet ekoloġiċi u diġitali, ir-Regolament ma jistabbilixxix kwota minima ta' nfiq relatata mal-ugwaljanza.

Barra minn hekk, l-impatti fuq l-ugwaljanza bejn is-sessi mhumiex inklużi b'mod espliċitu fil-kriterji għall-valutazzjoni tal-pjanijiet ta' rkupru. Il-Kummissjoni Ewropea identifikat 131 investiment u riforma b'enfasi fuq l-ugwaljanza bejn is-sessi.283 Eżempji notevoli ta' tali miżuri jinkludu riforma tal-pensjonijiet inkluż "test tal-ġeneru" biex jgħin fl-eliminazzjoni tad-differenzi bejn il-pensjonijiet tal-irġiel u n-nisa (il-Belġju); investimenti f'ċentri muniċipali għall-indukrar tat-tfal bl-għan li jiffaċilitaw il-parteċipazzjoni ta' ħaddiema b'responsabbiltajiet ta' kura fis-suq tax-xogħol (Ċipru); u riforma biex jissaħħaħ il-monitoraġġ tal-gvern tad-differenzi bejn il-pagi tal-irġiel u n-nisa fis-settur privat (il-Polonja).284

---

280 Bachtler, J., u Dozhdeva, V., Il-Fond għall-Irkupru u r-Reżiljenza: stimolu ekonomiku għad-detriment tal-koeżjoni territorjali?, il-blog taċ-Ċentru Ewropew għar-Riċerka dwar il-Politiki, 2021.

281 Il-pjan tal-aħħar Stat Membru li għandu jiġi approvat kien dak tal-Ungerija lejn l-aħħar tal-2022. Minħabba t-tħassib tal-UE dwar l-istat tad-dritt, l-Ungerija għandha, madankollu, tissodisfa 27 "super stadju importanti" qabel ma tkun tista' ssir kwalunkwe talba għal pagament skont l-RRF; ara: https://www.reuters.com/markets/europe/eu-approves-hungarys-recovery-plan-holds-cash-moves-freeze-other-funds-2022-11-30/.

282 Informazzjoni aġġornata dwar l-iżborżi tal-RRF hija disponibbli fuq: https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/disbursements.html?lang=en.

283 Il-Kummissjoni Ewropea, Tabella ta' Valutazzjoni għall-Irkupru u r -Reżiljenza, Jannar 2023.

284 *Iofferta.*

Għalkemm il-bliet u r-reġjuni kienu, mill-bidu nett, fuq quddiem nett tar-rispons u l-irkupru tal-pandemija, ir-rwol tagħhom ma ġiex rikonoxxut b'mod xieraq fit-tfassil tal-istrument ewlieni ta' rkupru tal-UE. Ir-Regolament dwar l-RRF sempliċement jitlob lill-Istati Membri biex jinkludu dettalji dwar kwalunkwe proċess ta' konsultazzjoni mal-partijiet ikkonċernati, inkluż mal-gvernijiet lokali u reġjonali, u kif dan il-kontribut ġie kkunsidrat.[285] Din id-dispożizzjoni ġiet inkluża biex tħeġġeġ lill-Istati Membri jinvolvu l-bliet, ir-reġjuni u l-partijiet interessati fit-tħejjija u l-implimentazzjoni tal-pjanijiet, iżda fil-fatt ma teħtieġx dan. l-involviment reali tal-partijiet interessati effettivament tħalla għad-diskrezzjoni tal-Istati Membri.[286]

L-involviment limitat ħafna tal-bliet u r-reġjuni fil-pjanijiet ta' rkupru ġie skopert minn konsultazzjonijiet imwettqa mill-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni (KtR) u s-CEMR fl-2021[287] u l-2022.[288] Fil-fatt, l-involviment tal-awtoritajiet lokali u reġjonali fit-tħejjija tal-NRRPs kien baxx b'mod ġenerali, għalkemm b'modi differenti jiddependi fuq ċerti elementi. l-aktar livell baxx ta' involviment irrappurtat minn dawk li wieġbu kien fil-governanza tal-proċess (koordinazzjoni, skedi ta' żmien, eċċ.), b'għadd kbir ta' organizzazzjonijiet mistħarrġa li rrappurtaw li "ma kienux involuti". Għalhekk, il-gvernijiet sottonazzjonali ftit li xejn kellhom opportunità jinfluwenzaw l-NRRPs.

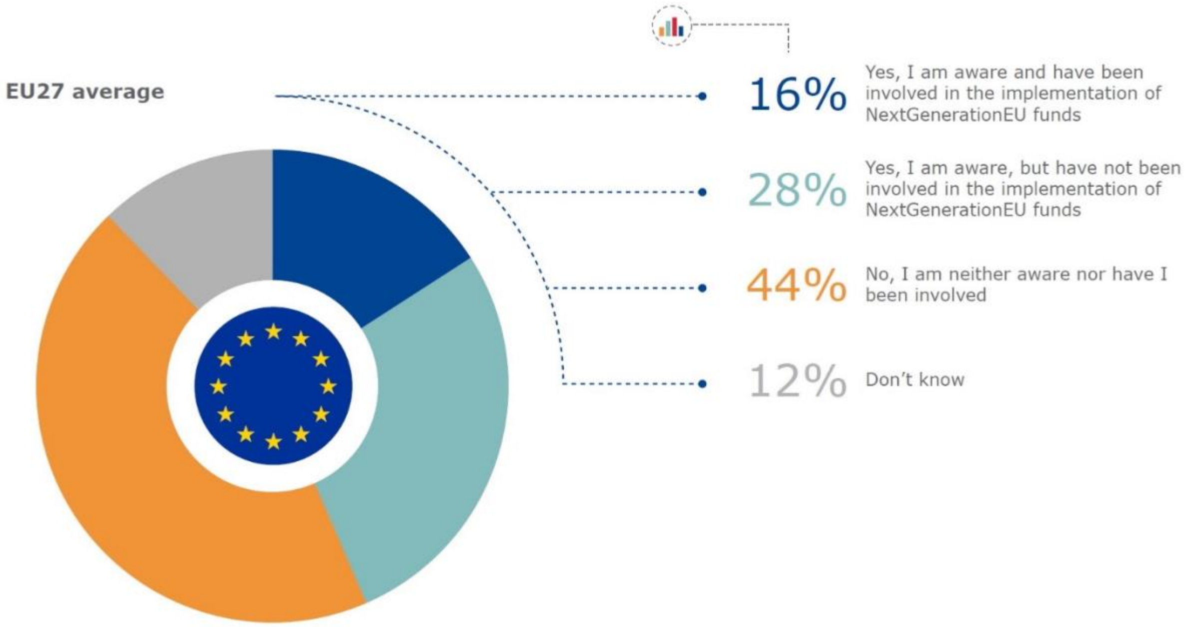

Figura 21 — Inti taf bi, jew kont involut f'xi finanzjament tal-UE minn NextGenerationEU riċevut mill-belt jew ir-reġjun tiegħek f'dawn l-aħħar sentejn?
Sors — Barometru Reġjonali u Lokali[289]

Dan in-nuqqas ta' involviment għandu konsegwenzi: xi NRRPs huma ftit jew wisq għomja mill-ispazju, u dan jista' jdgħajjef serjament l-effiċjenza u l-koeżjoni soċjali u territorjali tagħhom, skont studju wieħed iffukat fuq il-pjanijiet Taljani, Portugiżi u Spanjoli. F'dawk l- Istati Membri kien

[285] Kif iddikjarat fl-Artikolu 18(4)(q) tar-Regolament li jistabbilixxi l-RRF; ara r- Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-Unjoni Ewropea (UE) 2021/241, Frar 2021.

[286] Bokhorst, D., u Corti, F., "Nirregolaw il-Faċilitàgħall-Irkupru u r-Reżiljenza tal-Ewropa: Bejn id-Dixxiplina u d-Diskrezzjoni", il-Gvern u l-Oppożizzjoni, pp. 1–17, Ġunju 2023.

[287] Il-Kumitat tar-Reġjuni u l-Kunsill tal-Muniċipalitajiet u r-Reġjuni Ewropej, L-involviment tal-muniċipalitajiet, il-bliet u r-reġjuni fit-tħejjija tal-pjanijiet nazzjonali għall-irkupru u r-reżiljenza: Ir-riżultati tal-konsultazzjoni mmirata tal-COR-CEMR,Jannar 2021.

[288] Il-Kumitat tar-Reġjuni u l-Kunsill tal-Muniċipalitajiet u r-Reġjuni Ewropej, Implimentazzjoni tal-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza: Il-perspettiva tal-awtoritajiet lokali u reġjonali — Riżultati tal-konsultazzjoni mmirata tal-COR-CEMR,April 2022.

[289] https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/EURegionalBarometer-Survey-2023.aspx.

hemm nuqqas ta' kundizzjonijiet li jippermettu konsultazzjoni infurmata, miftuħa u wiesgħa tal-ħtiġijiet soċjali u territorjali.290

Jidher probabbli ħafna li l-involviment baxx tal-bliet u r-reġjuni (u atturi oħra) fit-tħejjija u fl-implimentazzjoni tal-pjanijiet ta' rkupru huwa relatat mill-qrib mat-tfassil u l-funzjonament tal-istrument innifsu. Il-RRF u l-approċċ ibbażat fuq il-prestazzjoni tagħha jiddependu fuq stadji importanti u miri predefiniti bi ftit flessibbiltà għall-aġġustamenti, li potenzjalment tnaqqas l-ispazju għal atturi oħra li jfasslu l-politika u ssaħħaħ iċ-ċentralizzazzjoni.291

In-nuqqas ta' ħin u t-talbiet konsiderevoli għal koordinazzjoni effettiva ħolqu sfidi għall-involviment attiv tal-livelli kollha tal-gvern, b'mod partikolari fejn il-mekkaniżmi ta' kooperazzjoni interistituzzjonali ma kinux jeżistu diġà.292

Id-distribuzzjoni reġjonali speċifika tal-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza għandha rwol kruċjali fl-impatt tagħha fuq il-prodott domestiku gross (PDG) u fuq id-disparitajiet reġjonali, li jagħmilha aktar inkwetanti. Ir-riċerka tissuġġerixxi li d-disparitajiet reġjonali jistgħu jitnaqqsu billi jiġu applikati kriterji ta' reġjonalizzazzjoni għall-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza biex ir-reġjuni inqas żviluppati (bħal fil-politika ta' koeżjoni) jiġu megħjuna jlaħħqu. Min-naħa l-oħra, id-distribuzzjoni tal-fondi skont id-daqs tal-popolazzjoni x'aktarx li twassal għal impatt aktar qawwi fuq il-PDG, iżda jkollha impatt pożittiv imnaqqas fuq id- disparitajiet reġjonali.293

L-approċċ "finanzjament mhux marbut mal-kostijiet" fil-qalba tal-mudell tal-RRF qed jiffaċċja wkoll kritika relatata mal-effettività tiegħu. Kif enfasizzat mill-Qorti Ewropea tal-Awdituri, l-istadji importanti u l-miri inklużi fl-NRRPs huma primarjament indikaturi tal-input u tal-output, filwaqt li l-indikaturi tal-impatt u tar-riżultati fil-fatt ġew skoraġġuti mill-Kummissjoni, peress li dawn mhumiex ikkontrollati mill-gvern.294 Dan jista' jinftiehem fuq raġunijiet pragmatiċi, iżda xorta jista' jipperikola serjament in-natura reali tal-RRF ibbażata fuq il-prestazzjoni.

Il-fatt li ma jintlaħqux l-istadji importanti u l-miri miftiehma huwa l-kriterju li jiġġustifika li ma jsirx żborż ta' segment tal-RRF ifisser li l-Istati Membri għandhom inċentiv biex "jissodisfaw is-sistema", jiġifieri li jagħżlu b'mod strateġiku dawn l-istadji importanti u l-miri biex jiżguraw l-iżborż. Fil-prattika, dan jista' jinvolvi l-impenn għal riformi jew investimenti li għandhom probabbiltà baxxa ħafna li ma jinkisbux, jew li diġà ġew ippjanati għal xi żmien (jew diġà għaddejjin), u b'hekk issir enfasi fuq "frott li jiddendlu ftit".295

Il-NRRP Franċiż jinkludi miri li kellhom jintlaħqu qabel ma l-pjan ġie approvat bis -sħiħ, f'dak li jista' jkun eżempju wieħed ta' "gaming the system" f'dan ir-rigward. Studju minnhom sab li tintlaħaq mira għat-tnaqqis tal-emissjonijiet tas-CO_2 fl-NRRP Franċiż sat-tieni trimestru tal-2021, madankollu, il-pjan ġie ppreżentat f'April 2021. Għalhekk, il-mira kellha tintlaħaq f'dak l-istess kwart, qabel ma

290 Fondazzjoni għall-Istudji Progressivi Ewropej, Kif Post-Sensitive huma l-Pjanijiet Nazzjonali għall-Irkupru u r-Reżiljenza?, Diċembru 2022.

291 Bokhorst, D., u Corti, F., Jirregola l-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza tal- Ewropa: Bejn id-dixxiplina u d-diskrezzjoni, il-Gvern u l-Oppożizzjoni, pp. 1–17, Ġunju 2023.

292 https://eprc-strath.org/the-recovery-resilience-fund-an-economic-stimulus-at-the-expense-of-territorial-cohesion/.

293 Barbero, J., Conte, A., Crucitti, F., Lazarou, N, J., Sakkas, A., u Solitti, S., IL- impatt tal-fond għall-irkupru fuq ir-reġjuni tal-UE: analiżi tal-ekwilibriju ġenerali spazjali, Studji Reġjonali, Ottubru 2022.

294 Il-Qorti Ewropea tal-Awdituri, Il-valutazzjoni tal-Kummissjoni tal-pjanijiet nazzjonali għall-irkupru u r-reżiljenza — B'mod ġenerali, xierqa iżda r-riskji ta' implimentazzjoni jibqgħu, 2022.

295 Corti, F., & Ruiz, T., Il-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza: X'inhuma verament il-monitoraġġ b'approċċ ibbażat fuq il-prestazzjoni?, CEPS Explainer, Jannar 2023.

kienet saħansitra approvata mill-Kummissjoni Ewropea (f'Ġunju), jew approvata mill-Kunsill tal-Unjoni Ewropea (f'Lulju).296 U fil-Ġermanja, mhux inqas minn 80 % tan-nefqa soċjali fl-NRRP kienet immirata biex tkopri proġetti li kienu diġà ppjanati u bbaġitjati fiż-żmien tat-tħejjija tal-pjan.297

Fl-Italja, xi miri tal-NRRP huma ħafna inqas ambizzjużi minn dawk diġà eżistenti u definiti fil-livell nazzjonali. Pereżempju, il-programm nazzjonali għall-garanzija tal-impjegabbiltà, li għandu l-għan li l-persuni kollha li qed ifittxu impjieg jirċievu servizzi mfassla apposta bħat-taħriġ mill-ġdid biex tiġi ffaċilitata l-integrazzjoni tagħhom fis-suq tax-xogħol, ġie miftiehem mal-Kummissjoni Ewropea fl-NRRP (u b'hekk jippermetti li l-fondi jiġu żborżati) biex jiġu mmirati 300000 benefiċjarju sa tmiem l-2022, li hija biss nofs il-mira ta' 600000 benefiċjarju li ġiet stabbilita fil-livell nazzjonali.298

Konsegwentement, ir-realtà tal-impatt tal-RRF fuq il-post tista' tkun ħafna aktar diffiċli biex tiġi vvalutata b'mod preċiż mill-kisba formali tal-istadji importanti u l-miri. Dan iqajjem mistoqsijiet importanti dwar l-effettività vera tal-mudell "finanzjament mhux marbut mal-kostijiet" tal-RRF.

Il-**Istati Membri u l-Kummissjoni Ewropea għandhom jieħdu l-miżuri meħtieġa biex ibiddlu n-narrattiva ċentralizzata attwali f'approċċ ta' implimentazzjoni f'diversi** livelli billi jistabbilixxu pjattaformi f'diversi livelli, sessjonijiet ta' informazzjoni u avvenimenti fuq bażi strutturali u flimkien mal-bliet u r-reġjuni.

Fir-rieżami ta' nofs it-terminu li jmiss, il-Kummissjoni Ewropea ma tistax tivverifika biss il-kisba tal-miri u l-istadji importanti miftiehma mal-Istati Membri. Għandha tivvaluta l-kontribut effettiv tal-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza għall-koeżjoni, il-valur miżjud reali tagħha, u teżamina l-involviment lokali u reġjonali. Barra minn hekk, ma tistax tiġi evitata riflessjoni reali dwar il-limiti tas-sistema attwali bbażata fuq il-prestazzjoni.299

Investimenti orjentati lejn il-futur għandhom jiġu esklużi mil-limiti tad-dejn u d-defiċit tal-UE, speċjalment peress li s-swieq finanzjarji jistgħu jassorbu, u l-Istati Membri jistgħu jaffordjaw, id-dejn li neħtieġu.300 Il-RRF tista' tipprovdi biss sehem żgħir mill-investimenti pubbliċi meħtieġa biex tipprovdi soluzzjonijiet lokali għat-tranżizzjonijiet ekoloġiċi u diġitali.

Kwalunkwe għodda futura tal-UE li għandha l-għan li tippromwovi l-koeżjoni territorjali se jkollha bżonn tindirizza l-kritika li qed tiffaċċja bħalissa l-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza. Din il-kritika hija relatata mal-proċess ta' tħejjija tal-pjan u r-restrizzjonijiet ta' ħin tiegħu, in-nuqqas ta' involviment sinifikanti fil-livell lokali u reġjonali, u l-għama spazjali tal-istrument.

Approċċi ta' finanzjament tradizzjonali bbażati fuq l-ispejjeż jistgħu jkunu aktar xierqa għal strumenti li jiddependu fuq indikaturi tal-input, filwaqt li finanzjament reali bbażat fuq il-

---

[296] Darvas Z., u Welslau L., L-ewwel tagħlimiet mill-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza għall-qafas ta' governanza ekonomika tal-UE, studju kkummissjonat mill-Kumitat ECON fil-Parlament Ewropew, Marzu 2023.

[297] Corti, F., Gors, D., Liscai, A., Ruiz, T., Kiss-Galfalvi, T., Gstrein, D., Herold, H., Dolls, M., Fuest, C., Il-Valur Miżjud Ewropew tal-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza, studju kkummissjonat mill-Kumitat ECON fil-Parlament Ewropew, April 2022.

[298] Corti, F., & Ruiz, T., Il-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza: X'inhuma verament il-monitoraġġ b'approċċ ibbażat fuq il-prestazzjoni?, CEPS Explainer, Jannar 2023.

[299] *Ibid*.

[300] Finance Watch, Id-djun li neħtieġu: It-tisħiħ tas-sostenibbiltà tad-dejn b'regoli fiskali orjentati lejn il-futur, Lulju 2023.

prestazzjoni jkun jeħtieġ l-użu ta' indikaturi tal-output. Dan jippermetti wkoll li l-pjanijiet u r-riżultati madwar il-pajjiżi jitqabblu ma' xulxin, u evalwazzjoni tal-valur tal-istrument għall- flus tal-UE.301

Fl-**aħħar nett, irid isir dibattitu miftuħ dwar estensjoni tal-RRF, li evolviet minn strument ta' rispons għall-kriżijiet għal għodda ta' finanzjament biex tappoġġa t-tranżizzjonijiet ekoloġiċi u diġitali**. Għalkemm il-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza fil-forma attwali tagħha tista' tiffinanzja biss riformi u investimenti li saru sa tmiem l-2026, it-tranżizzjonijiet ekoloġiċi u diġitali se jkomplu — u jirrikjedu finanzjament vast — ferm wara dik id-data. Jekk u kif l-RRF għandha tiġi estiża, u jekk politiki oħra ta' investiment bħall-koeżjoni għandhomx jissaħħu minflok, huma kwistjonijiet li ma jistgħux jiġu evitati.

MUNIĊIPALITAJIET LI JIMPLIMENTAW L-RRF FL-ITALJA

EUR 40 BILJUN ASSENJATI LILL-MUNIĊIPALITAJIET

Skont Antonio Decaro, is-Sindku ta' Bari (l-Italja) u l-President tal-Associazione Nazionale Comuni Italiani, il-muniċipalitajiet Taljani huma attivi ħafna fl-implimentazzjoni tal-pjanijiet nazzjonali għall-irkupru u r-reżiljenza. F'diskors fis-7 ta' Lulju, huwa spjega li l-muniċipalitajiet ġew assenjati EUR 40 biljun minn total ta' EUR 191.5 biljun, u diġà impenjaw 90 % ta' dawk il-fondi — id- *doppju tar-rata medja ta' impenn għall-fondi allokati lil entitajiet oħra. Minn 102000 proċedura ta' akkwist pubbliku, il-muniċipalitajiet diġà kellhom 52000 — aktar* minn *nofshom. Skont is-Sur Decaro, il-RRF qed ikollha effett sinifikanti fuq l-investimenti tal-bliet u l-irħula. Huwa spjega li l-investimenti fissi grossi għall-muniċipalitajiet żdiedu b'70 % bejn l-2017 u l-2023. Fin-Nofsinhar tal-Italja, iż-żieda mistennija hija ta' 63 % għall-istess perjodu, li minnhom madwar 40 % huma stmati li jirriżultaw mill-NRRP.*

301 Darvas Z., u Welslau L., L-ewwel tagħlimiet mill-Faċilità għall-Irkupru u r-Reżiljenza għall-qafas ta' governanza ekonomika tal-UE, studju kkummissjonat mill-Kumitat ECON fil-Parlament Ewropew, Marzu 2023.

E. Is-Suq Uniku u t-trasformazzjoni industrijali

Hemm bżonn ta' politiki b'saħħithom u konsistenti biex jiġi żgurat li s-suq uniku u l-industrija Ewropea jibqgħu jaħdmu u jkunu ta' benefiċċju għar-reġjuni kollha. Il-gvernijiet lokali u reġjonali huma parti essenzjali minn dan l- isforzkonġunt, u jistgħu jgħinu wkoll biex is-suq uniku jinbidel f'għodda utli biex tinkiseb it-trasformazzjoni industrijali. Kif nistgħu niżguraw il-benesseri tagħna? Liema miżuri għandhom jittieħdu sabiex l-Ewropa ma titlifx il-quċċata industrijali tagħha, iżda wkoll ma tħallix lill-atturi ż-żgħar lura u tipperikola l-koeżjoni?

Is-suq uniku huwa l-akbar suq integrat fid-dinja, u wassal għal prezzijiet aktar baxxi u prodotti u servizzi aħjar għall-konsumaturi, filwaqt li żied il-benesseri fir-reġjuni madwar l-UE. Matul dawn l-aħħar 30 sena, din tat spinta lill-kummerċ bl-aktar mod impressjonanti u qabżet l-aspettattivi: il-prodott domestiku gross (PDG) tal-Unjoni huwa 9 % ogħla milli kien ikun mingħajr is-suq uniku; il-livell ta' kummerċ bejn l-Istati Membri rdoppja meta mqabbel mad-daqs tal-ekonomija tal-UE; 56 miljun impjieg jiddependu fuq il-kummerċ fl-UE; u llum, il-flussi tas-suq uniku jammontaw għal aktar minn 25 % tal-valur miżjud tal-produzzjoni tal-prodotti tal-UE.302

Ir-regoli tal-akkwist tiegħu jgħinu biex jinfirxu l-benefiċċji tal-investimenti pubbliċi madwar l-UE, peress li jippermettu lill-kumpaniji mill-Istati Membri kollha biex jagħmlu offerti għal kuntratti pubbliċi ffinanzjati mill-fondi ta' koeżjoni. Għalhekk, kemm l-Istati Membri tal-kuntratturi kif ukoll dawk tal-awtoritajiet kontraenti jibbenefikaw minn dawn il-fondi.

Madankollu, ir-reġjuni periferiċi tal-Unjoni ma rnexxilhomx jaħsdu kemm frott mis-suq uniku daqs ir-reġjuni ewlenin. Fil-fatt, ir-riċerka turi li dan il-benesseri mhuwiex mifrux b'mod ugwali. Bħala medja, is-suq uniku żied b'mod qawwi l-gwadanji tal-benessri taċ-ċittadini tal-UE. Madankollu, din ir-riċerka tiżvela wkoll varjazzjoni reġjonali qawwija ta' gwadanji fil-benesseri mis-suq uniku, kemm madwar l-UE kif ukoll fi ħdan l-Istati Membri individwali. Il-Belġju, il-Lussemburgu, in-Netherlands, l-Irlanda u l-Awstrija huma minn ta' quddiem ċari, filwaqt li r-Rumanija, il-Bulgarija u l-Greċja għadhom lura.303

[302] Il-Kummissjoni Ewropea, 30 sena ta' suq uniku — rendikont u ħarsa 'l quddiem, 2022.

[303] Bertelsmann Stiftung, Stima tal-benefiċċji ekonomiċi tas-Suq Uniku għall-pajjiżi u r-reġjuni Ewropej, 2019.

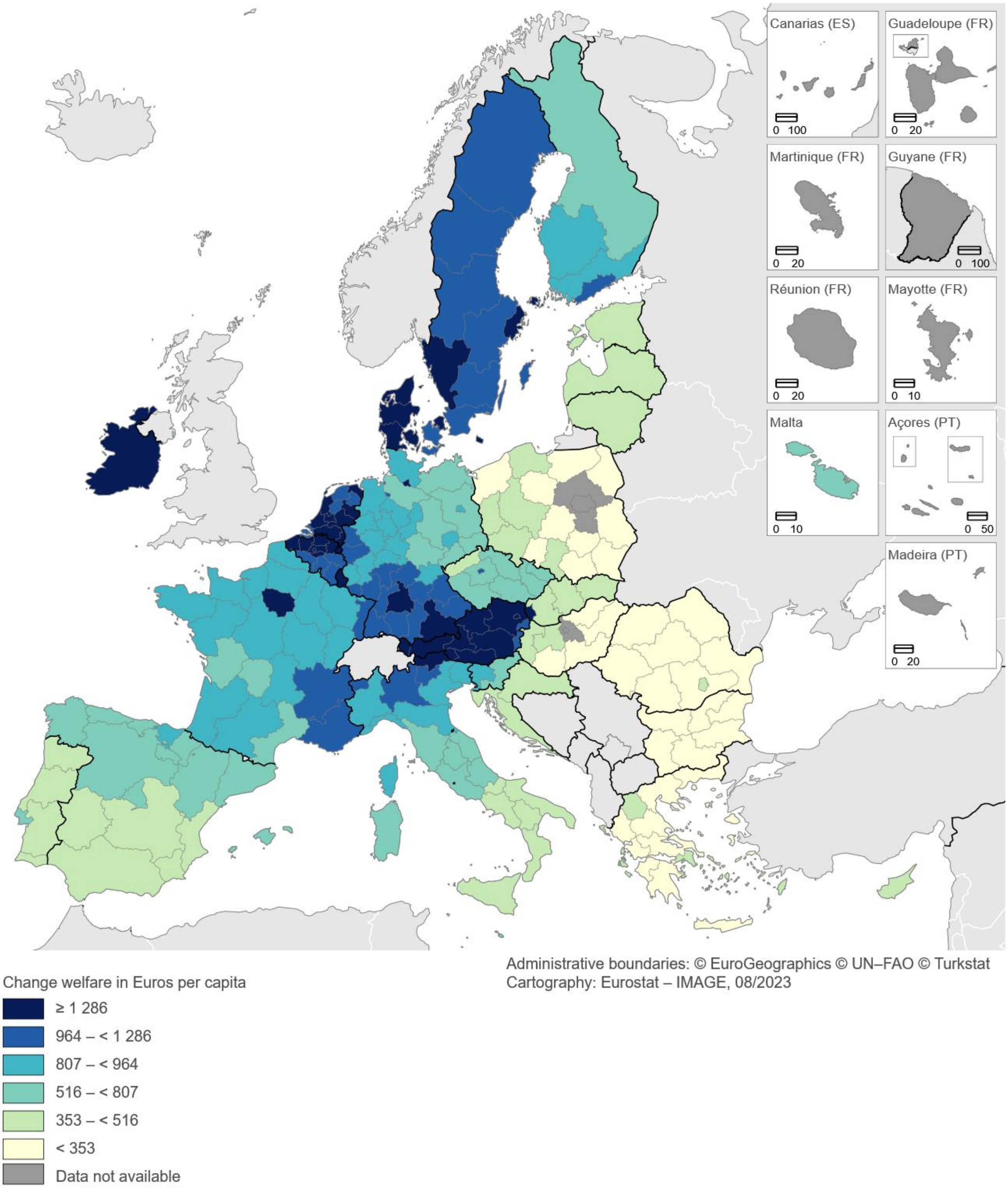

Figura 22 — Gwadanji per capita mill-effett ta' tisħiħ tal-kummerċ tas-suq uniku skont ir-reġjuni NUTS2 (kodiċi 2016)
Sors — kumpilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq Bertelsmann Stiftung304
Nota — Data nazzjonali għall-Irlanda u l-Litwanja/L-ebda data disponibbli minn PL91 (Warszawski Stoleczny), PL92 (Mazowiecki regionalny), HU11 (Budapest) u HU12 (Pest)

304 *Ibid*.

l-evidenza miġbura wara l-kriżi finanzjarja tal-2008 turi li inqas tkabbir jew reċessjoni jwasslu għal differenzi akbar bejn ir- reġjuni.305 Il-kriżi tal-2008 waqqfet il-konverġenza, u x'aktarx li l-pandemija tal-COVID-19 u l-impatt tal-gwerra kontra l-Ukrajna se jkollhom konsegwenzi simili. Għalhekk huwa aktar probabbli li dawn ix-xokkijiet ekonomiċi se jagħmluha saħansitra aktar diffiċli għar-reġjuni periferiċi jew dawk ir-reġjuni mwaħħla f'hekk imsejħa "nassa tal-iżvilupp" biex ilaħħqu mal-bqija tal-UE.

l-Indiċi tal-Kompetittività Reġjonali tal-Kummissjoni Ewropea306 jidher li jikkonferma din l-ipoteżi. Qabel il-pandemija tal-COVID-19, l-indikaturi tal-kompetittività reġjonali kkoinċidew sa ċertu punt mal-kisbiet reġjonali fil-benessri mis-suq uniku. Peress li l-aktar data reċenti turi li d-disparitajiet fil-kompetittività reġjonali jippersistu wara l-pandemija tal-COVID-19, wieħed jista' jassumi l-istess ikun il-każ għall-kisbiet fil-benesseri tas-suq uniku.

Dan l-aħħar, il-Kummissjoni Ewropea spjegat ukoll id-differenzi fil-produttività tax-xogħol bejn l-Istati Membri u r-reġjuni, li għal darb'oħra tindika li hemm differenzi fil-potenzjal ta' gwadann mis-suq uniku. Skont il-Kummissjoni Ewropea, "il-produttività tax-xogħol fl-Irlanda hija aktar minn disa' darbiet ogħla minn dik fil-Bulgarija. Fir-Reġjun tan-Nofsinhar tal-Irlanda, l-indikatur tal-produttività huwa eċċezzjonalment għoli, x'aktarx relatat mal-agglomerazzjoni lokali tal-kumpaniji tal-IT. B'mod ġenerali, il-varjazzjonijiet reġjonali huma sostanzjali, kemm fl-Istati Membri kif ukoll bejniethom".307

[305] l-Istitut Jacques Delors, il- Politika ta' Koeżjoni li qed tiffaċċja l-kriżi: X'inhuma l-effetti għar-reġjuni tal-UE?, 2015 u CEPS, Is-suq uniku jibqa' s-setgħa deċiżiva tal-UE, 2019.

[306] https://ec.europa.eu/regional_policy/assets/regional-competitiveness/index.html#/.

[307] Il-Kummissjoni Ewropea, Dokument ta' Ħidma tal-Persunal dwar it-Tendenzi Reġjonali għat-Tkabbir u l-Konverġenza fl-Unjoni Ewropea, Ġunju 2023.

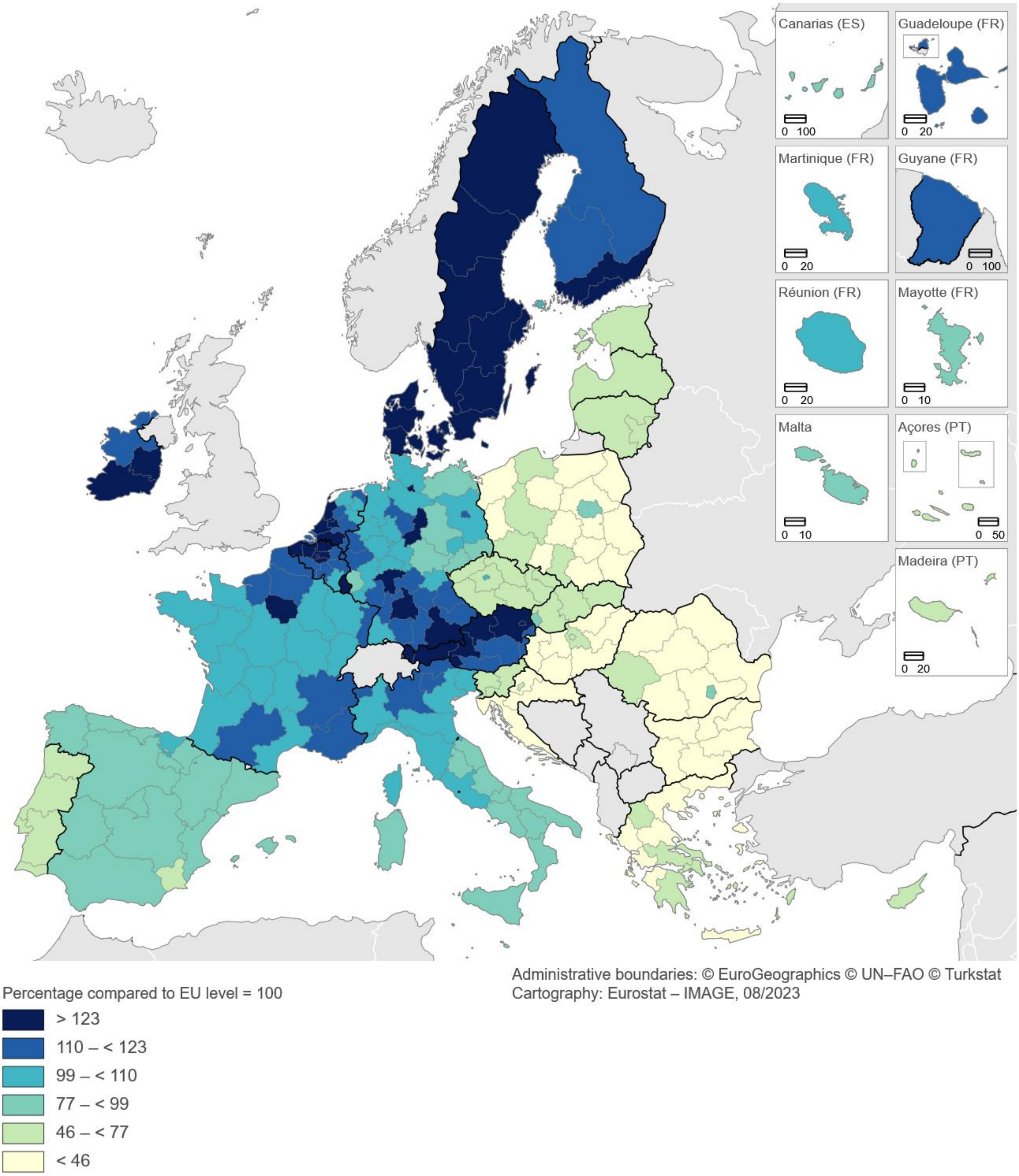

Figura 23 — Il-produttività tax-xogħol skont ir-reġjuni NUTS2, 2021
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq il-Kummissjoni Ewropea308

308 *Ibid*.

It-tnaqqis tad-distakk bejn ir-reġjuni se jirrikjedi Suq Uniku bi prestazzjoni aħjar. Il-Kumitat tar-Reġjuni (KtR) ikkummissjona studju bit-titolu l-Politika *ta' Koeżjoni u s-Suq Uniku: l-ispiża tan-nuqqas ta' koeżjoni,*[309] skedata għall-pubblikazzjoni qabel tmiem din is-sena, li se tixħet dawl fuq l-interazzjoni bejn il-politika ta' koeżjoni u s-Suq Uniku. Il-koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali appoġġjata mill-finanzjament tal-politika ta' koeżjoni għandha riperkussjonijiet pożittivi fl-Istati Membri u r-reġjuni kollha tal-UE lil hinn mill-investimenti waħedhom, pereżempju fir-rigward tar-relazzjonijiet kummerċjali u t-titjib teknoloġiku. Ir-riċevituri netti jżidu d-domanda tagħhom għal prodotti li joriġinaw minn kontributuri netti tal-baġit tal-UE li normalment jospitaw atturi industrijali kompetittivi ħafna u orjentati lejn l-esportazzjoni, kif ikkonfermat fi studji reċenti,[310] fost affarijiet oħra.

Filwaqt li s-suq uniku huwa fil-biċċa l-kbira storja ta' suċċess, ħafna mill-potenzjal tiegħu għadu ma ġiex sfruttat. Ostakli mhux ġustifikati għadhom jimpedixxu lil ħafna reġjuni milli jaħtfu l-opportunitajiet li s-suq uniku għandu x'joffri. Il-fluss liberu kemm tal-oġġetti kif ukoll tas-servizzi qed jiffaċċja burokrazija, u għal ħafna mill-intraprendituri u ċ-ċittadini tagħna, is-suq uniku huwa aktar fittizju milli realtà.

Meta r-reġjuni jiffaċċjaw problemi bħal dawn, jirreaġixxu. Huma jħarsu lil hinn mill-fruntiera u jingħaqdu ma' reġjuni sħab biex jaħdmu fuq soluzzjonijiet għall-benefiċċju tal-popolazzjonijiet tagħhom. Ir-rwol tar-reġjuni huwa assolutament kruċjali biex jingħelbu l-ostakli tas-suq uniku: ir-riċerka rilevanti kollha tindika li nistgħu naġġornaw is-suq uniku biss jekk ikunu involuti l-livelli kollha tal-gvern.311 Din hija r-raġuni għaliex l-UE tista' tibbenefika minn mekkaniżmu transkonfinali effiċjenti biex tappoġġja l-isforzi tar-reġjuni f'dan il-qasam.

Ir-reġjuni u l-bliet jieħdu passi biex itejbu l-kundizzjonijiet tagħhom u jsiru atturi fis- suq uniku.312 l-integrazzjoni tal-prodotti u s-servizzi fis-suq uniku tinkiseb permezz tal-kummerċ u l-istabbiliment transkonfinali ta' kumpaniji u intraprendituri. Ir-reġjuni u l-bliet jikkontrollaw ftit mill-lievi li jistgħu jgħinu biex tiġi ċċarata l-burokrazija f'dan il-kuntest: huma jistgħu jagħmlu l-proċeduri tagħhom stess aktar rapidi u aktar effiċjenti u jistgħu jipprovdu informazzjoni li hija faċli biex tinstab u mfassla għall-ħtiġijiet tal-konsumaturi, il-ħaddiema u n-negozji.

Sabiex jiġu indirizzati l-kwistjonijiet akbar fl-ambjent kontemporanju (eż. il-kundizzjonijiet tat-telexogħol, il-konnessjonijiet broadband, l-aċċess għas-saħħa pubblika u l-edukazzjoni, in-netwerks tal-loġistika, u l-prodotti ta' kwalità ambjentali u kulturali), hija meħtieġa ġabra ta' data sottonazzjonali. Din l-informazzjoni tipprovdi lill-atturi reġjonali u territorjali b'opportunitajiet ġodda biex jaġixxu u jiddifferenzjaw lilhom infushom fil-globalizzazzjoni, bil-gvernijiet jappoġġjaw l-opportunitajiet u jiffavorixxu s-sinerġiji fuq ir-rivalità sottonazzjonali. Għal dan l-għan, l-Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi (OECD) fasslet metodu għall-lokalizzazzjoni taż-żoni fil-kuntest globali tagħhom billi ddifferenzjat erba' tipi ta' "konnessjonijiet"internazzjonali.313

309 Toptsidou, M., Böhme, K., Aalbu, S., Dallhammer, E., Gorny, H., Gaugitsch, R., il-Politika ta' Koeżjoni u s-Suq Uniku: l-ispiża tan-nuqqas ta' koeżjoni, studju kkummissjonat mill-Kumitat tar-Reġjuni, pubblikazzjoni prevista sa tmiem l-2023.

310 Christou, T. Crucciti, F., Garcia Rodriguez, A., Lazarou, N., Monfort, P., u Salotti, S., The RHOMOLO ex ante Valutazzjoni tal-impatt tal-politika ta' koeżjoni 2021–2027, Mejju 2023.

311 Is-Servizz ta' Riċerka tal-Parlament Ewropew, Mekkaniżmu biex jiġu solvuti l-ostakli legali u amministrattivi f'kuntest transfruntier, Mejju 2023.

312 Pelkmans, J., The Single Market for Services, studju kkummissjonat mill-Kumitat IMCO fil-Parlament Ewropew, Frar 2019.

313 Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi, Reviżjoni tal-Attrattività Reġjonali fl-Ambjent Globali Ġdid, 2023.

GREN[S/Z] LANDAGENDA

IL-PJATTAFORMA TA' KOLLABORAZZJONI TAL-NRW U R-REĠJUNI OLANDIŻI

Iċ-ċittadini u l-intraprendituri li jiżviluppaw attivitajiet min-naħa għall-oħra tal-fruntiera bejn Nordrhein-Westfalen (il-Ġermanja) jibbenefikaw minn pjattaforma ta' kollaborazzjoni li ilha teżisti. Il-Gren[s/z]landagenda[314] tlaqqa' flimkien reġjuni u muniċipalitajiet miż-żewġ naħat tal-fruntiera Ġermaniża/Olandiża. Dan diġà wassal għal riżultati konkreti ħafna, bħall-uffiċċji tal-informazzjoni dwar il-fruntieri li jagħtu pariri liċ-ċittadini dwar ir-rikonoxximent transfruntier tal-kwalifiki professjonali. Barra minn hekk, il-ħidma tal-Gren[s/z]landagenda tiffoka wkoll fuq iż-żamma tal-fruntieri miftuħa fi żminijiet ta' kriżi, li kienet utli f'dawn l-aħħar żminijiet.

KOSTRUZZJONI NORDIKA TAL-INJAM

IR-REĠJUNI ŻVEDIŻI U NORVEĠIŻI JINGĦAQDU FLIMKIEN

Il-Kumitat Svinesund[315] huwa entità ta' kooperazzjoni transfruntiera li topera f'isem diversi muniċipalitajiet u reġjuni fuq iż-żewġ naħat tal-fruntiera bejn l-Iżvezja u n-Norveġja. l-intraprendituri wrew interess kbir fl-iżvilupp ta' settur tal-kostruzzjoni tal-injam transkonfinali. Il-Kumitat Svinesund jgħin biex jingħelbu l-ostakli li jirriżultaw mid-differenzi fir-regoli u r-rekwiżiti fl-Iżvezja u n-Norveġja. Hija tressaq proposti għall-unifikazzjoni tar-regoli għall-ippjanar u l-bini, kif ukoll għodod ta' informazzjoni mmirati għall-intraprendituri. Dawn għandhom l-għan li jimmiraw lejn id-diffikultajiet li jiffaċċjaw l-intraprendituri meta jaqsmu l-fruntiera biex jiżviluppaw l-attivitajiet tagħhom.

IL-BDIEWA LOKALI FIS-SUQ UNIKU

KIF IR-REĠJUNI KROATI U UNGERIŻI JGĦINUHOM

It-territorju tar-REKT Pannon[316] (Raggruppament Ewropew ta' Kooperazzjoni Territorjali) jinkludi 60 muniċipalità fuq iż-żewġ naħat tal-fruntiera bejn l-Ungerija u l-Kroazja. Hija żona rurali fejn l-agrikoltura għandha rwol importanti fl-ekonomija reġjonali u hija sors ewlieni ta' impjiegi. Il-bdiewa fuq iż-żewġ naħat tal-fruntiera jiffaċċjaw ostakli meta jkunu jridu jbigħu l-prodotti tagħhom fuq in-naħa l-oħra tal-fruntiera, bħad-differenzi fiskali, il-proċeduri kummerċjali mhux armonizzati, il-piżijiet amministrattivi u l-ostaklu lingwistiku. Wara analiżi bir-reqqa tas-sitwazzjoni, ir-REKT Pannon ħareġ b'sett ta' miżuri biex jappoġġja lill-bdiewa: pakkett ta' informazzjoni bilingwi mmirat u sett ta' rakkomandazzjonijiet ta' politika.

Is-suq uniku se jkun mutur ewlieni tat-tranżizzjonijiet diġitali u ekoloġiċi, u għandu jkun ta' benefiċċju għar-reġjuni u l-bliet kollha. Ir-reġjuni u l-bliet jiffaċċjaw diversi sfidi li huma aggravati mid-diversi kriżijiet li jiffaċċjaw. Is-suq uniku se jgħinhom jindirizzaw id-dipendenzi strateġiċi u jibnu l-kapaċitajiet tagħhom.

[314] https://mbei.nrw/sites/default/files/asset/document/grenzlandkonferenz_2022_grenzlandagenda_-_concept_grenslandagenda.pdf.

[315] https://www.vgregion.se/en/regional-development/areas/external-relations/european-networks-and-organizations/svinesundskommitten/.

[316] https://www.pannonegtc.eu/.

Illum diġà nistgħu naraw kif dan jaħdem fil-prattika. Biex jiġi żviluppat is-settur tal-enerġija mir-riħ u mix-xemx, il-prodotti u l-materjali li jiġu prodotti jew importati minn barra l-UE f'reġjun wieħed faċilment isibu triqthom lejn reġjuni oħra fejn ikunu qed jintużaw.

Bl-appoġġ tar-reġjuni u l-bliet, is-suq uniku tagħna jista' jsir verament orjentat lejn il-missjoni u jgħin biex tinkiseb it-trasformazzjoni industrijali li l-Ewropa qed timmira għaliha. Aktar ma jaħdem b'mod effiċjenti, aktar inkunu nistgħu nżidu l-flussi ta' oġġetti u servizzi kritiċi li huma konnessi magħhom. F'dan il-proċess kontinwu, ir-reġjuni u l-bliet jistgħu, pereżempju, jagħmlu l-proċeduri għall-għoti ta' permessi għal proġetti ta' tiġdid tal-enerġija inqas kumplessi u jagħmluha aktar faċli għall-professjonisti tas-sengħa fis-settur tal-enerġija ekoloġika li jiġu stazzjonati f'reġjuni fejn l-għarfien espert tagħhom huwa meħtieġ.317

Hemm ukoll sfida li qed tikber biex l-essenza tas-suq uniku u l-erba' libertajiet tiegħu jingħaqdu mal-ħtieġa li tinkiseb awtonomija strateġika miftuħa, inkluża s-sigurtà ekonomika. Ir- *Rapport ta' Prospettiva Strateġika 2023*reċenti tal-Kummissjoni Ewropea318 jenfasizza b'mod partikolari kif l-UE u l-Istati Membri tagħha għandhom jespandu fuq il-proċess eżistenti għall-iskrinjar tad-dipendenzi strateġiċi preżenti biex jinħolqu strumenti biex jiġu analizzati dipendenzi futuri f'setturi kruċjali (eż. is-saħħa, l-ikel, it-teknoloġiji diġitali, l-enerġija, l-ispazju u l-ilma).

l-UE għandha wkoll tagħmel użu aħjar u aktar strateġiku tal-miżuri għad-difiża tal-kummerċ, il-kontroll tas-sussidji barranin, u l-għodod tal-akkwist. l-espansjoni tas-suq uniku se tkun kritika biex jiġi żgurat il-futur ekonomiku tal-UE. Għarfien strateġiku adegwat u governanza antiċipatorja għandhom imexxu l-validità futura ta' qafas regolatorju li jsaħħaħ it-tkabbir, b'mod partikolari għall-UE.

Tenħtieġ enfasi mġedda fuq it-tneħħija tal-ostakli u l-implimentazzjoni tan-normi attwali fl-ekosistemi bl-akbar potenzjal għall-bidla. Dan għandu jkun akkumpanjat minn regolamenti tal-kompetizzjoni iebsin u xierqa. Se jkun kruċjali wkoll li jiġu inċentivati mudelli ta' negozju sostenibbli u li jiġi żgurat biżżejjed appoġġ għall-iżvilupp u l-implimentazzjoni rapidi ta' teknoloġija żero netti.

L-UE għandha wkoll tkompli tipprovdi kundizzjonijiet ġusti għall-parteċipanti kollha fis-suq billi tistabbilixxi rabtiet b'saħħithom bejn l-aċċess għas-suq u standards ambjentali għoljin. Fl-aħħar nett, hija meħtieġa assistenza għall-produzzjoni rapida ta' komponenti kritiċi għat-tranżizzjoni tal-enerġija, bħal materja prima jew tagħmir b'teknoloġija żero netta.319

Huwa f'idejn ir-reġjuni li jistabbilixxu kif jidħlu fil-ktajjen tal-valur globali hekk kif jinbidlu. l-effetti tal-megatendenzi fuq il-ktajjen tal-valur globali mhumiex uniformi u jiddependu fuq is-saħħiet u d-dgħufijiet eżistenti taż-żoni lokali, inklużi l-industriji konvenzjonali u d-dotazzjonijiet tagħhom f'termini ta' kapital naturali u kulturali, it-trasport u l-infrastruttura tal-IT. Fi ħdan l-Istati Membri, id-differenzi jistgħu jkunu kbar, u jinfluwenzaw kemm żoni bħal dawn jistgħu jinvolvu ruħhom fil-globalizzazzjoni, inkluż li jattiraw l-investiment, it-talent u t-turiżmu, u jespandu l-esportazzjonijiet.320

[317] Il-Kummissjoni Ewropea, 30 sena ta' suq uniku — rendikont u ħarsa 'l quddiem, 2022.

[318] Il-Kummissjoni Ewropea, Rapport ta' Prospettiva Strateġika 2023, 2023.

[319] *Ibid.*

[320] Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi, Reviżjoni tal-Attrattività Reġjonali fl-Ambjent Globali Ġdid, 2023.

l-industrija Ewropea hija waħda mill-aktar partijiet avvanzati u kompetittivi tas-suq uniku. Biex tibqa' kompetittiva, bdiet vjaġġ biex tilħaq emissjonijiet żero netti sal-2050, u ngħaqdet mat-tellieqa globali ta' teknoloġiji żero netti u tipprova tiżgura fluss stabbli iżda li ma jagħmilx ħsara lill-ambjent ta' materja prima kritika.

Bi tweġiba għal dan, il-Kummissjoni Ewropea ppreżentat il-Pjan Industrijali tal-Patt Ekoloġiku għall-Era Netta-Żero,321 segwit minn diversi proposti leġiżlattivi. It-tranżizzjoni doppja stabbilita fil-Patt Ekoloġiku Ewropew teħtieġ riforma radikali tal-industrija Ewropea, peress li l-industrija hija responsabbli għal madwar 30 % tal-emissjonijiet tal-gassijiet serra. Dan, kif ukoll il-kriżijiet reċenti (il-pandemija tal-COVID-19 u l-impatt tal-gwerra kontra l-Ukrajna) urew vulnerabbiltajiet ewlenin fl-industrija Ewropea.

Huwa inkwetanti u ta' tħassib kbir li l-proposti tal-UE għat-tranżizzjoni tal-industrija Ewropea saru mingħajr ma twettqu valutazzjonijiet tal-impatt territorjali ex ante bir-reqqa. Għalhekk mhix sorpriża li l-impatti ta' dawn il-bidliet fil-livell lokali u reġjonali u l-interazzjoni bejn il-politiki differenti ser isiru evidenti biss fis-snin li ġejjin. Dawn ir-reġjuni se jsiru suġġetti ta' prova biex jaraw jekk u kif it-tranżizzjoni industrijali se tkun ta' suċċess.

Studji reċenti juru li x-xokk fil-prezz tal-enerġija, flimkien mal-ħtieġa li titħaffef it-tranżizzjoni ekoloġika, kważi ċertament se jwasslu għal migrazzjoni industrijali kbira fl-Ewropa. Xi postijiet fl-Ewropa fejn l-enerġija hija jew se tkun irħas minħabba ċirkostanzi eċċezzjonalment favorevoli li jiġġeddu (pereżempju, Extremadura (Spanja) jew Sqallija (l-Italja) għax-xemx, u l-Baħar tat-Tramuntana għar-riħ'il barra mix-xtut) jistgħu jaraw il-ħolqien ta' ċentri industrijali ġodda għall-industriji intensivi fl-enerġija. l-operazzjonijiet tal-produzzjoni li jeħtieġu l-idroġenu jistgħu jkunu jinsabu f'żoni Ewropej fejn ir-rati tal-enerġija jkunu qrib iż-żero jew taħt iż-żero f'ċerti ħinijiet tal-ġurnata.322

Se jkun importanti wkoll li tiġi mmonitorjata l-effettività tal-politiki industrijali bbażati fuq il-post f'partijiet oħra tad-dinja (bħall-Att dwar it-Tnaqqis tal-Inflazzjoni tal-Istati Uniti (IRA), li se jimmobilizza aktar minn USD 360 biljun sal-2032), u dak li l-Unjoni Ewropea tista' titgħallem minnu fid-dawl ta' politika industrijali futura tal-UE bbażata fuq il-post.

Il-Pjan Industrijali tal-Patt Ekoloġiku għall-Era Net-Żero jistabbilixxi qafas ġdid għall-bidla industrijali bħala reazzjoni għall-IRA tal-Istati Uniti. F'Marzu 2023, dan ġie segwit minn żewġ proposti leġislattivi ta' importanza kbira għar-reġjuni u l-bliet Ewropej: l-Att dwar il-Materja Prima Kritika323 u l-Att dwar l-Industrija Żero Nett.324 Iż-żewġ proposti għandhom l-għan li jissimplifikaw il-proċessi tal-għoti ta' permessi għal proġetti strateġiċi f'oqsma rilevanti u jagħtu spinta lir-riċiklaġġ u l-lonġevità ta' prodotti ta' teknoloġija nadifa. Għandha wkoll l-għan li tiżgura d-disponibbiltà ta' forza tax-xogħol ikkwalifikata, filwaqt li żżomm impjiegi ta' kwalità u toħloq korpi governattivi u ta' monitoraġġ fil-livell tal-UE.

Madankollu, dawn il-proposti m'għandhomx fattur importanti: finanzjament. Għalkemm il-Kummissjoni Ewropea ħabbret li se jinħoloq fond ta' sovranità, dan ġie sostitwit mill-Pjattaforma tat-

[321] Il-Kummissjoni Ewropea, Komunikazzjoni: Pjan Industrijali tal-Patt Ekoloġiku għall-Era Net-Żero, 2023.

[322] Bruegel, Aġġustament għall-xokk enerġija: il-politiki t-tajba għall-industrija Ewropea, Policy Brief 11/23, Mejju 2023.

[323] Il-Kummissjoni Ewropea, Skeda Informattiva dwar l-Att Ewropew dwar il-Materja Prima Kritika, Marzu 2023.

[324] Il-Kummissjoni Ewropea, Skeda Informattiva dwar l-Att dwar l-Industrija Netta tal-UE: nagħmlu lill-UE d-dar tal-industriji tat-teknoloġija nadifa,Marzu 2023.

Teknoloġiji Strateġiċi għall-Ewropa (STEP), li qed tiġbor fondi minn diversi sorsi eżistenti, inklużi l-fondi ta' koeżjoni, u żżidhom b'EUR 10 biljun. Il-KtR esprima tħassib dwar il-proposti, b'mod partikolari dwar konċentrazzjoni possibbli ta' finanzjament taħt il-programmi msaħħa mill-programm STEP f'xi reġjuni u Stati Membri, u konċentrazzjoni possibbli tat-teknoloġiji kritiċi mmirati fl-istess oqsma.

Ir-reġjuni u l-bliet fl-Unjoni Ewropea jistgħu jibbenefikaw ħafna minn proċess ta' reindustrijalizzazzjoni filwaqt li jinżammu l-istandards Ewropej ta' protezzjoni ambjentali u impjiegi ta' kwalità. l-Ewropa għandha l-ogħla standards ambjentali għall-estrazzjoni u l-ipproċessar tal-materja prima. Fl-2022 f'Kiruna, l-Iżvezja, l-akbar depożiti Ewropej ta' elementi terrestri rari nstabu flimkien mal-fosforu użat bħala fertilizzant fl-agrikoltura. Normalment, iridu jgħaddu minn 10 sa 15-il sena biex tibda titwassal dik il-materja prima fis-suq, iżda s-sistema simplifikata ta' permessi u inċentivi stabbilita fl-Att dwar il-Materja Prima Kritika tista' tqassar b'mod sinifikanti dak iż-żmien u tiżgura fluss kostanti ta' materja prima kritika lill-industrija Ewropea, jekk il-proġett jitqies strateġiku.

L-awtoritajiet lokali u reġjonali għandhom rwol importanti x'jaqdu biex jiżguraw li s-soċjetà taċċetta proġetti strateġiċi, iwettqu ppjanar spazjali u jallinjaw l-edukazzjoni u t-taħriġ mar-rekwiżiti ta' teknoloġiji nodfa.

Għalhekk, il-KtR għandu jiġi mistieden bħala membru tal-korpi governattivi u ta' monitoraġġ stabbiliti mill-atti msemmija hawn fuq. Huwa importanti wkoll li jissemma li l-Opinjonijiet tal-KtR dwar iż-żewġ atti jappoġġjaw325 bis-sħiħ iż-żieda fir-riċiklaġġ tal-materjali u l-użu mill-ġdid tal-komponenti ta' prodotti tat-teknoloġija nadifa bħala fattur ċentrali għat-tnaqqis tad-dipendenzi għal konsum aktar baxx. Rapporti reċenti wrew li r-reġjonalizzazzjoni tal-proċessi ta' riindustrijalizzazzjoni hija ta' importanza kbira f'dan ir-rigward. Reġjuni differenti se jiġu affettwati mill-proċess f'livelli differenti.

Studju tal-2023 li janalizza l-bidla minn industriji intensivi fil-karbonju għal industrija b'żero nett fl-Ewropa326 juri ħafna differenzi li mhumiex ibbażati biss fuq l-importanza relattiva ta' dawk l-industriji għall-ekonomiji reġjonali, iżda wkoll fuq il-kapaċità ta' adattament tagħhom.

Il-bidla għal industrija b'żero nett iżżid il-vulnerabbiltà tar-reġjuni b'piż soċjoekonomiku ogħla u thedded li tapprofondixxi l-inugwaljanzi ekonomiċi. l-OECD ippreżentat rapport li327 jidentifika l-41 reġjun l-aktar vulnerabbli fl-Ewropa abbażi tas-seba' indiċi l-aktar rilevanti. Dawk ir-reġjuni vulnerabbli huma aktar dgħajfa fuq diversi raġunijiet soċjoekonomiċi mill-medja nazzjonali. Dan huwa partikolarment minnu għall-PDG per capita u l-pagi medji reġjonali, li jimplika li dawn ir-reġjuni jista' jkollhom inqas riżorsi ekonomiċi biex jassorbu x-xokkijiet u jieħdu vantaġġ mill-opportunitajiet. Barra minn hekk, il-veloċitajiet tat-tnižżil f'dawn ir-reġjuni huma partikolarment baxxi, u dan ifixkel il-kapaċità tagħhom li jieħdu vantaġġ mill-opportunitajiet ta' diġitalizzazzjoni u l-innovazzjonijiet tal-ekonomija ċirkolari.

---

[325] Ara l-Opinjoni tal-Kumitat tar-Reġjuni, Pakkett dwar il-materja prima kritika, ECON-VII/031, 5–6 ta' Lulju 2023, Rapporteur: Isolde Ries (DE/PSE), Sindku tad-Distrett ta' Saarbrücken tal-Punent; u l-Kumitat tar-Reġjuni, The Net-Zero Industry Act, ECON-VII/032, 5–6 ta' Lulju 2023, Rapporteur: Mark Speich (DE/PPE), Segretarju tal-Istat għall-Affarijiet Federali, Ewropej u Internazzjonali u l-Midja tal-Istat ta' Nordrhein-Westfalen.

[326] McDowall, W., Reinauer, T., Fragkos, P., Miedzinski, M., u Cronin, J., Immappjar tal-vulnerabbiltà reġjonali fit-tranżizzjoni tal-enerġija tal-Ewropa: l-iżvilupp u l-applikazzjoni ta' indikatur biex jiġi vvalutat it-tnaqqis fl-impjiegi f'erba' industriji intensivi fil-karbonju, Bidla Klimatika, Jannar 2023.

[327] Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi, Tranżizzjonijiet Industrijali Reġjonali għan-Newtralità Klimatika, 2023.

Il-**biċċa l-kbira tar-reġjuni vulnerabbli identifikati jinsabu fl-Ewropa Ċentrali u tal-Lvant, inklużi ċ-Ċekja, il-Ġermanja, l-Ungerija u l-Polonja**. Reġjuni oħra li huma partikolarment vulnerabbli, pereżempju fir-rigward tal-industrija tar-raffinar tal-kimika u taż-żejt, jinsabu fl-Ewropa tal-Punent (il-Belġju, il-Ġermanja, il-Pajjiżi l-Baxxi). Xi reġjuni tat-Tramuntana tal-Ewropa huma vulnerabbli fil-karta u l-polpa; filwaqt li n-Nofsinhar tal-Ewropa qed jiffaċċja vulnerabbiltajiet fil-manifattura tal-vetturi (ir-Rumanija), ir-raffinar taż-żejt (il-Greċja), il-minerali mhux metalliċi (l-Italja) u l-produzzjoni tal-metalli bażiċi (l-Italja u Spanja).

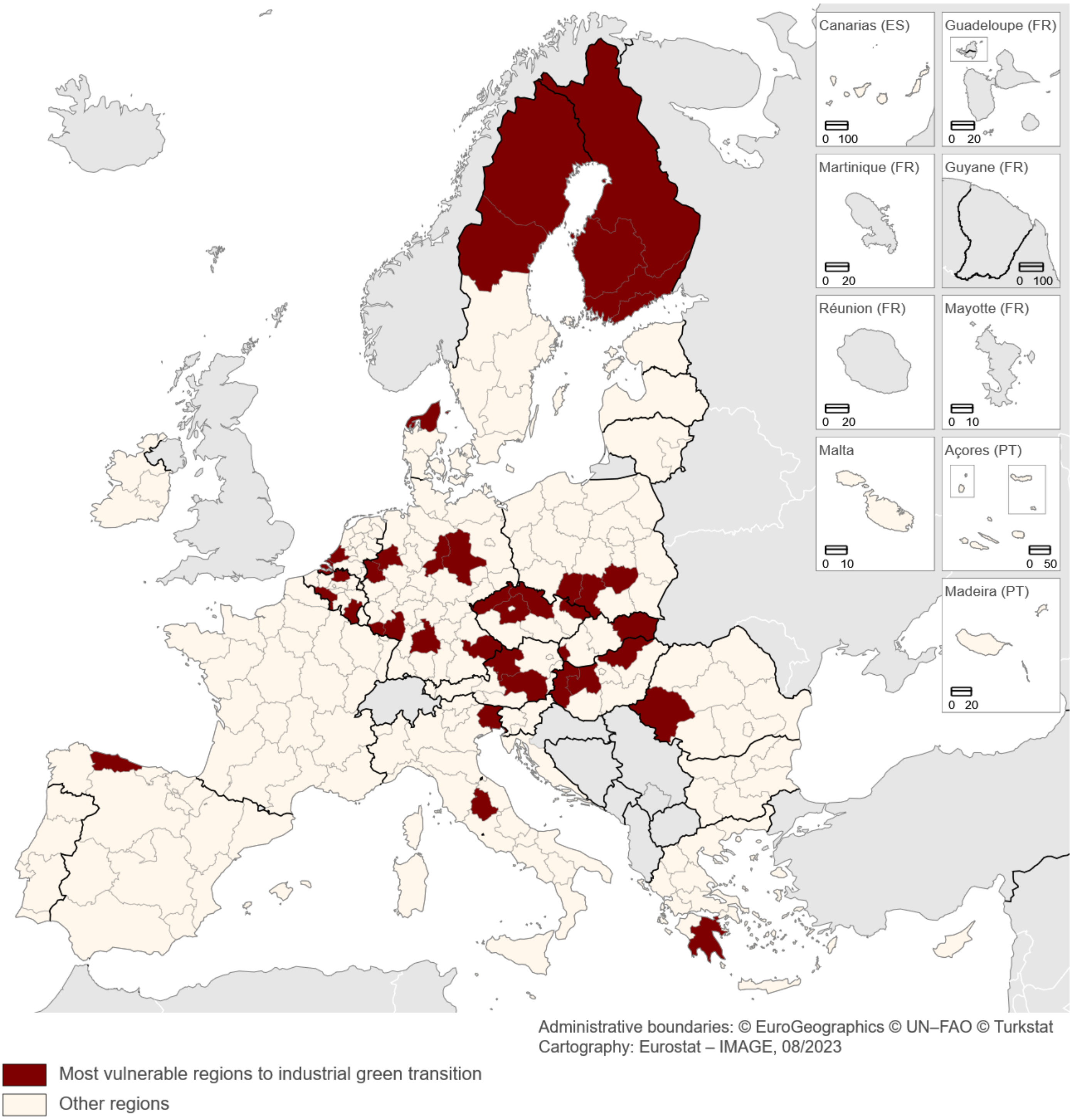

Illustrazzjoni 24 — 41 reġjun l-aktar vulnerabbli fit-tranżizzjoni ekoloġika industrijali
Sors — kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq l-OECD328
Nota — L-ebda data disponibbli għar-reġjuni ultraperiferiċi/Għal raġunijiet tar-Rapport Annwali tal-UE għall-2023, il-mappa ma turix data għal żewġ reġjuni NUTS 2 fir-Renju Unit, madankollu jekk jogħġbok innota li r-rapport tal-OECD jipprovdihom

[328] *Ibid.*

Il-gvernijiet lokali u reġjonali jistgħu jiffaċilitaw l-iżvilupp ta' proġetti transkonfinali simili għal dawk imsemmija hawn taħt, billi jgħaqqdu flimkien siti industrijali madwar l-Ewropa.

l-IDROĠENU TAR-REĠJUN TA' GRANDE

INIZJATTIVA GĦALL-IŻVILUPP TA' EKOSISTEMA TAL-IDROĠENU EKOLOĠIKU

l-idroġenu ekoloġiku huwa pperċepit bħala l-fjuwil futur għall-industrija. Hija kompletament ħielsa mill-karbonju u effiċjenti ħafna, iżda xorta teħtieġ ħafna enerġija biex tipproduċi. l-istat federali ta' Saarland (il-Ġermanja), ir-reġjun Grand-Est fi Franza u l-Gran Dukat tal-Lussemburgu qed jingħaqdu flimkien biex jippromwovu ekonomija transfruntiera tal-idroġenu tul il-katina tal-valur kollha, filwaqt li jieħdu vantaġġ mill-kundizzjonijiet strutturali adatti b'mod eċċezzjonali taż-żona. Fil-proċess, qed jiġu diskussi proċessi teknoloġiċi ġodda u oqsma u mudelli ġodda tan-negozju, li se jiżguraw il-bidla ekonomika u t-tkabbir u joħolqu l-impjiegi.

IĊ-ĊAQLIQ TAL-BELT TAL-MINJIERI TA' KIRUNA FL-IŻVEZJA

BELT U L-ĠGANT INDUSTRIJALI JIĊĊAQALQU BELT SĦIĦA 3 KM BOGĦOD

Il-belt Svediża tat-Tramuntana ta' Kiruna tinsab'il fuq mill-akbar minjiera tal-mineral tal-ħadid taħt l-art fid-dinja. Il-minjiera twaqqfet flimkien mal-belt ta 'Kiruna fl-1800s tard. Minn dakinhar, il-minjiera u l-belt għexu fil-qrib simbjożi.

Fl-2004, il-kejl indika li l-belt kienet bdiet tiddeforma u tegħreq, u għalhekk flimkien mal-belt ta' Kiruna, il-kumpanija tal-minjieri bdiet fuq pjan biex iċċaqlaq iċ-ċentru tal-belt 3 kilometri lejn il-Lvant. LKAB investiet madwar EUR 1.4 biljun biex tirriloka l-belt. Għaddew aktar minn 15-il sena ta' ppjanar u konsultazzjonijiet — proċess li ggwida d-disinn urban il-ġdid.

F. Aġenda rurali — ma jitħalla l-ebda post lura

Persuna minn kull erbgħa fl-Ewropa (aktar minn 110 miljun ċittadin) tgħix fil-kampanja tal-Ewropa, li fiha nnifisha tirrappreżenta madwar 75 % tat-territorju tal-UE. Madankollu, il-popolazzjoni rurali tonqos b'madwar miljun ruħ kull sena.329 Minkejja l-importanza tagħhom, iż-żoni rurali qed jiffaċċjaw għadd kbir ta' sfidi, li mhux biss jirriskjaw li jfixklu l-iżvilupp tagħhom, iżda wkoll l-ambizzjonijiet tal-UE li twettaq in-newtralità klimatika, il-benesseri soċjali u d-demokrazija. Minħabba n-nuqqas ta' servizzi disponibbli, iż-żoni rurali jitilfu l-attraenza u ħafna żgħażagħ jispiċċaw jitilqu. Dan kif jaffettwa lil dawk ir-reġjuni? X'soluzzjonijiet jistgħu jittieħdu fil-livell lokali biex titreġġa' lura din it-tendenza?

Kemm iż-żoni rurali kif ukoll dawk urbani għandhom rwol ewlieni x'jaqdu fit-tranżizzjoni lejn Ewropa ekoloġika u sostenibbli, iżda x'aktarx se jkollhom rwoli differenti. It-tibdil fil-klima, il-pandemija tal-COVID-19 u l-impatt tal-gwerra kontra l-Ukrajna enfasizzaw l-importanza tal-prodotti u s-servizzi miż-żoni rurali għar-reżiljenza tal-bliet u r-reġjuni u l-UE kollha kemm hi: is-sigurtà sostenibbli tal-ikel ma tistax tinkiseb mingħajr ħamrija produttiva u komunitajiet rurali funzjonali konnessi mas-suq intern permezz ta' trasport nadif u infrastruttura diġitali. Is-sekwestru tal-karbonju jiddependi fuq foresti u torbieri ġestiti tajjeb. l-indipendenza mis-sorsi tal-enerġija fossili teħtieġ aktar spazju għall-ġenerazzjoni tal-enerġija rinnovabbli milli l-bliet jistgħu joffru.

Il-kontribut taż-żoni rurali għall-għanijiet ambizzjużi u vitali tal-UE jitqiegħed f'riskju għal żewġ raġunijiet ewlenin: it-tibdil fil-klima u d-depopolazzjoni. It-tibdil fil-klima qed jhedded il-potenzjal produttiv tal-agrikoltura u r-riżorsi naturali, mill-ħamrija sal-qawwa tal-ilma. Id-depopolazzjoni tnaqqas il-kapaċità tal-komunitajiet lokali li jżommu dawn ir-riżorsi, li jagħmluhom produttivi u li jsibu soluzzjonijiet innovattivi adattati għaċ-ċirkostanzi lokali.

Kull sena, l-UE titlef wiċċ akbar miż-żona tal-belt ta' Madrid biex tieħu l- art. Iż-żoni agrikoli huma l-aktar probabbli li jiġu kkonvertiti f'uċuħ artifiċjali. It-teħid tal-art inaqqas is-setgħa taż-żoni rurali li jikkontribwixxu b'suċċess għat-tranżizzjoni ekoloġika, is-sigurtà tal-ikel u l-prevenzjoni tad-diżastri. Skont id-data mill-Aġenzija Ewropea għall-Ambjent, it-teħid nett tal-art fl-UE ammonta għal 11 845 km² bejn l-2000 u l-2018, li jammonta għal medja annwali ta' teħid nett tal-art ta' 658 km². Hemm bżonn ta' sforzi sostanzjali biex tintlaħaq il-mira tal-politika ta' "ebda teħid nett tal-art" għall-2050.330

F'Ġunju 2023, 40 % tat-territorju tal-UE kien fi twissija ta' nixfa, u dan affettwa b'mod sever il-ħsad reġjonali. It-tibdil fil-klima u l-konverżjonijiet għal uċuħ artifiċjali għalhekk qed inaqqsu l-ammont ta' art disponibbli għall-produzzjoni tal-ikel u l-għalf. Barra minn hekk, iż-żoni artifiċjali jwasslu għal żieda fir-riskji ta' għargħar u ma jistgħux jaħżnu la l-karbonju u lanqas l- ilma.331

It-telf tal-bijodiversità u s-servizzi tal-ekosistema fl-UE kollha minħabba t-tibdil fl-użu tal-art, il-frammentazzjoni u d-degradazzjoni jistgħu jirriżultaw fi spejjeż ekonomiċi annwali sa EUR 50 biljun. Fl-istess ħin, l-investiment fir-restawr tan-natura jista' jiġġenera bejn EUR 8 u EUR 38 f'valur

[329] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural_Europe_-_introduction#Area_and_population.

[330] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=SDG_15_-_Life_on_land#Life_on_land_in_the_EU:_overview_and_key_trends.

[331] Eurostat, Żvilupp sostenibbli fl-Unjoni Ewropea Rapport ta' Monitoraġġ dwar il-progress lejn l-SDGs f'kuntest tal-UE, 2023.

ekonomiku għal kull euro li jintefaq fuq is-servizzi tal-ekosistema, is-sigurtà tal-ikel, ir-reżiljenza u l-mitigazzjoni tal-klima, u s- saħħa tal-bniedem.332

Huwa stmat li bejn l-1993 u l-2033,**30 miljun persuna sparixxew miż-żoni rurali tal-Ewropa. Dan huwa d-daqs ikkombinat tal-popolazzjoni tar-Rumanija, il-Bulgarija u l-Litwanja.**333 Filwaqt li l-UE x'aktarx li tkompli tiffaċċja depopolazzjoni fis-snin li ġejjin matul it-territorju tagħha, dan huwa partikolarment minnu għar-reġjuni fil-biċċa l-kbira rurali. Xi reġjuni dinamiċi qed jirnexxu minħabba l-influss ta' żgħażagħ. Oħrajn għadhom lura, b'popolazzjonijiet progressivament iżgħar u fl-istess ħin li qed jixjieħu. Ħafna reġjuni fil-biċċa l-kbira rurali — ħafna drabi fit-Tramuntana mbiegħda, fin-Nofsinhar u fil-Lvant tal-UE — esperjenzaw eżodu ta' nies li jiċċaqalqu lejn il-bliet (jew lil hinn, lejn Stati Membri oħra tal-UE).

Bejn l-2015 u l-2021, il-popolazzjoni fir-reġjuni rurali naqset b'medja ta' 0.1 % kull sena. l-għadd ta' persuni li għandhom aktar minn 65 sena żdied b'1.6 % u l-għadd ta' persuni bejn l-20 u l-64 sena naqas b'0.6 %. Is-sehem ta' persuni li għandhom aktar minn 65 sena żdied b'5 % fiż-żoni rurali, id-doppju ta' dak f' żoni urbani.334

Il-projezzjonijiet tal-Eurostat juru li sal-2050, 83.5 % tar-reġjuni fil-biċċa l-kbira rurali se jitilfu sa jew saħansitra aktar minn 10.0 % tal-popolazzjoni tagħhom. Fl-istess ħin, il-popolazzjoni ta' reġjuni fil-biċċa l-kbira urbani fl-UE hija mistennija li tkompli tikber (għalkemm ir-rata ta' bidla se tonqos u hija mistennija li tonqos mill-2047'il quddiem).335

---

[332] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3746.

[333] Data miksuba minn ESPON, TerritoriALL, Ħarġa 3, Ġunju 2021. Il-passaġġ oriġinali huwa dan li ġej: "Meta nħarsu lejn l-iżviluppi demografiċi tal-passat u tal-ġejjieni, huwa mistenni li s-sehem tal-popolazzjoni li tgħix f'żoni rurali li qed jiċkienu se jonqos minn 36.1 % fl-1993 għal 29.2 % fl-2033", p. 13.

[334] Núñez Ferrer, J., Kiss-Gálfalvi, T., Postica D., Marcinkowska, I., u Zubel, K., The cost of non-rurality — tħejjija għal bilanċ urban-rurali aħjar fil-finanzjament tal-UE, studju kkummissjonat mill-Kumitat tar-Reġjuni, 2023.

[335] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural_Europe_-_demographic_developments_in_rural_regions_and_areas#Population_projections.

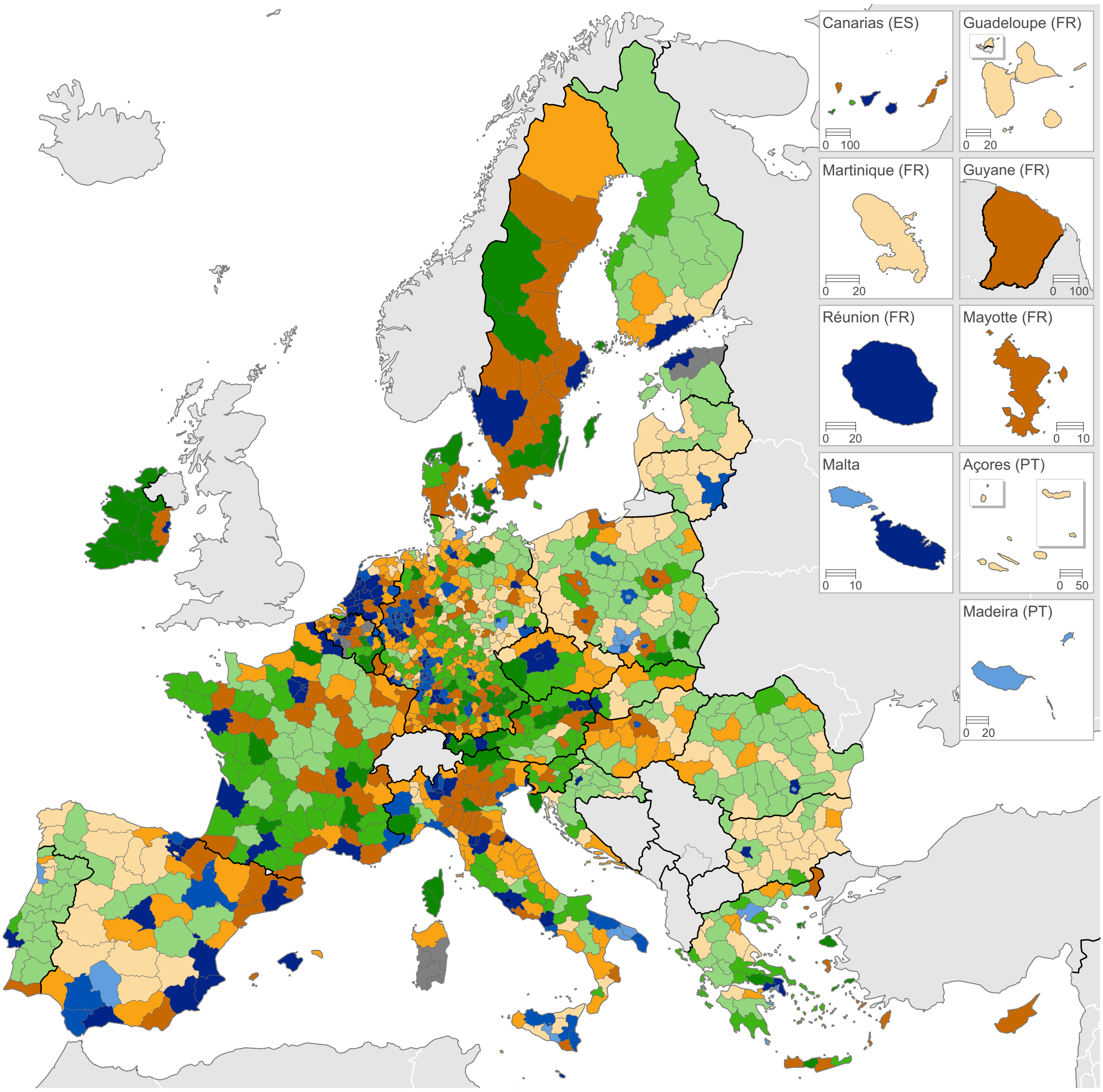

Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN-FAO © Turkstat
Cartography: Eurostat — GISCO, 10/2023

Urban–rural typology

Overall projected population change	Predominantly urban regions	Intermediate regions	Predominantly rural regions
Rising (≥ 0.0)			
Falling slowly (-10.0 – < 0.0)			
Falling quickly (< -10.0)			
Data not available			

Figura 25 — B'mod ġenerali t-tibdil fil-popolazzjoni pproġettat skont it-tipoloġija urbana-rurali, mill-1 ta' Jannar 2021 sal-1 ta' Jannar 2050 (%)
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq l-Eurostat336

Id-depopolazzjoni u t-tixjiħ tal-popolazzjoni rurali qed iwasslu għal ċiklu vizzjuż ta' inqas investimenti fis-servizzi pubbliċi (eż. il-kura tat-tfal, is-saħħa u l-kura fit-tul, l-edukazzjoni u t-trasport pubbliku) u l-istaġnar ekonomiku jew it-tnaqqis. Iż-żoni rurali fejn dawn is-servizzi m'għadhomx disponibbli jew huma diffiċli biex jintlaħqu jsiru inqas u inqas attraenti, speċjalment għaż-żgħażagħ u l-familji. Il-ħruġ regolari ta' żgħażagħ miż-żoni rurali, kif ukoll it-tixjiħ tal-popolazzjoni rurali, naturalment iwasslu għal tnaqqis fil-forza tax-xogħol. Forza tax-xogħol li qed tonqos tikkostitwixxi ostaklu sinifikanti għall-attraenza tar-reġjuni għan-negozji. Din it-tendenza tista' tikkostitwixxi riskju għall-attrazzjoni futura tas-swieq tax-xogħol rurali. Bejn l-2015 u l-2021, iż-żieda (5 %) fis-sehem ta' persuni li għandhom aktar minn 65 sena fiż-żoni rurali kienet id-doppju taċ-ċifra osservata fiż-żoni urbani.337

L-aċċess għall-faċilitajiet tal-kura tas-saħħa huwa aktar baxx f'żoni rurali milli f'reġjuni urbani. Fl-2020, 129 reġjun fil-livell NUTS 3 kellhom il-popolazzjoni tagħhom stmata li qed tgħix fi żmien 15-il minuta ta' sewqan ta' sptar — li huwa daqs ftit aktar minn wieħed minn kull 10 reġjuni fl-UE. Ħafna minn dawn kienu reġjuni kapitali jew urbani b'densità ta' popolazzjoni relattivament għolja. Fit-tarf l-ieħor tal-iskala, 89 reġjun kellhom inqas minn nofs il-popolazzjoni tagħhom li kienet tgħix fi żmien 15-il minuta ta' sewqan ta' sptar. Ħafna minn dawn kienu reġjuni skarsament popolati ħafna drabi madwar il-periferija tal-UE, pereżempju, fl-Istati Membri tan-Nofsinhar u tal-Lvant tal-UE, b'mod partikolari l-intern ta' Spanja u l-Portugall u r-reġjuni rurali tal-Kroazja, l-Ungerija, il-Polonja, ir-Rumanija u s-Slovenja. Kien hemm ukoll diversi reġjuni fl-Iżvezja fejn inqas minn nofs il-popolazzjoni kienet qed tgħix fi żmien 15-il minuta ta' sewqan ta' sptar.338

[336] Il-kodiċijiet tas-settijiet tad-data online tal-Eurostat: demo_r_pjangrp3 u proj_19rp3.

[337] Núñez Ferrer, J., Kiss-Gálfalvi, T., Postica D., Marcinkowska, I., u Zubel, K., The cost of non-rurality — tħejjija għal bilanċ urban-rurali aħjar fil-finanzjament tal-UE, studju kkummissjonat mill-Kumitat tar-Reġjuni, 2023.

[338] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Health_statistics_at_regional_level.

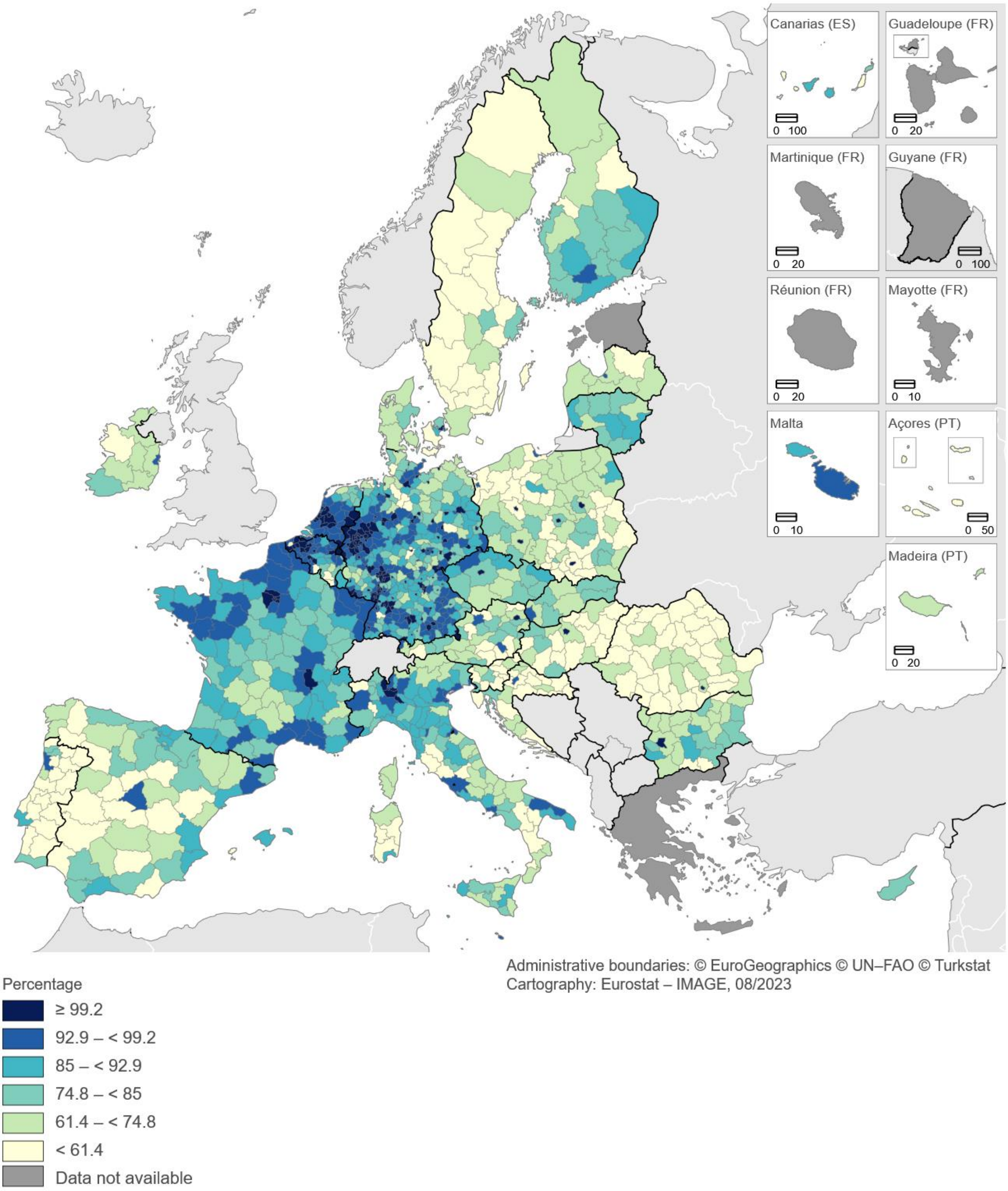

Figura 26 — Popolazzjoni li tgħix fi żmien 15-il minuta ta' sewqan ta' sptar (2020) skont ir-reġjuni NUTS 3
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq l-Eurostat[339]

[339] *Ibid*.

Aċċess akbar għas-servizzi edukattivi fiż-żoni urbani huwa waħda mir-raġunijiet għall-migrazzjoni 'l barra taż-żgħażagħ minn żoni rurali. Filwaqt li 37 % tal-persuni fil-bliet għandhom livell terzjarju ta' edukazzjoni, fiż-żoni rurali dan is-sehem huwa ta' 21 % mill- 2021.340 l-iskejjel f'żoni rurali spiss jiffaċċjaw problemi li mhumiex komuni fiċ-ċentri urbanizzati, bħal diffikultajiet biex jirreklutaw għalliema kwalifikati u nuqqas ta' infrastruttura adegwata. l-ispiża fissa għolja taż-żamma tal-iskejjel minħabba d-daqsijiet iżgħar ta' popolazzjonijiet rurali tillimita l-għażla tal-iskejjel, il-programmi edukattivi, l-attivitajiet ta' wara l-iskola u l-appoġġ għas-soċjetà. Opportunitajiet edukattivi limitati jistgħu jkunu mutur kritiku wara l-mobbiltà ta' persuni minn żoni rurali għal żoni aktar żviluppati u b'densità għolja ta' popolazzjoni.

Fi ħdan l-Istati Membri, il-parteċipazzjoni fit-tagħlim għall-adulti tvarja b'mod konsiderevoli, b'rati ħafna ogħla f'żoni urbani milli f'żoni rurali. Fl-2021, ir-rata tal-UE tal-parteċipazzjoni tal-adulti fit-taħriġ (kif imkejla mill-indikatur ta' erba' ġimgħat) kienet, bħala medja, 13.6 % fil-bliet, 9.8 % fl-irħula u 7.8 % fiż-żoni rurali. Dan jista' jkun relatat ma' kisbiet edukattivi, peress li dawk li huma aktar kwalifikati huma aktar probabbli li jgħixu f'żoni urbani. Jista' jirrifletti wkoll disponibbiltà aktar baxxa ta' opportunitajiet ta' tagħlim f'żoni b'popolazzjoni inqas densa: inqas nies f'reġjuni rurali jgħixu f'sewqan ta' 45 minuta mill-eqreb università meta mqabbla ma' reġjuni oħra.341

Il-grupp ta' reġjuni f'nassa tal-iżvilupp tat-talenti jammonta għal 16 % tal-popolazzjoni tal-UE. Dan il-grupp ta' reġjuni huwa aktar rurali mill-bqija tal-UE, b'31 % tal-popolazzjoni tagħha tgħix f'żoni rurali, meta mqabbla mal-medja tal-UE ta' 21 %. Il-parteċipazzjoni tal-adulti fit-tagħlim hija ferm aktar baxxa fir-reġjuni li qed jiffaċċjaw nasba għall-iżvilupp tat-talenti (b'rata ta' 5.6 %, meta mqabbla mal-medja tal-UE ta' 10 %).342

In-nuqqas ta' aċċessibbiltà għall-broadband b'veloċità għolja jsaħħaħ l-impatti tad-distanza, l-iżolament u l-ispejjeż għoljin tat-trasport. Minbarra din il-kwistjoni tal-infrastruttura, huma meħtieġa ħiliet diġitali għall-aċċess għas-servizzi diġitali. Madankollu, il-livell ta' ħiliet diġitali huwa l-aktar baxx fost il-persuni li jgħixu f'żoni rurali (48 % kellhom ħiliet diġitali bażiċi jew ogħla minn bażiċi), filwaqt li l-għadd komparabbli huwa 55 % għall-bliet u s-subborgi u 62 % għall-bliet. Il-persuni li jgħixu f'żoni rurali huma għalhekk wieħed mill-gruppi ta' prijorità għal azzjonijiet ta' titjib tal-ħiliet/taħriġ mill-ġdid diġitali fl-UE. Gruppi prijoritarji oħra huma ż-żgħażagħ b'livelli baxxi ta' edukazzjoni u n-NEETs (barra mill-edukazzjoni, impjieg, jew taħriġ); Bejn 55 u 64 sena; persuni b'livelli aktar baxxi ta' kisba edukattiva; dawk li huma inattivi u qiegħda; u dawk impjegati f'impjiegi b'ħiliet baxxi u b'livell baxx ta' ħiliet.343

Flimkien mat-taħriġ mill-ġdid u t-titjib tal-ħiliet, l-aċċess għas-servizzi pubbliċi tal-impjiegi jista' jtejjeb il-parteċipazzjoni fis-suq tax-xogħol. Hemm differenzi urbani-rurali qawwija fl-aċċessibbiltà ġeografika tal-uffiċċji tas-servizz pubbliku tal-impjiegi (PES). Mod wieħed kif jittejjeb it-tqabbil tal-ħiliet fil-livell reġjonali jista' jkun li jiġi żgurat li ċ-ċentri tal-PES ikunu ġeografikament aċċessibbli għall-biċċa l-kbira tan-nies. Filwaqt li dan huwa normalment il-każ fir-reġjuni tal-bliet, huwa inqas

[340] Núñez Ferrer, J., Kiss-Gálfalvi, T., Postica D., Marcinkowska, I., u Zubel, K., The cost of non-rurality — tħejjija għal bilanċ urban-rurali aħjar fil-finanzjament tal-UE, studju kkummissjonat mill-Kumitat tar-Reġjuni, 2023.

[341] Il-Kummissjoni Ewropea, Rapport Konġunt dwar l-Impjiegi 2023, kif adottat mill-Kunsill tal-Unjoni Ewropea fit-13 ta' Marzu 2023.

[342] Il-Kummissjoni Ewropea, Komunikazzjoni dwar L-użu tat-talent fir-reġjuni tal-Ewropa, Jannar 2023.

[343] Il-Kummissjoni Ewropea, Impjiegi u Żviluppi Soċjali fl-Ewropa 2023: l-indirizzar tan-nuqqas ta' ħaddiema u d-diskrepanzi fil-ħiliet fl-UE, 2023.

f'reġjuni mhux metropolitani, li x'aktarx jirrifletti taħlita ta' densità ta' popolazzjoni aktar baxxa u inqas netwerks tat-toroq f'żoni rurali.

Fost ir-reġjuni metropolitani, maġġoranza kbira ħafna (96 %) tal-popolazzjoni tgħix f'reġjuni b'ċentri tal-PES li huma aċċessibbli ħafna — f'moviment ta' 30 minuta (panel fuq ix-xellug). F'reġjuni mhux metropolitani, is-sehem ta' persuni f'distanza ta' sewqan ta' ċentru tal-PES huwa ġeneralment aktar baxx. Dawn id-differenzi jistgħu jirriflettu taħlita ta' numri aktar baxxi ta' ċentri per capita, densità tal-popolazzjoni aktar baxxa, u infrastruttura tat-trasport inqas żviluppata. B'mod aktar speċifiku, 69 % biss tan-nies f'reġjuni mhux metropolitani b'aċċess għal żona urbana funzjonali żgħira u 46 % tan-nies f'reġjuni remoti mhux metropolitani jgħixu f'reġjuni b' aċċessibbiltà għolja.344

[344] *Ibid.*

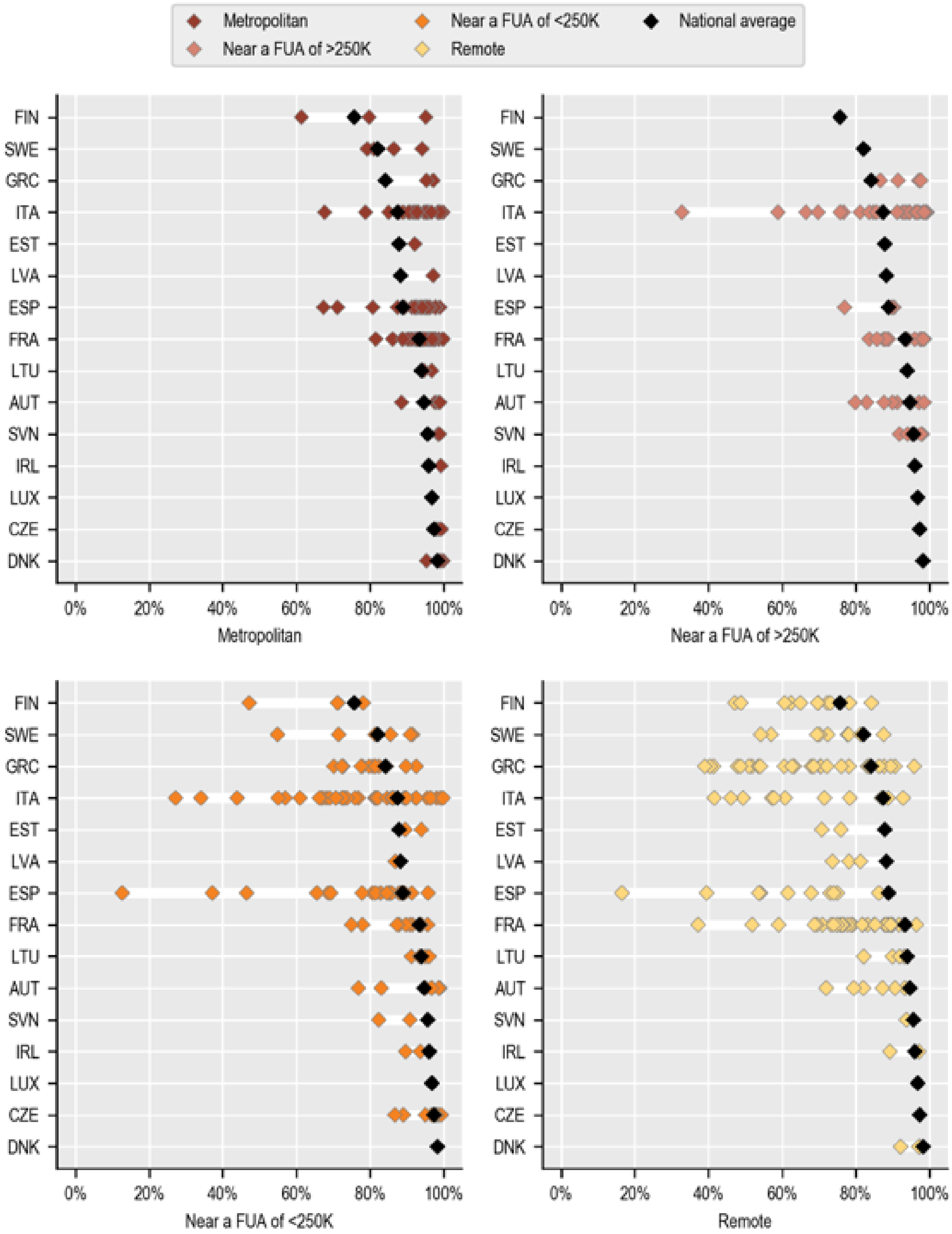

Figura 27 — Aċċessibbiltà taċ-ċentri tal-PES
Sors — Il-Kummissjoni Ewropea345

In-nisa fiż-żoni rurali huma aktar probabbli li jkunu qiegħda mill-irġiel, u huma aktar probabbli min-nisa f'żoni urbani li jaħdmu f'impjieg informali. L-aċċess limitat għas-servizzi pubbliċi relatati mal-kura tat-tfal jaggrava aktar is-sitwazzjoni tagħhom. Fil-livell tal-UE fl-2021, ir-rata ta' attività tas-suq tax-xogħol kienet ta' 78.5 %. Id-differenza bejn il-bliet u ż-żoni rurali kienet ta' 1.3 %, li hija relattivament modesta b'mod ġenerali. Madankollu, fiż-żoni rurali, in-nisa huma ġeneralment inqas attivi ekonomikament mill-irġiel, u dan iwassal għal differenza akbar fl-attività tas-

[345] *Ibid.*

suq tax-xogħol bejn is-sessi f'dawn l-oqsma meta mqabbla ma' oħrajn. Din il-firxa hija ta' 13 sa 20 punt perċentwali bejn in-nisa u l- irġiel.346

Iż-żoni rurali ma jibbenefikawx minn impjiegi ekoloġiċi ġodda minkejja l-potenzjal enormi tagħhom għall-ġenerazzjoni tal-enerġija rinnovabbli. Għalkemm it-tranżizzjoni ekoloġika hija sforz globali, l-impatt tagħha fuq is-suq tax-xogħol huwa lokali. Iż-żoni rurali għandhom potenzjal enormi għal investimenti fl-enerġija rinnovabbli, pereżempju fl-enerġija solari, l-enerġija mir-riħ jew l-idroenerġija. Madankollu, l-impjiegi maħluqa f'dawn l-industriji mhumiex neċessarjament lokali. l-inġiniera, l-avukati u l-kumpaniji ta' konsulenza jaħdmu mill-bogħod fuq dawn il-proġetti minn bliet kbar, u l-ħaddiema tal-kostruzzjoni jkunu fuq il-post għal żmien qasir biss u jimxu malajr.

Sadanittant, l-impjiegi li jniġġsu huma saħansitra aktar ikkonċentrati fl-ispazju mill-impjiegi ekoloġiċi, b'sehem kbir f'reġjuni bi prodott domestiku gross per capita aktar baxx. Dan iħallihom vulnerabbli għal aktar telf ta' impjiegi u l-għajbien ta' attività ekonomika importanti li tista' żżomm lura l-komunitajiet tagħhom għas-snin li ġejjin. Pereżempju, ir-reġjun tal-estrazzjoni tal-faħam tal-Maċedonja tal-Punent fil-Greċja kellu l-ogħla rata ta' qgħad nazzjonali fl-2021 bi kważi 20 %, u s-sehem nazzjonali l-aktar baxx ta' impjiegi ekoloġiċi ta' 7%.347

Iż-żoni rurali u urbani fil-gżejjer qed iħabbtu wiċċhom ma' spejjeż addizzjonali li jxekklu l-iżvilupp u l-kompetittività ta' dawn it-territorji, filwaqt li jesponuhom b'mod partikolari għat-telf tal-bijodiversità u t-tibdil fil-klima. Dan huwa partikolarment minnu għall-ispejjeż relatati mat-trasport, l-enerġija, il-ġestjoni tal-iskart, is-servizzi pubbliċi u l-oġġetti u s-servizzi meħtieġa. Dawn għandhom inqas flessibbiltà f'dak li għandu x'jaqsam mal-adattament rapidu għall-pass ambizzjuż tal-UE lejn in-newtralità klimatika u l-investiment f'sorsi ta' enerġija alternattivi fuq il-gżejjer. Il-konnessjoni diġitali hija għodda ewlenija biex jingħeleb l-iżolament fiżiku tal-gżejjer, biex jiġi żgurat li ċ-ċittadini u l-intraprendituri jkunu jistgħu joperaw fis-swieq tal-UE filwaqt li jkunu bbażati fuq gżira, u biex jiġu indirizzati l-isfidi demografiċi tal-gżejjer.

Id-depopolazzjoni u l-istaġnar fit-tul jinfluwenzaw id-demokrazija Ewropea. Dawk li jibqgħu fiż-żoni rurali jħossuhom imħollija lura — sentiment li ħafna drabi jirriżulta f'inqas appoġġ għall-UE fl-istħarriġ u l- elezzjonijiet.348 l-Ewrobarometru tar-Rebbiegħa 2023 juri wkoll li n-nies fiż-żoni rurali huma, sa ċertu punt, inqas involuti b'mod attiv fil-politika nazzjonali u Ewropea minn dawk f'żoni urbani.349

Il-kumplessità tal-isfidi fiż-żoni rurali titlob soluzzjonijiet li jinvolvu livelli multipli ta' gvern, partijiet interessati u oqsma ta' politika. Dawn is-soluzzjonijiet għandhom jappoġġjaw il-koeżjoni territorjali u joħolqu opportunitajiet għat-tkabbir ekonomiku u l-benesseri fil-komunitajiet rurali. Azzjonijiet bħal dawn jinkludu l-attrazzjoni ta' negozji innovattivi, l-iżgurar ta' aċċess għal impjiegi ta' kwalità, il-promozzjoni ta' ħiliet ġodda u aħjar, l-iżgurar ta'

[346] Núñez Ferrer, G., Kiss-Gálfalvi, T., Postica, D., Marcinkowska, I. & Zubel, K., The cost of non-rurality — tħejjija għal bilanċ urban-rurali aħjar fil-finanzjament tal-UE, studju kkummissjonat mill-Kumitat tar-Reġjuni, 2023.

[347] https://oecdcogito.blog/2023/03/31/will-there-be-a-great-green-divide/ u l-Kummissjoni Ewropea, The Possible Implications of the Green Transition for the EU Labour Market (L-Implikazzjonijiet Possibbli tat-Tranżizzjoni Ekoloġika għas-Suq tax-Xogħol tal-UE), 2022.

[348] Il-Kummissjoni Ewropea, Il-ġeografija tal-iskuntentizza u n-nassa tal-iżvilupp reġjonali, Marzu 2023. Il-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni kkummissjona studju li janalizza r-riżultati minn perspettiva urbana-rurali.

[349] Il-Parlament Ewropew, il- Ewrobarometru tar-Rebbiegħa 2023, 2023.

infrastruttura u servizzi aħjar u t-tisħiħ tar-rwol tal-agrikoltura sostenibbli u attivitajiet ekonomiċi diversifikati.

Ir-reġjuni, il-bliet u l-muniċipalitajiet huma għalhekk involuti b'mod attiv fl-iżvilupp u l-implimentazzjoni ta' strateġiji integrati għall-iżvilupp rurali. l-għan huwa li jintużaw il-fondi u l-politiki kollha possibbli tal-UE biex tiġi promossa l-attraenza taż-żoni rurali u biex tiġi protetta l-popolazzjoni rurali u l-kwalità tal-ħajja tagħhom billi jiġi żgurat aċċess ugwali għas-servizzi u l-opportunitajiet bażiċi.

LIĠI GĦALL-ĠLIEDA KONTRA D-DEPOPOLAZZJONI

CASTILE-LA MANCHA, SPANJA

F'Ġunju 2021, ir-reġjun ta' Castile-La Mancha approva liġi pijuniera għall-ġlieda kontra d-depopolazzjoni rurali. Bħala riżultat tal-kunsens soċjali u sabiex jiġu żgurati l-kontinwità u x-xogħol fit-tul, l-għan ewlieni tal-liġi huwa li tindirizza d-depopolazzjoni, tiggarantixxi opportunitajiet u servizzi ugwali għal kulħadd, u li tikseb koeżjoni territorjali u soċjali fir-reġjun. Il-liġi tipprovdi miżuri ekonomiċi, soċjali u fiskali, artikolati f'liġijiet u strateġiji reġjonali komprensivi, multisettorjali u integrati.350

AĠENDA RURALI SOSTENIBBLI

SEGOVIA, SPANJA

*L-aġenda rurali sostenibbli tal-Provinċja ta' Segovia hija dokument strateġiku li jadatta l-metodoloġija użata għall-Aġenda Urbana Spanjola għall-kuntest rurali tar-reġjun. Hija tistabbilixxi pjan ta' azzjoni li jkun konformi mal-Aġenda 2030 u l-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli tagħha, l-Aġenda Urbana Ewropea u l-Aġenda Urbana Spanjola. l-għanijiet ta' din l-aġenda huma wkoll konformi ma' dawk stabbiliti fid-Dikjarazzjoni ta' Cork 2.0, b'enfasi fuq il-promozzjoni taż-żoni rurali, it-titjib tal-governanza rurali u l-investiment fil-vijabbiltà u l-vitalità tal- ambjent rurali.*351

IT-TISĦIĦ TAL-INTRAPRENDITORIJA EKOLOĠIKA

PROĠETT GREENWORAL

*Iż-żoni rurali jfittxu wkoll li jagħtu spinta lill-parteċipazzjoni fl-intraprenditorija ekoloġika. Il-proġett Greenworal appoġġjat mill-UE jipprovdi ħiliet ta' intraprenditorija ekoloġika lin-nisa adulti fiż-żoni rurali ta' Ċipru, Spanja, l-Irlanda u l-Litwanja. l-għan huwa li jintlaħaq bilanċ bejn l-użu tar-riżorsi naturali u l-profittabbiltà fiż-żoni rurali. Il-proġett għandu l-għan li jixpruna l-inklużività, billi jagħti s-setgħa lill-intraprendituri nisa li tradizzjonalment ħabbtu wiċċhom ma' ostakli biex jibdew in-negozji u fit- tranżizzjoni ekoloġika.*352

[350] https://ec.europa.eu/enrd/publications/regional-law-castilla-la-mancha-spain-combat-rural-depopulation_en.html.
[351] https://cor.europa.eu/EN/engage/Pages/greendeal-stories.aspx#CorContainer.
[352] https://greenworal.com/.

IL-KOMBINAMENT TAL-FONDI TAL-UE GĦALL-INNOVAZZJONI SOĊJALI

DOLNÍ STUDÉNKY, IĊ-ĊEKJA

Il-Muniċipalità ta' Dolní Studénky għaqqdet diversi fondi tal-UE fi proġett ta' innovazzjoni soċjali li japplika l-approċċ minn isfel għal fuq tal-iżvilupp lokali mmexxi mill-komunità (CLLD). Il-proġett biddel il-Kastell derelict Třemešek f'ċentru multifunzjonali li jikkombina akkomodazzjoni soċjali, konsulenza soċjali, faċilitajiet ta' tagħlim għall-adulti, ċentru tal-komunità, u kafetterija li toffri delicacies lokali.

VILLAĠĠI TAL-ENERĠIJA

COCHEM-ZELL, IL-ĠERMANJA

Ir-Reġjun ta' Rhineland-Palatinate qed jappoġġja l-proġett Cochem-Zeller Energiedorf (raħal tal-enerġija). Il-proġett huwa eżempju perfett ta' bidla li ġġib magħha spinta mis-soċjetà ċivili. Hija tiżviluppa netwerks ta' provvista ta' tisħin sostenibbli f'diversi rħula. Is-sħana tinkiseb minn injam li jiġi mill-foresti lokali (laqx tal-injam mill-injam residwu tal-foresti) u minn sistemi termali solari. Dan isaħħaħ il-valur miżjud fir-reġjun. Fl-istess ħin, tiġi pprovduta konnessjoni diretta tal-fibrottika lir-residenti.353

l-ENERĠIJA RINNOVABBLI LOKALI U L-MOBBILTÀ ELETTRONIKA

SPRAKEBÜLL, IL-ĠERMANJA

Sprakebüll, villaġġ żgħir b'250 abitant fit-tarf tal-Ġermanja f'reġjun rurali ħafna, primarjament agrikolu, stabbilixxa parks eoliċi komunitarji, parks solari b'parteċipazzjoni pubblika, fondazzjoni komunitarja mingħajr skop ta' qligħ, in-netwerk tat-tisħin lokali tagħha stess li huwa proprjetà tal-muniċipalità, u l-ogħla konċentrazzjoni ta' karozzi elettriċi fil-Ġermanja mill-1998. Karozza elettrika maqsuma tar-raħal, jew Dörpsmobil, ippermettiet ħafna abitanti biex jeħles mit-tieni karozzi tagħhom. Il-proġett huwa organizzat ukoll mill-komunità, permezz ta' assoċjazzjoni mwaqqfa għal dan l-għan: e-Mobiles Dorf Sprakebüll e.V. Volontiera lokali jsewwu, inaddfu u jiċċarġjaw il-karozza. Sprakebüll issa għandha wkoll stazzjon tal-iċċarġjar rapidu. Il-proġett juri li l-mobbiltà elettronika u l-carsharing huma soluzzjonijiet attraenti għas-servizzi rurali ta' interess ġenerali.354

[353] https://cor.europa.eu/EN/engage/Pages/greendeal-stories.aspx#CorContainer.

[354] *Ibid.*

EDUKAZZJONI LOKALI KOSTEFFETTIVA

MORNESE, L-ITALJA

Il-muniċipalità ta' Mornese fir-reġjun tal-Piemonte żgurat il-provvista ta' edukazzjoni f'din iż-żona rurali billi tejbet l-effiċjenza enerġetika tal-bini tal-iskola tagħha. Il-bini huwa ta' importanza vitali għas-sopravivenza tal-belt. It-tnaqqis tal-kont tal-enerġija permezz ta' għadd ta' miżuri jnaqqas il-marka tal-karbonju tal-iskola u jtejjeb il-kundizzjonijiet tat-tagħlim u tax-xogħol għall-istudenti u l-persunal. Li jkunu jistgħu jiffinanzjaw l-iskola jgħin lill-belt biex jiġġieldu d-depopolazzjoni.[355]

ĦILIET DIĠITALI TA' LIVELL GĦOLI GĦALL-AGRIKOLTURA U L-FORESTRIJA

ANDALUSIA, SPANJA

Sabiex jiġu żviluppati l-opportunitajiet ekonomiċi fl-industrija agroalimentari fl-Andalusija, wieħed mill-oqsma promettenti ta' żvilupp għall-istrateġija reġjonali ta' speċjalizzazzjoni intelliġenti (S3), l-Università ta' Córdoba ħolqot u nediet Master's fit-trasformazzjoni diġitali tas-settur agrikolu u tal-forestrija. Dan iwieġeb għall-ostakli identifikati fl-inkoraġġiment tal-innovazzjoni u d-diġitalizzazzjoni fil-katina tal-valur agroalimentari, wara evidenza dwar in-nuqqas ta' profili professjonali adegwati tat-teknoloġija agrikola. Dan il-lawrja ħarreġ għadd kbir ta' professjonisti li issa jistgħu jiffaċilitaw, jappoġġaw u jippromwovu t-trasformazzjoni diġitali fiż-żoni rurali, u jħeġġu l-użu ta' teknoloġiji bħas-sensuri, l-internet tal-oġġetti, il-big data, il-cloud computing, l-industrija tal-ikel 4.0, l-intelliġenza artifiċjali u l-agrikoltura ta' preċiżjoni. Wara l-implimentazzjoni b'suċċess ta' dan il-grad, il-mudell ġie kkupjat mill-Università ta' Sivilja.[356]

SPIŻERIJI GĦAR-RIVITALIZZAZZJONI RURALI

FRANZA

Fi Franza, il-ftuħ ta' spiżeriji ġodda huwa rregolat permezz ta' proċeduri ta' awtorizzazzjoni. l-ispiżeriji l-ġodda jistgħu jinfetħu f'territorji żvantaġġati (rivitalizzazzjoni ta' żoni rurali u distretti urbani ta' prijorità) jew abbażi ta' kriterji demografiċi (żieda fil-popolazzjoni). Din il-politika għandha l-għan li tiżgura aċċess ekwu għall-ispiżeriji fit-territorji kollha, u b'mod partikolari f'dawk li qed jiffaċċjaw diffikultajiet soċjali u ekonomiċi.[357]

Il-Kumitat tar-Reġjuni (KtR) qed iħeġġeġ lill-awtoritajiet pubbliċi kollha biex jiżguraw li liġijiet u politiki ġodda jqisu l-impatt li għandhom fuq iż-żoni rurali u l-potenzjal taż-żoni rurali biex jikkontribwixxu biex jintlaħqu l-objettivi ta' politika (verifika rurali). Il-KtR huwa involut b'mod attiv fil-Patt Rurali,[358] li jipprovdi pjattaforma għal-livelli kollha tal-gvern u tas-soċjetà ċivili biex

---

[355] *Ibid*.
[356] Il-Kummissjoni Ewropea, Komunikazzjoni dwar L-użu tat-talent fir-reġjuni tal-Ewropa, Jannar 2023.
[357] *Ibid*.
[358] https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/rural-pact_en.

jiskambjaw u jiġġeneraw għarfien u prattiki tajbin, u biex iqajmu kuxjenza dwar il-ħtiġijiet taż-żoni rurali u jenfasizzaw il-potenzjal tagħhom.

It-**titjib tal-konnessjonijiet urbani-rurali jista' jgħin ukoll biex jitjiebu l-konnettività u l-aċċess għas-servizzi għaċ-ċittadini rurali**. Għandhom jinħolqu aktar sinerġiji bejn l-għodod ta' żvilupp bħal-LEADER, is-CLLD, l-inizjattiva tar-raħal intelliġenti, l-irħula ġodda u l-gruppi ta' azzjoni lokali. **Il-miri u l-indikaturi huma meħtieġa biex jiggwidaw u jimmonitorjaw l-implimentazzjoni tal-viżjoni fit-tul tal-Kummissjoni Ewropea għaż-żoni rurali**.

G. Il-ħiliet tan-nies — ħadd ma jitħalla jibqa' lura

Il-ħiliet tan-nies għandhom rwol ewlieni fl-iżgurar ta' livell għoli ta' impjiegi u fil-promozzjoni tal-benesseri tas-soċjetà, speċifikament fid-dawl tat-tranżizzjonijiet ekoloġiċi u diġitali. Ħiliet insuffiċjenti u skaduti jista' jkollhom impatt negattiv fuq il-parteċipazzjoni tan-nies fis-soċjetà u fis-suq tax-xogħol, u b'hekk jiżdied ir-riskju tal-qgħad, il-faqar u l-esklużjoni soċjali għal parti sinifikanti tal-popolazzjoni Ewropea. Min-naħa l-oħra, dan jista' jfixkel it-tkabbir inklużiv u sostenibbli, kif ukoll il-kompetittività u l-kapaċitajiet ta' innovazzjoni. Kif jistgħu l-livelli differenti tal-gvern jaħdmu id f'id biex joħolqu l-opportunitajiet meħtieġa għat-titjib tal-edukazzjoni u l-ħiliet, u fl-aħħar nett isiru faċilitaturi għall-istrateġija ta' tkabbir sostenibbli tal-Ewropa?

L-amministrazzjonijiet reġjonali u lokali spiss jinvolvu ruħhom b'mod attiv fi proċessi ta' żvilupp tal-ħiliet peress li jirrikonoxxu li nuqqas ta' ħiliet jew lakuni fil-ħiliet huma ta' xkiel għall-iżvilupp ekonomiku tar-reġjun tagħhom u għall-ħolqien ta' ambjent abilitanti.359 l-indirizzar tal-iżvilupp tal-kapital uman fil-livelli nazzjonali, reġjonali u lokali jżid l-effettività ta' politiki tal-impjiegi li jiffunzjonaw tajjeb, ukoll billi jiżgura li d-domandi ta' min iħaddem jallinjaw b'mod aktar effettiv mar-rekwiżiti ta' impjegati potenzjali.

Teknoloġiji ġodda, edukazzjoni, riċerka u żvilupp, u appoġġ għal ekosistemi intraprenditorjali li jiffjorixxu huma l-ingredjenti ideali għal strateġija ta' innovazzjoni reġjonali li tħares'il quddiem. l-iżvilupp tal-ħiliet għandu għalhekk ikun parti mill-istrateġija, b'mod partikolari fl-edukazzjoni u t-taħriġ vokazzjonali (ETV). Wara kollox, l-innovazzjoni mhijiex biss dwar it-teknoloġija għolja, iżda hija wkoll dwar professjonisti mħarrġa sew li jistgħu jiżviluppaw u japplikaw teknoloġiji ġodda b'mod orjentat lejn is-soluzzjoni. Fil-kuntest tal-innovazzjoni, l-enfasi hija tradizzjonalment fuq l-edukazzjoni għolja, madankollu, l-edukazzjoni vokazzjonali fl-edukazzjoni sekondarja u l-edukazzjoni tal-adulti jew korsijiet ta' taħriġ fi ħdan is-setturi wkoll għandhom rwol.360

Ġiet stabbilita mira biex sal-2025 ikun hemm 82 % tal-persuni bejn l-20 u l-34 sena li jiggradwaw bejn sena u tliet snin qabel b'edukazzjoni vokazzjonali sekondarja għolja jew postsekondarja mhux terzjarja.361 Il-mappa ta' hawn taħt turi li l-mira diġà ntlaħqet fl-2021 f'kull reġjun tal-Ġermanja, in-Netherlands u l-Iżvezja, u fir-reġjun kollu ħlief wieħed fl-Awstrija (l-eċċezzjoni hija r-Reġjun ta' Vjenna) fejn id-data hija disponibbli, u r-reġjuni kollha ħlief tnejn fiċ-Ċekja u d-Danimarka. Ir-rati ta' impjieg għal din is-subpopolazzjoni kienu partikolarment għoljin f'raggruppament ta' reġjuni fil-Ġermanja u l-Iżvezja, kif ukoll fir-reġjun tal-belt kapitali tas-Slovakkja (ir-Reġjun ta' Bratislava), il-Bohemia Ċentrali fiċ-Ċekja, u Overijssel u Gelderland fin-Netherlands.

[359] Eurostat, Statistika dwar l-edukazzjoni u t-taħriġ fil-livell reġjonali, Mejju 2022.
[360] https://www.ideaconsult.be/en/projects/a-skills-ecosystem-as-an-engine-for-regional-economic-development.
[361] Eurostat, Statistika dwar l-edukazzjoni u t-taħriġ fil-livell reġjonali, Mejju 2022.

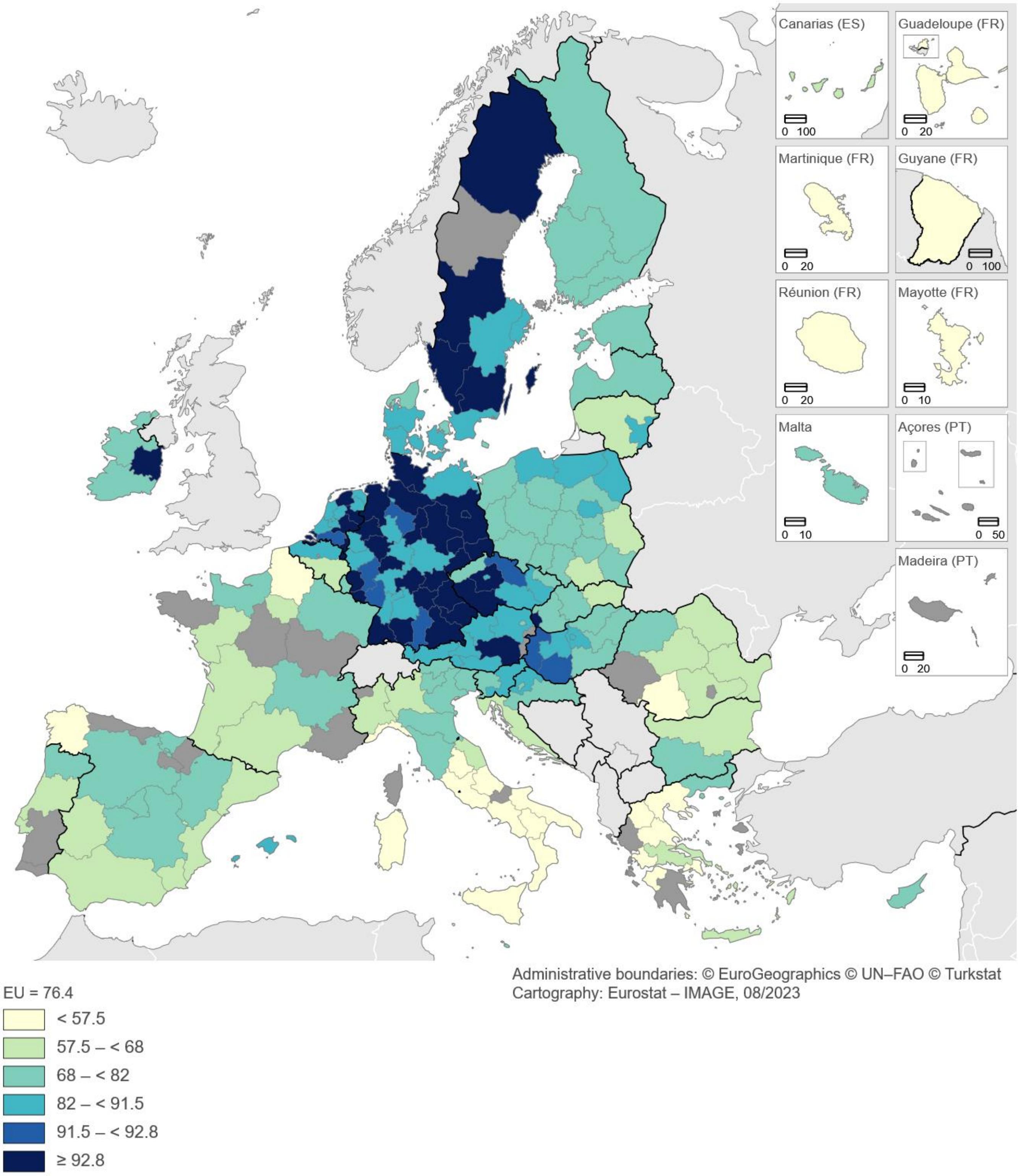

Figura 28 — Ir-rata tal-impjieg tal-gradwati reċenti tal-programm vokazzjonali, 2021, skont ir-reġjuni NUTS 2 (% tal-gradwati ta' bejn l-20 u l-34 sena b'livell sekondarju għoli jew postsekondarju mhux terzjarju ta' kisba edukattiva vokazzjonali li jkunu telqu mill-edukazzjoni u t-taħriġ 1–3 snin qabel)
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq l-Eurostat362
Nota — Kif kopert mill-livelli ISCED 3 u 4. Il-Belġju, il-Bulgarija u Franza: ĠEWŻ 1. Jinkludi snin ta' referenza preċedenti għal diversi reġjuni oħra (wisq biex jiddokumentaw)

[362] Kodiċi tad-data online tal-Eurostat: edat_lfse_33.

Il-gvernijiet sottonazzjonali huma responsabbli għal sehem ewlieni tan-nefqa globali fl-edukazzjoni u l-ħiliet b'medja ta' madwar 20 % tal-investiment pubbliku kollu f'dan il-qasam.363 Abbażi tad- *Data Ewlenija dwar il-Gvernijiet Lokali u Reġjonali fl-Unjoni Ewropea*, l-investiment pubbliku364 sottonazzjonali għall-edukazzjoni jvarja minn 40 % fl-Estonja u fis-Slovakkja għal inqas minn 5 % f'Ċipru, fl-Irlanda u f'Malta. Fi 12 mis-27 Stat Membru, is-sehem tal-investiment pubbliku fl-edukazzjoni huwa ogħla minn 20 % tal-investiment pubbliku kollu f'dan il-qasam ta' politika.

Jistgħu jiġu identifikati u indirizzati diversi sfidi biex jiġi żgurat li l-impatt tal-politiki dwar il-ħiliet jittejjeb u jiġi orjentat aħjar. Dawn l-isfidi jinkludu t-tfixkil ikkawżat mill-pandemija tal-COVID-19 u l-kundizzjonijiet tar-reġjuni li spiss diġà huma żvantaġġati. Dawn ir-reġjuni jbatu minn daqqa doppja meta l-aktar individwi b'talent tagħhom jitilqu biex ifittxu opportunitajiet aħjar x'imkien ieħor, li jwassal għal eżodu ta' mħuħ. Konsegwentement, dawn ir-reġjuni jsibuha diffiċli biex jattiraw forza tax-xogħol ikkwalifikata u l-investimenti ekonomiċi meħtieġa li jistgħu jtejbu l-kundizzjonijiet tagħhom u jtejbu l-kompetittività u l-prospetti ta' żvilupp tagħhom, u b'hekk jagħmluhom inqas attraenti għall-investiment estern. Jekk jitħalla traskurat, dan il-proċess se jirriżulta fi żbilanċi territorjali ġodda u li qed jespandu hekk kif iż-żoni jixjieħu u jaqgħu lura f'termini ta' daqs u kapaċitajiet tal-forza tax-xogħol. l-istampa demografika li qed tinbidel fl-Ewropa se ddgħajjef ir-reżiljenza u l-kompetittività ġenerali tal-UE, kif ukoll il-koeżjoni tagħha.365

Xi żoni tal-UE fil-biċċa l-kbira rurali u inqas żviluppati qed jesperjenzaw tnaqqis rapidu fil-popolazzjoni fl-età tax-xogħol. Meta kkombinat mal-isfidi biex jiġu attirati u/jew jinżammu n-nies, dan jista' jillimita l-kapaċità ta' dawn iż-żoni li jistabbilixxu ekonomiji sostenibbli, kompetittivi u bbażati fuq l-għarfien, u dan ipoġġihom f'periklu akbar li jaqgħu lura meta mqabbla ma' pajjiżi aktar avvanzati.366

In-nuqqas ta' tlaqqigħ tal-ħiliet ivarja b'mod konsiderevoli bejn ir-reġjuni Ewropej. Ir-rabtiet ekonomiċi juru li t-tnaqqis tan-nuqqas ta' tlaqqigħ tal-ħiliet f'subsett ta' reġjuni se jkollu wkoll effett pożittiv f'reġjuni oħra. Id-distribuzzjoni reġjonali tal-indikatur ta' diskrepanza bejn l-individwi disponibbli għax-xogħol (persuni qiegħda) u l-impjiegi disponibbli (vacancies) fl-2017, is-sena bażi għal din l-analiżi, hija ppreżentata fit-tabella ta' hawn taħt.367 l-indikaturi tan-nuqqas ta' tlaqqigħ tal-ħiliet makroekonomiċi huma miżuri ta' dispersjoni relattiva tar-rati tal-impjiegi u tal-qgħad fost il-gruppi ta' ħiliet.

Jekk ikun hemm diskrepanza għolja bejn ir-rati tal-impjiegi u tal-qgħad fost il-gruppi ta' ħiliet f'reġjun partikolari, l-indikatur għandu valur għoli, li jissuġġerixxi diskrepanza sinifikanti fil-ħiliet bejn il-provvista tax-xogħol u d-domanda f'dak ir-reġjun. Il-valur medju għall-indikatur tan-nuqqas ta' tlaqqigħ tal-ħiliet għar-reġjuni NUTS 2 tal-UE kien 9.63, b'massimu ta' 21.93 (Východné Slovensko

---

363 https://www.sng-wofi.org/2022%20Highlights.pdf.

364 l-Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi, Data Ewlenija dwar il-Gvernijiet Lokali u Reġjonali fl-Unjoni Ewropea, 2018.

365 Il-Kummissjoni Ewropea, Komunikazzjoni dwar L-użu tat-talent fir-reġjuni tal-Ewropa, Jannar 2023.

366 Il-Kummissjoni Ewropea, l-Impjiegi u l-Iżviluppi Soċjali fl-Ewropa: l-indirizzar tan-nuqqas ta' ħaddiema u d-diskrepanzi fil-ħiliet fl-UE, 2023.

367 Id-data tal-2017 tintuża għall-konsistenza mal-mudell RHOMOLO użat fl-analiżi. Il-mudell RHOMOLO ma jistax jipprovdi valutazzjoni espliċita ta' politika speċifika biex jitnaqqas in-nuqqas ta' tlaqqigħ tal-ħiliet, għalhekk l-analiżi turi l-effetti makroekonomiċi ta' kwalunkwe politika li tnaqqas b'suċċess in-nuqqas ta' tlaqqigħ tal-ħiliet f'għadd ta' reġjuni Ewropej. l-impatti ekonomiċi stmati jistgħu jservu bħala punt ta' referenza meta tiġi analizzata l-kosteffettività ta' politika bħal din.

— is-Slovakkja) u minimu ta’ 1.99 (Åland — il-Finlandja). In-nuqqas ta’ tlaqqigħ tal-ħiliet huwa aktar komuni fil-pajjiżi tal-Ewropa Ċentrali u tal-Lvant u inqas komuni fin-Nofsinhar tal-Ewropa.368

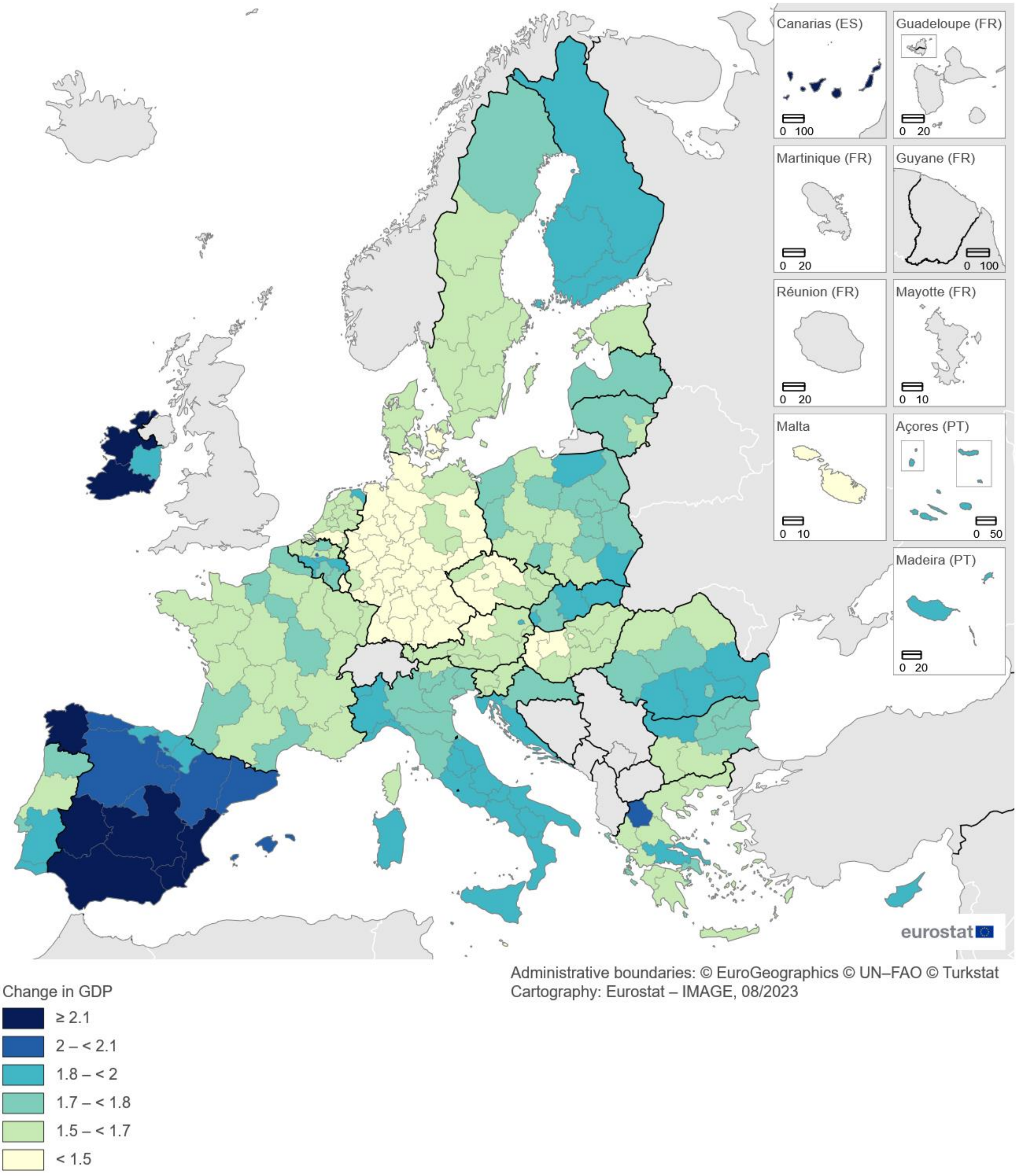

[368] Il-Kummissjoni Ewropea, [l-Impjiegi u l-Iżviluppi Soċjali fl-Ewropa: l-indirizzar tan-nuqqas ta’ ħaddiema u d-diskrepanzi fil-ħiliet fl-UE, 2023.]

Figura 29 — Impatt fit-tul ta' titjib ta' 1 pp fit-tqabbil tal-ħiliet fuq il-PDG (%), skont ir-reġjun NUTS 2
Sors — il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq il-Kummissjoni Ewropea369;
Nota — Il-metodoloġija użata biex jiġu prodotti dawn ir-riżultati bil-mudell RHOMOLO hija spjegata fi Christou, T., Crucitti, F., Garcia Rodriguez, A., Katay, G., Lazarou, N., u Salotti, S., It-titjib tat-tqabbil tal-ħiliet makroekonomiċi reġjonali: Analiżi RHOMOLO, Ċentru Konġunt tar-Riċerka, (JRC133942), 2023

Filwaqt li t-tnaqqis tal-popolazzjoni fl-età tax-xogħol huwa mifrux, b'aktar minn nofs il-popolazzjoni tal-UE tgħix f'reġjuni fejn qed tonqos, dan it-tnaqqis huwa kkombinat f'xi reġjuni ma' sfidi strutturali ulterjuri. Meta mqabbla mal-medja tal-UE, xi reġjuni għandhom sehem ferm aktar baxx ta' persuni b'livell terzjarju b'edukazzjoni, b'adulti żgħażagħ (ta' età bejn l-20 u l-24 sena) komparattivament inqas probabbli li jkunu rreġistrati fl-edukazzjoni terzjarja.370 F'xi reġjuni (pereżempju, ir-reġjuni tal-belt kapitali tad-Danimarka, il-Litwanja u l-Polonja) madwar 70 % tal-popolazzjoni laħqu livelli terzjarji ta' edukazzjoni. Għal oħrajn (pereżempju, Sud-Est fir-Rumanija jew Sqallija fl-Italja), dak in-numru jonqos għal inqas minn 20 %.

[369] *Ibid*.
[370] Il-Kummissjoni Ewropea, Dokument ta' Ħidma tal-Persunal dwar it-Tendenzi Reġjonali għat-Tkabbir u l-Konverġenza fl-Unjoni Ewropea, Ġunju 2023.

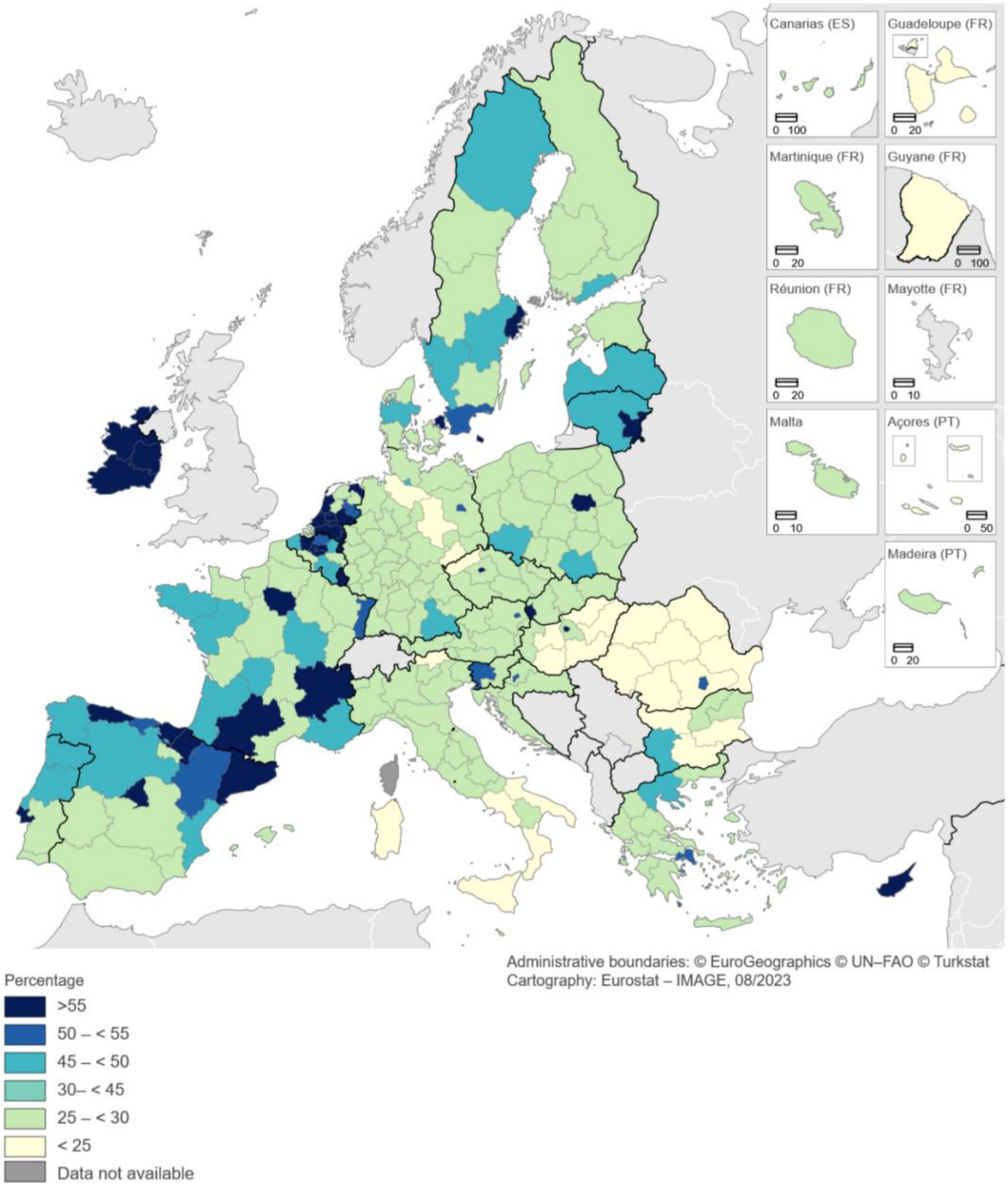

Figura 30 — Is-sehem ta' persuni b'edukazzjoni terzjarja, skont ir-reġjuni NUTS 2 (% tal-persuni ta' bejn il-25 u l-34 sena)
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq l-Eurostat371

Barra minn hekk, filwaqt li l-proporzjon ta' persuni b'edukazzjoni postsekondarja fil-grupp ta' età bejn il-25 u l-64 sena qed jiżdied fil-livell tal-UE minħabba li l-koorti ta' età iżgħar qed ikunu aktar edukati minn dawk akbar fl-età, dan is-sehem kiber aktar bil-mod f'dawn l-oqsma, b'din ix-xejra mistennija li tkompli. Kif iddikjarat fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni Ewropea dwar *L-użu tat-talent fir-reġjuni tal-Ewropa*,372 dawn iż-żoni mhux se jkunu kapaċi jikkumpensaw għal forza tax-xogħol li qed tonqos b'persuni b'ħiliet għolja jekk il-perċentwal tagħhom ta' ħaddiema b'edukazzjoni terzjarja jonqos jew jistaġna. Jekk jiġi injorat, dan se jwessa' t-talent u d-distakk ekonomiku.

[371] Kodiċi tas-sett ta' data tal-Eurostat: edat_lfse_04.
[372] Il-Kummissjoni Ewropea, Komunikazzjoni dwar L-użu tat-talenti fir-reġjuni tal-Ewropa, Jannar 2023.

Il-Komunikazzjoni tenfasizza wkoll li fir-reġjuni li jinsabu jew jinsabu fil-periklu li jaqgħu f'nassa tal-iżvilupp, ir-rata tal-qgħad għaż-żgħażagħ (15–34 sena) hija ta' 14.6 %, li hija ħafna ogħla mill-medja tal-UE ta' 11.1 %. Barra minn hekk, filwaqt li t-tluq taż-żgħażagħ jiftaħ opportunitajiet ġodda għall-individwi, dan jista' jwassal ukoll għal żieda fit-tensjonijiet fis-suq tax-xogħol u deterjorament fin-nuqqas ta' impjiegi f'industriji partikolari.

Il-mappa ta' hawn taħt tenfasizza 46 reġjun (b'aħmar skur) li jinsabu f'nassa għall-iżvilupp tat-talenti. Dawn ir-reġjuni qed jiffaċċjaw tnaqqis li qed jaċċellera fil-popolazzjoni tagħhom fl-età tax-xogħol, u għadd baxx u staġnat ta' persuni b'edukazzjoni terzjarja bejn l-2015 u l-2020. Dan il-grupp ta' reġjuni jirrappreżenta 16 % tal-popolazzjoni tal-UE. Il-biċċa l-kbira ta' dawn ir-reġjuni huma inqas żviluppati, bi PDG per capita medju ta' 64 % tal-medja tal-UE. Dan il-grupp ta' reġjuni huwa aktar rurali mill-bqija tal-UE, b'31 % tal-popolazzjoni tagħha tgħix f'żoni rurali, meta mqabbla mal-medja tal-UE ta' 21 %.

Il-mappa tidentifika wkoll it-tieni grupp ta' 36 reġjun (bl-oranġjo) li huma f'riskju li jaqgħu f'nassa tal-iżvilupp tat-talenti fil-futur minħabba li huma affettwati b'mod qawwi mit-tluq tal-popolazzjoni tagħhom ta' bejn il-15 u d-39 sena (tnaqqis ta' aktar minn -2 għal kull elf fis-sena, meta mqabbel ma' 5,3 għal kull elf bħala medja fl-UE). Dan il-grupp jirrappreżenta 13 % tal-popolazzjoni tal-UE. Flimkien, iż-żewġ kategoriji ta' reġjuni jirrappreżentaw kważi 30 % tal- popolazzjoni tal-UE.373

[373] *Ibid.*

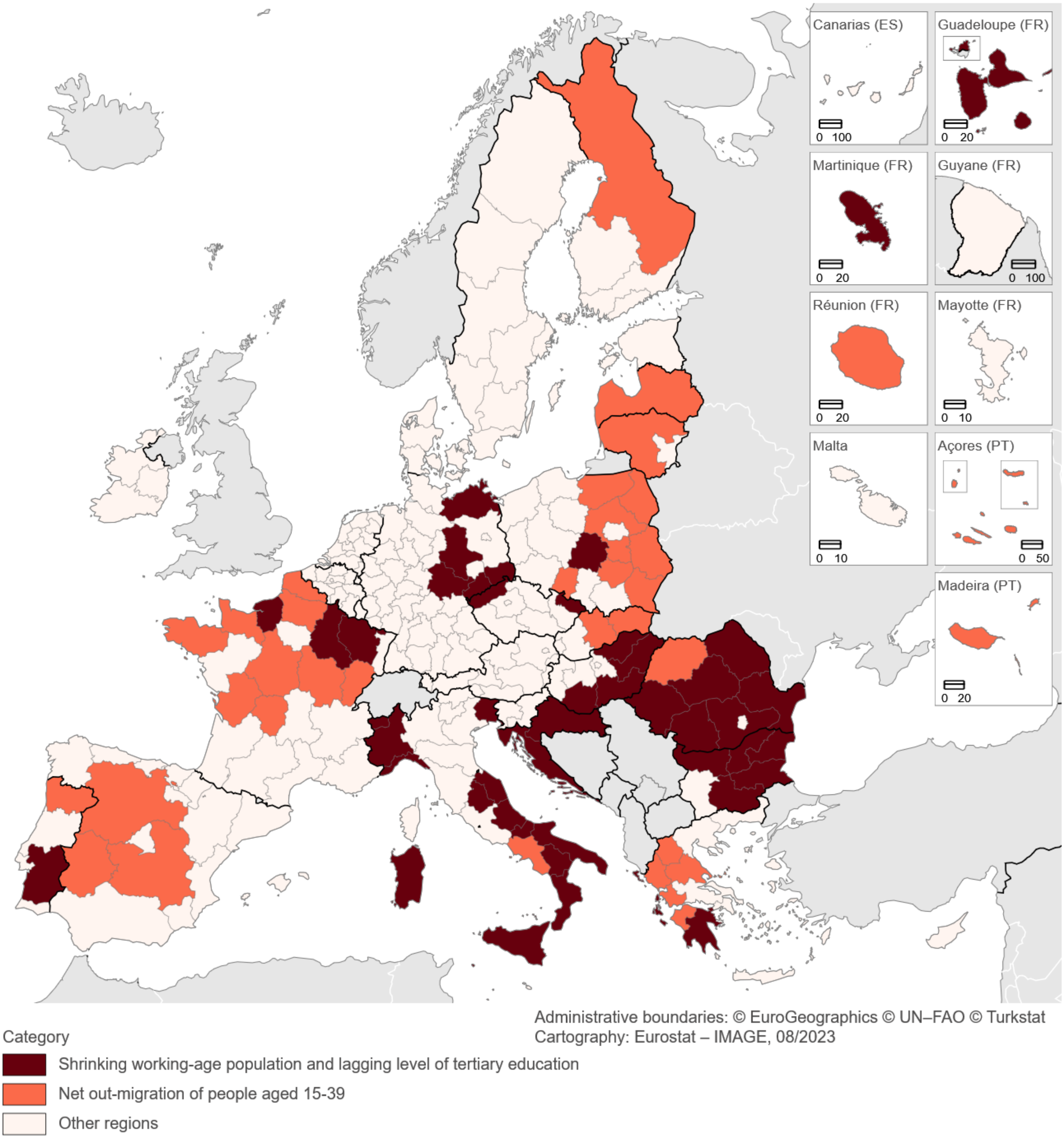

Figura 31 — Ir-reġjuni f'nassa tal-iżvilupp tat-talenti u r-reġjuni f'riskju li jaqgħu f'nassa tal-iżvilupp tat-talenti
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq il-Kummissjoni Ewropea374

[374] Il-Kummissjoni Ewropea, Komunikazzjoni dwar L-użu tat-talenti fir-reġjuni tal-Ewropa, Jannar 2023, abbażi tal-kodiċijiet tas-sett ta' data tal-Eurostat demo_r_d2jan, demo_r_magec u lfst_r_lfsd2pop.

Biex jiġi evitat ir-riskju ta' nases tal-iżvilupp tat-talenti li qed jikbru, huwa essenzjali li tingħata spinta kemm lid-domanda għat-talent, b'mod partikolari billi jiġu stimulati opportunitajiet ekonomiċi aktar dinamiċi u diversi, kif ukoll il-provvista tat-talenti. Dan jirrikjedi sett ta' investimenti u riformi, appoġġati fost l-oħrajn mill-ġenerazzjoni l-ġdida ta' programmi tal-politika ta' koeżjoni u l-pjanijiet għall-irkupru u r-reżiljenza.

Ir-reġjuni u l-bliet għandhom rwol ewlieni x'jaqdu fl-iżvilupp ta' politiki relatati mal-ħiliet. Ħafna awtoritajiet lokali u reġjonali wrew l-aħjar prattiki fit-titjib tal-ħiliet u t-taħriġ mill-ġdid matul il-pandemija tal-COVID-19, li jistgħu jispiraw kemm il-politiki nazzjonali kif ukoll dawk Ewropej. Billi jappoġġjaw it-titjib tal-ħiliet u t-taħriġ mill-ġdid u t-tagħmir tan-nies bil-ħiliet li jeħtieġu, l-awtoritajiet lokali u reġjonali jistgħu jrawmu rkupri soċjali li joħolqu impjiegi ġodda, iqajmu kuxjenza pubblika dwar il-politiki tal-UE, jiffaċilitaw l-involviment taċ-ċittadini fl-indirizzar tal-isfidi tas-soċjetà (bħad-diġitalizzazzjoni u t-tibdil fil-klima), u jagħtu spinta lill-iżvilupp lokali u reġjonali.

Għalhekk huwa essenzjali li tiġi promossa u konnessa l-perspettiva lokali dwar il-ħiliet. Il-ħidma fil-livell lokali tista' timmassimizza l-involviment tal-imsieħba lokali, bħall-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju, filwaqt li tifhem aħjar il-ħtiġijiet tas-suq tax-xogħol lokali u tesplora sinerġiji ma' strateġiji lokali u reġjonali oħra. Barra minn hekk, il-perspettiva lokali u reġjonali tista' tgħin biex jinħolqu previżjonijiet kwalitattivi u previżjonijiet kwantitattivi tal-ħiliet, li min-naħa tagħhom jistgħu jiżviluppaw f'mudell jew metodu ta' antiċipazzjoni tal-ħiliet li jista' jintuża għall-ippjanar jew it-tfassil ta' politiki futuri. l-awtoritajiet lokali u reġjonali jistgħu jippromovu kultura ta' tagħlim tul il-ħajja billi jipprovdu opportunitajiet aċċessibbli u affordabbli għall-iżvilupp tal-ħiliet u t-titjib tal-ħiliet.

Is-Sena Ewropea tal-Ħiliet hija opportunità biex jiġu allinjati azzjonijiet futuri għall-promozzjoni tal-edukazzjoni u l-ħiliet mal-prinċipji tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali. Hija wkoll opportunità biex isir progress fuq il-mira ewlenija relatata mal-ħiliet li għandha tinkiseb sa tmiem id-deċennju, li hija li mill-inqas 60 % tal-adulti kollha għandhom jipparteċipaw fit-taħriġ kull sena, u għandha tintlaħaq rata ta' impjieg ta' mill-inqas 78 % sal-2030.375

L-approċċ il-ġdid dwar il-ħiliet se jiddependi fuq il-kooperazzjoni mal-kumpaniji biex jindirizzaw in-nuqqas ta' tlaqqigħ tal-ħiliet u jqisu l-aspirazzjonijiet tan-nies, iżda se jkollhom ukoll l-għan li jattiraw ħaddiema tas-sengħa minn barra l-pajjiż b'mod immirat.376 Dan jikkontribwixxi wkoll għall-Għan ta' Żvilupp Sostenibbli numru 4, li għandu l-għan li jiżgura edukazzjoni ta' kwalità inklużiva u ekwa u jippromwovi opportunitajiet ta' tagħlim tul il-ħajja għal kulħadd sal-2030.

L-iżgurar li kulħadd ikun jista' jikkontribwixxi b'suċċess għat-tranżizzjoni lejn is-sostenibbiltà huwa messaġġ ewlieni mir- *Rapport ta' Prospettiva Strateġika 2023 reċenti tal-Kummissjoni Ewropea.*377

Ir-rapport jenfasizza li huma meħtieġa sforzi konsistenti biex tiġi estiża l-parteċipazzjoni fis-suq tax-xogħol fil-kategoriji demografiċi kollha, speċjalment fost in-nisa, il-persuni b'diżabilità, l-anzjani, iż-żgħażagħ, u gruppi oħra li huma sottorappreżentati kemm fl-impjieg kif ukoll fl-edukazzjoni u t-taħriġ. Barra minn hekk, biex titnaqqas l-inugwaljanza, għandu jitħeġġeġ infiq bikri fuq l-edukazzjoni ta'

[375] https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1607&langId=en.
[376] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52022PC0526.
[377] Il-Kummissjoni Ewropea, Rapport ta' Prospettiva Strateġika 2023, 2023.

kwalità għolja. Il-ħiliet diġitali, ċiviċi, ta' reżiljenza u intraprenditorjali, kif ukoll il-ħiliet fil-qasam tas-sostenibbiltà, jenħtieġ li jirċievu l-istess fokus bħall-ħiliet tekniċi.

Ir-rapport ikompli billi jenfasizza l-importanza li jitħeġġeġ it-tagħlim tul il-ħajja permezz ta' aktar taħriġ fuq il-post tax-xogħol u/jew vokazzjonali. Il-flessibbiltà tat-tagħlim tespandi b'metodi ta' tagħlim kreattivi. Barra minn hekk, l-adattament tal-postijiet tax-xogħol u tal-kundizzjonijiet tax-xogħol għal tipi ġodda ta' impjiegi, l-aspettattivi ġenerazzjonali u d-domandi tal-ħaddiema għandhom jimxu id f'id ma' dan.

Barra minn hekk, permezz ta' strutturi stabbiliti (bħall-Patti għall-Ħiliet jew l-Akkademji tal-Ħiliet), il-kooperazzjoni bejn l-atturi governattivi, kummerċjali u tas-soċjetà ċivili għandha tissaħħaħ, u t-teknoloġiji diġitali għandhom jiġu applikati biex itejbu, jimmodifikaw u jespandu l-opportunitajiet ta' tagħlim għal kulħadd fl-edukazzjoni u t-taħriġ.

Fir-rigward tal-ġestjoni tat-tibdil demografiku, ir- *Rapport ta' Prospettiva Strateġika tal-2023*[378] jenfasizza kif l-UE teħtieġ teknoloġiji affidabbli għat-tbassir preċiż tar-rekwiżiti tax-xogħol u tal-ħiliet f'industriji importanti, u li n-nases tal-iżvilupp tat-talenti jeħtieġ li jiġu indirizzati fil-livell reġjonali billi tingħata spinta lid-domanda u l-provvista għat-talent b'inizjattivi mfassla apposta, f'kollaborazzjoni mal-kumpaniji u l-istituzzjonijiet edukattivi.

Ir-regoli ambjentali għandhom ilaħħqu u jkunu allinjati sew mal-politiki dwar il-ħiliet u s-suq tax -xogħol. S'issa, il-politiki relatati mas-suq tax-xogħol u mal-ħiliet inħolqu indipendentement mill-politiki ambjentali, li jixprunaw il-provvista u d-domanda tat-talent ekoloġiku. Dan għandu jinbidel sabiex jiġu evitati nuqqasijiet ta' ħiliet ekoloġiċi li jistgħu jxekklu l-kisba tal-għanijiet klimatiċi u biex jiġi garantit li l-impjegati li huma affettwati ħażin mit-tranżizzjoni ekoloġika ma jitħallewx lura. l-amministrazzjonijiet pubbliċi xierqa fil-livelli kollha għandhom jaħdmu flimkien mill-qrib biex jallinjaw dawn l-oqsma ta' politika.

Kif iddikjarat fil-Ħolqien *tal-Impjiegi u l-Iżvilupp Ekonomiku Lokali 2023:* [379] Huwa ċar li **sabiex l-impjegati jiġu megħjuna jiksbu l-ħiliet meħtieġa f'ekonomija ekoloġika, huwa ċar li l-gvernijiet lokali u reġjonali għandhom joħolqu pjan komprensiv ta' tagħlim għall-adulti li jkun kemm prospettiv kif ukoll aġġornat**. Dan jinvolvi evalwazzjoni bir-reqqa tal-kurrikuli tal-iskejjel biex tiġi riflessa l-bidla fir-rekwiżiti tal-ħiliet li ġabet magħha t-tranżizzjoni ekoloġika.

Barra minn hekk, fl-industriji u fl-oqsma l-aktar milquta mit-tranżizzjoni ekoloġika — kemm dawk li qed jiffaċċjaw l-ispostament potenzjali ta' porzjon imdaqqas tal-forza tax-xogħol tagħhom kif ukoll dawk li jmexxu t-tariffa lejha — jistgħu jkunu meħtieġa programmi ta' taħriġ imfassla apposta. Minħabba li porzjon sinifikanti tat-tagħlim għall-adulti jseħħ fuq il-post tax-xogħol, dawk li jfasslu l-politika għandhom jinkoraġġixxu u jassistu lill-kumpaniji u lill-organizzazzjonijiet li jħarrġu mill-ġdid u jtejbu l-ħiliet tal-forza tax-xogħol tagħhom.[380]

---

[378] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3623.

[379] Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi, il-Ħolqien tal-Impjiegi u l-Iżvilupp Ekonomiku Lokali 2023: Negħlbu d-distakk ekoloġiku kbir, 2023.

[380] *Ibid.*

Kif spjegat fir- *Reviżjoni tal-Attrattività Reġjonali fl-Ambjent Globali Ġdid,*381 biex tiżdied il-forza tax-xogħol u jiġu indirizzati b'mod effettiv in-nuqqas ta' ħiliet u ħaddiema, iridu jiġu kkombinati żewġ approċċi importanti: l-ewwel nett, l-involviment (mill-ġdid) u t-taħriġ ta' dawk li jinsabu fil-periferija tas-suq tax-xogħol, bħan-nisa, il-persuni rtirati, u oħrajn; u t-tieni, iż-żieda tal-forza tax-xogħol permezz tal-immigrazzjoni.

l-enfasi fuq l-attirar u ż-żamma tat-talent minn barra l-pajjiż hija kruċjali minħabba l-fatt li r-rekwiżiti tas-suq tax-xogħol li qed jespandi ma jistgħux jiġu ssodisfati fit-tul billi tiġi mobilizzata l-forza tax-xogħol lokali biss.382

Regale: IL-KAPAĊITÀ REĠJONALI GĦAT-TAGĦLIM TAL-ADULTI U L-EDUKAZZJONI

IT-TISĦIĦ TAN-NETWERKS TAL-ORGANIZZAZZJONIJIET TAL-EDUKAZZJONI GĦALL-ADULTI U L-ĦOLQIEN TA' SINERĠIJI MAL-AWTORITAJIET REĠJONALI U LOKALI

Il-proġett ta' rigale għandu l-għan li jistabbilixxi jew isaħħaħ netwerks ta' organizzazzjonijiet tal-edukazzjoni għall-adulti u joħloq sinerġiji mal-awtoritajiet reġjonali u lokali sabiex jiżdiedu l-impatt u s-sostenibbiltà tagħhom. Dan se jinkiseb billi tiżdied il-kapaċità tas-sħab biex iwieġbu għall-isfidi tagħhom, jibnu strutturi ta' kooperazzjoni, u jippromwovu kultura ta' edukazzjoni għall-adulti fil-komunitajiet, il-bliet u r-reġjuni.

Il-Muniċipalità ta' Larisa, il-Greċja, tat prijorità lill-promozzjoni tat-tagħlim tul il-ħajja bħala filosofija ta' għajxien fil-komunità lokali. l-għan ewlieni huwa li ċ-ċittadini jitqiegħdu fiċ-ċentru tal-komunità tagħhom billi jingħataw opportunitajiet biex irawmu l-ħiliet ta' ħsieb kritiku tagħhom, jitgħallmu, u jipparteċipaw fl-attivitajiet ta' kuljum. Il-muniċipalità tinkoraġġixxi l-kooperazzjoni u d-djalogu fost il-partijiet interessati tal-belt u torganizza proġetti li jappoġġaw gruppi soċjali vulnerabbli, iżda timmotiva wkoll lis-soċjetà lokali biex tkun parti mill-proċess tat-tagħlim tul il-ħajja u l-iżvilupp personali.

DAMAS

IL-MOBBILTÀ TAL-APPRENDISTI DIĠITALI FIS-SETTUR AWTOMOBILISTIKU

Il-proġett DAMAS (Digital Apprentices Mobility in the Automotive Sector), imwettaq mid-Dipartiment tal-Edukazzjoni fir-Reġjun tal-Katalonja (Spanja), id-Dipartiment tal-Edukazzjoni tal-Adulti fil-Muniċipalità ta' Borås (l-Iżvezja), u oħrajn għandu l-għan li jittestja l-mobbiltà virtwali fis-settur awtomobilistiku. Fil-kuntest tal-pandemija tal-COVID-19, l-iżvilupp tal-mobbiltà virtwali wera li huwa ħtieġa ewlenija fis-settur tal-VET. Il-proġett DAMAS sab soluzzjoni innovattiva għall-futur, l-aktar bl-użu ta' għodod diġitali. Il-ġestjoni tal-kapital uman fl-industrija tal-karozzi bħalissa tinsab taħt pressjoni estrema għall-innovazzjoni, speċjalment fir-rigward tal-mobbiltà elettronika, l-internazzjonalizzazzjoni u l-konnessjoni mal-ekosistemi lokali. Damas irabtet l-atturi reġjonali ewlenin biex tingħata spinta lill-forniment u l-akkwist ta' ħiliet fis-settur, u biex titrawwem il-mobbiltà diġitali internazzjonali. F'dan ix-xenarju, DAMAS ġiet ippreżentata bħala "proġett li fil-

381 Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi, Reviżjoni tal-Attrattività Reġjonali fl-Ambjent Globali Ġdid, 2023.
382 *Ibid.*

*biċċa l-kbira tiegħu huwa bbażat fuq id-*diversità *tar-reġjuni li jipparteċipaw fil-proġett u fuq l-esperjenza ta' kull sieħeb". Matul il-konferenza finali, ġew deskritti l-*outputs *tal-proġetti, bħall-istħarriġ tal-ogħla livell ta' żvilupp tekniku dwar il-mobbiltà diġitali, il-*linji gwida dwar *l-għodod imħallta jew kompletament virtwali u l-*mobbiltà, *il-*burdata online *u l-kurrikulu.*

Kapitolu III — Reġjuni u bliet li jsawru l- futur tal-Ewropa

Kemm ir-rispons fuq terminu qasir għall-kriżijiet li qed jiżviluppaw bħall-gwerra Russa fuq l-Ukrajna jew diżastri klimatiċi severi kif ukoll l-isforzi fit-tul biex l-iżvilupp sostenibbli jitqiegħed fil-prattika jeħtieġu reġjuni u bliet b'saħħithom u l-impenn taċ-ċittadini tagħhom. Is-soluzzjonijiet kollha diskussi aktar kmieni f'dan ir-rapport huma parti minn dibattitu usa' dwar il-futur tal-Ewropa, fejn kuntratt demokratiku mġedded u Unjoni Ewropea mkabbra huma żewġ kwistjonijiet ċentrali.

Kif jistgħu l-kriżijiet varji jaffettwaw id-demokrazija fil-livelli kollha tal-gvern — minn lokali u reġjonali għal dawk nazzjonali u Ewropej, iżda wkoll lil hinn mill-fruntieri tal-UE — fil-kuntest tat-tkabbir futur. Il-fiduċja u l-parteċipazzjoni huma ingredjenti imprezzabbli għal demokraziji stabbli, iżda biex jirnexxu huma meħtieġa fil-livelli kollha. Kif nippreparaw għal età ġdida ta' tkabbir, li ddaħħal Stati Membri ġodda fl-Unjoni Ewropea?

Hawnhekk ukoll, ir-reġjuni u l-bliet jistgħu jkunu atturi ewlenin u jużaw il-prossimità tagħhom man-nies fit-territorji tagħhom biex jibnu pontijiet bejn l-UE u ċ-ċittadini tagħha, isaħħu l-fiduċja u jtejbu t-tfassil tal-politika, filwaqt li jappoġġjaw il-bliet u r-reġjuni fil-pajjiżi kandidati biex iħejju għall-adeżjoni mal-UE.

A. Demokrazija Ewropea

Fl-Unjoni Ewropea, 1.2 miljun ċittadin għandhom mandat elettorali fil-livell lokali jew reġjonali. Huma l-bażi tad-demokrazija Ewropea. Iċ-ċittadini sħabhom jafdawhom l-aktar. Madankollu, filwaqt li din il-fiduċja tista' tgħin biex jingħelbu l-kriżijiet tal-Ewropa u tappoġġa t-tranżizzjonijiet tagħha, dawk it-tranżizzjonijiet jistgħu wkoll jheddu li jaggravaw l-iskuntentizza. Kif nistgħu nsaħħu dan ir-rabta fundamentali ta' fiduċja bejn l-Ewropa u ċ-ċittadini tagħha? Kif ninvolvu liċ-ċittadini tagħna aħjar u aktar fi proġetti Ewropej futuri fil-livelli kollha tal-gvern?

Il -fiduċja fl-istituzzjonijiet tirrifletti l-appoġġ taċ-ċittadini għal sistema ta' gvern u l-arranġamenti istituzzjonali tiegħu. Kif tindika l-Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi (OECD), il-fiduċja hija kunċett multidimensjonali u "tipprovdi kejl ta' kif in-nies jipperċepixxu l-kwalità u l-assoċjazzjoni tagħhom mal-istituzzjonijiet tal-gvern fil-pajjiżi demokratiċi".383

Il-fiduċja taċ-ċittadini fid-demokrazija hija relatata b'mod negattiv mal-inugwaljanzi soċjoekonomiċi li qed jiżdiedu. Dan ifisser li aktar ma jkun hemm inugwaljanzi, inqas tkun il-fiduċja fl-istituzzjonijiet politiċi u r- rappreżentanti tagħhom.384 F'dan il-kuntest, ir- *Rapport ta' Prospettiva Strateġika 2023*tal-Kummissjoni Ewropea385 jidentifika "theddid għad-demokrazija u l-kuntratt soċjali eżistenti" bħala waħda mill-isfidi ewlenin fit-triq tal-UE lejn is-sostenibbiltà soċjali u ekonomika. Skont ir-rapport, "il-kuntratt soċjali eżistenti mhuwiex kompletament adattat għar-realtà soċjoekonomika l-ġdida".

Iż-żieda fid-diversità fil-proċessi demokratiċi — li tibda fil-livell lokali — ittejjeb il-leġittimità tagħhom u tista' żżid il-fiduċja taċ-ċittadini u s-sens ta' sjieda demokratika. Hemm relazzjoni importanti bejn l-istat tad-demokrazija u l-inklużività tad-demokrazija — b'referenza għall-ftuħ tagħha lejn il-gruppi soċjali kollha. Dan ifisser, pereżempju, li d-differenza bejn is-sessi fir-rappreżentanza politika tinvolvi l-ħtieġa li tittejjeb il-parteċipazzjoni tan-nisa fil-politika u fil- ħajja pubblika.386 Bl-istess mod, jeħtieġ li jiġi żgurat l-involviment taż-żgħażagħ u ta' gruppi vulnerabbli li huma aktar suxxettibbli li jesperjenzaw diskriminazzjoni jew ħsara minħabba diversi kundizzjonijiet personali jew soċjoekonomiċi.

Ir-riċerka turi li qed nesperjenzaw tendenza globali ta' għaxar snin li jiddgħajfu l-istandards demokratiċi.387 Fil-bidu tal-2022, l-indiċijiet kollha tad-demokrazija wrew li r-reċessjoni demokratika tad-dinja kienet qed tkompli, bi sfidi urġenti aggravati mill-konsegwenzi tal-pandemija tal-COVID-19, il-gwerra Russa kontra l-Ukrajna, iż-żieda fl-għoli tal-ħajja, iż-żieda fil-movimenti populisti u t-theddid ikkawżat mid-diżinformazzjoni. Studju reċenti jesplora wkoll il-polarizzazzjoni

---

[383] Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi, Gvern f'Daqqa t'Għajn 2023, 2023.

[384] Ir-rabta bejn l-inugwaljanza reġjonali u l-fiduċja fl-istituzzjonijiet hija analizzata b'mod wiesa' minn Lipps, J., u Schraff, D., Inugwaljanza reġjonali u fiduċja istituzzjonali fl-Ewropa, Ġurnal Ewropew tar-riċerka politika, Novembru 2021. Il-mod kif l-hekk imsejħa "nassa tal-iżvilupp reġjonali" taffettwa l-appoġġ taċ-ċittadini għall-integrazzjoni u l-valuri tal-UE huwa analizzat fil-Kummissjoni Ewropea, Il-ġeografija tal-iskuntentizza u n-nassa tal-iżvilupp reġjonali, Marzu 2023.

[385] Il-Kummissjoni Ewropea, Rapport ta' Prospettiva Strateġika 2023, 2023.

[386] Is-Servizz ta' Riċerka tal-Parlament Ewropew, in-Nisa fil-politika fl-UE. Is-sitwazzjoni attwali, Marzu 2023; Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi, Gvern f'Daqqa t'Għajn 2023, 2023, b'mod aktar preċiż ara l-kapitolu 1. Barra minn hekk, l-Istitut Ewropew għall-Ugwaljanza bejn is-Sessi jipprovdi ċifri interessanti dwar ir-rappreżentanza tan-nisa fil-parlamenti u l-eżekuttivi fil-livelli kollha, inklużi dawk reġjonali u lokali, fil- bażi tad-data tal-istatistika dwar is -sessi.

[387] Ara pereżempju Carnegie Europe, European Democracy Support Annual Review 2022, Jannar 2023.

dejjem tikber tal-opinjonijiet, il-fehmiet dinjija u l-pożizzjonijiet politiċi fid-demokraziji Ewropej, li — minħabba l-animożità dejjem tikber lejn dawk li għandhom fehma differenti — hija theddida serja għall- istabbiltà demokratika.388

Ir-rigress demokratiku u l-influwenza awtoritarja huma theddidiet preżenti madwar l-Ewropa u xi kultant iwasslu għal tfassil reattiv aktar milli strateġiku tal-politiki. Dan jikkonċerna kemm ir-relazzjonijiet esterni — pereżempju t-tfassil tal-gwerra fl-Ukrajna bħala parti minn ġlieda ideoloġika bejn id-demokrazija u l-awtokrazija madwar id-dinja — kif ukoll inizjattivi relatati mat-tisħiħ tad-demokrazija fl-Ewropa. Dan tal-aħħar irrappreżenta l-qasam aktar dinamiku tal-iżvilupp tal-politika tal-UE fl-2022, skont Carnegie Europe.389

Il-kriżijiet multipli li qed niffaċċjaw jheddu s-saħħa tan-nisġa demokratika tagħna. Dan iġib miegħu riskju sinifikanti li reazzjoni possibbilment bil-mod jew inadegwata għal dawk il-kriżijiet tista' ddgħajjef il-fiduċja taċ-ċittadini fl-istituzzjonijiet pubbliċi.

Il-**fiduċja taċ-ċittadini fl-UE hija ta' 47 % (Lulju 2023) — żewġ punti perċentwali inqas milli fis-sajf tal-2022**, skont ir-rapport tal-Ewrobarometru Standard tar-Rebbiegħa 2023. Għadu ogħla milli fil-perjodu bejn il-ħarifa tal-2009 u x-xitwa 2020–2021, wara l-kriżi finanzjarja u l-pandemija tal-COVID-19, rispettivament. Huwa interessanti wkoll li wieħed jinnota li l-proporzjon ta' dawk li wieġbu li jemmnu li l-vuċi tagħhom tgħodd fl-UE (42 %) naqas bi tliet punti perċentwali mis-sajf 2022, li jirrappreżenta l-ewwel tnaqqis ta' dan l-indiċi mill-2020 u l-aktar livell baxx mis-sajf tal- 2021.390

Il-fiduċja fil-livelli tal-gvern lokali u reġjonali qed tikber filwaqt li l-fiduċja fil-gvernijiet nazzjonali u l-parlamenti nazzjonali kompliet tonqos, skont stħarriġ reċenti.

---

388 Mercator Forum Migration und Demokratie, Polarisierung in Deutschland und Europa, 2023.

389 Id-dokument Carnegie msemmi hawn fuq jirreferi għal inizjattivi dwar il-parteċipazzjoni taċ-ċittadini, kif ukoll għal regolament riformulat li jirregola l-partiti politiċi u l-fondazzjonijiet politiċi Ewropej, l-Att dwar il-Libertà tal-Media, l-Att dwar is-Servizzi Diġitali, il-kodiċi ta' prattika kontra d-diżinformazzjoni.

390 Il-Kummissjoni Ewropea, Ewrobarometru Standard 99 — Rebbiegħa 2023, Lulju 2023.

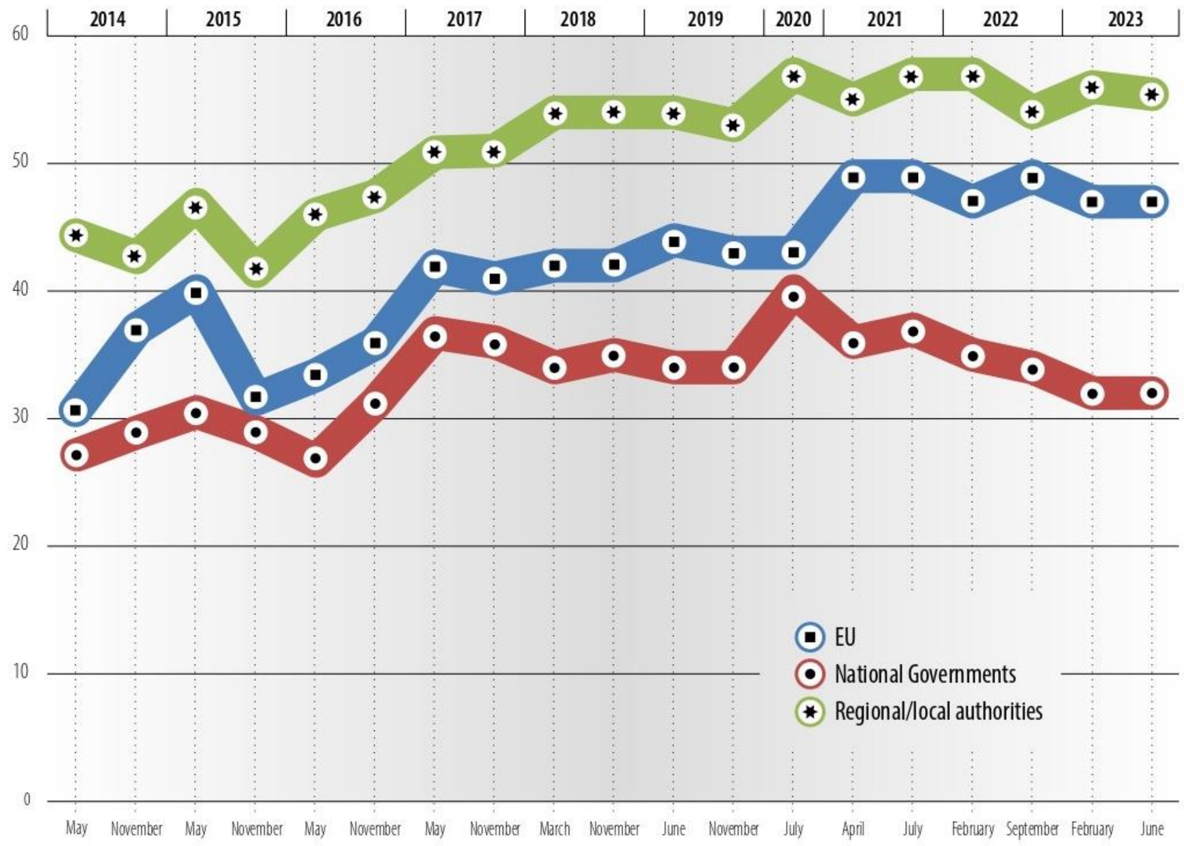

Figura 32 — Fiduċja f'livelli differenti ta' gvern
Sors — Il-kompilazzjoni tal-KtR ibbażata fuq il-Kummissjoni Ewropea391

Ix-**xejra pożittiva dwar il-fiduċja fil-gvern lokali u reġjonali hija kkonfermata** mill- *Gvern tal-OECD 2023 f'rapport ta' Glance*: fil-maġġoranza tal-pajjiżi, il-perċentwal ta' dawk li wieġbu li għandhom "fiduċja għolja u moderatament għolja fil-gvern lokali" huwa ogħla mill-perċentwal ta' dawk li għandhom l-istess livell ta' fiduċja fil-gvern nazzjonali. Madankollu, iż-żewġ ċifri huma bħala medja taħt il-50%.392

Ir-reġjuni u l-bliet jinsabu fl-aħjar pożizzjoni biex joħolqu fiduċja u sens ta' sjieda fir-rigward tad-demokrazija. Ir-raġuni għal dan hija ħafna: ir-rappreżentanti u l-amministrazzjonijiet lokali u reġjonali huma l-eqreb rabta maċ-ċittadini — huma jiddeterminaw il-mod kif in-nies jesperjenzaw azzjoni politika fil-ħajja tagħhom ta' kuljum. Huma għandhom ukoll rwol ewlieni fil-promozzjoni tal-valuri u l-prinċipji tal-UE. Il-bażi tad-data tal-Kumitat tar-Reġjuni (KtR) dwar il- *Promozzjoni tal-valuri tal-UE permezz tal-edukazzjoni u l-kultura* tipprovdi aktar minn 120 eżempju ta' proġetti bl-aħjar prattiki fil-livell lokali u reġjonali li jsaħħu ċ-ċittadinanza Ewropea attiva permezz tal-edukazzjoni. Permezz ta' dawn il-proġetti, l-awtoritajiet lokali u reġjonali jispiraw l-appartenenza u s-sjieda bbażati fuq id-diversità, filwaqt li jżommu flimkien id-dimensjonijiet lokali, nazzjonali u Ewropej tad-demokrazija.393

Ir-rappreżentanti eletti lokali u reġjonali huma wkoll l-aktar esposti għal skuntentizza dejjem tikber u l-konsegwenzi ta' inugwaljanzi li qed jiżdiedu u theddid ieħor għad-demokrazija peress

[391] *Ibid.*
[392] Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi, Gvern f'Daqqa t'Għajn 2023, 2023, b'mod aktar preċiż ara l-kapitolu 2.
[393] https://cor.europa.eu/en/news/Pages/european-education-culture.aspx.

li huma r-rabta diretta bejn iċ-ċittadini u l-istituzzjonijiet pubbliċi. Dawn l-aħħar snin raw rati dejjem jiżdiedu ta' vjolenza — kemm psikoloġika kif ukoll fiżika — kontra s-sindki, il-kunsilliera u l-impjegati taċ-ċivil. Fenomenu traġiku, li għalih id-diskors ta' mibegħda f'dinja diġitalizzata jikkontribwixxi saħansitra aktar, b'konsegwenzi kultant diffiċli għad-detenturi ta' mandat pubbliku.

Ir-rappreżentanti reġjonali u lokali għalhekk jidhru li huma l-aktar fdati, iżda wkoll ir-rappreżentanti tad-demokrazija l-aktar mhedda. Din l-osservazzjoni tħallina b'għadd ta' rekwiżiti għal azzjoni — azzjonijiet li jsaħħu d-demokrazija u l-parteċipazzjoni lokali, filwaqt li jiżguraw is-sikurezza ta' dawk li għandhom kariga, u jistabbilizzaw id-demokrazija u l-istat tad-dritt bħala l-valuri fundamentali Ewropej tagħna. Minħabba r-rilevanza u l-impatt qawwi tal-politiki tal-UE "fuq il-post" — fir-reġjuni u l-bliet u fuq ħajjet in-nies — dawk l-azzjonijiet għandhom iqisu d-dimensjoni Ewropea. Min-naħa l-oħra, l-azzjonijiet għat-tisħiħ tad-demokrazija Ewropea ma jistax ikollhom sustanza mingħajr l-involviment tal-awtoritajiet lokali u reġjonali u n-nies li jgħixu fi ħdan il-komunitajiet tagħhom.

Il-vuċi tar-reġjuni u l-bliet għandha tinstema' fit-tfassil tal-politika u fit-teħid tad-deċiżjonijiet tal-UE. Dan huwa kkonfermat bil-qawwa mir-riżultati tal-istħarriġ tal-KtR *Il-barometru lokali u reġjonali*[394] mwettaq minn Ipsos Affarijiet Pubbliċi Ewropej. Il-maġġoranza l-kbira ta' dawk li wieġbu (91 %) jew jaqblu totalment jew għandhom it-tendenza li jaqblu li r-reġjuni u l-bliet għandu jkollhom aktar influwenza fit-tfassil tal-politika tal-UE u fid-dibattitu dwar il-futur tal-Unjoni Ewropea.

Meta ġew mistoqsija f'liema oqsma r-reġjuni u l-bliet għandu jkollhom vuċi akbar fit-tfassil tal-politika tal-UE, madwar nofs dawk li wieġbu għażlu "ekonomija aktar b'saħħitha, ġustizzja soċjali u impjiegi" (52 %), "edukazzjoni, kultura, żgħażagħ u sport" (51 %) u "kriżi klimatika u l-ambjent" (51 %), li huma, tabilħaqq, oqsma bl-aktar impatt tanġibbli fuq il-ħajja ta' kuljum taċ-ċittadini u aktar probabbli li jipprovokaw l-akbar distakki u inugwaljanzi.

Madwar 70 % tal-politiki tal-UE huma implimentati mill-awtoritajiet lokali u reġjonali. Din hija r-raġuni għaliex jeħtieġ li jkunu involuti fit-teħid tad-deċiżjonijiet tal-UE matul iċ-ċiklu kollu tal-politika. L-iżgurar ta' politiki effettivi bbażati fuq l-involviment tal-gvern fil-livelli kollha huwa prekundizzjoni għaż-żamma ta' livelli ogħla ta' sodisfazzjon. Għalhekk, ir-regolamentazzjoni aħjar u l-iżgurar tar-rispett tal-prinċipju tas-sussidjarjetà huma ingredjenti ewlenin biex tinżamm il-fiduċja. Regolamentazzjoni aħjar tiżgura forma aktar parteċipattiva u f'diversi livelli ta' governanza demokratika.

REGOLAMENTAZZJONI AĦJAR U SUSSIDJARJETÀ ATTIVA

IL-KUMITAT TAL-GRUPP TA' STEERING TAR-REĠJUNI

Il-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni kien attur attiv fl-aġenda tal-UE għal regolamentazzjoni aħjar u qed iżid il-kontribut tiegħu permezz tal-Grupp ta' Tmexxija tiegħu dwar Regolamentazzjoni Aħjar u Sussidjarjetà Attiva (BRASS-G). Mill-2022, il-BRASS-G jikkoordina l-attivitajiet tad-diversi għodod ta' regolamentazzjoni aħjar tal-KtR, jiġifieri l-monitoraġġ tas-sussidjarjetà u tal-proporzjonalità, il-ħidma tan-Network ta' Ċentri Reġjonali (RegHub), il-kontribut tal-KtR għall-Pjattaforma Fit for

[394] https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/EURegionalBarometer-Survey-2023.aspx.

Future, il-valutazzjonijiet tal-impatt territorjali, il-verifika rurali u — l-aħħar żieda — prospettiva strateġika.395

Biex tappoġġa r-reżiljenza demokratika, l-OECD tissuġġerixxi linji ta' azzjoni possibbli,396 li jinkludu l-bini fuq il-punti b'saħħithom demokratiċi, inkluż bl-użu ta' għodod ta' parteċipazzjoni u rappreżentanza aktar avvanzati, it-tisħiħ tal-kompetenzi ewlenin biex jiġu ttrattati l-kriżijiet u l-protezzjoni kontra t-theddid għall-valuri demokratiċi, inkluża azzjoni kontra l-miżinformazzjoni u d-diżinformazzjoni.397 **Ir-reġjuni u l-bliet — u l-KtR bħala r-rappreżentant istituzzjonali tagħhom — jinsabu f'pożizzjoni tajba biex jgħinu fit-tisħiħ tad-demokrazija Ewropea.**

l-innovazzjonijiet demokratiċi għandhom jibnu fuq ir-riżultati tal-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa (CoFoE).398 Hemm żewġ raġunijiet ewlenin għal dan: l-ewwel nett, il-proposti tal-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa jipprovdu punt ta' tluq tajjeb biex jiġu indirizzati l-ħafna sfidi u theddid li jaffettwaw id-demokrazija Ewropea. It-tieni, huma r-riżultat ta' djalogu sinifikanti bejn iċ-ċittadini u r-rappreżentanti tal-istituzzjonijiet tal-UE, iżda wkoll dawk li jfasslu l-politika nazzjonali, reġjonali u lokali. Huma jirrikonoxxu wkoll id-dimensjoni f'diversi livelli tad-demokrazija u l-governanza Ewropea, il-kunċett ta' "sussidjarjetà attiva" u t-talba li ilu jagħmel il-KtR għal mekkaniżmu permanenti ta' djalogu bejn iċ-ċittadini u l-istituzzjonijiet.

INVOLVIMENT AKTAR B'SAĦĦTU TAR-REĠJUNI U L-BLIET

IR-RIŻULTATI TAL-KONFERENZA DWAR IL-FUTUR TAL-EWROPA

Il-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni (KtR), u r-reġjuni u l-bliet li jirrappreżenta, qed imexxu ħafna inizjattivi fl-oqsma kollha ta' politika, li jwettqu l-objettivi tal-proposti tal-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa (CoFoE), kif juri r-rapport (miġbura taħt id-disa' suġġetti tal-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa). Dan juri d-dimensjoni territorjali rilevanti tal-biċċa l-kbira tal-proposti, li l-implimentazzjoni tagħhom jeħtieġ li tkun ankrata fil-livell lokali u reġjonali. Huwa wkoll element ieħor li jikkonferma li l-awtoritajiet reġjonali u lokali huma l-pilastri ta' governanza li huma l-eqreb taċ-ċittadini, li jaġixxu bħala intermedjarji bejn l-istituzzjonijiet tal-UE u n-nies li jservu.

Il-proposti tal-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa fil-biċċa l-kbira jappellaw għal titjib fil-komunikazzjoni u l-involviment maċ-ċittadini, bil-ħsieb ta' leġittimità demokratika aktar b'saħħitha tal-governanza tal-UE u l-proċessi tat-teħid tad-deċiżjonijiet. Uħud minn dawn il-proposti juru r-

395 Aktar informazzjoni hija disponibbli fuq https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/Better-Regulation-and-Active-Subsidiarity.aspx.

396Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi, Gvern f'Daqqa t'Għajn 2023, 2023, b'mod aktar preċiż ara l-kapitolu 1.

397 Ara l-ħidma tal-KtR dwar il-ġlieda kontra d-diżinformazzjoni: Zamparutti, T., Jones, M., Tugran, T., Vona, L., Navas, L., Sidło, K.W., Kulesa, A., Chmiel, O., Żvilupp ta' manwal dwar il-prattika tajba fil-ġlieda kontra d-diżinformazzjoni fil-livell lokali u reġjonali, studju kkummissjonat mill-Kumitat tar-Reġjuni, 2022.

398 Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa, Rapport dwar l-eżitu finali, Mejju 2022. Ta' min jinnota li l-Programm ta' Ħidma tal-Kummissjoni Ewropea għall-2023 jiffoka l-aktar fuq is-segwitu għar-rakkomandazzjonijiet tar-rapport finali tal-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa. Dan wera kif l-esperjenza tal-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa għenet biex id-demokrazija Ewropea ssir aktar parteċipattiva, u wittiet it-triq biex ġenerazzjoni ġdida ta' panels taċ-ċittadini tiġi inkluża fis-sett ta' għodod għat-tfassil tal-politika tal-Kummissjoni Ewropea. Bejn Diċembru 2022 u r-rebbiegħa tal-2023, saru tliet panels taċ-ċittadini: dwar il-Ħela tal-Ikel, id-Dinjiet Virtwali u l-Mobilità tat-Tagħlim.

rabta possibbli bejn demokrazija Ewropea li tiffunzjona u involviment aktar b'saħħtu tal-bliet u r-reġjuni, u tal-KtR, fil-proċess tat-teħid tad-deċiżjonijiet tal-UE.399

Fl-okkażjoni tal-avveniment ta' feedback tal-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa maċ-ċittadini li sar fit-2 ta' Diċembru 2022 fi Brussell, il-KtR ippubblika rapport li jiddeskrivi l-istrateġiji, l-inizjattivi u l-attivitajiet tiegħu bl-għan li jingħata segwitu għall- proposti tal-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa.400

Qabel il-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa, il-KtR kien diġà nieda diversi inizjattivi biex isaħħaħ il-parteċipazzjoni taċ-ċittadini u l-involviment taż-żgħażagħ fil-proċess leġislattiv Ewropew, filwaqt li fl-istess ħin ifforma r-rabta bejn iċ-ċittadini u r-rappreżentanti eletti tagħhom fil-livelli kollha, bħan-Netwerk Ewropew ta' Kunsillieri Lokali u Reġjonali jew il-Programm Politiċi Eletti Żgħażagħ.

INWASSLU L-EWROPA GĦALL-KOMUNITAJIET LOKALI

IN-NETWERK EWROPEW TA' KUNSILLIERA LOKALI U REĠJONALI

Din l-inizjattiva401 mnedija mill-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni (KtR) hija indirizzata lir-rappreżentanti lokali jew reġjonali li għandhom mandat politiku f'wieħed mill-Istati Membri tal-UE. Sa mit-tnedija tiegħu fl-2021, in-network diġà ġabar aktar minn 2600 rappreżentant elett f'assemblej reġjonali jew muniċipali fl-Istati Membri kollha tal-UE. Għandha l-għan li:

- *It-tqarrib tal-Ewropa lejn il-komunitajiet lokali permezz tal-ħidma tal-1.2 miljun rappreżentant lokali u reġjonali madwar l-UE;*
- *Jaġixxu bħala pjattaforma għall-kunsilliera lokali u reġjonali biex jiltaqgħu, jiddiskutu u jagħmlu netwerk ma' kunsilliera oħra u membri tal-KtR;*
- *l-inkoraġġiment tal-kunsilliera lokali u reġjonali biex jieħdu sehem f'avvenimenti u attivitajiet ta' komunikazzjoni differenti qabel l-elezzjonijiet tal-Parlament Ewropew li jmiss.*

Il-proġett huwa żviluppat f'kooperazzjoni mill-qrib ma' istituzzjonijiet oħra tal-UE, b'mod partikolari mal-Kummissjoni Ewropea (in- netwerk Nibnu l-Ewropa mal-Kunsilliera Lokali), il-Parlament Ewropew u402 l-imsieħba fil-livell nazzjonali u tal-UE (l-Uffiċċji ta' Kollegament tal-Parlament Ewropew, ir-Rappreżentanzi tal-Kummissjoni Ewropea, l-assoċjazzjonijiet nazzjonali tal-awtoritajiet lokali u reġjonali, l-uffiċċji reġjonali bbażati fi Brussell, l-assoċjazzjonijiet tal-UE).

Il-politika dwar iż-żgħażagħ u l-parteċipazzjoni taż-żgħażagħ minn dejjem kienu fuq quddiem fl-aġenda tal-KtR. Dan huwa eżempju wkoll ta' affarijiet bħall-Karta dwar iż-Żgħażagħ u d-

399Ara, pereżempju, il-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa, ir- Rapport dwar l-eżitu finali, Mejju 2022, il-proposti 38.4, 39.2 u 40. Ara wkoll il-Kapitolu VI tal-Kumitat tar-Reġjuni, Rapport Annwali tal-UE dwar l-Istat tar-Reġjuni u l-Bliet 2022, Ottubru 2022.

[400] Il-Kumitat tar-Reġjuni, l-awtoritajiet lokali u reġjonali involuti fis-segwitu tal-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa, 2022; u l-Kumitat tar-Reġjuni, Riżoluzzjoni dwar l-eżitu u s-segwitu tal-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa, 2022.

[401] Aktar informazzjoni hija disponibbli fuq https://cor.europa.eu/en/engage/Pages/Network-of-Regional-and-Local-EU-Councillors.aspx.

[402] https://building-europe-with-local-councillors.europa.eu/index_en.

Demokrazija approvata f'Novembru 2022, li l- abbozzar tagħha involva direttament liż-żgħażagħ u lill-organizzazzjonijiet taż-żgħażagħ, u kien appoġġjat mill-KtR u l-Forum Ewropew taż-Żgħażagħ.

POLITIĊI ELETTI ŻGĦAŻAGĦ

OPPORTUNITAJIET TA' NETWERKING, SKAMBJU U INFLUWENZA TAL-LEĠIŻLAZZJONI TAL-UE

Biex jappoġġja liż-żgħażagħ li għandhom mandati pubbliċi, il-Kumitat tar-Reġjuni (KtR) ta l-ħajja lill-Programm Politiċi Eletti Żgħażagħ (YEPs). Dan inħoloqfit -tmien Summit tar-Reġjuni u l-Bliet tal-KtR403 fl-2019. Il-YEPs huma netwerk ta' rappreżentanti li ma għandhomx aktar minn 40 sena u għandhom mandat fil-livell reġjonali jew lokali fl-UE jew f'pajjiżi kandidati għall-adeżjoni mal-UE.404 Sal-lum, aktar minn 500 rappreżentant żagħżugħ ipparteċipaw f'dan il-programm biex jiskambjaw l-aħjar prattiki, jinvolvu ruħhom mal-membri tal-KtR u jipparteċipaw b'mod attiv fil-ħidma ewlenija tal-KtR permezz ta' konsultazzjonijiet u laqgħat.

Bl-involviment tal-politiċi eletti żgħażagħ, il-KtR ipoġġi fil-prattika s-sejħa għall-parteċipazzjoni taż-żgħażagħ. Kif imħabbar fir-Riżoluzzjoni dwar l-eżitu u s-segwitu tal-Konferenza dwar il-Futur tal- Ewropa, il-programm YEPs appoġġja direttament405 il-ħidma tal-KtR matul il-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa u fis-segwitu għal dan l-isforz. Il-YEPs kienu involuti direttament fl-abbozzar tal-Karta Ewropea għaż-Żgħażagħ u d-Demokrazija u ħadu sehem f'għadd ta' avvenimenti, konferenzi u sessjonijiet ta' informazzjoni.

Meta wieħed iqis il-fiduċja li ċ-ċittadini għandhom fihom u r-rwol tagħhom fl-implimentazzjoni tal-politiki tal-UE, ir-reġjuni u l-bliet għandhom rwol ewlieni fid-dawl tal-elezzjonijiet Ewropej li jmiss, li ser isiru f'Ġunju. Peress li l-impatt tal-politiki u l-programmi tal-UE ta' spiss jinħass miċ-ċittadini fil-livell lokali u reġjonali, huwa kruċjali li r-reġjuni u l-bliet ikunu parti integrali mit-tfassil u t-twettiq ta' dawn il-politiki.

L-elezzjonijiet Ewropej li jmiss se jkunu wkoll mument għar-reġjuni u l-bliet biex jesprimu l-viżjoni tagħhom qabel il-mandat leġislattiv li jmiss. Huwa biss jekk ir-rappreżentanti lokali u reġjonali jitqiesu bħala partijiet interessati f'dan il-proċess li jistgħu jaqdu rwol ewlieni fl-ispjegazzjoni u d-difiża tar-raġunament wara dawn il-politiki.

F'dan ir-rigward, is-sejbiet tal-Ewrobarometru tar-Rebbiegħa 2023 tal-Parlament Ewropew406 juru li l-perċentwal ta' ċittadini interessati fl-elezzjonijiet Ewropej qed jiżdied: fl-2023, maġġoranza ċara ta' dawk li wieġbu (56 %, meta mqabbla ma' 50 % fl-2018) qalu li huma interessati fl-elezzjonijiet Ewropej li jmiss (inkluż 15 % li jgħidu li huma "interessati ħafna"), filwaqt li 43 % jgħidu li mhumiex interessati (48 % fl-2018). Barra minn hekk, żewġ terzi taċ-ċittadini (67 %) jgħidu li x'aktarx jivvutaw, meta mqabbla ma' 58 % fl-2018. Dan il-momentum jeħtieġ li jintuża biex tissaħħaħ il-leġittimità demokratika tal-UE.

[403] https://cor.europa.eu/en/summit2019.
[404] https://cor.europa.eu/en/engage/pages/yeps.aspx.
[405] Il-Kumitat tar-Reġjuni, Riżoluzzjoni dwar l-eżitu u s-segwitu tal-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa, 2022.
[406] Il- Ewrobarometru tar-Rebbiegħa 2023 tal -Parlament Ewropew, 2023.

Wara l-elezzjonijiet, hekk kif tiġi installata t-tmexxija l-ġdida tal-istituzzjonijiet tal-UE, jeħtieġ li l-vuċi tar-reġjuni u l-bliet tkompli tinstema' u l-viżjoni tagħhom tiġi kkunsidrata. Dan jgħodd ukoll għal kwistjonijiet ta' riforma istituzzjonali aktar fit-tul. Il-KtR jappoġġja t-talba li saret mill-Parlament Ewropew biex tiġi organizzata konvenzjoni u jiġu riformati t-trattati, kif rakkomandat ukoll fil-proposti finali tal-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa. F'konformità ma' dan, il-KtR identifika l-bidliet meħtieġa fit-Trattat għall-implimentazzjoni tal-proposti rilevanti għall-istituzzjoni u għall-awtoritajiet lokali u reġjonali. Hija tappoġġa ż-żamma ta' Konvenzjoni.407 Huwa ċar li kwalunkwe prospett għar-riforma tal-UE jeħtieġ li jqis it-tkabbir possibbli fil- ġejjieni.408

[407] Kumitat tar-Reġjuni, Riżoluzzjoni dwar l-eżiti u segwitu għall-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa, 2022.

[408] "Neħtieġu Unjoni Ewropea ġeopolitika, Unjoni Ewropea mkabbra u riformata u, fl-aħħar iżda mhux l-inqas, Unjoni Ewropea li hija miftuħa għall-futur", qal il-Kanċillier Ġermaniż Olaf Scholz fid-diskors tiegħu lill-Parlament Ewropew fid-9 ta' Mejju 2023. Ara s-Servizz ta' Riċerka tal-Parlament Ewropew, Dan huwa dibattitu Ewropew fil-Parlament Ewropew: Diskors minn Olaf Scholz, Kanċillier tal-Ġermanja, 9 ta' Mejju 2023.

B. Sħubijiet futuri għat-tkabbir u l-viċinat

Sa mill - aggressjoni militari Russa fuq skala sħiħa kontra l-Ukrajna, il-politika tat-tkabbir tal-UE reġgħet ġietiffukata. L-iżgurar tal-istabbiltà u l-prosperità sostenibbli fil -viċinat tal-UE, kemm fil-fruntieri tal-Lvant kif ukoll tan-Nofsinhar, qatt ma kien daqshekk importanti. l-2022 kienet sena importanti hekk kif l-Ukrajna, ir -Repubblika tal-Moldova u l-Bożnija-Ħerzegovina issa huma pajjiżi kandidati għall-adeżjoni mal-UE, bdew in-negozjati tal-adeżjoni mal-Albanija u mal-Maċedonja ta' Fuq, filwaqt li l-perspettiva tal-UE tal-Georgia ġiet rikonoxxuta u l-Kosovo[*] applika għas-sħubija fl-UE. Kif tista' l-UE tinvolvi u tħejji lill-komunitajiet lokali fil-pajjiżi tat-tkabbir? Xi rwol għandha l-kooperazzjoni mal-muniċipalitajiet u r-reġjuni msieħba fl-UE?

Fil-proposti finali tal-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa, il-korpi u l-istituzzjonijiet tal-UE ntalbu jaġixxu bħala ambaxxaturi tal-mudell demokratiku u l-valuri tagħna f'pajjiżi terzi, l-aktar importanti fosthom huma l-pajjiżi kandidati u l-kandidati potenzjali, li jaspiraw li jsiru parti mill- familja Ewropea tagħna.409

Il-ħidma tal-Kumitat tar-Reġjuni (KtR) dwar it-tkabbir tal410 **-UE tinkludi l-prijoritajiet doppji tal-iffaċilitar tad-djalogu politiku mal-imsieħba lokali u reġjonali tagħna u l-bini tal-kapaċità tagħhom.** Dan jinvolvi kemm aġġornamenti dwar il-progress tal-pajjiżi sħab kif ukoll skambju tal-aħjar prattiki f'għadd ta' oqsma, bħad-deċentralizzazzjoni funzjonali u fiskali, id-demokrazija lokali u l-istat tad-dritt (b'enfasi fuq id-djalogu mal-oppożizzjoni, is-soċjetà ċivili, il-midja u ċ-ċittadini; it-trasparenza fil-ħidma tal-korpi u l-eżekuttivi lokali u reġjonali eletti direttament, u l-akkwist pubbliku); l-iżvilupp ekonomiku lokali, inkluż l-inkoraġġiment ta' innovaturi u intraprendituri żgħażagħ; l-ippjanar spazjali u l-iżvilupp tal-infrastruttura lokali; it-trasport lokali; il-valutazzjoni tal-wirt naturali u kulturali b'rabta mat-turiżmu; il-ġestjoni tal-iskart u tal-ilma mormi.

Il-KtR għandu rwol speċjali x'jaqdi fl-appoġġ tal-gvernijiet lokali u reġjonali fil-pajjiżi tat-tkabbir biex iħejju għall-implimentazzjoni tal-acquis tal-UE, l-obbligi tas-sħubija fl-UE u biex jibnu l-kapaċitajiet tagħhom. Il-KtR stabbilixxa għadd ta' miżuri miżjuda għall-bini tal-kapaċità, b'mod partikolari t-tkabbir tal-Programm Politiċi Eletti Żgħażagħ għall-pajjiżi kandidati kollha, l-inklużjoni ta' laboratorji tal-kapaċità fil-Jiem tat-Tkabbir tal-UE, u aktar kooperazzjoni mal-Assistenza Teknika u l-Iskambju ta' Informazzjoni411 (TAIEX).

Bi tweġiba għal talba mill-KtR, il-Kummissjoni Ewropea fetħet il-possibbiltà li l-gvernijiet lokali u reġjonali fil-Balkani tal-Punent jieħdu sehem fil-programm TAIEX tagħha u qed tattiva wkoll l-appoġġ tagħha għar-reġjuni u l-bliet fl-Ukrajna, il-Moldova u l-Georgia.

TAIEX huwa strument tal-Kummissjoni Ewropea li joffri assistenza teknika bejn il-pari għal żmien qasir bejn l-esperti pubbliċi fl-Istati Membri tal-UE u fl-amministrazzjonijiet tal-pajjiżi sħab b'mod predominanti fil-viċinat tal-UE. Il-KtR jikkontribwixxi għall-promozzjoni tat-TAIEX permezz tal-

[*] Dan l-isem huwa mingħajr preġudizzju għall-pożizzjonijiet dwar l-istatus, u huwa konformi mal-UNCSR 1244/1999 u l-Opinjoni tal-QIĠ dwar id-dikjarazzjoni tal-indipendenza tal-Kosovo.

[409] Ara l-proposti nru 22, nru 25.1. u 38.1. tar-rapport tal-Kumitat tar-Reġjuni, L-awtoritajiet lokali u reġjonali involuti fis-segwitu tal-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa, 2022.

[410] Opinjoni tal-Kumitat tar-Reġjuni, Pakkett tat-tkabbir 2022, CIVEX-VII/021, 05–06 ta' Lulju 2023, relatur: Anna Magyar (HU/KRE), Membru tal-Assemblea ta' Csongrád-Csanád Count.

[411] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/funding-and-technical-assistance/taiex_en.

Kumitati Konsultattivi Konġunti (JCCs) u l-Gruppi ta' Ħidma (WGs), u l-ewwel passi lejn l-involviment konkret tal-Kumitati Konsultattivi Konġunti, il-Gruppi ta' Ħidma u l-membri tagħhom fil-qafas ta' dan il-programm diġà ttieħdu, b'mod partikolari fir-rigward tal-Maċedonja ta' Fuq, il-Montenegro u l-Albanija.

Barra minn hekk, il-programmi ta' kooperazzjoni transfruntiera kollha ma' pajjiżi ġirien (b'mod partikolari permezz tal-programmi Interreg IPA CBC) kienu kruċjali biex tinbena l-fiduċja u jiġi żviluppat għarfien espert fl-awtoritajiet lokali u reġjonali ġirien filwaqt li jħejju biex jissieħbu fl-UE.

Ir-reġjuni u l-bliet f'dawn il-pajjiżi għandhom rwol ewlieni x'jaqdu fl-involviment taċ-ċittadini tagħhom fil-proċess demokratiku, fil-konsolidazzjoni tal-valuri Ewropej u fit-trawwim ta' idea ta' appartenenza Ewropea.

Il-KtR jissodisfa r-rwol istituzzjonali importanti tiegħu — billi jiffaċilita l-kuntatti bejn il-livelli sottonazzjonali kemm fl-UE kif ukoll fil-pajjiżi kandidati (potenzjali) — permezz tal-Kumitati Konsultattivi Konġunti tiegħu mal-Montenegro, il-Maċedonja ta' Fuq u s-Serbja u l-Gruppi ta' Ħidma tagħha għall-kooperazzjoni mal-pajjiżi li magħhom il-Kumitati Konsultattivi Konġunti għadhom ma ġewx stabbiliti: l-Albanija, il-Bożnija-Ħerzegovina, il-Kosovo, Türkiye u l-Ukrajna.

Il-KtR jaħdem ma' ħafna msieħba fil-pajjiżi tat-tkabbir, fejn l-assoċjazzjonijiet nazzjonali tal-awtoritajiet lokali għandhom post speċjali fosthom. Dan ippermetta li tidentifika xi tweġibiet partikolarment ta' suċċess għall-ħtieġa li l-livell lokali u reġjonali jiġi involut fil-proċess tat-tkabbir. F'ħafna każijiet, il-ħidma tal-Kumitati Konsultattivi Konġunti u l-Gruppi ta' Ħidma tagħna — permezz tas-sessjonijiet formali u n-netwerking tagħhom fost il-membri tagħhom — wasslet għall-bidu ta' proġetti ta' kooperazzjoni transfruntiera ta' suċċess li involvew gvernijiet lokali u reġjonali mill-Istati Membri tal-UE u l-kontropartijiet tagħhom f'pajjiżi kandidati (potenzjali).

Il-Kumitati Konsultattivi Konġunti u l-Gruppi ta' Ħidma joffru wkoll qafas ta' kooperazzjoni li jista' jipprovdi appoġġ f'sitwazzjonijiet speċifiċi, kif kien il-każ tat-terremoti devastanti li seħħew f'Türkiye u fis-Sirja fi Frar 2023. B'mod partikolari, il-kanali miftuħa permezz tal-Grupp ta' Ħidma Türkiye u l-Assemblea Reġjonali u Lokali Ewro-Mediterranja412 (ARLEM) ippermettew lill-membri tal-KtR joffru appoġġ politiku u jiskambjaw esperjenzi u/jew aspettattivi fil-kooperazzjoni bejn il-pari mal-imsieħba Torok.

Il-protezzjoni ċivili u kif il-bliet u r-reġjuni jistgħu jikkooperaw u jiġu appoġġjati f'dan l-isforz qed jiġu esplorati fi ħdan l-ARLEM, assemblea politika konġunta li tlaqqa' flimkien rappreżentanti lokali u reġjonali mill-UE u mill-pajjiżi msieħba Mediterranji tagħha. Bil-premju tagħha — L-intraprenditorija lokali żagħżugħa fil-Mediterran413 — l-ARLEM, flimkien mal-imsieħba tagħha, trawwem b'mod konkret l-iżvilupp ekonomiku lokali permezz tal-intraprenditorija u tenfasizza l-impatt pożittiv li jista' jkollha ekosistema ta' appoġġ fil-livell lokali u reġjonali.

[412] https://cor.europa.eu/en/our-work/International-cooperation/Pages/ARLEM.aspx.
[413] https://cor.europa.eu/en/engage/Pages/ARLEM-award.aspx.

Il-Konferenza tal-Awtoritajiet Reġjonali u Lokali għas-Sħubija tal-Lvant414 (CORLEAP) hija forum uniku għall-kooperazzjoni multilaterali fil-qafas tas-Sħubija tal-Lvant (SL) tal-gvernijiet lokali u reġjonali mill-Istati Membri tal-UE u l-pajjiżi sħab mill-Viċinat tal-Lvant.

Il-CORLEAP qed issegwi, u ser tkompli tagħmel dan fil-futur qrib, l-objettivi doppji li tkompli tipprovdi format għall-kooperazzjoni multilaterali fil-livell lokali u reġjonali fil-qafas tas-Sħubija tal-Lvant u tgħin lill-pajjiżi kandidati l-ġodda tal-UE fi triqithom lejn l-UE. Iggwidata mill-konklużjonijiet tal-laqgħa Ministerjali tas-Sħubija tal-Lvant f'Diċembru 2022, u l-Opinjoni tal-KtR dwar *Il-Futur tas-Sħubija tal-Lvant minn perspettiva lokali u reġjonali*, adottata fis-sessjoni plenarja tal-KtR f'Marzu 2023, il-CORLEAP issa qed tistinka biex tqiegħed aktar enfasi fuq il-kooperazzjoni tal-proġetti mfassla apposta, li ser tqis bis-sħiħ iċ-ċirkostanzi, l-aspirazzjonijiet u l-ħtiġijiet differenti tal-pajjiżi parteċipanti tal-Viċinat tal-Lvant u l-awtoritajiet lokali u reġjonali tagħhom.

ĊATT: ASSISTENZA U TAĦRIĠ GĦALL-GĦARGĦAR U GĦAŻ-ŻERŻIQ TAL-ART

KOOPERAZZJONI TRANSFRUNTIERA BEJN IL-MUNIĊIPALITAJIET FL-ITALJA, L-ALBANIJA U L-MONTENEGRO

*Pertinenti ħafna fis-sitwazzjoni attwali, ikkaratterizzata minn diżastri naturali kkawżati mit-tibdil fil-klima, il-proġett FLAT*415 *inkluda l-muniċipalitajiet ta' Danilovgrad, il-Montenegro, Brindisi, l-Italja, u Nikšić, il-Montenegro, kif ukoll is-servizzi nazzjonali ta' salvataġġ tal-muntanji tal-Albanija u l-Montenegro bħala sħab. B'valur ta' EUR 0.96 miljun, b'85 % ta' finanzjament mill-UE, il-proġett tejjeb l-istrutturi transkonfinali għar-rispons f'każ ta' għargħar u uqigħ tal-art, saħħaħ il-kapaċità tas-servizzi ta' salvataġġ, u ħoloq pjanijiet u għodod integrati għat-titjib tal-protezzjoni u l-ġestjoni tar-riskju f'żoni suxxettibbli għall-għargħar u għaż-żerżiq tal-art. Twaqqaf ċentru reġjonali għat-taħriġ tar-riżorsi, u nħolqot pjattaforma konġunta fuq l-internet biex taqsam l-informazzjoni pertinenti.*

Il-proġett (2018–2020) kien konsegwenza diretta tal-kooperazzjoni bejn il-membri tal-Kumitat Konsultattiv Konġunt tal-KtR — il-Montenegro, li dak iż-żmien kien is-sindki ta' Brindisi, Mauro d'Attiso, u ta' Danilovgrad, Brano лuranović. Barra minn hekk, bħala wieħed mill-proġetti interreġjonali l-aktar ta' suċċess bejn l-Italja, l-Albanija u l-Montenegro, reċentement ġew allokati riżorsi addizzjonali biex jitkomplew l-attivitajiet mibdija mill-proġett.

DRAMM INKLUŻIV

KOOPERAZZJONI TRANSKONFINALI BEJN IL-KROAZJA U L-BOŻNIJA-ĦERZEGOVINA

*Bħala parti minn programm INTERREG-IPA,*416 *li jinkludi wkoll lill-Montenegro, il- proġett Inkluživ Play*417 *(Marzu 2021-Jannar 2023) kellu l-Belt ta' Zadar, il-Kroazja (is-sieħeb ewlieni), u*

414 https://cor.europa.eu/en/our-work/International-cooperation/Pages/CORLEAP.aspx.
415 https://flat.italy-albania-montenegro.eu/.
416 https://interreg.eu/programme/interreg-ipa-cbc-croatia-bosnia-and-herzegovina-montenegro/.
417 https://www.mostar.ba/projekt-inclusive-play/.

l-Belt ta' Mostar, il-Bożnija-Ħerzegovina, bħala sħab. Il-proġett, b'valur ta' EUR 0.95 miljun, b'finanzjament ta' 85 % tal-UE, jippromwovi l-inklużjoni soċjali tat-tfal u ż-żgħażagħ b'diżabilità fl-iżvilupp u l-ħolqien ta' komunitajiet inklużivi. Minbarra attivitajiet oħra, bħall-edukazzjoni ta' ġenituri ta' tfal bi bżonnijiet speċjali u l-organizzazzjoni ta' diskussjonijiet tal-panel u żjarat ta' studju, il-parti ewlenija tal-proġett kienet il-bini ta' żewġ parks sensorji — wieħed f'kull waħda miż-żewġt ibliet parteċipanti. Dawn il-parks sensorji (playgrounds iddisinjati b'mod speċjali) jikkontribwixxu għar-riabilitazzjoni, ir-rikreazzjoni u l-inklużjoni tat-tfal u ż-żgħażagħ b'diżabilità fl-iżvilupp.

Annessi

A. Lista ta' abbrevjazzjonijiet

l-AMIF	Fond għall-Ażil, il-Migrazzjoni u l-Integrazzjoni
ARLEM	Assemblea Reġjonali u Lokali Ewro-Mediterranja
KURA	Azzjoni ta' Koeżjoni għar-Refuġjati fl-Ewropa
CoFoE	Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa
IL-KTR	Il-Kumitat tar-Reġjuni
CORLEAP	Konferenza tal-Awtoritajiet Reġjonali u Lokali għas-Sħubija tal-Lvant
L-EAP	Sħubija tal-Lvant
REKT	Ir-Raggruppament Ewropew ta' Kooperazzjoni Territorjali
ENISA	l-Aġenzija tal-Unjoni Ewropea għaċ-Ċibersigurtà
EPOKA dar	Pjattaforma Ewropea dwar il-Ġlieda kontra l-problema ta' persuni mingħajr
EPRS	Il-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali
IL-FEŻR	Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali
IL-FSE+	Il-Fond Soċjali Ewropew Plus
EUACI	Inizjattiva tal-Unjoni Ewropea Kontra l-Korruzzjoni
KURA RAPIDA	Assistenza Flessibbli għat-Territorji
IL-PDG	Prodott Domestiku Gross
GGA	Għan Globali dwar l-Adattament
IRA	l-Att dwar it-Tnaqqis tal-Inflazzjon
IL-KUMITAT KONSULTATTIV KONĠUNT	Kumitat Konsultattiv Konġunt
QFP	Qafas Finanzjarju Pluriennali
NEET	Mhux fl-Edukazzjoni, ix-Xogħol, jew it-Taħriġ
NRRP	Pjanijiet Nazzjonali għall-Irkupru u r-Reżiljenza
ĠEWŻ	Nomenklatura ta' unitajiet territorjali għall-istatistika
OECD	Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi
PES	Servizz Pubbliku tal-Impjiegi
REACT-EU	Għajnuna għall-Irkupru għall-Koeżjoni u t-Territorji tal-Ewropa
REGHUB	Netwerk ta' Ċentri Reġjonali
RRF	Fond għall-Irkupru u r-Reżiljenza

SDG	Għan ta’ Żvilupp Sostenibbli
IL-PASS	Il-Pjattaforma tat-Teknoloġiji Strateġiċi għall-Ewropa
TAIEX	Assistenza Teknika u Skambju ta’ Informazzjoni
TPD	Direttiva dwar il-Protezzjoni Temporanja
l-ETV	Edukazzjoni u Taħriġ Vokazzjonali
VLR	Reviżjoni Lokali Volontarja
GRUPP TA’ ĦIDMA	Grupp ta’ Ħidma
YEP	Politiċi Eletti Żgħażagħ

B. Tabella tal-Figuri

Figura 1 — Ir-reġjuni NUTS2 b'aktar minn 20000 reġistrazzjoni attiva għal protezzjoni temporanja (ċittadini Ukreni) ... 19
Figura 2 — Ir-reġjuni tal-UE bl-ogħla għadd ta' Ukreni rreġistrati b'mod attiv għal protezzjoni temporanja ... 20
Figura 3 — Ġenerazzjoni tal-elettriku skont is-sors, Ewropa 1990–2020 ... 30
Figura 4 — L-għadd ta' mwiet relatati mas-sħana għal kull miljun abitant fis-sena (2015–2022)... 36
Figura 5 — Il-ħsara annwali mistennija għall-infrastruttura kritika fir-reġjuni Ewropej, minħabba t-tibdil fil-klima, sa tmiem is-seklu (miljuni ta' EUR) ... 37
Figura 6 — Evoluzzjoni proġettata tad-domanda għat-turiżmu reġjonali Ewropew għax-xenarji kollha tat-tisħin globali, meta mqabbla mal-preżent (2019) f'termini perċentwali... 38
Figura 7 — Riskju Klimatiku Aggregat — xenarju ta' emissjonijiet għoljin ħafna b'esponiment assolut (2070–2100) RCP 8.5 ... 40
Figura 8 — Inabbiltà li wieħed jaffordja ikla bil-laħam, bit-tiġieġ jew bil-ħut mill-inqas kull jumejn fil-Belġju (skont ir-reġjuni NUTS1) u fil-Polonja (skont ir-reġjuni NUTS2)... 46
Figura 9 — L-Indikatur tan-Nixfa Ikkombinat, ibbażat fuq kombinazzjoni ta' indikaturi tal-preċipitazzjoni, l-umdità tal-ħamrija, u l-kundizzjonijiet tal-veġetazzjoni, għal nofs Ġunju 2023 ... 47
Figura 10 — Ir-rati tal-impjiegi skont ir-reġjuni NUTS 2 (mill-2020), 2022 ... 53
Figura 11 — Żviluppi tal-popolazzjoni, 2021–2050 skont ir-reġjuni NUTS 2... 57
Figura 12 — Ir-reġjuni u l-bliet tal-UE li jimplimentaw l-SDGs fl-2023... 62
Figura 13 — L-immappjar ġeografiku tal-inizjattivi tal-awtoritajiet lokali u reġjonali skont it-tema. 66
Figura 14 — L- għadd ta' inċidenti fis-sena u l-impatt skont is-setturi magħżula... 71
Figura 15 — Il-kawżi ewlenin tal-inċidenti u s-severità tal-impatt fis-sena ... 72
Figura 16 — Aċċess għall-fondi tal-UE bl-għan li tissaħħaħ ir-reżiljenza diġitali ... 73
Figura 17 — Allokazzjonijiet finanzjarji programmati tal-UE għal kull objettiv ta' politika f'biljuni ta' euro għall-perjodi 2021–2027 u 2014–2020... 78
Figura 18 — L-aktar prinċipji, objettivi u mekkaniżmi ta' koeżjoni enfasizzati skont il-politika ... 83
Figura 19 — Liema tkun l-aktar riforma importanti li għandha tiġi inkluża fil-futur tal-politika ta' koeżjoni?... 84
Figura 20 — Għotjiet tal-RRF u allokazzjonijiet tal-politika ta' koeżjoni... 86
Figura 21 — Inti taf bi, jew kont involut f'xi finanzjament tal-UE minn NextGenerationEU riċevut mill-belt jew ir-reġjun tiegħek f'dawn l-aħħar sentejn? ... 87
Figura 22 — Gwadanji per capita mill-effett ta' tisħiħ tal-kummerċ tas-suq uniku skont ir-reġjuni NUTS2 (kodiċi 2016) ... 92
Figura 23 — Il-produttività tax-xogħol skont ir-reġjuni NUTS2, 2021 ... 94
Illustrazzjoni 24 — 41 reġjun l-aktar vulnerabbli fit-tranżizzjoni ekoloġika industrijali ... 101
Figura 25 — B'mod ġenerali t-tibdil fil-popolazzjoni pproġettat skont it-tipoloġija urbana-rurali, mill-1 ta' Jannar 2021 sal-1 ta' Jannar 2050 (%) ... 106
Figura 26 — Popolazzjoni li tgħix fi żmien 15-il minuta ta' sewqan ta' sptar (2020) skont ir-reġjuni NUTS 3... 107
Figura 27 — Aċċessibbiltà taċ-ċentri tal-PES ... 110
Figura 28 — Ir-rata tal-impjieg tal-gradwati reċenti tal-programm vokazzjonali, 2021, skont ir-reġjuni NUTS 2 (% tal-gradwati ta' bejn l-20 u l-34 sena b'livell sekondarju għoli jew postsekondarju mhux

terzjarju ta' kisba edukattiva vokazzjonali li jkunu telqu mill-edukazzjoni u t-taħriġ 1–3 snin qabel) 117
Figura 29 — Impatt fit-tul ta' titjib ta' 1 pp fit-tqabbil tal-ħiliet fuq il-PDG (%), skont ir-reġjun NUTS 2 120
Figura 30 — Is-sehem ta' persuni b'edukazzjoni terzjarja, skont ir-reġjuni NUTS 2 (% tal-persuni ta' bejn il-25 u l-34 sena) 121
Figura 31 — Ir-reġjuni f'nassa tal-iżvilupp tat-talenti u r-reġjuni f'riskju li jaqgħu f'nassa tal-iżvilupp tat-talenti 123
Figura 32 — Fiduċja f'livelli differenti ta' gvern 131

CdR_4892/10-2023

Kumitat Ewropew tar-Reġjuni

L-Uffiċċju tal-Pubblikazzjonijiet tal-Unjoni Ewropea

Verżjoni web
QG-05-23-278-MT-N
ISBN 978-92-895-2863-4
DOI 10.2863/401350

Verżjoni stampata
QG-05-23-278-MT-C
ISBN 978-92-895-2902-0
DOI 10.2863/189913

© Unjoni Ewropea, 2023

Sakemm ma jkunx indikat mod ieħor, l-użu mill-ġdid ta' dan id-dokument huwa awtorizzat skont il-liċenzja Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0). Dan ifisser li d-dokument jista' jerġa' jintuża dment li jingħata kreditu adatt u jiġi indikat kwalunkwe tibdil.

Għal kwalunkwe użu jew riproduzzjoni ta' elementi li mhumiex proprjetà tal-Unjoni Ewropea, jista' jkun meħtieġ li jintalab permess direttament mid-detenturi tad-drittijiet rispettivi. Għaldaqstant, inti mitlub titlob drittijiet addizzjonali jekk kontenut speċifiku jinkludi xogħlijiet ta' partijiet terzi. Ladarba jinkiseb, dan il-permess għandu jikkanċella u jissostitwixxi l-permess ġenerali msemmi hawn fuq u għandu jindika b'mod ċar kwalunkwe restrizzjoni dwar l-użu.

Il-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni, li nħoloq fl-1994, huwa l-assemblea politika tal-UE ta' 329 rappreżentant reġjonali u lokali bħall-presidenti reġjonali jew is-sindki tal-bliet minn kull wieħed mis-27 Stat Membru, u jirrappreżentaw aktar minn 446 miljun Ewropew.

Editjat mill-Kumitat Ewropew tar-Reġjuni

Brussell, Ottubru 2023

Rue Belliard/Belliardstraat 101 | 1040 Bruxelles/Brussel | BELGIQUE/BELGIË
Tel. +32 22822211 | e-mail: visuals@cor.europa.eu | www.cor.europa.eu
@EU_CoR | /european.committee.of.the.regions
/european-committee-of-the-regions | @EU_regions_cities